

יְהוָה בִּירְמֵשָׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְכַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן

יִרְחוּ:

ח ז ק

sek, mellyeket megparancsolta Jehova Móseh által Jiszraél fiainak, Móáb sikságain, a' Jardén mellet, Jeréchó ellenében.

V é g e.

súa már Móseh helyében ki van nevezve vezérnek; a' férfiak, kik a' föld elosztását eszközlendők, ki vannak jegyezve, és világos, hogy azon időpont, midőn Isten népe — hosszas bujdosása után — most másod ízben áll földé határin, és az Isten ihlette törvényadó örökre elbúcsúzni készül, rendkívüli jelentőségű; és nem esodálkozhatjuk, ha azon eldöntő időpont Móseh komoly beszédeivel, Szináj hegyén kötött frigy megújításával és egy másik törvényadással jelettelk. —

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
1940/2258 gyarapodási naplószám.

ha eljön is Jiszráél fiainak harsogás éve, birtokok azon nemzetség birtokához szakad, melyben férjhez mentek és atyai nemzetségünk birtokából lehúztatik. — (5) Parancsola tehát Móseh Jiszráél fiainak, Jehova meghagyására, mondván: József fiainak nemzetsége igazat szól. — (6) Ezt parancsolja Jehova Czelófhád leányai iránt, mondván: menjenek férjhez, kihez tesszik, de csak atyjok nemzetsége családjába mehetnek férjhez. — (7) Hogy át ne szálljon Jiszráél fiainak birtoka egy nemzetségtől a' másikhoz; mert Jiszráél fiai közül kiki atyai nemzetsége birtokához szit. — (8) És minden leány, ki Jiszráél fiai nemzetségeiben birtokot örökül, atyja nemzetségének családja közül valóhoz menjen feleségül, hogy öröküljenek Jiszráél fiai kiki atyjok örökségét. — (9) És át ne szálljon a' birtok egy nemzetségből a' másikba; hanem Jiszráél fiainak minde-
 nik nemzetsége a' maga birtokához ragaszkodjék. — (10) A' mint megparancsolta Jehova Mósehnek, így cselekvének Czelófhád leányai. — (11) És Machláh, Thirczáh, Chogláh, Milkáh és Nóáh, Czelófhád leányai bátyjok fiaihoz mentek feleségül. — (12) Menassehnek József fia fiainak családjából valókhöz mentek feleségül; és így birtokok atyjok nemzetségének családjában megmaradt. — (13) Ezek a' parancsolatok és a' rendelé-

---

tegyőzvék; a' nép egy része már le is telepedett; — Jehó-

הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמַּטֵּה אֲשֶׁר
 תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתָן: (ס) וַיֵּצֵא
 מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר בֶּן מַטֵּה בְנֵי־
 יוֹסֵף דְּבָרִים: (ו) וְהַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפַּחֲדָר
 לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֵךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה
 אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים: (ז) וְלֹא־תִסַּב נַחֲלַת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 מִמַּטֵּה אֶל־מַטֵּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (ח) וְכֹל־בֵּית יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבֵייתָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו: (ט) וְלֹא־תִסַּב נַחֲלַת
 מִמַּטֵּה לְמַטֵּה אַחַר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: מַפְטִיר (י) בְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֶשְׂרִי
 בָּנוֹת צִלְפַּחֲדָר: (יא) וַתִּהְיֶינָה מִחֲלָה תְרַצָּה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה
 וְנָעָה בָּנוֹת צִלְפַּחֲדָר לְבְנֵי דְדִיחָן לְנָשִׁים: (יב) מִמִּשְׁפַּחַת
 בְּנֵי־מְנַשֶׁה בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה
 מִשְׁפַּחַת אֲבֵיהֶן: (יג) אֵלֶּה הַמְּצוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה

azonban atyjok nemzetségéhez számíttatnak. — (13) „Látjuk
 — azt mondja *Ranke* — miként Numeri utolsó-részében mind
 már az ígért földre való bemenetre viszonylik. — A' Jisz-
 ráéliták bujdosása végét elérte; az utat elálló ellenségek

- (30) Ha valaki embert megöl, a' tanúk vallomása után öljék meg a' gyilkost, de egy tanu ne tehessen bizony-
ságot ember ellen, hogy ez halállal büntetessék. —
- (31) A' gyilkos személyeért, ki halálra ítéltetett, ne
vegyetek váltságot, hanem halállal büntetessék. —
- (32) Se pedig ne vegyetek váltságot a' menedék városba
való menekülésért, hogy visszatérhessen és lakhasson
földén mielőtt megholt a' pap. — (33) Hogy meg ne
fertőztessétek a' földet, mellyen vagytok, mert a' vér
megfertőzteti a' földet, a' földért pedig nem tétethetik
máskép engesztelés a' vér miatt, melly kiöntött azon,
hanem annak vére kiontása által, a' ki kiontotta azt. —
- (34) Ne tisztátalanítsátok a' földet, mellyben laktok,
mellyben én lakozom; mert én, Jehova, lakozom Jisz-
ráél fiai között. —

XXXVI. (1) Előállanak pedig a' háznépők Gileád
családjából, ki Máchirnak, ki meg Menassehek vala
fia, József fiainak családjából, és szólnak Móseh előtt
és Jiszráél fiai háznépfejeinek fejedelmei előtt. (2) És
mondának: Uramnak megparancsolta Jehova, hogy az a'
föld sors által adassék örökségül Jiszráél fiainak; egy-
szer 's mind Uramnak megparancsoltatott Jehovától, hogy
atyánkfiának, Czelófchádnak öröksége adassék leányinak.
— (3) Ha ezek tehát egyhez Jiszráél fiainak többi nem-
zetségeiből mennek nőül, elszakíttatik birtokok atyáink
birtokától, és adatik azon nemzetség birtokához, mellyben
férjhez mennek; és birtokunk sorsa megcsonkíttatik. — (4) És

לְדַרְתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: (ב) כָּל־מִכְה־נַפֵּשׁ לְפִי עֵדִים
 יִרְצֶחַ אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנַפְשׁ לָמוֹת:
 (ג) וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוֹת
 בֵּי־מוֹת יוֹמָת: (ד) וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוֹס אֶל־עֵיר מִקְלָטוֹ
 לָשׁוּב לְשֵׁבֶת בְּאֶרֶץ עַרְוֹת חֲכָתָן: (ה) וְלֹא־תִחַנְּפוּ
 אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הָדָם הוּא יִחַנֶּף אֶת־הָאֶרֶץ
 וְלֹא־יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שֹׁפְכוֹ:
 (ו) וְלֹא תִמְנַא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר
 אָנֹכִי שֹׁכֵן בְּחֻכְכֵי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּחֹדֶךָ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: פ שְׂבִיעִי
 לו (א) וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־
 מְכִיר בֶן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ לִפְנֵי
 מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשֵׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמְרוּ
 אֶת־אֲדֹנָי צַוָּה יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאֶרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגֹרֶל לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנָי צַוָּה בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלַפְחָד אֶחָיו
 לְבָנָיו: (ג) וְחָיו לְאָחִיד מִבְּנֵי שְׂבָטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים
 וַיִּגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתָיו וַיִּנּוֹסֶף עַל נַחֲלַת הַמִּשְׁחָה
 אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרֶל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע: (ד) וְאִם־יִהְיֶה

XXXVI. (3) és adatik azon nemzet-
 ség birtokához, mellyben férjhez mennek,
 gyermekeik öröklvén anyjok birtokát, melly gyermekek

halállal büntetessék a' ki megütötte; mert gyilkos; a' vérboszuló ölje meg a' gyilkost akárhol előtalálkozik vele. — (22) Ha pedig véletlenül gyűlölség nélkül taszítandja meg, vagy ráhajít holmit nem szánt-szandékkal. — (23) Vagy ha őt nem látva, reá követ ejtett, mellyel megölhetni, és ez meghalt, holott annakelőtte nem volt annak ellensége, sem nem kereste annak veszedelmét. — (24) Hozzon ítéletet a' község, az emberölő és a' vérboszuló között e' törvényszabályok szerint. — (25) És mentse ki így a' község az emberölőt a' vérboszuló kezéből, és vitesse vissza a' község a' menedékvárosba, a' hová menekült és maradjon abban, míg meghaland a' fő pap, a' ki megkenetett a' szentséges olajval. — (26) Hogy ha az emberölő kimegy a' menedék város határából, mellybe menekült. — (27) És találja őt a' vérboszuló menedékvárosa határán kívül, és megöli a' vérboszuló az emberölőt, nincs vérbűne, — (28) Mert a' menedékvárosban kell maradnia, a' főpap meg halálozásáig, a' főpap halála után pedig megtérjen az emberölő öröksége földére. (29) És legyenek ezek nektek törvényszabályul jövő korokra, minden lakhelyeitekben. —

---

fölfüggesztetett pedig annak visszatérte Jiszáél fiainak legtiszteltebbikének halálától, mert a' köz veszteség érzetében és a' köz gyász borultában a' vérboszuló is elfeledendí magán-veszteségét, és a' nagyobb fájdalom a' népnek szív rokona halála miatt, elfojtandja a' kissebbet maga vér rokona miatt. —

כְּאִיבָה הִפְתּוּ כִירוֹ וַיָּמַת מוֹת־יּוֹמַת חֲמִיֶּשֶׁת הַצֵּחַת הוּא גֹאֵל
 הַדָּם יָמַת אֶת־הַרְצַח בְּפָגְעוֹ-כּוֹ: (כג) וְאִם־בִּפְתַּע בְּלֹא־
 אִיבָה הִדְּפוּ אוֹ־הַשְּׂלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלֵי בָּלֹא צְדִיקָה: (כד) אוֹ
 בְּכָל־אָבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמַת
 וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקִשׁ רָעָתוֹ: (כה) וְשִׁפְטוֹ הָעֵדָה
 בֵּין חֲמִיֶּשֶׁת וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל חֲמִשְׁשָׁפְטִים הָאֵלֶּה: (כז) וְהִצִּילוּ
 הָעֵדָה אֶת־הַרְצַח מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־
 עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּשֵׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַפְּתָן
 הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֵׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: (כח) וְאִם־יִצְאָ יִצְאָ
 הַרְצַח אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: (כט) וּמָצָא
 אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וַרְצַח גֹּאֵל הַדָּם
 אֶת־הַרְצַח אִין לוֹ דָּם: (ל) כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־
 מוֹת הַפְּתָן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַפְּתָן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרְצַח
 אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזּוֹתָיו: (לא) וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט

vérboszuló ölje meg a gyilkost;“ de mikor? — midőn tör-
 vényszék „már ítéletet hozott az emberölő és a vérboszuló
 között“. — (25) Hogy a' nem akarva embert ölt — azt mond-
 ja Majmonides (More Nebuchim 3. 40.) — menedék városba
 menekül, arra való, hogy a' vérboszuló indulatai első
 rohanásában, midőn boszúnak 's haragnak az ember részeg
 dühvel enged, vesztesége okozóját ne lássa és így szenved-
 delmei lecsillapultával lelkét lassanként megnyugtathassa;

ség elébe nem áll ítéletre. — (13) A' mely városokat pedig adtok, hogy menedékvárosok gyanánt szolgáljanak, hatan legyenek. — (14) Három várost adjatok a' Jardenon innen, és három várost adjatok Kenaan földén: menedékvárosok legyenek. — (15) Jisráél fiainak, valamint a' köztök tartózkodó idegennek vagy lakosnak szolgáljon e' hat város menedékül, hogy meneküljön oda, ki történetből embert ölt. — (16) Ha pedig valaki vas eszközzel sújtand meg valakit, és ez meghal, gyilkos az; halállal büntetessék a' gyilkos. — (17) Ha követ, mellyel megölhetni, kezében, sújtotta meg úgy, hogy meghalt, gyilkos az; halállal büntetessék a' gyilkos. — (18) Vagy ha fa holmival, mellyel megölhetni, kezében, sújtotta meg úgy, hogy meghalt, gyilkos az: halállal büntetessék a' gyilkos. — (19) A' vérboszúzó ölje meg a' gyilkost; akár hol elötalálkozik vele ölje meg. — (20) Ha valaki letaszít valakit gyűlölségből, vagy orozban rahajint valamit, hogy meghal. — (21) Vagy bosszújában kezével megsújtja, hogy meghal,

---

akkori félig vad embernél szint olly foganatlan lett volna, mint most a' törvény szigorúsága a' párviadal ellen. Azonban a' vérboszú kegyetlen visszaélései ellen a' népet megóvandó, az isteni törvény bölcsen annak elejét vette: nem fenytések által — mert azok becsület dolgában mit sem nyomnak — hanem a' boszút megelőző intézkedések által. Az isteni törvény a' vérboszút el nem tiltja; sőt a' körülményeknek engedve azt egész erejében meghagyja, és maga rendeli „a'

למשפט: (יג) והערים אשר תתנו שש-ערי מקלט תהינה
 לכם: (יד) אתו שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת
 שלש הערים תתנו בארץ בגען ערי מקלט תהינה:
 (טו) לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהינה שש-
 הערים האלה למקלט לנוס שמה כל-מכה-נפש בשונה:
 (טז) ואם בכלי ברזל והכהו וימת רצח הוא מות ימת
 הרצח: (יז) ואם באבן יד אשר-ימות בה הכהו וימת
 רצח הוא מות ימת הרצח: (יח) או בכלי עץ-יד אשר-
 ימות בו הכהו וימת רצח הוא מות ימת הרצח: (יט) גאל
 הדם הוא ימית את-הרצח בפגועו-בו הוא ימתנו: (כ) ואם-
 בשנאה יחדפנו או-השליך עליו בצדקה וימת: (כא) או

---

kás kétség kívül még Móses előtti; de ez bölcsen eseleke-
 dett, midőn e' szokás korlátozását megállapította. — (16) E'
 verstől fogva a' fejezet végeig a' bírának szól, és szabá-
 lyok adatnak, miként lehet az akarva elkövetett gyilkosságot
 az önkénytelen, történetitől megkülönböztetni. — (19) בפגעו
 a' hol előtalálkozik vele még a' menedék városok-
 ban is. A' szánt-szándékkal gyilkolót a' menedék-város sem
 oltalmazza. (I. Exod. 21. f. 14. v.) A' görögöknél és még
 mostanban is több keleti népeknél a' meggyilkolt legköze-
 lebbi rokonának becsület dolga annak haláláért a' gyil-
 koson akár mikép is bosszút állani: e' szokásnak magát ak-
 kor időben egyenesen ellene szegezni, a' reá ható pillana-
 tot vad tűzzel fogadó és bosszújában soha féket nem ösmerő

szerek tartására — (4) És a' városok azon hostátjai, mellyeket adtok a' Levitának a' város falától fogva kifelé ezer rőfnyiek legyenek körösleg. — (5) Továbbá mérjétek a' városon kívül a' keleti szélt, két ezer rőfnyi, a' déli szélt, két ezer rőfnyi, a' nyugoti szélt, két ezer rőfnyi és az éjszaki szélt, kétezer rőfnyi; a' város pedig legyen közepében. Így legyenek e' városok hostátjai. — (6) A' városok között pedig, mellyeket adtok a' Levitáknak, legyenek a' hat menedékvárosok, mellyeket a' végett adjatok, hogy oda menekülhessen emberölő; és azokon kívül adjatok negyvenkét várost. — (7) Mind a' városok, mellyeket adnotok kell a' Levitáknak, mindössze negyven nyolcz város, azokat hostátjokkal egyben. — (8) És ezen városokat adjatok nekik Jiszáél fiainak birtokából; azoktól, kiknek több vagyon, többet vegyetek el, kiknek kevesebb, kevesebbet; mindenik az ő öröksége szerint, mellyet birand, adjon az ő városai közül a' Levitáknak. — (9) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: (10) Szólj Jiszáél fiainak és mondd meg nekik: Mikor átmenedetek a' Járdénon Kenaan földére. — (11) Rendeljétek magatoknak városokat, mellyek menedékvárosokúl szolgáljanak nektek, a' hova meneküljön emberölő, ki valakit agyon ütött történetből. — (12) És szolgáljanak nektek e' városok menedékül a' vérrokon előtt, hogy hogy ne haljon meg az emberölő, míg a' köz-

---

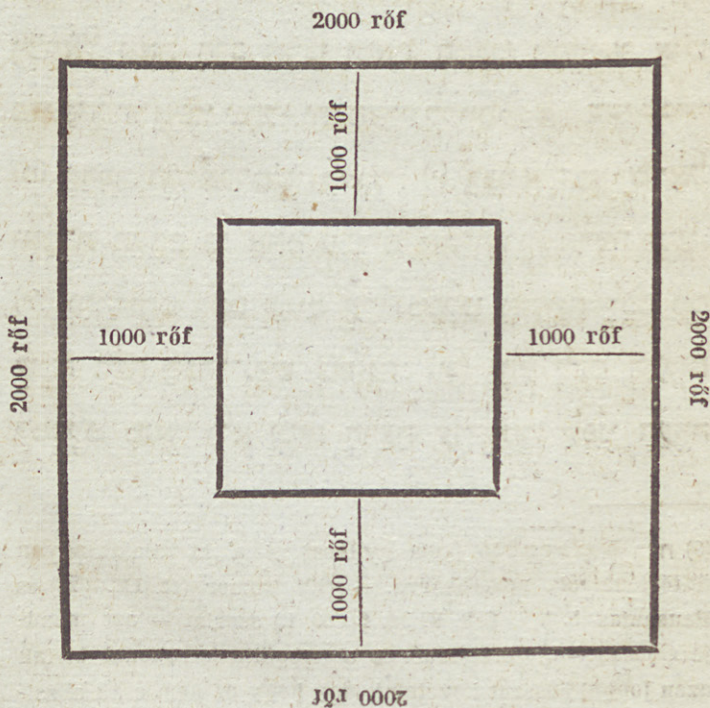
dők, arabok és más keleti népeknél volt szokásban. E' szo-

(ד) ומגדשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה
אלף אמה סביב: (ה) ומדתם מחוץ לעיר את פאת קרמה
אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה ואת פאת
ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר
בתוך זה יהיה להם מגדשי הערים: (ו) ואת הערים
אשר תתנו ללויים את שש ערי המקלט אשר תתנו לכם
שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתיים עיר: (ז) כל
הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמונה עיר אתהן
ואת מגדשיהן: (ח) והערים אשר תתנו מאחת בני
ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעטו איש
בפי נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללויים: פ ששי שביעי
(ט) וידבר יהוה אל משה לאמר: (י) דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם פי אתם עבדים את ה' אלהיכם פנעו:
(יא) והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס
שמה רצח מכה נפש בשוגגה: (יב) והיו לכם הערים
למקלט מנאל ולא ימות הרצח עד עמרו לפני העדה

(6) Emberö16 (nem gyilkos) — a' ki valakit agyon
üt történetből, nem akarva. — (12) Homer (II. IX. 628) és
Pausanias (5. 1. 1. f. 8. k. 34. f. 669 1.) szerint — azt mond-
ja Geddes — a' görögöknél is a' megöltnek rokonai birtak
azon joggal bosszút követelni, úgy hogy ez nem csak a' zsi-

XXXV. (1) És szóla Jehova Mósehhez Móáb sikságain a' Jardén mellett, Jerécho ellenében, mondván: —
 (2) Parancsold meg Jiszráél fiainak, hogy adjanak a' Levitáknak örökségi jószágaikból, városokat lakásra, és hostátokat a' városok körül adjanak a' Levitáknak. —
 (3) Hogy a' városok nekik lakásul legyenek, a' hostátok pedig szolgáljanak barmok, jószágaik és mindeféle élelem-

denik oldala vala két ezer rőfnyi; de akkor magának a' városnak a' középben kellett szinte egy derék szegletű négyszöget tennie, mellynek mindenik oldala ezer rőfnyi, így:

לה (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן
 יְרֵחוֹ לֵאמֹר: (ב) צֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנּוּ
 לְלֹוִים מִנְחֻלַת אַחֲזָתָם עָרִים לְשֹׁבְתֵי וּמִגְרָשׁ לְעָרִים
 סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלֹוִים: (ג) וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֵת
 וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבַהֲמֹתָם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכָל חֵיִתָּם:

XXXV. (2) מגרש E' szó származása bizonytalan. Gesenius a' Syriai גורשא meztelen, üresből származtatja, és így מגרש annyi, mint, üres tér a' város előtt. Lehetne ugyan azt az arab *) plantavit, ültetett-ből is származtatni, a' מ pedig mint rendesen helyképző, és így מגרש annyi volna, mint ültetmény, vagy ültetőhely a' város körül. A' szövegben következő közelebbi meghatározások azonban Gesenius származtatásának kedvezők. Hostát elavult magyar szó, annyi mint suburbium. Az újabb szótárakban nem találtam; de a' Janua linguarum bilinguis latina et hungarica-ban (Bartphae. 1641) megvan. — אלפים באמה két ezer rófnyi ezer rófnyi tér körösleg a' legközelebb szükséges holmik lerakására és a' marha eltartására, (a' sajátképi hostát (מגרש); más 1000 rófnyi tér pedig szántóföldekre és szőlőkre szolgálók. E' kép egyezteteti meg a' Thalm. (Erüb. 21. 1.) e' verset, hol két ezer ről van a' beszéd, az elébbivel, a' hol csak ezer rófnyi hostátról, tétetik szó. Az újjabbak azonban a' dolgot nem úgy képzeleték, hanem szerintök [a' város körül] térnek szélessége csak ugyan csak 1000 rófnyi volt; de a' tér körzete tett egy derékszögletű négyszöveget, mellynek min-

*) غرس

— (15) Két és fél nemzetség kikapta birtokát a' Jardénon innen, Jerécho ellenében, napkelet felől. — (16) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (17) Ezek a' férfiak nevei, kik birtokba vegyék értettek az országot: Elázár pap és Jehósúa, Nún fia. — (18) 'S egy egy fejedelmet minden nemzetségből vegyetek, kik az országot birtokba vegyék. — (19) Ezek a' férfiak nevei: Jehúda nemzetségből Káléb, Jefuneh fia. — (20) Simeón fiainak nemzetségből: Semúél, Ammihúd fia. — (21) Binjámin nemzetségből: Elidád, Kiszlón fia. — (22) Dán fiainak nemzetségből: Bukki fejedelem, Jogli fia. — (23) József fiai közül, Menasseh fiai nemzetségből: Chaniél fejedelem, Éfód fia. — (24) Efrajim fiai nemzetségből: Kemúél fejedelem, Siftán fia. — (25) Zebulun fiainak nemzetségből: Eliczáfán fejedelem, Parnách fia. — (26) Jisszáchár fiainak nemzetségből: Paltiól fejedelem, Azán fia. — (27) Ásér fiainak nemzetségből: Achihúd fejedelem, Selómi fia. — (28) Naf-táli fiainak nemzetségből: Pedahél, Ammihúd fia. — (29) Ezek azok, kiknek meghagyta Jehova, hogy a' birtokot elosztanák Jiszráél fiainak, Kenaan földén. —

---

német in Besitz nehmen; hanem inkább a' német erobern-szavt. (28) A' nemzetségek itt olly rendben sorozvák elé a' milyenben még sehol a' szent írásban, t. i. birtokok fekvése szerint Kenaan déli részétől éjszoknak. —

מְנַשֶּׁה לְקַחוּ נַחֲלָתְכֶם: (טו) שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצֵי הַמַּטֵּה לְקַחוּ
 נַחֲלָתְכֶם מֵעֵבֶר לִירְדֵן יִרְחוּ קִדְמָה מִזְרְחָה: פ רביעי ששי
 (טז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז) אֵלֶּה שְׁמוֹת
 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ
 בֶּן־נוּן: (יח) וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֵּה תְקַחוּ לַנַּחֲלָה
 אֶת־הָאָרֶץ: (יט) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה
 כָּלֵב בֶּן־יִפְנֵה: (כ) וּלְמַטֵּה בְנֵי שֹׁמְרוֹן שְׂמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:
 (כא) לְמַטֵּה בְנֵימִן אֶלִיָּזָר בֶּן־כְּסִלּוֹן: (כב) וּלְמַטֵּה בְנֵי־דָן
 נָשִׂיא בְקִי בֶן־דָּיָלִי: (כג) לְבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה
 נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֶפַד: (כד) וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא
 קַמּוּאֵל בֶּן־שַׁפְטָן: (כה) וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא אֶלְצָפָן
 בֶּן־פְּרֻזָּה: (כו) וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשְׁשַׁכָּר נָשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן־
 עָזֹן: (כז) וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֲשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי:
 (כח) וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדָהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:
 (כט) אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַנַּחֲלָה אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ

בְּנֵעֹן: פ חמישי

a' déli Hórral, Arábiában, a' hol Áhrón megholt. (l. fejl. 20.
 f. 22. v.) — (17) Birtokba venni. Germanismus, melyet
 itt el nem kerülhettünk, ha a' fogalmat föl nem áldo-
 zunk a' tiszta kifejezésnek. Elfo glalni nem fejezi ki a

tár a' sós tengertől kezdődjék. — (4) És kerül a' határ dél felől Akrabim lejtőjeig, és átmegy Czinig, nyulványai pedig terjedők Kádés-Barnéától délre, és onnét megy Chaczar-Adárig, és kerül Aczmónig. — (5) Megint fordul a' határ Aczmóntól Miczrajim folyányaig, és nyulványai a' tengerig terjedők. — (6) Továbbá az éjszaki határ; itt a' nagy tenger legyen határtok; ez egyedül legyen határtok nyugotra. — (7) E' legyen pedig nektek éjszaki határotok; a' nagy tengertől fogva húzzatok egy határvonalt Hór hegyeig. — (8) Hór hegyétől húzzatok határvonalt Chamáth felé; a' határ nyulványai pedig terjedők Czedádig. — (9) És elnyúlik a' határ Zifró-nig, és nyulványa legyen Chaczar-Énán; ez legyen nektek a' határ északról. — (10) Keleti határuktól húzzatok határvonalt Chaczar-Énántól-Sefámig. — (11) Innen alá megy a' határ Sefámtól Riblának, Ajinnak kelet felől; honnét lefelé nyulván a' határ éri Kinnereth tenger partját keleten. — (12) És alá megy a' határ a' Jardénnak, és nyulványa a' sós tenger. Ezek lesznek országtok határszélei körösleg. — (13) És Meghagyá Móseh Jiszráél fiainak, mondván: Ez a' föld, melyet sors által birtokul vesztek, és melly iránt megparancsolta Jehova, hogy kilencz és fél nemzetségeknek adassék. (14) Mert Reubén fiainak nemzetsége ősiháznépeik szerint, és Gád fiainak nemzetsége ősiháznépeik szerint és Menasseh fél nemzetsége kikapták birtokokat,

(ד) וְנָסַב לָכֶם תְּגֹבֹל מִגֹּב לְמַעַלְהָ עַקְרֵבִים וְעֵבֶר צִנְחָה
וְהָיָה תּוֹצְאֹתָיו מִגֹּב לְקֹדֶשׁ בְּרֹנֵעַ וַיֵּצֵא חֲצֵר־אֲדָר וְעֵבֶר
עֲצֻמָּנָה: (ה) וְנָסַב תְּגֹבֹל מִעֲצֻמֹּן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ
תּוֹצְאֹתָיו חִימָה: (ו) וְגֹבֹל יָם וְהָיָה לָכֶם תֵּיִם חֲגֹדֹל
וְגֹבֹל זְהִי־יִתֵּיךְ לָכֶם גֹּבֹל יָם: (ז) וְזֶה־יְהִיֶּה לָכֶם גֹּבֹל
צָפוֹן מִן־הַיָּם חֲגֹדֹל תִּתָּאוּ לָכֶם תֵּר הַהָר: (ח) מִתֵּר הַהָר
תִּתָּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תּוֹצְאֹת תְּגֹבֹל צַדְדָּה: (ט) וַיֵּצֵא
חֲגֹבֹל זַפְרָנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זְהִי־יִתֵּיךְ לָכֶם גֹּבֹל
צָפוֹן: (י) וְהַתָּאוֹתֶם לָכֶם לְגֹבֹל קֹדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שְׁפָמָה:
(יא) וַיֵּרֶד חֲגֹבֹל מִשְׁפָּם הַרְבֵּלָה מִקֹּדֶם לְעֵין וַיֵּרֶד חֲגֹבֹל
וּמַחֲה עַל־כַּתֵּף יַם־בְּנֵי־קֹדְמָה: (יב) וַיֵּרֶד חֲגֹבֹל תִּירְדָּנָה
וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו יָם הַמֶּלֶח וְאֵת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבְלֹתֶיךָ
סָבִיב: (יג) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגֹרֶל אֲשֶׁר צִוִּיתִי יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת
הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטּוֹת: (יד) כִּי לָקְחוּ מִמֶּנּוּ בְנֵי הָרְאוּבֵנִי
לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִמֶּנּוּ בְנֵי־הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וַחֲצֵי מִמֶּנּוּ

והיו קרי

ben itt semmi közelebbi fölvilágosításokat nem adhatunk. Egy pillanat az abroszra ilyen dolgokban jobb szolgálatot tesz, mint minden magyarázgatás. — (5) נחלה מצרים (5) Miczrajim folyánya I. Gen. 15. f. 18. v. (7) E' Hór alkalmazsint az Anti-Libanonnak tette egy ágát, és el nem váltandó

minden lakosait színetek előtt, rontsatok el minden jelképes köveiket, minden öntött képeiket és minden halmaitkat düljatok föl. — (53) Ha ekkép annak a' tartományának lakóit kiüztétek, akkor letelepedhettek abban; mert nektek adtam azt a' földet, hogy azt örökségül birjátok. — (54) Sors által osszatek el magatok közt a' földet családjaitok szerint; a' nagyobb számú nemzetségnek adjatok nagyobb örökséget és a' kisebb számúnak adj kisebb örökséget. A' hová kinek sorsa esik, azon hely legyen övé; őseitek nemzetségei szerint osszátok el az örökséget. — (55) Hogyha ki nem üzenditek annak a' földnek lakosait színetek elől, akkor a' kik megmaradnak közülök, tövises lesznek szemeitekben és ösztökék oldalaitokban, és üldözni fognak titeket a' földön, mellyen lakni fogtok. — (56) És akkor mind azt, a' mit szándékoztam ellenök cselekedni, azt rajtatok elkövetem. —

XXXIV. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Parancsold meg Jiszráél fiainak és mondd meg nekik: Mikor bemenendetek Kenaan földjére; ama földre, melly nektek örökségüljut, Kenaan földjére, határai szerint: — (3) Legyen nektek a' déli határszél Czin pusztájától fogva Edóm mellett, és keletre ugyan a' déli ha-

---

leírását illeti, ez szabatosan Jos. 15. f. leirt Jehuda birtokának déli határával összeesik. Különbén az egész leírás csak a' sajátképi Kenaant illeti (l. tov. 13. v.) a' Jardéntól keletre eső tartományokat ide nem értve. — Jegyzeteink-

כָּל־מִשְׁכֵּי־תָם וְאֵת כָּל־צַלְמֵי מִסְכְּתֵם תִּאֲבְדוּ וְאֵת כָּל־
 בְּמוֹתֵם תִּשְׁמִידוּ: (נג) וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וַיִּשְׁבַּתְם־בָּהּ
 כִּי לָכֵם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרֵשֶׁת אֶתָּהּ: (נד) וְהִתְנַחֲלֶתֶם
 אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לְרֹב תְּרַבּוּ אֶת־נַחֲלֹתוֹ
 וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת־נַחֲלֹתוֹ אֵל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוֹרָל
 לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ: (נה) וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ
 אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים
 בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִינִם בְּצַדִּיכֶם וְצַדְרֹו אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: (נו) וְהָיָה כִּאֲשֶׁר דַּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם

אֲעֲשֶׂה לָכֶם: פ

לך (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ז) צֹו אֶת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ
 כִּנְעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפְּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כִּנְעַן
 לִגְבֻל־תִּיחָ: (ג) וְהָיָה לָכֶם פְּאֶת־גִּבּוֹ מִמִּדְבָּר־צֹן עַל־יְרֵי
 אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבֹול גִּבּוֹ מִקְצֵת יַם־הַמֶּלַח קִדְמָה:

u. o. 30. v. — (54) l. felj. 26. f. 54. v. — (55) t 8-
 visek lesznek szemekben és ösztökék ol-
 dalaitokban. Sajátságos szójárás annyi mint: felette
 nagy terhetekre leendnek, és sok bajt okozandnak nektek.

XXXIV. (2) A' következőkben Kanaan, határainak jön
 körülményes és részletes leírása. A' mi az első, déli határ

Hór hegyénél, Edóm földének határszélén. — (38) És Áhrón pap fölmenvén Jehova parancsára Hór hegyére, ott meghala, Jiszráél fiainak Miczrajimból való kijöve-tele utáni negyvenedik évnek ötödik hó első napján. — (39) Vala pedig Áhrón száz és huszon három éves, mikor meghala Hór hegyén, (40) Akkor Arad királya, a' Kenaani, ki Kenaan déli vidékét lakta, meghallá, hogy jönnek Jiszráél fiai. — (41) 'S elköltözvén Hór hegyétől, megszállának Czalmónáiban. — (42) 'S elköltözvén Czalmónáhból, megszállának Púnóban. — (43) 'S elköltözvén Púnónból megszállának Óbóthban. — (44) 'S elköltözvén Óbóthból, megszállának Ijé-Ábárimban, Móáb határán. — (45) És elköltözvén Ijimből, megszállának Dibón-Gádban. — (46) És elköltözvén Dibón-Gádból, megszállának Almón-Dibláthájmában. — (47) És elköltözvén Almón-Dibláthájmából, megszállának Abárim hegyeinél, Nebó előtt. — (48) És elköltözvén Abárim hegyeitől, megszállának Móáb Sikságain, a' Jardén mellett, Jeréchó ellenében. — (49) És tanyát ütének a' Jardén mellett Béth-Hajesimóthtól fogva, mind Ábél Hassittímg Móáb sikságain. — (50) És szóla Jehova Mósehhez Móáb sikságain, a' Jardén mellett, Jeréchó ellenében, mondván. — (51) Szólj Jiszráél fiaikhoz és mond meg nekik: Mikor átmenedetek a' Jardénon Kanaan földére. — (52) Kiüzzétek annak a' tartománynak

felj. 25 f. 1. v. — (52) משמות 1. Lev. 26. f. 1. v. — כמות 1.

בְּתַר חֶהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוּם: (לח) וַיַּעַל אֶהָרִן תְּכַהֵן אֶל־
 חֶהָר חֶהָר עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמַת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:
 (לט) וְאַחֲרָיו בְּךָ־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאֵת שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּתַר חֶהָר: ס
 (מ) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עַרְדָּ וְהוּא־יָשָׁב בְּגִבְעַת בְּאֶרֶץ כְּנַעַן
 בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (מא) וַיִּסְעוּ מִתַּר חֶהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמָנָה:
 (מב) וַיִּסְעוּ מִצַּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּזִן: (מג) וַיִּסְעוּ מִפוּזִן וַיַּחֲנוּ
 בְּאַבְתָּ: (מד) וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֵבְרִים בְּגִבְעוֹת
 מוֹאָב: (מה) וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֵן גָּד: (מו) וַיִּסְעוּ
 מִדִּיבֵן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמָן דְּבַלְתִּימָה: (מז) וַיִּסְעוּ מֵעַלְמָן
 דְּבַלְתִּימָה וַיַּחֲנוּ בְּחַרֵי הָעֵבְרִים לִפְנֵי נָבוֹ: (מח) וַיִּסְעוּ
 מִחַרֵי הָעֵבְרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ: (מט) וַיַּחֲנוּ
 עַל־תִּירְדֵן מִבַּיִת הַיִּשְׁמָת עַד אֲבַל הַשְּׁטִיִּם בְּעַרְבַת
 מוֹאָב: ס שְׁלִישִׁי חֲמִישִׁי (נ) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבַת
 מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר: (נא) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אֲתֶם עֵבְרִים אֶת־תִּירְדֵן אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן:
 (נב) וְהוֹרֵשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יְשֻׁבֵי הָאֶרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת

gyérői l. felj. 20. f. 22. v. = (40) E' vers egy idézetnek ké-
 pezi kezdetét, mellynek egészét l. 21. f. — (43) l. felj. 21.
 f. 10. v. — (49) בית הישמת l. Ez. 25. f. 9. v. — אבל השטיים l.

szállának Chaczéróthban. — (18) És elköltözvén Chaczéróthból megszállának Rithmáiban. — (19) És elköltözvén Rithmáiból megszállának Rimón-Pereczben. — (20) 'S elköltözvén Rimón-Pereczből, megszállanak Libnáiban. — (21) 'S elköltözvén Libnáiból, megszállanak Risszáiban. (22) 'S elköltözvén Risszáiból, megszállának Kehéláthában. — (23) 'S elköltözvén Kehéláthából, megszállának Har-Seferben. — (24) 'S elköltözvén Har-Seferből, megszállának Charádáiban. — (25) És elköltözvén Charádáiból, megszállának Makhélóthban. — (26) 'S elköltözvén Makhélóthból, megszállának Thacháthban. — (27) 'S elköltözvén Thacháthból, megszállának Therachban. — (28) 'S elköltözvén Therachból, megszállának Mithkáiban. — (29) 'S elköltözvén Mithkáiból megszállának Chasmónáiban. — (30) 'S elköltözvén Chasmónáiból, megszállának Mószeróthban. — (31) 'S elköltözvén Mószeróthból, megszállának Bené-Jaakában. — (32) 'S elköltözvén Beué-Jaakából, megszállának Chór-Hagidgáiban. — (33) És elköltözvén Chór-Hagidgódból, megszállának Jotbáthában. — (34) 'S elköltözvén Jotbáthából, megszállának Abrónáiban. — (35) 'S elköltözvén Abrónáiból, megszállának Eczjón-Geberben. — (36) 'S elköltözvén Eczjón-Geberből, megszállának Czin pusztájában, vagy Kádésben. — (37) És elköltözvén Kádésből, megszállának

---

köztü tanyák itt nincsenek megnevezvék. — (37) Hór he-

(יח) וַיִּסְעוּ מִחֲצֵרַת וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה: (יט) וַיִּסְעוּ מִרְתְּמָה
וַיַּחֲנוּ בְּרֵמֶן פְּרָץ: (כ) וַיִּסְעוּ מִרֵּמֶן פְּרָץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:
(כא) וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרֶסֶת: (כב) וַיִּסְעוּ מִרֶסֶת וַיַּחֲנוּ
בְּקַחְלָתָה: (כג) וַיִּסְעוּ מִקַּחְלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּחַר־שֹׁפֵר: (כד) וַיִּסְעוּ
מִחַר־שֹׁפֵר וַיַּחֲנוּ בְּחַרְרָה: (כה) וַיִּסְעוּ מִחַרְרָה וַיַּחֲנוּ
בְּמִקְהֶלֶת: (כו) וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: (כז) וַיִּסְעוּ
מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח: (כח) וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמַתְקָה:
(כט) וַיִּסְעוּ מִמַּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה: (ל) וַיִּסְעוּ מִחַשְׁמֹנָה
וַיַּחֲנוּ בְּמִסְרוֹת: (לא) וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:
(לב) וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַגְּדָד: (לג) וַיִּסְעוּ מִחַר
הַגְּדָד וַיַּחֲנוּ בְּיַטְבָּתָה: (לד) וַיִּסְעוּ מִיַּטְבָּתָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵבְרָנָה:
(לה) וַיִּסְעוּ מִעֵבְרָנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵצִין גֹּבֵר: (לו) וַיִּסְעוּ מִעֵצִין
גֹּבֵר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־צֶן הוּא קָדֵשׁ: (לז) וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ

(18) E' verstől tov. 31-ik v. ig helyek említettnek, mellyek többé e' könyvekben elő nem jönnek, és máskép sem ösmeretesek. — (31) Hogy Bné-Jaakán — azt mondja Vater — inkább vidéknek, míntsen egyes helységnek neve, azt már maga a' név mutatja. (בני יעקן = Jaakán fiai, Jaakán tartománya 1. Gen. 36. f. 27. v. és Chron 1. f. 42. v.) — (36) עיצין גבר Eczjón-Geber. 1. Reg. 9. f. 26. v. szerint az arabiai tengeréből mellett fekvék; innen Kádésig nem lehet, hogy mentek volna, a' nélkül, hogy valahol meg nem szálltak légyen; azonban az Eczjón-Geber és Kádés

szülöttjeiket a' kiket megölt vala Jehova közülök, mert még isteneiken is fenyítő ítéletet gyakorlott Jehova. — (5) És elköltözének Jiszráél fiai Ramszészből, és tanyáznak Szukkóthban. — (6) És elköltözének Szukóthból és tanyáznak Éthámban, melly a' pusztá szélén van. — (7) Elköltözvén pedig Éthámból megtérének Pi-Hachíróthba, melly Baal - Czufón előtt van, és tanyáznak Migdól előtt. — (8) És elköltözvén Pné-Hachirothból átmenének a' tenger közepén a' pusztába: és három nap menvén Ethám, pusztájában megszállanak Máraóban. — (9) Elköltözvén pedig Máraóból jutának Élimbe; Élimben pedig valának tizenkét kútfejek és betven pálmafák, és tanyáznak ott. — (10) És elköltözvén Elimből, megszállanak a' hináros tenger mellett. — (11) És elköltözvén a' hináros tenger mellől, tanyáznak Szín pusztájában. — (12) És elköltözvén Szín pusztájából, megszállanak Dofkában. — (13) És elköltözvén Dofkából megszállanak Álusban. — (14) És elköltözvén Álusból, megszállanak Refidimben, a' hol nem volt a' népnek inni való vize. — (15) Elköltözvén pedig Refidimből, megszállanak Színáj pusztájában. — (16) 'S elköltözvén Színáj pusztájából, megszállanak Kibróth-Hattaavában. — (17) 'S elköltözvén Kibróth-Hattaavából meg-

---

Színáj pusztája I. Exod. 19. f. 1. v. (16) I. felj. 11. f. 4. — 34 v. — (17) חצרת Chaczéroth. I. felj. 11. f. 35. v. —

הָבֵהּ יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּבוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים :
 (ה) וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵם וַיַּחֲנוּ בְּסֹכֶת : (ו) וַיִּסְעוּ
 מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתֶם אֲשֶׁר בְּקֶצֶחַ הַמִּדְבָּר : (ז) וַיִּסְעוּ מֵאֵתֶם
 וַיָּשֶׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צְפוֹן וַיַּחֲנוּ לְפָנֵי
 מִדְּבָר : (ח) וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה
 וַיֵּלְכוּ בְּרֶדֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַר אֲתָם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְהָ:
 (ט) וַיִּסְעוּ מִמִּרְהָ וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה
 עֵינָת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם : (י) וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם
 וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף : שְׁנֵי (יא) וַיִּסְעוּ מִיַם־סוּף וַיַּחֲנוּ
 בְּמִדְבַר־סִין : (יב) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדַפְקָה :
 (יג) וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֶלְיָשׁ : (יד) וַיִּסְעוּ מֵאֶלְיָשׁ
 וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעַם לְשִׁתּוֹת : (טו) וַיִּסְעוּ
 מִרִפְדִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר סִינַי : (טז) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר סִינַי וַיַּחֲנוּ
 בְּקִבְרַת הַתַּאֲוָה : (יז) וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרֹת :

(5) סכות Szakkóth l. Exod. 15. f. 27. v. — (6) אהם Éthám
 l. Exod. 13. f. 20. v. — (7) פי החירות Pi Hachiróth. l.
 Exod. 14. f. 2. v. — (8) מרה Máráh l. Exod. 15. f. 23. v.
 — (9) אילם Elim l. Exod. 15. f. 27. v. (12) מדבר סין Szin
 pusztája l. Exod. 16. f. 1. v. — (12) דפקה a' Sept. ban
 van רפקה Ez és a' következő név Exod. 17. f. nem említtet-
 nek. — (14) רפידים Refidim l. Exod. 17. f. — (15) מדבר סיני

megváltoztattak, és Szibmáht; és elnevezék a' városokat mellyeket építének, a' régi nevekkal. — (39) És elmenének Máchírnak, Menasséh fiának fiai Gileádra, és meghódíták, és kiűzék az Emórit, ki lakik vala abban. — (40) Adá tehát Móseh Gileádot Máchírnak, Menasseh fiának, ki meg is telepedék abban. — (41) Jáír pedig, Menasseh fia elméne, és elfoglalá annak falvait, és nevezé azokat Jáír falvainak. — (42) Hasonlókép Nóbach is elméne, és megvevé Kénáthot és annak mezővárosait, és nevezé azt Nóbachnak az ő neve szerint. —

XXXIII. (1) Ezek szállomásai Jiszráél fiának, kik Móseh és Áhrón alatt kijöttek Miczrajimból seregeik szerint. — (2) És följegyzé Móseh Jehova parancsára, kijövetelőket szállomásaik szerint; és ezek kijövetelők szállomásai. — (3) És elköltözének Rameszészből az első hó tizenötödik napján; a' Peszach utáni napon jövének ki Jiszráél fiai emelt kézzel egész Miczrajim láttára. — (4) A' Miczrajimbeliak pedig azonközben temették első-

---

lett volna birtokát megkapni. Azonban ama törvény csak a' Jardéntól nyugotra eső tulajdonképi Kenaant illetve és csak ott birt kötő erővel,

XXXIII. (1) Az Izraeli népnek nem minden telepedései jegyeztetnek itten fel; hanem hihetően csak azok, hol a' szent sátor felállították, vagy ahol több üdőig maradozának. (Szepessy Bibliája). — (3) רַעְמֶסֶס Rameszész I. Exod. 12. f. 37. v. בִּיר רַמָּה emelt kézzel I. Exod. 18. f. 8. v. —

בְּעַל מְעוֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־
 שְׁמוֹת הַעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ: (לט) וַיִּלְכוּ בְּנֵי מְכִיר בֶן־מְנַשֶּׁה
 גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדוּהָ וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָאָמְרִי אֲשֶׁר־בָּהּ: מפטיר
 (מ) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶן־מְנַשֶּׁה וַיֹּשֶׁב בָּהּ:
 (מא) וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֹתְיָהֶם וַיִּקְרָא
 אֶתְהֶן חֹת יֵאִיר: (מב) וַנִּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קָנָת וְאֶת־
 בְּנֵיהֶּ וַיִּקְרָא לָהּ גִּבַּח בְּשֵׁמוֹ: פ

לג (א) אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 לְצִבְיָאֵתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־
 מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
 (ג) וַיִּסְעוּ מִרְעַמְסִם בְּתַרְדֵּשׁ הַרְאִשׁוֹן בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם
 לְתַרְדֵּשׁ הַרְאִשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
 רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם: (ד) וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר

azoknak neveit megváltoztatván. Alkalmasint mivel Nébo és Meón bálványnevek. Jesájahu (15. f. 2. v.) és Jirmijáhu idejében azonban e' városok ismét a' Móóbiták birtokában lehetek, mert ott ismét Nébo és Baalmeón nevezetek alatt jönnek elő. (41) 1 Paralip. 2. f. 21. v. szerint בן itt nem jelenthet egyebet, mind utód, még pedig csak anyai részről, különben a' tov. 36. f. 7. v. kijelentett törvény szerint Jáír sajátképen Jehúda nemzetségében, mellyhez tartozott, kel-

Uram parancsolja. — (26) Kisdedeink, nőjeink, juha-ink és minden barmaink Gileád városaiban maradjanak. — (27) Szolgáid pedig menendnek mindnyájan harczra fölfegyverkezve Jehova előtt a' hadba, a' mint parancsolod Uram. — (28) Parancsolatot ada tehát Móseh felölök Elázár papnak és Jehosúa Nún fiainak, és Jiszáél fiai ösicsaládfefeinek. — (29) És monda nekik Móseh: Ha átmenendnek Gád és Reúben fiai veletek a' Jardénon, mindnyájan harczra fölfegyverkezetten Jehova előtt, és meghódol nektek a' tartomány; adjátok nekik birtokul Gileád földét. — (30) Ha pedig nem akarnak veletek fegyverkezetten átmenni: köztetek nyerjenek birtokot Kenaan földén. — (31) És felelének Gád és Reúbén fiai mondván: A' mit mondott Jehova szolgáidnak, azt teendjük. — (32) Mi átmenendünk fölfegyverkezetten Jehova előtt Kenaan földére; de örökségünk birtoka maradjon a' Jardénon innen. — (33) Adá tehát Móseh Gád és Reúbén fiainak és Menasseh, József fia fél nemzetségének Szíchón, Emóri királyának országát, és Ógnak, Básán királyának országát; a' földet minden határain belől fekvő városokkal, és minden mezővárosokkal körösleg egyben. — (34) És megépíték Gád fiai Dibónt, Atárothot és Aróért. — (35) És Atróth-Sófánt és Jázért és Jogbeháht. — (36) És Béth-Nimráht és Béth-Háránt; kerített városokat aklokkal egyben. — (37) Reúbén fiai pedig megépíték Chesbónt, Elalét és Kirjáthajimt. — (38) És Nebót és Baal Meónt, mellyeknek neveit

אֲדֹנָי מִצִּוְתָהּ: (כו) טַפְּנוּ נַשִּׁינוּ מִקִּנְנוּ וְכַל־בְּחַמְתָּנוּ יְהוֹי־
שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד: (כז) וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹדוּ כָּל־חֲלוּץ צָבָא
לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנָי דִּבֶּר: (כח) וַיְצַו לָהֶם
מֹשֶׁה אֶת אֱלֻעָזָר הַכֹּהֵן וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְאֶת־רָאשֵׁי
אַבְוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם
אִם־יַעֲבֹדוּ בְנֵי־גֵר וּבְנֵי־רְאוּבֵן וְאַתֶּם אֶת־תִּירְדֵן כָּל־
חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם
לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָהּ: (ל) וְאִם־לֹא יַעֲבֹדוּ הַלְוִיִּים
אֹתְכֶם וְנֶאחֲזוּ בְּחֻכֵּיכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גֵר
וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־עַבְדְּךָ בֶן־
נַעֲשֶׂה: (לב) נַחֲנוּ נַעֲבֹד חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן
וְאַתָּנוּ אַחֲזַת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְד לִירְדֵן: (לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה
לְבָנֵי־גֵר וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף אֶת־
מַמְלַכֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכֶת עֹוג מֶלֶךְ חַבְשָׁן
הָאֶרֶץ לְעַרְיָה בְּנִגְלַת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב: (לד) וַיְבַנְּנוּ בְנֵי־
גֵר אֶת־דִּיבֵן וְאֶת־עַטְרֹת וְאֶת עֲרַעֲד: (לה) וְאֶת־עַטְרֹת
שׁוּפָן וְאֶת־יַעֲזֹר וַיִּגְבְּהָהּ: (לו) וְאֶת־פִּית נַמְרָה וְאֶת־בֵּית
הַגּוֹן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צָאן: (לז) וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־
חֲשִׁבוֹן וְאֶת־אֱלֻעָלָא וְאֶת קַרְיָתִים: (לח) וְאֶת־נָבוֹ וְאֶת־

még öreghítsétek Jehova haragját Jiszáél ellen. — (15) Mert ha eltértek tőle, még továbbis elhagyja a' pusztában, és elvesztitek mind ez egész népet. — (16) És elébe lépven, mondának: Nyájainknak aklokat csinálunk itt, és városokat gyermekeinknek. — (17) Mi pedig fölfegyverkezve serényen megyünk Jiszáél fiai előtt, míg bevisszük őket helyökre; csak kisdedeink maradjanak a' kerített városokban, hogy e' föld lakosai előtt bátorságban legyenek. — (18) Vissza nem térünk addig házainkhoz, míg el nem foglalják Jiszáél fiai is kiki a' maga örökségét. — (19) Nem is kívánunk birtokban részesülni velök, a' Jardénon túl, miután nekünk birtok jutand a' Jardénon innen keletre. — (20) És monda nekik Móseh: Ha azt megteszitek, ha magatokat fölfegyverkeztek Jehova előtt a' hadba. — (21) És minden fegyveres közületek a' Jardénon átkél szolgálatot teendő Jehova előtt, míg kiüzendi ellenségeit színe elől. — (22) És csak miután a' föld meg lesz hódolva Jehova előtt tértek meg, és ekkép kötelezésétektől Jehova és Jiszáél iránt megszabadultok; akkor e' föld tiétek marad örökségül Jehova előtt. — (23) Ha pedig nem így cselekesztek, vétkeztek Jehova ellen, és tapasztalándatok, mi fog vétkeitekre érni benneteket. — (24) Építsetek tehát magatoknak városokat kisdedeiteknek és aklokat nyájaitoknak: de a' mit ígértetek, híven teljesítsétek. — (25) És szólának Gád és Reübén fiai Mósehhez, mondván; szolgálid úgy fognak cselekedni, a' mint

אֲנָשִׁים חֲסֵאִים לִסְפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל׃
(טו) כִּי תִשׁוּבֶן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחֹו בַּמִּדְבָּר וּשְׁחַתְתֶּם
לְכָל־הָעַם הַזֶּה׃ ס (טז) וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדַרְתָּ צֶאֱן
נִבְנֶת לְמִקְנֵנוּ פֶּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ׃ (יז) וַאֲנַחְנוּ נַחֲלֵץ חַשִׁים
לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִס־תִּבְיֹאנֶם אֶל־מְקוֹמְכֶם
וַיֵּשֶׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ (יח) לֹא
נָשׁוּב אֶל־בְּתִינוּ עַד הַתְּנַחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃
(יט) כִּי לֹא נִנְחַל אַתֶּם מֵעַבְר לִירֵדוֹן וְהִלַּאתָ כִּי בָאָה
נַחֲלָתְנוּ אֵלָינוּ מֵעַבְר תִּירֵדוֹן מִזְרַח־תַּחַת׃ פ שְׁבִיעֵי רְבִיעֵי
(כ) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִס־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אִם־
תַּחֲלֹצוּ לְפָנֵי יְהוָה לְמִלְחָמָה׃ (כא) וְעַבְר לָכֶם כָּל־חֲלוּץ
אֶת־תִּירֵדוֹן לְפָנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת־אִבְיוֹ מִפְּנֵיו׃
(כב) וּנְכַבְּשֶׁה הָאָרֶץ לְפָנֵי יְהוָה וְאַתֶּר תִּשְׁבוּ וְהִייתֶם
נָקִים מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיִּתְּהָ הָאָרֶץ הַנְּאִת לָכֶם לְאַתְוָה
לְפָנֵי יְהוָה׃ (כג) וְאִם־לֹא תַעֲשׂוּן כִּן הִנֵּה חֲסֵאתֶם לִיהוָה
וְדַעוּ חֲסֵאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אַתְכֶם׃ (כד) בְּנוֹ־לָכֶם עָרִים
לְטַפְּכֶם וּגְדַרְתָּ לְצַנְאֲכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ׃ (כה) וַיֹּאמֶר
בְּנֵי־גֹד וּבְנֵי רֵאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עַבְדֶּיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר

szemeid előtt, adassék ez a' föld szolgálóidnak örökségül, és ne vigy minket át a' Jardénon, — (6) Felele pedig Móseh Gád és Reubén fiainak: Hát atyátokfiai hadba menjenek-e, ti pedig itt veszteg üljete? — (7) Miért akartok eltántorítani Jiszráél fiainak szívét, hogy át ne menjenek a' földre, melyet adott nekik Jehova? — (8) Így cselekedtek atyáitok midön elküldém őket Kádés-Barnéából, hogy megnéznék a' földet. — (9) És elmentek Eskól völgyeig és megnézék a' földet, és eltántorították Jiszráél fiainak szívét, hogy be ne mennének arra a' földre, melyet adott vala nekik Jehova. — (10) És fölgerjede azért akkor Jehova haragja, és megesküvék, mondván. — (11) Azon emberek, kik Miczrajimból kijöttek, húsz évestől fogva és feljebb, ne lássák meg a' földet, mellyről megesküdtem Abrahámnak, Jiczcháknak és Jaakóbnak, mert engem híven követni nem akartak. — (12) Kivéven a' Kenizsi Kálébot, Jefuneh fiát, és Jehosúát, Nún fiát, mivel híven követték Jehovát. — (13) És fölgerjedvén Jehova haragja Jiszráél ellen, hűdostatá őket a' pusztában negyven évig, mig kifogyott azon egész nemzetség, melly gonoszt cselekedett vala Jehova szemei előtt. — (14) És ime most támadtok föl ti, atyáitok helyett, bünös emberek gaz fajzatja, hogy

---

atyának vala neve, vagy hogy Káléb, Othniélnak csak anyja részéről vala fivére. Raschi szavai קנו חיה וילדה של קנו חיה וילדה

מִצְאָנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יְיָ אֶת־הָאָרֶץ הַנּוֹאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחֲוֶהָ
 אֶל־תַּעֲבֹרְנוּ אֶת־תִּירְהוֹן: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי־גֹד וּלְבְנֵי
 רְאוּבֵן תִּאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה:
 (ז) וְלָמָּה תִּנְוֹאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְדְּ אֶל־הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה: (ח) כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחֵי אֲתֶם
 מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לְרֵאוֹת אֶת־הָאָרֶץ: (ט) וַיַּעֲלוּ עַד־נֶחַל
 אֲשֶׁכּוֹל וַיֵּדְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְבַלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה: (י) וַיַּחֲרֹאֲף
 יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר: (יא) אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים
 הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֵת הָאֲדָמָה
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְּאוּ
 אַחֲרָי: (יב) בְּלִתי כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקְּנִזִּי וַיַּחֲשַׁע בֶּן־גִּזּוֹן כִּי
 מִלְּאוּ אַחֲרַי יְהוָה: (יג) וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם
 בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֵּם כָּל־הַדּוֹר הַעֹשֶׂה הַרָּע
 בְּעֵינֵי יְהוָה: (יד) וַהֲנִיחָה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּתָה

תניאון קרי

(12) a' Kenizzi Káléb Jefuneh fia. Jos. 15. f. 17. v. és Bírák 1. f. 13. v. Othniél Kenaz fia mondatik Káléb fivérének és itt Jefuneh mondatik Káléb atyjának? E' nehézség másképp el nem hárittatható, mint ha föltesszük vagy, hogy קניזי Káléb egyik ősatyjának és nem az

edényeket, fölkarpereczeket, alkarpereczeket, gyűrűket, fülfüggőket és karfüggőket; hogy tétessék engesztelésül Jehová előtt. — (51) És elfogadák Móses és Elázár pap tőlök az aranyat, mindenféle műkészítményt. — (52) Vala pedig minden emelek arany, melyet elválasztottak Jehova tiszteletére: tizenhat ezer hétszáz és ötven sekel, mind az ezredesek és a századosoktól. — (53) A' közkatonák közül pedig kiki a maga mit illyféiekből zsákmányolt, magának tartotta. — (54) Atvevén pedig az aranyat Móses és Elázár pap az ezredesek és a századosoktól, bevivék az összejövés sátorába Jehova előtti emlékezetül Jiszraél fiaiért. —

XXXII. (1) Reuben és Gád fiainak pedig felette sok barmok vala; látván tehát Jazér és Gileád földét, hogy ime baromtartásra alkalmas hely. — (2) Eljövének tehát Gád és Reubén fiai, és szólának Móses és Elázár paphoz és a' község fejedelmeihez, mondván: — (3) Ataróth és Dibón és Jazér és Nimrah és Chesbón és Elaléh és Szebám és Nebó és Beón. — (4) A' föld, mellyet megnyert Jehova Jiszraél fiainak községe előtt, barom tenyésztésre alkalmas föld, szolgálidnak pedig van sok marhajok. — (5) És mondának: Ha kegyelmet találtunk

---

delphiától (Rabbóth Ammón) nyugotra, a' Jardénontúl stb. גלעד Gileád Ezen nevezett alatt szélesb értelemben Palestina-nak azon egész része értetik, melly a' Jordánontúl keletre szük, de igen termékeny völgyek között elvonul.

כְּלִי־זָהָב אֲצַעֲדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲנִיל וְכִמּוֹ לְכַפֵּר עַל־
 נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: (כא) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־
 הַזָּהָב מֵאֲתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה: (כב) וַיְהִי וּבְלִזְזֹתְךָ הַתְּרוּמָה
 אֲשֶׁר תְּרִימוּ לַיהוָה שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
 שֶׁקֶל מֵאֵת שְׁרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שְׁרֵי הַמֵּאוֹת: (כג) אֲנִישֵׁי
 חֲצִבָּה בָּזוּ אִישׁ לוֹ: (כד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־
 הַזָּהָב מֵאֵת שְׁרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבֵאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל
 מוֹעֵד וּפְרָזוּ לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: פ שְׁשֵׁי שְׁלֹשִׁי
 לֵב (6) וּמִקְנֵה־זָבִיב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גַד עֲצוּם מְאֹד
 וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהַחֲגָדָה
 הַמְּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה: (7) וַיָּבֵאוּ בְנֵי־גַד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ
 אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשֵׂי־אֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:
 (8) עֲמֻרוֹת וְדִבְרֵי וַיַּעֲזֹר וְנִמְדָה וְחִשְׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה וְשִׁבְמָה
 וַיָּבֵאוּ וַיִּבְעֹן: (9) הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִבֵּה יְהוָה לִפְנֵי עַבְדְּךָ יִשְׂרָאֵל
 אֶרֶץ מִקְנֵה הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה: 8 (10) וַיֹּאמְרוּ אִם־

nek mondatnak i. Gen. 24. f. 22. v. ענול I. Ez. 16. f.
 12. v. és i. Exod. 35. f. 22. v. — (53) כימו szó-
 szerint a' sereg emberel. —

XXXII. (1) יעור Jazér A' városhak fekvését, melytől
 az egész tartomány is vette Jazér elnevezését Hieronymus
 úgy írja le. Jazzer az Aramaiak városa tíz mérföldre Phila-

adót Elázár papnak, a' mint parancsolta Jehova Mósehek. — (42) Jiszráél fiainak pedig feléből, kiknek Mósehek, azoktól, kik a' harczba kimentek, hasonfölt adott: — (43) Vala pedig a' község hasonfele a' juhokból: háromszáz harmincz hét ezer és öt száz. — (44) Ökör: harminczhat ezer. — (45) Szamár: harmincz ezer és öt száz. — (46) Emberi személy: tizenhat ezer. — (47) E' hasonfeléből tehát Jiszráél fiainak Mósehek minden ötvenből egyet vön a' fogat szerint, mind az emberek, mind a' barmok közül és átadá azokat a' Levitáknak, kikre Jehova hajlékának gondviselése bízott: a' mint parancsolta Jehova Mósehek. — (48) Mósehekhez járulván pedig a' hadinép tisztjei, az ezeredesek és századosok: — (49) Mondának Mósehek: Mi, te szolgálid, megszámláltuk a' ránk bizott hadfiakat, és senki közülök nem hiányzik. — (50) Azért hoztunk Jehovának áldozatul, kiki, a' mit talált arany

---

tére felajánlák, és bemutaták. (Szepessy Bibliája) — (50) קרפּרעץ karperecz a' mint 2. Sam. 1. f. 10. v. nyilván mondatik. De nem קרפּ lépésből eredt, mint *Kimchi* véli, hanem az arab *) felkarból. A' Sept. ban helyesen van χλιδωνα melly szóról *Suidas* χλιδωναι κοσμοι περι τους βραχιωνας, κολουνται δε βραχιαλια, magyarul χλιδονοι karra való ékszerek, mellyek másképp βραχιαλια karpereczek.

---

*) كراع

מִכֶּם תְּרוֹמַת יְהוָה לְאַלְעֹנֵר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: חמישי (מב) וּמִמַּחְצֵית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצְּהָ מֹשֶׁה
מִן־הָאֲנָשִׁים הַצְּבָאִים: (מג) וְתָתִי מַחְצֵת הָעֵדָה מִן־חֲצֹאן
שְׁלֹש־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ
מֵאוֹת: (מד) וּבִקֵּר שֵׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף: (מה) וַחֲמֹרִים
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (מו) וַנִּפֶּשׂ אָדָם שֵׁשָׁה עָשָׂר
אֶלֶף: (מז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאָהוּ
אֶחָד מִן־הַחֲמֹשִׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹיִם
שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
(מח) וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֹדִים אֲשֶׁר לְאֲלָפֵי הַצְּבָא שָׁרֵי
הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת: (מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבַדְיָךָ
נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בִּידְנֹנוּ וְלֹא־נִפְקַד
מִמֶּנּוּ אִישׁ: (נ) וַנִּקְרַב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מִצָּא

— (49) Ezen győzedelme az Istentől munkált tsodák közé tartozik: mert Isten parancsolá a' fegyverfogást, Isten határozá meg a' harczba menendők' számát, 's egy tiszszerte számosabb ellenség meggyőzeteték, és eltörölteték a' nélkül: hogy a' harczoló Izrael rézéről csak egygy is eleset vólna. — Ugyan azért a' vezérek nem Izrael vitézségének, hanem az isteni tsodalatos segítségnek tulajdoníták egyedül a' rendkívüli győzedelmet, és hálaadatosságjuk bizonyítására örök emlékezetére a' nékik jutott aranyat Isten' tisztele-

(29) Azoknak fele részéből vegyetek, és adjátok azt Elázár papnak, mint emeléket Jehova tiszteletére. — (30) Jiszráél fiainak pedig fele részéből vegy minden ötvenből egyet a' fogat szerint, az emberek, marhák, szamarak, juhok és minden barom közül; és add azokat a' Levitáknak, kikre Jehova hajlékának gondviselése bízott. — (31) És úgy cselekvének Móseh és Elázár pap, a' mint parancsolta Jehova Mósehnek. — (32) Vala pedig a' martalék, a' mi tudni illik a' zsákmányból, mellyet nyertek volt a' hadfiak, fenmaradt: juh: hatszáz hetven öt ezer. — (33) Ökör: hetvenkét ezer. — (34) Szamár: hatvanegy ezer. — (35) A' nő nemből való személyek pedig, kik még férfivali közesülésről nem tudtak: harmincz két ezer. — (36) Fele tehát, azoknak része tudni illik, kik kimentek volt a' harcra: a' juhok száma: háromszáz harminczhét ezer és ötszáz. — (37) Abból adóul, Jehova tiszteletére: hatszáz hetvenöt. — (38) Ökör vala: harmincz hat ezer, és azokból adóul Jehova tiszteletére: hetven kettő. — (39) Szamár: harmincz ezer és öt száz, és azokból adóul Jehova tiszteletére: hatvanegy. — (40) 'S emberi személy: tizenhat ezer és azokból adóul Jehova tiszteletére: harmincz két személy. — (41) 'S átadá Móseh a' Jehova tiszteletére elválasztott

---

jósága vagy hitvánságára. (32) 'יתר הבנו וכנ' a' mi a' zsákmányból fen maradt. — azonkívül a' mit elköltöttek

וּמִן הַצֵּאֵן: (כט) מִמַּחְצֵיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר תִּכְהֶן
 תְּרוּמַת יְהוָה: (ל) וּמִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח וְאַחַד וְאַתּוֹ
 מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־תִּבְקֹר מִן־הַחֲמִרִים וּמִן־הַצֵּאֵן
 מִכָּל־תְּבַהֲמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹיִם שְׂמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן
 יְהוָה: (לא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר תִּכְהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה: (לב) וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבּוֹ אֲשֶׁר בָּזַז עִם
 הַצֵּבֹא צֵאֵן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֵלֶף וְשִׁבְעִים אֵלֶף וַחֲמִשַּׁת אֲלָפִים:
 (לג) וּבִקֹּר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֵלֶף: (לד) וַחֲמִרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים
 אֵלֶף: (לה) וַנִּפְּשׂ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשִּׁבְב
 זָכָר כָּל־נַפְשׁ שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף: (לו) וַתְּהִי הַמַּחְצֵת
 חֵלֶק תְּיֻצְאוּם בַּצֵּבֹא מִסֵּפֶר הַצֵּאֵן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֵלֶף
 וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (לז) וַיְהִי
 חֲמִסָּם לִיתְרוֹ מִן־הַצֵּאֵן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:
 (לח) וַתִּבְקֹר שְׁנֵיָה וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף וּמִכָּסֶם לִיתְרוֹ שְׁנַיִם
 וְשִׁבְעִים: (לט) וַחֲמִרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכָּסֶם
 לִיתְרוֹ אֶחָד וְשִׁשִּׁים: (מ) וַנִּפְּשׂ אָדָם שְׁנֵיָה עָשָׂר אֵלֶף
 וּמִכָּסֶם לִיתְרוֹ שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים נַפְשׁ: (מא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־

— (30) a' fogat szerint — választás nélkül, a' mint véletlen ki kapatik az öszvegből, tekintet nélkül annak

nyán kívül hét napig: a' ki megölt valakit, vagy a' ki megölettettet illetett, mindnyájan megtisztítsátok magatokat harmad és heted nap, ti és kiket fogva hoztatok. — (20) És minden ruházatot, minden bőr holmit, minden kecske szőr készítményt és minden fa edényt tisztítsátok meg. — (21) És monda, Elázár pap a' hadfiaknak, kik a' hadban voltak: Ez a' törvény rendelése, mellyet parancsolt Jehova Mósehnak: — (22) Az aranyat, ezüstöt, rezet, vasat, ónt és ólomot. — (23) Mindent, a' mi a' tüzet kiállja, vigyétek át a' tüzen, és megtisztúl, csak hogy előbb a' tisztulás vizével tisztíttassék meg; a' mi pedig a' tüzet ki nem állja, vigyétek át a' vizen. — (24) És mossátok meg ruháitokat heted napon, és tiszták lesztek; és annakutána bemehettek a' tanyába. — (25) És szóla Jehova Mósehnak, mondván: (26) Vedd föl a' martalék és a' hadifoglyok mennyiségét, te, Elázár pap és a' község családfőnökei. — (27) Azután felezd a' martalékot a' hadfiak között, a' kik a' harcra kimentek, és az egész község között, — (28) De válassz el belőle Jehovának adóul egy részt a' hadakozóktól, kik a' harcban voltak, minden ötszázból egyet, az emberekből, marhákból, szamarakból és juhokból. —

אשר אל משה אל אלעזר הכהן אמר אל אנשי
 következik, csak hogy 21. v. את משה ki esett. — (23) A' tisztulás vizéről 1. fejlj. 19. f. — (26) מלכות השבי = מלכות השבי.

מתוץ למחנה שבעת ימים כל הרוג נפש וכל נגע בחלל
 תתחטאו ביום השלישי וביום השביעי אתם ושביכם:
 (כ) וכל־בגד וכל־כלי־עור וכל־מעשה ענים וכל־כלי־
 עץ תתחטאו: ס (כא) ויאמר אלעזר תכהן אל אנשי
 הצבא הבאים למלחמה זאת תקת התורה אשר צוה יהוה
 את־משה: (כג) אך את־הזהב ואת־הכסף את־הנחשת
 את־הברזל ואת־ההדיל ואת־העפרת: (כג) כל־דבר אשר־
 יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי גדה יתחטא וכל
 אשר לא־יבא באש תעבירו במים: (כד) ובבסתם בגדיכם
 ביום השביעי וטהרתם ואחר תבאו אל־המחנה: ס
 רביעי (כה) ויאמר יהוה אל־משה לאמר: (כו) שֵׁא אֶת
 ראש מלקות השבי באדם ובבהמה אתה ואלעזר תכהן
 וראשי אבות העדה: (כז) וחצית את־המלקות בין תפשי
 המלחמה היצאים לצבא ובין כל־העדה: (כח) וחרמת
 מכם ליהוה מאת אנשי המלחמה היצאים לצבא אחד
 נפש מחמש המאות מן־האדם ומן־הבקר ומן־החמרים

maradjatok a' tanyán kívül — a' szentség tanyáján
 kívül, mert a' Leviták és Jiszráéliták tanyájából, a' kik hol-
 tokon tisztátalanná lettek, ki nem tiltattak. — (20) E' vers
 vége a' Samar. szövegben még e' szavakkal pótolatik ויאמר

megölettek között, Evít, Rekeket, Czúrt, Chúrt és Rebat, Midján öt királyait; és Bileámot is Beór fiát megölék fegyverrel. — (9) És elvivék fogva Jiszráél fiai Midján nőjeit és gyermekeit, és azoknak minden barmait, és nyájait 's egyéb vagyonaikat is elrabolák. — (10) És minden városaikat lakhelyeik szerint, és minden házaikat elégeték. — (11) És elvivék minden zsákmányt és minden martalékot, mind emberekből, mind barmokból. — (12) És vivék Mósehhez és Elázár paphoz és Jiszráél fiainak községéhez a' rabokat és a' martalékot és a' zsákmányt a' táborba, melly Moáb sikságaiban vala a' Jardén mellett Jeréchó ellenében. — (13) Kimenvén pedig Móseh és Elázár pap és a' község minden fejedelmei elejökbe a' tanyán kívül. (14) Megharaguvék Móseh a' hadisereg nagyjaira, ezeredesire és századosira, kik megjövének a' hadból. — (15) És monda nekik Móseh: Megtartottatok-e életben minden nőket? — (16) Ime ők valának, kik Jiszráél fiait Bileám tanácsára Jehova elleni hűtelenségre csábították, Peór ügyében, a' miért ragályvész is érte Jehova községét. (17) Most tehát öljetek meg minden férfineműt a' gyermekek közül, és minden nőszemélyt, ki férfit közösülésre megösmert, öljetek meg. — (18) És minden nőnemű gyermekeket, kik férfivali közösülést nem ösmertek meg, tartsátok meg életben magatoknak. — (19) Ti pedig maradjatok a' ta-

---

vagy hazájából ismét meghivattatott. — (19) חֲנוּ מִחוּץ וְכוּ'

מלכי מדין הרגו על-חלליהם את-אני ואת-רקם ואת-
צור ואת-חור ואת-רבע חמשת מלכי מדין ואת בלעם
בן-בעור הרגו בחרב: (ט) וישבו בני-ישראל את-נשי
מדין ואת-טפם ואת כל-בהמתם ואת-כל-מקניהם ואת-
כל-חילם בזווי: (י) ואת כל-עריהם במושבבתם ואת כל-
קירותם שרפו באש: (יא) ויקחו את-כל-השלל ואת כל-
המלקוח באדם ובבהמה: (יב) ויבאו אל-משה ואל-
אלעזר הכהן ואל-עדת בני-ישראל את-חשבי ואת-
המלקוח ואת-השלל אל-המחנה אל-ערבת מואב אשר
על-ירדן ירחו: ם שלישי שני (יג) ויצאו משה ואלעזר
הכהן וכל-נשיאי העדה לקראתם אל-מחויץ למחנה:
(יד) ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי
המאות הפאים מצבא המלחמה: (טו) ויאמר אליהם משה
החיותם כל-נקבה: (טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר
בלעם למסר-מעל ביהוה על-דבר-פעור ותתי המגפה
בעדת יהוה: (יז) ועתה הרגו כל-זכר בטף וכל-אשה
ידעת איש למשכב זכר הרגו: (יח) וכל הטף בנשים
אשר לא-ידעו משכב זכר התיו לכם: (יט) ואתם חנו

vagnak rajta, megerősítette azokat, mert akkor, mikor megértette, hallgatott. — (16) Ha pedig későbbben fölbontaná, minekután értésére esett; hordozza ő annak véteksúlyát. — (17) Ezek a' rendszabályok, mellyeket parancsolt Jehova Mósehnek, a' férj és annak nője, az atyja és annak leánykorában, atyjaházában lévő leánya között. —

XXXI. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Állj bosszút Jiszáél fiaiórt a' Midjanitákon; azután takaríttatol népedhez, — (3) Fölszólítá tehát Móseh a' népet, mondván: Készítsetek föl embereket a' hadba, kik legyenek a' Midjaniták ellen, hogy a' Midjanitákon állják meg Jehova bosszúját. — (4) Egy egy nemzetségből ezeret, és így minden nemzetségekből küldjetez a' hadba. — (5) Kiállíttattak tehát Jiszáél minden ezredeiből mindenik nemzetségből ezeren; összesen tizenkét ezeren mind elkészülvék a' hadra. — (6) És elküldé azokat Móseh, minden nemzetségből ezeret-ezeret a' hadba és velök Pinchászt, Elázár papnak fiát, kinek keze alatt a' szentség edényei, és a' harsogás tárogatói valának. — (7) És rácsaptak Midjánra, a' mint parancsolta Jehova Mósehnek, és megölének minden férfine-müt. — (8) És Midján királyait is megölték a' többi

---

az Urim és Thumim. Nem lehetetlen hogy mind ezek összevéve értetnek. — (8) Felj 24. f. 25. Bileám már hazájába el-

אִו אֶת־כָּל־אֲסֻרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִקִּים אֲתֶם כִּי־הִחַרְשׁ
 לָהּ בַּיּוֹם שָׁמְעוּ: (טו) וְאִם־הִפֹּר יִפֹּר אֲתֶם אַחֲרַי שָׁמְעוּ
 וְנִשְׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (יז) אֱלֹהֵי הַחֲקִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה בֶּן אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנִעְוִירָהּ בֵּית
 אָבִיהָ: פ שני

לא (ח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) נָקֵם נִקְמָה
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְדִינִים אַחֲרֵי תִּאֲסַף אֶל־
 עַמִּי: (ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם
 אֲנָשִׁים לְצַבָּא וַיְהִיו עַל־מִדְּיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְּוָן:
 (ד) אֱלֹהֵי לַמָּטָה אֱלֹהֵי לַמָּטָה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ
 לְצַבָּא: (ה) וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי לַמָּטָה שְׁנַיִם־
 עָשָׂר אֱלֹהֵי חִלּוּצֵי צַבָּא: (ו) וַיִּשְׁלַח אֲתֶם מֹשֶׁה אֱלֹהֵי לַמָּטָה
 לְצַבָּא אֲתֶם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר חֲפֵזֵן לְצַבָּא וְכָל־
 הַקָּדָשׁ וְחֻצְצֹרֹת הַתְּרוּעָה בִּירוֹ: (ז) וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְּוָן
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר: (ח) וְאֶת־

XXXI. (2) Bosszút parancsol|vételni Isten Izráél' fia-
 ért a' Madjanitákon, mivelhogy ezek fajtalanságra és bál-
 ványozására elcsábíták őket, és ez által magokra vonták
 miattok az isteni büntetést I. felj. 25. f. 15. v. (Szepessy Bib-
 liája) (6) כלי הקדש a' szentség edényei Raschi szerint
 a' frígysekreény és a' szent homlok-lemez; Spencer szerint

gat, akkor állandók legyenek minden fogadásai, és minden kötelezés, mellyel kötelezi önmagát, megálljon. — (6) De ha atyja attól, mihelyt megértette, eltiltotta, minden fogadásai és kötelezései, mellyekkel megkötelezte magát, nem állnak, és Jehova megbocsátja neki, mert eltiltotta attól az atyja. — (7) Ha férjhez megy és fogadásai rajta vannak, vagy egyéb kiszalasztott szó, mellyel megkötelezte magát. — (8) És megérti férje, és hallgat mikor megérti; akkor állandók fogadásai, és kötelezései, mellyekkel megkötelezte magát, megállanak. — (9) De hogyha férje attól mihelyt megértette, eltiltja; fogadását, melly rajta volt, vagy egyéb kiszalasztott szavát, mellyel megkötelezte magát, megsemmisítette, és Jehova megbocsátja neki. — (10) Az özvegy és az elüzött nő fogadását illetőleg: mind a' mire kötelezte magát, megáll. — (11) Ha pedig férje házában tesz fogadást vagy megkötelezi magát esküvel. — (12) És férje megértvén, hallgatott és nem tiltotta el attól, fogadásai állnak, 's minden kötelezés, mellyel kötelezte magát, megáll. — (13) De ha férje, mihelyt megérti, fölbontja azokat; ajkainak semmi szava, semmi fogadása, semmi önmegkötelezése nem áll; férje fölbontotta azokat, és Jehova megbocsátja neki. — (14) Minden fogadást és minden esküvel való kötelezést önsanyargattatásra, férje megerősítheti és férje fölbonthatja. — (15) Ha pedig férje napról napra hallgat, akkor megerősítette minden fogadásait, vagy minden kötelezéseit, mellyek

וַחֲחַרְיֵשׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אֲסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָה
 עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם: (ו) וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
 כָּל־נְדָרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי־הָ
 יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּה: (ז) וְאִם־הִיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ
 וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ:
 (ח) וְשָׁמַע אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וַחֲחַרְיֵשׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ
 וְאָסְרָה אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקָמוּ: (ט) וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע
 אִשָּׁה יִנִּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאִתּוֹ
 מִבְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי יִסְלַח־לָהּ:
 (י) וְנָדַר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם
 עָלֶיהָ: (יא) וְאִם־בֵּית אִשָּׁה נְדָרָה אוֹ־אָסְרָה אֲסָר עַל־
 נַפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָהּ: (יב) וְשָׁמַע אִשָּׁה וַחֲחַרְשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא
 אֶתָּה וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אֲסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
 יָקוּם: (יג) וְאִם־הִפָּר יָפָר אֶתָּם אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־
 מוֹצָא שְׁפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וְלֹאֲסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִשָּׁה
 חִפְרָם וַיְהִי־יִסְלַח־לָהּ: (יד) כָּל־נְדָר וְכָל־שְׁבַעַת אֲסָר
 לְעֵנַת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימוּ וְאִשָּׁה יִפְרָנוּ: (טו) וְאִם־הִחְרִישׁ
 יַחְרִישׁ לָהּ אִשָּׁה מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהָקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ

tek legyen, semmi szolgálai munkát ne cselekedjete. — (36) És hozzatok égőáldozatot, tűzrevalót, kedves illatú Jehovának, egy tulkot, egy kost és hét egy éves, ép bányt. — (37) És azoknak liszt-és italáldozatjait, a' tulok mellé, a' kos mellé és a' bányok mellé számok szerint, annak rendjén. — (38) És egy kecskebakot vétekáldozatúl, a' naponkénti vétekáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (39) Ezeket szerezzétek Jehovának ünnepeiteken, a' fogadásbeli, és szabad akaratbeli égőáldozatokon, liszt-és italáldozatokon és hálaáldozatokon kívül. —

XXX. (1) És megmondá Móseh Jiszráél fiainak mind azt, a' mit parancsolt vala Jehova Mósehnek. — (2) És szóla Móseh Jiszráél fiai nemzetségi főnökeihez, mondván: Ezt parancsolta Jehova. — (3) Ha férfi tesz fogadást Jehovának, vagy esküvel kötelezi magát: meg ne szegje szavát; hanem mind a' szerint cselekedjék, a' mint szájából kijött. — (4) Ha pedig nőszemély tesz fogadást Jehovának és megkötelezi magát atyja házában, leánykorában. — (5) És atyja annak fogadását vagy kötelezését, mellyel megkötelezi magát, megértvén, hall-

---

ne becsstelenítse szavát. — (4) בנעריה leánykorában. A' rabbik szerint ez annyi, mint kis korúságában, mert a' nagykorú hajadon teljesen kiszabadult az atyai hatalom alól. —

תהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו: (ט) והקרבתם
 עלה אשה רים נחת ליתות פר אחד איל אחד כבשים
 בני-שנה שבעה תמימים: (ז) מנחתם ונספיהם לפר
 לאיל ולכבשים במספרם במשפט: (ח) ושעיר חטאת
 אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: (ט) אלה
 תעשו ליתור במועדיכם לבר מנדריכם ונדבתיכם
 לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלמיכם:

ל (6) ויאמר משה אל-בני ישראל ככל אשר-צוה יתור
 את-משה: פ (3) וידבר משה אל-ראשי חמטות
 לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יתור: (ג) איש
 כי-ידר נדר ליתור או-השבע שבעה לאסר אסר על-
 נפשו לא יחל דברו ככל-היצא מפיו יעשה: (ד) ואשה
 כי-תדר נדר ליתור ואסרה אסר בבית אביה בנעוריה:
 (ה) ושמע אביה את-נדרה ואסרה אשר אסרה על-נפשה

XXX. (1) Hamis — azt mondja Ro-
 senmüller — a' vélemény, miként e' szavakban csak illy fogá-
 dás volna kifejezve, mellyel az ember valamitől magát meg-
 tartóztatni, magától valamit elvonni köteleztetik. Illy fogá-
 dás neveztetik (tov. 14. v.) אסר לענות נפש. Azonban a' rab-
 bik e' szavakat még is amúgy értetették. יכול חסילו כשע שיאכל
 ככלות חכי קורח עליו ככל היוצא מפיו יעשה ת"ל לחסור חיסור לחסור

jén. — (22) És egy kecskebakot vétekáldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (23) Negyed nap, tíz tulkot, két kost és tizennégy ép, egy éves bárányt. — (24) És azoknak liszt-és italáldozatjait a' tulkok mellé, a' kosok mellé és a' bárányok mellé, számok szerint, annak rendjén. — (25) És egy kecskebakot vétekáldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (26) Ötöd nap, kilencz tulkot két kost és tizennégy ép, egy éves bárányt. — (27) És azoknak liszt-és italáldozatjait, a' tulkok mellé, a' kosok mellé és a' bárányok mellé, számok szerint, annak rendjén. — (28) És egy kecskebakot vétekáldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (29) Hatod nap, nyolcz tulkot, két kost és tizennégy ép egy éves bárányt. — (30) És azoknak liszt-és italáldozatjait, a' tulkok mellé, a' kosok mellé és a' bárányok mellé számok szerint, annak rendjén. — (31) És egy kecskebakot vétek áldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (32) Heted nap, hét tulkot, két kost és tizennégy ép, egy éves bárányt. — (33) És azoknak liszt-és italáldozatjait, a' tulkok mellé, a' kosok mellé és a' bárányok mellé, számok szerint, annak rendjén. — (34) És egy kecskebakot vétekáldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (35) Nyolczad nap berekesztő ünnepe-

במשפט: (כג) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד

ומנחתה ונסכה: ס (כג) וביום הרביעי פרים עשרה

אילים שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:

(כד) ומנחתם ונסביהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם

במשפט: (כה) ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד עלת

התמיד ומנחתה ונסכה: ס (כו) וביום החמישי פרים

תשעה אילים שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:

(כז) ומנחתם ונסביהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם

במשפט: (כח) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד

ומנחתה ונסכה: ס (כט) וביום הששי פרים שמונה

אילים שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:

(ל) ומנחתם ונסביהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם

במשפט: (לא) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד

ומנחתה ונסכה: ס (לב) וביום השביעי פרים שבעה

אילים שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:

(לג) ומנחתם ונסביהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם

במשפטם: (לד) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד

ומנחתה ונסכה: ס מפטיר (לה) ביום השמיני עצרת

egy kos mellé. — (10) Minden bárány mellé pedig egy tizedet, így mind a' hét bárány mellé. — (11) Továbbá egy kecskebakot vétekáldozatul, az engesztelőünnep vétekáldoztján kívül, valamint a' naponkénti égőáldozaton, annak lisztáldozatján és azoknak italáldozatjain kívül.

— (12) A' hetedik hó tizenötödikén is szent gyülekezések legyen, semmi szolgálai munkát ne cselekedjete, hanem üljétek ünnepet hét napig Jehova tiszteletére. — (13) És hozzatok égőáldozatot, tűzrevalót, kedves illatú Jehovának, tizenhárom tulkot, két kost, tizennégy egy éves ép bárányt. — (14) És ezeknek lisztáldozatját három tized, olajjal elegyített lisztlángot egy tulok mellé, így mind a' tizenhárom tulok mellé; két tizedet egy kos mellé; így a' két kos mellé. — (15) Minden bárány mellé pedig egy tizedet, így mind a' tizennégy bárány mellé. — (16) És egy kecskebakot vétekáldozatul, a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (17) Másod nap, tizenkét tulkot, két kost és tizennégy ép, egy éves bárányt. — (18) 'S azoknak liszt-és italáldozatjai a' tulkok mellé, a' kosok mellé és a' bárányok mellé, számok szerint annak rendjén. — (19) És egy kecske bakot vétekáldozatul a' naponkénti égőáldozaton, annak liszt-és italáldozatján kívül. — (20) Harmad nap, tizenegy tulkot, két kost és tizennégy ép, egy éves bárányt. — (21) És azoknak liszt-és italáldozatjait, a' tulkok mellé, a' kosok mellé, és a' bárányok mellé, számok szerint, annak rend-

האחד: (י) עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים:
(יא) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכִּפָּרִים
וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם: ׀ שְׁבִיעִי (יב) וּבַחֲמִשָּׁה
עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
מִלֵּאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חַג לַיהוָה שְׁבַעַת יָמִים:
(יג) וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ אִשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־
בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנַיִם כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה
עֶשֶׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: (יד) וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לְשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים שְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם: (טו) וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבַּעַה עֶשֶׂר כֶּבֶשִׁים: (טז) וְשְׁעִיר־עִזִּים
אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּה: ׀
(יז) וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנַיִם
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם: (יח) וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכֶבֶשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
(יט) וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם: ׀ (כ) וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂתֵּי־
עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנַיִם כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם:
(כא) וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכֶבֶשִׁים בְּמִסְפָּרָם

láng egy tulok mellé, és két tized egy kos mellé. — (29) Minden bárány mellé pedig szerezz egy egy tizedet, így mind a' hét bárány mellé. — (30) Továbbá egy kecske bakot, melly engesztelést tegyen miattatok. — (31) A' naponkénti égőáldozaton és annak italáldozatján kívül szerezzétek mind ezeket, mind épek legyenek; azoknak italáldozatjaival egybe. —

XXIX. (1) A' hetedik hó elsőjén szent gyülekezete-
tek legyen, semmi szolgál munkát ne cselekedjete-
k; harsogás napja legyen nektek az. — (2) És szerezzete-
k égőáldozatot kedves illatúl Jehovának, egy tulkot,
egy kost és hét egy éves, ép bárányt. — (3) És ezek-
nek lisztáldozatját, három tized, olajjal elegyített liszt-
lángot egy tulok mellé, és két tizedet egy kos mellé. —
(4) Minden bárány mellé pedig egy tizedet, így mind a'
hét bárány mellé. — (5) Tovább egy kecskebakot véték-
áldozatul, melly engesztelést tegyen miattatok. — (6) Az
újhold égőáldozatján, annak lisztáldozatján, a' napon-
kénti égőáldozaton, ennek is lisztáldozatján és mind a'
kettőhez tartozó italáldozatokon kívül, rendjök szerint;
tüzre való, kedves illatúl Jehovának. — (7) Szinte e'
hetedik hó tizedikén szent gyülekezete-
tek legyen; sa-
nyargassátok magatokat és semmi munkát ne cselekedje-
tek. — (8) És vigyetek föl égőáldozatot kedves illatúl
Jhovának, két tulkot, egy kost és hét egy éves ép bár-
ányt. — (9) És ezeknek lisztáldozatját, három tized,
olajjal elegyített lisztlángot egy tulok mellé és két tizedet

הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד: (כט) עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן
 לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: (ל) שְׁעִיר עֵזִים אֶחָד
 לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: (לא) מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ
 תְּמִימִם יְהִי־לָכֶם וְנִסְפִיהֶם: פ

כט (א) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
 לָכֶם כָּל־מִלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה
 יִהְיֶה לָכֶם: (ב) וַעֲשִׂיתֶם עֲלֶיהָ לְרִיחַ נִיחֹחַ לִיתְהוֹה פֶּר־בֶּן־
 בֶּקֶר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:
 (ג) וּמִנְחָתָם סֶלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר
 שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל: (ד) וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד
 לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: (ה) וְשְׁעִיר־עֵזִים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר
 עֲלֵיכֶם: (ו) מִלֶּבֶד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֲלֵת הַתָּמִיד
 וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּטִים לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לִיתְהוֹה: ס
 (ז) וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
 וְעֲשִׂיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מִלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ח) וְהִקְרַבְתֶּם
 עֲלֶיהָ לִיתְהוֹה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר־בֶּן־בֶּקֶר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: (ט) וּמִנְחָתָם סֶלֶת
 בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל

kén, Pészach napja van Jehovának. — (17) És e' hó tizenötödik napján szinte ünnep van, hét napig kovásztalant egyenek. — (18) Első napon legyen szent gyülekezet: semmi szolgálai munkát ne tegyetek. — (19) És hozzatok tűzrevalót, égőáldozatot Jehovának, két tulkot, egy kost és hét egy éves bárányt: mind épek legyenek. — (20) Ezeknek lisztáldozatai: három tized olajjal elegyített lisztláng egy tulok mellé, és két tizedet szerezzetek egy kos mellé. — (21) Minden bárány mellé pedig szerezz egy tizedet, így mind a' hét bárány mellé. — (22) Továbbá egy kecskebakot vétekáldozatul, melly engesztelést tegyen miattatok. — (23) A' reggeli égőáldozaton kívül, melly állandó égőáldozat, szerezzetek ezeket. — (24) Ezek szerint cselekedjete naponként hét napig; tűzrevaló eledel, kedves illatúl Jehovának, a' naponkénti égőáldozaton és annak italáldozatján kívül szereztessék. — (25) És heted nap szent gyülekezetetek legyen: semmi szolgálai munkát ne cselekedjete. — (26) És a' zsengek napján, midőn új lisztáldozatot visztek Jehovának, a' hetek ünnepén, szent gyülekezetetek legyen, semmi szolgálai munkát ne cselekedjete. — (27) És vigyete föl égőáldozatot kedves illatúl Jehovának, két tulkot, egy kost és hét egy éves bárányt. — (28) És ezeknek lisztáldozata: három tized olajjal elegyített liszt-

---

bonából. — שבועות A' hetek ünnepe .: a' pünkösöd. —

פֶסַח לַיהוָה: (יז) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ חֹזֶה חָג
שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכַל: (יח) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ
כָּל־מִלְאֲכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (יט) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עִלָּה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים
בְּנֵי שָׁנָה חֲמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: (כ) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בָּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר וּשְׁנַיִ עֶשְׂרִים לְאֵיל תַעֲשׂוּ:
(כא) עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַעֲשֶׂה לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים:
(כב) וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: (כג) מִלֶּבֶד
עֲלֵת הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת־אֱלֹהִים:
(כד) כָּאֱלֹהִים תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לַחֵם אִשָּׁה רֵיחַ
נִיחַח לַיהוָה עַל־עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (כה) וּבַיּוֹם
חֲשִׁבְיָעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאֲכַת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ: ס (כו) וּבַיּוֹם חֲכֹדָיִם בְּחֻקֵּיבְכֶם מִנְחַת חֲדָשָׁה
לַיהוָה בְּשִׁבְעַת־יָמֵיכֶם מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאֲכַת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (כז) וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:
(כח) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר

— (7) Annak italáldozatja pedig: egy negyed Hin egy egy bárányhoz: A' szentségen öntessék ki a' bor Jehova tiszteletére, — (8) A' másik bárányt szerezd déllest, ugyanazon lisztáldozattal és italáldozattal mint a' reggelit: tűzrevaló, kedves illatúl Jehovának. — (9) Szombat napján: két egy éves ép bárány, és két tized lisztláng olajjal vegyítve lisztáldozatúl, italáldozatjával egyben. — (10) Ez az égőáldozat minden szombatra, a' naponkénti égőáldozaton és az ahhoz tartozó italáldozaton kívül. — (11) A' havak első napjain szerezzetek égőáldozatúl Jehovának két tulkot, egy kost, és hét egy éves, ép bárányt. — (12) És mindenik tulok mellé három tized olajjal elegyített lisztlángot lisztáldozatnak, és két tized olajjal elegyített lisztlángot mindenik kos mellé. — (13) És mindenik bárány mellé egy tized, olajjal elegyített lisztlángot lisztáldozatúl: égőáldozat ez, tűzrevaló, kedves illatúl Jehovának, — (14) Az ezekhez tartozó italáldozatok: egy fél Hin bor mindenik tulok mellé, egy harmad Hin mindenik kos mellé, és egy negyed Hin mindenik bárány mellé. Ez az égőáldozat minden újholdra, az év minden hónapjain, — (15) Ezen kívül még egy kecskebak vétekáldozatúl Jehova tiszteletére, a' naponkénti égőáldozaton és annak italáldozatján kívül, szereztessék mind ez. — (16) Az első hó tizennegyedi-

---

23. f. hol az itt következő áldozatokról még semmi határo-

(ז) וְנִסְכּוֹ רִבִיעֵת הַחֵיץ לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְכּוֹ
 שֶׁכֶר לַיהוָה: (ח) וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים
 כַּמִּנְחַת הַבֶּקֶר וְנִסְכּוֹ תַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִים נִיחָם לַיהוָה: פ
 (ט) וּבֵיזֶם הַשָּׁבֹת שְׁנַיִם-כֶּבֶשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנֵי
 עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: (י) עֲלֵת שֶׁבֶת
 בְּשֶׁבֶתוֹ עַל-עֲלֵת הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ: פ (יא) וּבְרֵאשֵׁי
 חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקֶר שְׁנַיִם וְאֵיל
 אֶחָד כֶּבֶשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שֶׁבַע תְּמִימִם: (יב) וּשְׁלֹשָׁה
 עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפֶר הָאֶחָד וְשְׁנֵי
 עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:
 (יג) וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
 עֹלָה רִים נִיחָם אִשָּׁה לַיהוָה: (יד) וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הַחֵיץ וְהָיָה
 לֶפֶר וּשְׁלִישֵׁת הַחֵיץ לְאֵיל וּרְבִיעֵת הַחֵיץ לַכֶּבֶשׂ יַיִן וְאֵת
 עֲלֵת הָרֹשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה: (טו) וּשְׁעִיר עֲזִים
 אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֲלֵת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: ס
 שְׁשִׁי (טז) וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ

f. 38. v. (7) בקדש a' szentségen = az oltáron הסך הקדש
 על המזבח תסכו (Szifri). — (10) A' naponkénti, állandó két áldozat között, szereztetett a' szombati áldozat, mint rá a dá-
 s i. (קרבן מוסף). — (16) A' következő ünnepek felől 1. Lev.

kedjék neki Jiszráél egész községe. — (21) És Elázár pap elébe álljon, és kérjje meg az Úrim ítélete felől Jehova előtt; ennek szava szerint menjenek ki és ennek szava szerint menjenek be, ő és Jiszráél minden fiai vele és az egész község. — (22) Cselekvék tehát Móseh, a' mint megparancsolta neki Jehova, és vevé Jehosuát és állítá őt Elázár pap elé és az egész község elé. — (23) És rátévén kezét, kiadá neki a' hivatalos útastítást, a' mint megparancsolta Jehova Móseh által. —

XXVIII. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Parancsold meg Jiszráél fiainak, és mondd meg nekik: Áldozati eledelemet, tűzre valóimat, kedves illatúl nekem, szerezzetek szabatosan a' maga idejében. — (3) Mondd meg nekik; Ez a' tűzre való, mellyet áldozatok Jehovának: Egy éves, ép bárányt, minden nap kettőt, állandó égőáldozatnak. — (4) Az egyik bárányt szerezd reggel, a' másik bárányt pedig szerezd déllest. — (5) És egy tized Éfa lisztlángot lisztáldozatúl: egy negyed Hin kinyomott olajjal vegyítve. — (6) Állandó égőáldozat, a' millyen már is egyszer Szináj hegyén szereztetett, tűzre való, kedves illatúl Jehovának.

---

bizonyos, meghatározott időkben hozandó áldozatokat érdeklék. — (2) H. ö. Exod. 29. f. 38. v. fva. — (6) אֶעֱשֶׂה וְכִבֹּ' a' millyen már is egyszer Szináj hegyén szereztetett a' papok fölszentelése alkalmával, l. Exod. 20

עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) וּלְפָנַי אֲלַעֲזֵר הַכַּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל
 לִי בְּמִשְׁפַּט הָאוֹרִים לְפָנַי יְהוָה עַל־פְּנֵי יִצְאוֹ וְעַל־פְּנֵי
 יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה: (כב) וַיַּעַשׂ
 מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אִתּוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ
 לְפָנַי אֲלַעֲזֵר הַכַּהֵן וּלְפָנַי כָּל־הָעֵדָה: (כג) וַיִּסְמָךְ אֶת־
 יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: פ חמישי
 כח (כד) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כ) צוּ אֶת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי
 דִּיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְתַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדִי: (ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם
 זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם
 שְׁנַיִם לְיוֹם עֹלָה תִמִּיד: (ד) אֶת־הַכֶּבֶשׂ אַחַד תַּעֲשֶׂה
 בַּבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם: (ה) וְעִשִׂיתִּי
 הָאִיפָה סֶלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן בְּתֵית רְבִיעֵת הַתֵּיבִי:
 (ו) עֹלֹת תִּמִּיד הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחָח אִשָּׁה לַיהוָה:

ő is vezére volt a' népnek; de nem volt olly szoros társalkodá-
 sa az Istennel, nem volt próféta, a' főpapnak közbenjárása
 által vévén az isteni rendeléseket. —

XXVIII. (1) Minekutána [az ígért földére való beme-
 netelt illető rendelések megtétettek, azon törvények valá-
 nak ismételfendők és kiegészítendők, mellyek az azon földön

törvény Jiszráél fiainak, a' mint parancsolta Jehova Mósehek. — (12) És monda Jehova Mósehek: Menj föl ezen Abárim hegyére, és nézd meg onnan a' földet, mellyet adtam Jiszráél fiainak. — (13) Minekutána pedig megláttad azt, te is el fogsz takarítani népedhez, a' mint eltakarított Áhrón fivéred. — (14) Mivel ellenem cselekedtetek Czin pusztájában a' község versengése alkalmával, hol engem dicsőítendők valátok szemeik láttára. Ezek a' versengés vizei Kádésnél, Czin pusztájában. — (15) És szóla Móseh Jehovához, mondván; — (16) Jehova, minden szellemeknek és minden testi lénynek Istene, rendeljen férfit e' községnek, — (17) A' ki kimenjen előttük, és a' ki bemenjen előttük: a' ki kivigye és a' ki bevigye őket, hogy ne legyen Jehová községe, mint a' juhok, mellyeknek nincs pásztora. — (18) És monda Jehova Mósehek: Vedd melléd Jehosnát, Nún fiát, a' férfit, kiből lelki erő van, és tedd rá kezedet. — (19) És állítsd őt Elázar papnak, az egész községnek elejébe, 's add ki neki a' hivatalos utasítást szemeik láttára. — (20) És részesítsd őt méltóságodban, hogy engedelmes-

12. v. — (17) 'אשר יצא וכו' A' ki kimenjen stb. héber idiótismus annyit mint: a' ki vezesse őket, Az egész kép a' pásztori élettől van kölcsönözve. — (18) 'וסמכת וכו' és tedd rá kezedet jelül, hogy átruházod hivatalodat rá *למרותה את ישראל סוף במקומו ועליו סמך* (Aben Ezra). — (20) Jósue nevet ruháztatott fel Mósehek egész méltóságával: mert ámbár

יִשְׂרָאֵל לַחֲקֹת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוְּתָהּ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ
 (יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה
 וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (יג) וּרְאִיתָהּ
 אָתָּה וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אֶתָּה כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אַחֲרָיו
 אַחִיךָ׃ (יד) כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַמִּדְבָר־צֹן בְּמַרְיַבַת הָעֵדָה
 לְחַקְדֵּשְׁנִי בַמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הִם מִי־מַרְיַבַת קָדַשׁ מִדְבַר־
 צֹן׃ ס (טו) וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ (טז) יִפְקֹד
 יְהוָה אֱלֹהֵי הַדְּרוֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃ (יז) אֲשֶׁר־
 יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצֵאֵם וְאֲשֶׁר
 יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אִיוֹלָתָם רָעָה׃
 (יח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן
 אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃ (יט) וְהָעֵמֶדֶת
 אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן לִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצוּיְתָהּ אֹתוֹ
 לְעֵינֵיהֶם׃ (כ) וְנָתַתָּה מִהוֹדֶךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־

rokonok is örökülhetnének, az ősbirtok — ha az anya más
 nemzetségből való — idegen nemzetségbe átmenné, a' mi a
 birtok egyenlőség alaptörvényét földönténé. — (12) עֲבָרִים
 Abárim Alkalmasint egy hegylánczolatnak neve, mellynek
 Nebo nevű csúcsára Móseh fölment I. tov. 33. f. 47. és 48. v.
 Deut. 33. f. 38. v. — (13) A' Sept. e' vers végén még e' sza-
 vakat olvasta: על הר החר Hór hegyén (14) I. felj. 20 f.

és Chogláh, Milkáh és Thirczáh. — (2) És megállának Móseh és Elázár pap előtt, és a' fejedelmek és az egész község előtt az összejövet sátorának ajtajánál, mondván: — (3) Atyánk meghalt e' pusztában, ő pedig nem volt a' Jehova ellen összesereglett felekezetben, Kórach felekezetében, hanem maga saját bűnében halt meg, és fiai nem voltak neki. — (4) Miért törültetnék el, mivel fia nincsen, atyánk neve családjából; adj inkább nekünk birtokot atyánk atyafiai között. — (5) Móseh tehát Jehova elébe vivé ügyöket, — (6) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (7) Igazat szóltak Czelofchád leányai: adj nekik ősbirtokot atyjok atyafiai között, átruházván atyjok ősbirtokát reájok. — (8) Jiszráél fiaihoz pedig szólj, mondván: Mikor valaki meghal, és nincs fia, ruházzátok át ősbirtokát leányára. — (9) Ha leánya sincs, adjátok ősbirtokát fivérinek. — (10) Ha fivérei sincsenek, adjátok annak ősbirtokát atyja fivérinek. — (11) Ha pedig atyjának fivérei sincsenek, adjátok ősbirtokát a' legközelebbi rokonnak családjában, a' ki ezt örökölje. Legyen pedig ez jog-

után אבינו van, melly alkalmassint csak kétértelműséggel elhárító glossa, mert a' héber szövegben igen kétes marad a' mondás כי בחטאי מת, a' mint csak ugyan is, Michaelis Jobbnak látta azt קרה-ra vis-sza vinni. — (11) משפחתו családjában — csak az atyai oldalról rokonság קרוי משפחה, mert ha az anyai

(3) וַתַּעֲמֹדנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי
 הַנְּשִׂאִים וְכָל־הַעֲדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר: (ג) אָבִינוּ
 מִתּ בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־תָהּ בְּתוֹךְ הָעֵדָה תַּנְוָעָרִים עַל־יְהוָה
 בַּעֲדַת־קָרַח בִּי־בַחֲטָאוֹ מִתּ וּבָנִים לֹא־תָיו לוֹ: (ד) לָמָּה
 יָגַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶן תְּנָה־לָּנוּ
 אַחֲוָה בְּתוֹךְ אֲתֵי אָבִינוּ: (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפַּחַן
 לִפְנֵי יְהוָה: פ רכיעי

(ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ו) בֶן בְּנוֹת צֹלְפָחַד
 דְּבָרְתָ גֵתָן תַּתֵּן לָהֶם אַחֲוַת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲתֵי אָבִיהֶם
 וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אָבִיהֶן לָהֶן: (ז) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־
 נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ: (ח) וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ
 לְאֶחָיו: (ט) וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶתֵי
 אָבִיו: (י) וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ
 לְשֹׂאֲרוֹ תִקְרַב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבָנֵי
 ו' רבתי

XXVII. (3) maga saját bűnében
 halt meg ÷ rendes halállal, melly mint Ádámnál, ugy
 minden embernél valami bűnnek következete, חן מיפס כל, de nem különös nyilvános véték következésében, melly
 miatt talán öröksége elkoboztathatnék. A' Samar. szövegben

Miczrajimban született, és a' ki Amrámnak Áhront és Móseht szülte és nővéröket Mirjámot. — (60) És születének Áhrónnak Nádáb és Abihú, Elázár és Ithámár. — (61) És meghalának Nádáb és Abihú szenttelen tüzet vitén Jehova elébe. — (62) És valának számláltjaik, minden férfinemüek egy hónapostól fogva és feljebb huszonhárom ezeren; mert Jiszráél fiai között nem számítottak, mivel nem adatott örökség nekik Jiszráél fiai között. — (63) Ezek a' Móseh és Elázár paptól megszámláltak, a' kik megszámláltak Jiszráél fiait Móáb síkságain a' Jarden mellett Jeréchó ellenében. — (64) Ezek között pedig nem volt senki a' Mósehtől és Áhrón paptól megszámláltak közül, kik megszámláltak Jiszráél fiait Szinaj pusztájában. — (65) Mert eleve megmondta Jehova felölök, hogy meghalnak a' pusztában; és nem is maradt meg közülök senki, hanem csak Káléb, Jefuneh fia és Jehosáa, Nún fia. —

XXVII. (1) Előállának pedig Czelofchád leányai, ki Chéfernek, ki meg Gileádnak, ki Máchirnak, ki meg Menassehnek vala fia, Menassehnek, József fiának családjából. Ezek pedig leányainak nevei: Machláh, Noáh

---

az ígért földének megkémlelésében nem részesültek (1. felj. 13. f. 1. v. fva., úgy a' megkémlelés következésében támadt elégtelenségben sem osztottak, következőleg őket Isten büntető ítélete (1. felj. 14. f. 28. és 29. v.) sem érthette. —

אֲשֶׁר יִלְדָה אֹתָהּ לְלִנֵי בְּמִצְרַיִם וּתְלַד לְעַמּוּם אֶת־אַחֶרָהּ
 וְאֶת־מִשָּׁה וְאֵת מֵרִים אֲחֵתָם: (ס) וַיִּלְדָּה לְאַחֶרָהּ אֶת־נָדָב
 וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר: (סא) וַיָּמָת נָדָב
 וְאֲבִיהוּא בְּחֻקֵּיכֶם אֲשֶׁר־יָרָה לִפְנֵי יְהוָה: (סב) וַיְהִי
 פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף כָּל־זָכָר מִבְּנוֹתֶיךָ וּמֵעַלֶּהָ
 כִּי לֹא הָתַפְקִדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה
 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (סג) אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר חֲכֹנָה
 אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:
 (סד) וּבְאֵלֶּה לֹא־תָתִיחַ אִישׁ מִפְּקוּדֵי מִשָּׁה וְאַחֶרָהּ חֲכֹנָה
 אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי: (סה) כִּי־אָמַר
 יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבַר וּלֹא־נֹתַר מֵתָם אִישׁ בִּי
 אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון: ס

כו (6) וַתִּקְרַבְנָה בָּנוֹת צִלְפַּחַד בְּן־חֶפְרָה בְּנוֹתֶיךָ בְּדֹר
 מִכִּיר בְּנֵי־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה
 שְׁמוֹת בָּנֹתָיו מַחֲלָה נָעֻרָה וְחַגִּלָּה וּמִלְכָּה וְתַרְצִיפָה:

mint Michaelis gyanítja — tulajdonnév, Jochebed anyjának ne-
 ve. — (62) E' vers szerint a' Levitáknak száma a' pusztában
 való tartózkodás ideje alatt 700al gyarapodott I. felj. 3. f. 43.
 v. (64) Ezek között nem vala stb. Csak a' Jiszráéli-
 tákra viszonylik, nem a' Levitákra, mert ezek valamint

számláltjai: hatszáz egy ezer hatszáz harmincz. — (52) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (53) Ezeknek osztassék el a' föld örökségül, neveik száma szerint. — (54) A' nagyobb számú nemzetségnek adj nagyobb örökséget, és a' kisebb számúnak adj kisebb örökséget; mindeniknek számláltjai szerint adassék öröksége. — (55) De sorssal osztassék el a' föld; törzsök-nemzetségeik nevei szerint vegyék az örökséget. — (56) Sors szerint osztassék el a' birtok, akár nagyobb akár kisebb számúak között. — (57) Ezek Lévi számláltjai családjaik szerint: Gérsóntól a' Gérsuni család: Keháthtól, a' Keháthi család: Meráritól, a' Merári család. — (58) Ezek Lévi családjai: a' Libni család, a' Chebróni család, a' Machli család, a' Músi család, és a' Korchi család. És Keháth nemzé Amrámot. — (59) Amrám nőjének neve, Jóchebed vala, Lévi leánya, a' ki Lévinak

---

E' jegyzékből látható, miként minden balesetek ellenére is, melyek 39 év lefolyta alatt a' Jiszraelita népet a' pusztában a' legkülönbébb alakokban érték, annak tábora 1820 fegyverfogható személynél többet nem vesztett. — (55) A' sors határozá meg a' birtok' fekvését; azután pedig, a' nemzetség számához képest méreték ki a' földbirtok, tekintet lévén kétség kívül a' föld termékenységére is. (Szepessy Bibliája). — (59) 'אשר ילדה אתה וכו' szószerint a' kit szülte Lévinek kihagyva felesége. Illy kihagyás a' héberben nem olly igen kemény (h. ö. 1. Chron. 7. f. 14. v.) és mindenesetre inkább föl lehet tenni, mintsem, hogy אתה —

בני ישראל שש-מאות אלף ואלף שבע מאות
ושלשים: פ שלישי

(נב) וידבר יהוה אל-משה לאמר: (נג) לאלה תחלק

הארץ בנחלה במספר שמות: (נד) לרב תרבה נחלתו

ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו:

(נה) אך-בגורל יהלק את-הארץ לשמות מסות-אבתם

ינחלו: (נו) על-פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: ס

(נז) ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון משפחת

הגרשני לקחת משפחת תקותי למררי משפחת המררי:

(נח) אלה משפחת לוי משפחת הלבני משפחת החברני

משפחת המחלי משפחת המושני משפחת תקותי וקחת

הוליד את-עמרם: (נט) ושם אשת עמרם יוכבד בת-לוי

	I. számla	II. számla	külöbözet.
Átvitel	151450	106430	— 45020
Jehúda	74600	76500	+ 1900
Jisszáchar	54400	64300	+ 9900
Zebúlón	57400	60500	+ 3100
Efrájim	40500	32500	— 8000
Menasseh	32200	52700	+ 20500
Binjámín	35400	45600	+ 10200
Dán	62700	64400	+ 1700
Asér	41500	53400	+ 11900
Naftali	53400	45400	— 8000
Összesen	603550	601730	— 1820

a' Cháfami család. — (40) Valának pedig Béla fiai Ard és Naamán: az Ardi család: Naamántól, a' Naami család. — (41) Ezek Binjámín fiai, családjaik szerint, számláltjaik: negyvenötezer és hatszáz. — (42) Ezek Dán fiai családjaik szerint: Súčhántól; a' Suchámi család. Ezek Dán családjai, házoknépei szerint, — (43) Minden Súčhádi családok, számláltjaik szerint: hatvannégy ezer és négyszáz. — (44) Asér fiai családjaik szerint: Jimnáhtól, a' Jimnáhi család: Jisvitől, a' Jisvi család; Beriáhtól, a' Berii család. — (45) Beriáh fiaitól: Chébertől, a' Chebri Család: Malkhiéltől, a' Malkhiéli család. — (46) Asér leányának pedig neve vala: Szerach. — (47) Ezek Asér fiainak családjai, számláltjaik szerint: ötven három ezer és négy száz. — (48) Naftáli fiai családjaik szerint: Jachczeéltől a' Jachczeéli család: Gúnitól, a' Gúni család. — (49) Jéczertől, a' Jiczri család: Sillémtől, a' Sillémi család. — (50) Ezek Naftáli családjai házoknépei szerint; és számláltjaik: negyvenöt ezer és négyszáz. — (51) Ezek Jiszráél fiainak

(45) A' Sam. szövegben לְבָנֵי בְרִיעָה szavak hiányzanak. — (51) Ha e' népszámlát a' felj. l. f. említettel összevetjük, a' következő arányok állnak elő:

	I. számla	II. számla	különbözet.
Reúbén	40500	43730	— 2770
Simeón	59300	22200	— 37100
Gád	45650	40500	— 5150
	151450	106430	— 45020

(ט) ויהיו בני־בלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן
 משפחת הנעמי: (מא) אלה בני־בנימן למשפחתם
 ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות: ס (מב) אלה
 בני־דן למשפחתם לשוחם משפחת השוחמי אלה משפחת
 דן למשפחתם: (מג) כל־משפחת השוחמי לפקדיהם
 ארבעה ושישים אלף וארבע מאות: ס (מד) בני אשר
 למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישו
 לבריעה משפחת הבריעי: (מה) לבני בריעה לחבר
 משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי: (מו) ושם
 בת־אשר שרח: (מז) אלה משפחת בני־אשר לפקדיהם
 שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: ס (מח) בני
 נפתלי למשפחתם ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני
 משפחת הגוני: (מט) ליצר משפחת היצרי לשלם משפחת
 השלמי: (כ) אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם
 חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: (כא) אלה פקודי

nak. — (40) Gen. 46. f. 21. v. Binjáminnak tiz fiai neveztetnek,
 itt pedig csak ötről tétetik említés. Lehet, hogy valamin
 az itt Binjámín onokáinak mondott Ard és Naamán, ott fia
 között számítvák, az onokák közül még hárman is oda ik
 tattattak. A' Sam. szöveg ויהיו בני בלע ארד ונעמן szavakat
 kihagyja, és a' verset úgy kezdi meg 'לארד משפחת וכו' —

a' Szardi család: Élóntól az Élóni család: Jachleéltől, a' Jachleáli család. — (27) Ezek Zebulón családjai, számláltjaik szerint: hatvanezer ötszáz. — (28) József fiai családjaik szerint: Menasseh és Efrájim. — (29) Menasseh fiai: Máchirtól, a' Machiri család: Máchir nemzé Gileádot: Gileádtól, a' Gileádi család. — (30) Ezek Gileád fiai: Iézertől, az Iézeri család: Chélektől, a' Chelki család. — (31) Aszriéltől, az Aszriéli család: és Sechemtől a' Sichmi család. — (32) Semidától, a' Semidái család, és Chefertől, a' Chefri család. — (33) És Czelofchádnak, Chéfer fiának, nem voltak fiaí; hanem leányai; és Czelofchád leányinak nevei: Machláh: Néáh, Chogláh, Milkáh és Thirczáh. — (34) Ezek Menasseh családjai: es számláltjaik: ötvenkét ezer és hétszáz. — (35) Ezek Efrajim fiai családjaik szerint: Sùthelachtól, a' Suthalchi család: Bechertől, a' Bechri család: Thachantól, a' Thachni család. — (36) Ezek Sùthelach fiaí: Érántól, az Éráni család. — (37) Ezek Efrajim fiainak családjai, számláltjaik szerint: harminczkét ezer és ötszáz. Ezek József fiai családjai szerint. — (38) Binjámin fiai családjaik szerint: Bélától, a' Balei család: Asbéltól, az Asbéli család: Achirámtól, az Achirámi család. — (39) Sefúfámtól, a' Sufámi család: Chúfámtól,

הַסְרֵדִי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לִיחְלָאֵל מִשְׁפַּחַת תִּיחְלָאֵלִי:
(כו) אֵלֹה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלָנִי לִפְקֻדֵיהֶם שְׁשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ
מֵאוֹת: ס (כז) בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם:
(כט) בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד
אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: (ל) אֵלֹה בְּנֵי גִלְעָד
אִיעָזֵר מִשְׁפַּחַת הָאִיעָזָרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי:
(לא) וְאִשְׁרָיָאֵל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁרָאֵלִי וְשִׁכָּם מִשְׁפַּחַת תְּשֻׁכָּי:
(לב) וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִיֲדָעִי וְחֶפְר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי:
(לג) וְצִלְפַּחַד בֶּן־חֶפְר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם
בָּנוֹת צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנַעֲמָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָח: (לד) אֵלֹה
מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע
מֵאוֹת: ס (לה) אֵלֹה בְּנֵי־אַפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתָלַח
מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתָלַחִי לְבָכָר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת
הַתַּחְנִי: (לו) וְאֵלֹה בְּנֵי שׁוֹתָלַח לְעֵרֹן מִשְׁפַּחַת הָעֵרֹנִי:
(לז) אֵלֹה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אַפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֹה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם: ס
(לח) בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְכָלֵע מִשְׁפַּחַת הַכְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל
מִשְׁפַּחַת הָאֲשֵׁבֵלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:
(לט) לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:

ni család: Jáchintól a' Jáchíni család. (13) Zerachtól, a' Zerachi család; Sáúltól, a' Sáúli család. — (14) Ezek a' Simeóni családok: huszonkét ezer és hétszáz. (15) Gád fiai családjaik szerint: Czufóntól, a' Czufóni család; Chaggítól, a' Chaggi Család: Súnítól, a' Súni család. — (16) Oznitól, az Ozni család: Éritől, az Éri család. — (17) Aródtól, az Aródi család: Arélitől, az Aréli család. — (18) Ezek Gád fainak családjai számláltjaik szerint: negyven ezer és ötszáz. — (19) Jehúda fiai Ér és Ónán; és meghalának Ér és Ónán Kenaan földén. — (20) És valának Jehúda fiai családjaik szerint: Séláhtól, Séláni család: Percztől, a' Parcsi család: Zerachtól a' Zarchi család. — (21) És valának Percz fiai: Chezrónától, a' Chezróni család: Chámúttól, a' Chámúli család. — (22) Ezek Jehúda családjai számláltjaik szerint: hetvenhat ezer öt száz. — (23) Jisszáchar fiai családjaik szerint: Thólától, a' Thólái család: Puváhtól a' Púni család. — (24) Jásúbtól, a' Jásúbi család: Simrónától, a' Simróni Család. — (25) Ezek Jisszáchar családjai, számláltjaik szerint: hatvannégy ezer háromszáz. — (26) Zebulón fiai családjaik szerint: Szeredtől,

---

sei. A' Gen. 46. f. 10. v. nevezett Ó had sem itt, sem I. Chron. 4. f. 24. nem említetik. Talán gyermekek nélkül halt meg. A' 15. v. nevezett צפון Gen. 46. f. 16. v. צפוןnak, a' 18. v. nevezett אוןי Gen. 46. f. 16. v. אצבוןnak, és végre a' 42. v. nevezett שרהם Gen. 46. f. 23. v. חשים nek mondat-

לַיָּמִין מִשְׁפַּחַת הַיְּמִינִי לַיְּכִין מִשְׁפַּחַת תִּיבִינִי: (יג) לְזֶרַח
 מִשְׁפַּחַת הַזֶּרֶחַ לְשֵׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשְּׂאוּלִי: (יד) אֵלֶּה
 מִשְׁפַּחַת הַשְּׂמַעְיָנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֵלֶּף וּמֵאֹתָיִם: ׀
 (טו) בְּנֵי נָדָב לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצַפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצַּפּוֹנִי לְחֲגִי
 מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשׁוּנִי: (טז) לְאַזְנִי מִשְׁפַּחַת
 הָאֶזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי: (יז) לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאַרְוֹדִי
 לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי: (יח) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־נָדָב
 לְפָקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֵלֶּף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: ׀ (יט) בְּנֵי
 יְהוּדָה עֵר וְאַזְנִי וְיָמֵת עֵר וְאַזְנִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (כ) וַיְהִי
 בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָנִי לְפָרָץ
 מִשְׁפַּחַת הַפָּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרֶחַי: (כא) וַיְהִי בְּנֵי־
 פָּרָץ לְחֲצֹרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרִנִי לְחַמּוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי:
 (כב) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפָקֻדֵיהֶם שֵׁשָׁה וְשִׁבְעִים אֵלֶּף
 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: ׀ (כג) בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר לְמִשְׁפַּחְתָּם הַתּוֹלַע
 מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלַעִי לְפֹהַ מִשְׁפַּחַת הַפּוֹהִי: (כד) לְיִשׁוּם
 מִשְׁפַּחַת תִּישְׁבִּי לְשַׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמַרְוִנִי: (כה) אֵלֶּה
 מִשְׁפַּחַת יִשְׁשַׁכָּר לְפָקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשָׁשִׁים אֵלֶּף וּשְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת: ׀ (כו) בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֹרֵד מִשְׁפַּחַת

nyelvekben olly igen gyakori betüváltozásoknak következe-

Áhrón pap fiának, mondván: — (2) Vegyétek föl Jiszráél fiai egész községének mennyiségét, húsz évestől fogva és feljebb, minden hadba mehetőket Jiszráélben. —

(3) Szóla tehát Móseh és Elázár pap velök Móáb síkságán a' Jardén mellett, Jeréchó ellenében, mondván: —

(4) Húsz évestől fogva és feljebb, a' mint megparancsolta Jehova Móseh és Jiszráél fiainak, kik kijöttek Micrajim földéről. — (5) Reubén Jiszráélnek elsőszülöttjei:

fiai: Chanóchtól, a' Chanóchi család; Pallútól, a' Pallúi Család. — (6) Checchróntól, a' Checchróni család: Karmitól, a' Karmi család. — (7) Ezek Reubén törzscsaládjai; számláltjaik valának: negyven három ezer, hétszáz és harmincz. — (8) Pallú fiai: Eliáb. — (9) Eliáb fiai: Nemúél és Dáthán és Abírám; Ezek ama Dáthán és Abírám községbeli hivatalosak, kik lázadást indítottak Móseh és Áhrón ellen Kórach felekezetében, Jehova ellen zenebonáskodván. — (10) És megnyitá a' föld száját és elnyelé őket és Kórachot, mikor az egész felekezet elveszett, és a' tűz a' két száz ötven férfiakat megemésztett, és intőjelül lőnek. — (11) De Kórach fiai meg nem haltak. — (12) Simeón fiai családjaik szerint: Nemúéltól, a' Nemúéli család: Jámintól, a' Jámí-

---

ni szükséges vala. — (4) Húsz évestől fogva és feljebb hozzá értetik számoltassék meg mind. — (12) Nemúél Gen. 46. f. 10. v. mondatik Jemúélnék; Zerach pedig Czócharnak. E' különbözőségek a' keleti

הִכְתֵּן לֵאמֹר: (ב) שְׂאוּ אֶת־רֵאשׁוֹ כָּל־עֵדֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִכֵּן עֲשִׂים שָׁנָה וּמַעֲלָה לְבֵית אֲבוֹתְכֶם כָּל־יָצֵא
צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: (ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וַאֲלֵעֲזָר הִכְתֵּן אֹתָם
בְּעֵרְכַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: (ד) מִכֵּן עֲשִׂים
שָׁנָה וּמַעֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הִיֻצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (ה) רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל
בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלּוֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:
(ו) לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:
(ז) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים
אַלְפֵי וְשִׁבְעַת מֵאוֹת וְשְׁלֹשִׁים: (ח) וּבְנֵי פִלּוֹא אֱלִיאָב:
(ט) וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא־דָתָן וְאַבִּירָם
קְרִיאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הֵצִי עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדֹת
קָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה: (י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע
אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הָעֵדָה כַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֶת חַמְשֵׁים
וּמֵאֲתַיִם אִישׁ וַיְהִיו לְגֵם: (יא) וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (יב)
בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי

ספקא באמצע ספוק קריאי ק'

újonni népszámlának szükségképen történnie kellett, mint-
hogy a' ragályvész és egyéb csapások a' népben tetemes
csorbákat tettek, Kenaanba való bemenetelők előtt pedig
a' föld felosztása tekintetéből a' nép számát szabatosan tud-

után az ágyszobába, és átdöfé mind a' kettőt a' Jiszráélita férfit és a' nőt, a' hason keresztül; és megszüneték a' ragályvész Jiszráél fiai között. — (9) Valának pedig a' ragályvészben meghaltak huszonnégyszáz ezeren. — (10) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (11) Pinchász Elázárnak, Áhrón pap fiának fia, elhárította haragomat Jiszráél fiairól, bosszút állván helyettem közöttök, hogy ne emészteném meg Jiszráél fiait bosszúmban. — (12) Mondd meg azért neki, hogy ime adom neki az üdv frigyét. — (13) És legyen neki és ivadékainak utána örök papságnak frigye, mivelhogy bosszút állott Isteneért, és engesztelést tőn Jiszráél fiaiert. — (14) És a' ki agyon szúratott a' Midjanita nővel, Zimri Szálú fia, egy törzsök-házhép fejedelme, Simeón nemzetségéből. — (15) És a' megöletett Midjanita nő neve, Kozbí Czür leánya, ki szinte nemzetségi fejedelme egy törzsök-háznépnek Midjában vala. — (16) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (17) Üldözzétek a' Midjanitákat, és verjétek meg őket. — (18) Mert ellenségesen bántak veletek, cseleket rakván nektek Peór ügyében és nővéreknek, Kozbinak, egy Midjanita fejedelem leányának ügyében, ki a' Peórerti ragályvész napján megöletett. — (19) És lőn a' ragályvész után. —

XXVI. (1) Monda Jehova Mósehnek és Elázárnak,

---

szolgálnak o' fejezethez, hihetőn oda mutatólag, miként

אֶל-תִּקְבְּהָ וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-
 הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ וּתְעַצֵּר הַמִּגְפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (ט) וַיְהִיו הַמַּתִּים בַּמִּגְפָּה אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף: פ פ פ
 (י) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּנְחָם בֶּן-אֱלֵעָזָר
 בֶּן-אֶחָרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ
 אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:
 (יב) לָכֵן אֹמֵר הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹמֶם: (יג) וְהִוָּתַה
 לָךְ וְלִזְרַעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנִיא
 לְאֵלֶיהֶו וַיִּכְפַּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (יד) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל
 הַמִּכָּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת-הַמְדִינִית וּמְרִי בֶן-סְלוּא נְשִׂיא בֵּית-
 אָב לִשְׁמֹעַנִי: (טו) וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּכָּה חַמְדִינִית כְּזָבִי בַת-
 צֹר רֵאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בַּמְדִינָה הַזֹּאת: פ (טז) וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז) צָרֹר אֶת-הַמְדִינִים וְהַכִּיתֶם
 אוֹתָם: (יח) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיתֶם אֲשֶׁר-נִכְלְו לָכֶם
 עַל-דַּבַּר-פְּעוֹר וְעַל-דַּבַּר כְּזָבִי בַת-נְשִׂיא מְדִינָה אֲתָתֶם
 הַמִּכָּה כְּיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דַּבַּר פְּעוֹר: (יט) וַיְהִי אַחֲרָיו
 הַמִּגְפָּה: * פ

כו (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֵל אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶחָרֹן

י' ועידא וא"ו קמיעא

XXVI. (1) Az előbbi fejezet utolsó szavai kapocsúl

kezde a' nép paráználkodni Móáb leányaival. — (2) És meghívák a' népet Isteneik aldozati lakomáira; és evék a' nép, és imádnak azoknak Isteneit. — (3) Így csatlakozék a' nép Baal Peórhoz, és fölgerjede Jehova haragja Jiszráél ellen. — (4) És monda Jehova Mósehnak: Vedd magad mellé a' nép minden főnökeit, és akasztasd föl azokat Jehova tiszteletére, világos nappal, és elfordúl Jehova haragjának gerjedelme Jiszráéltől. — (5) Monda tehát Móseh Jiszráél biráinak: Kiki ölje meg embereit, kik Baal Peórhoz csatlakoztak. — (6) Azonban íme valaki Jiszráél fiai közül eljőve, és hozza atyafiai felé egy Midjánita nőt Móseh és Jiszráél fiai egész községének szemei láttára, kik siránkoznak vala az összejövet sátorának ajtajában. — (7) Látván pedig ezt Pinchász Elázárnak, Áhrón pap fiának fia, fölkele a' gyülekezet közül, és gerelyt vevén kezébe: — (8) Beméne a' Jiszráélita.

---

mondjad a' bűnösök felett, a' mint az 5. v. ből kitészik. אותם őket t. i. a' bűnöseket. Így értették e' verset Onk. Raschi, Saadias 's még többen. A' Samaritanus szövegben a' helyett השמש — קח e' van האנשים הנצמרים אמר ויהרגו את האנשים הנצמרים embe-
 reit világosabban hatósága alatt לבעל פעור lévő embereit. — (6) ויהמה בוכים וכו' kik siránkoznak vala stb. alkalmasint az előbbi versben kijelent halálítélet miatt. — (7) קבה = *) Cubbaton, név mutatóval Alkove. — (12) Adom neki az üdv frigyét — boldog életet szerzek neki. —

---

*) قُذِّبَ

בנות מואב: (ב) ותקראנן לעם לזבחי אלהיהן
 ויאכל העם וישתתו לאלהיהן: (ג) ויצמד ישראל
 לבעל פעור ויתראף יהוה בישראל: (ד) ויאמר יהוה
 אל־משה קח את־כל־ראשי העם והנקה אותם ליהוה
 נגד השמש וישב חרון אף־יהוה מישראל: (ה) ויאמר
 משה אל־שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים
 לבעל פעור: (ו) והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל־
 אחיו את־המדינית לעיני משה ולעיני כל־עדת בני־
 ישראל ותמה בכים פתח אהל מועד: מפטור

(ז) וירא פינתם בן־אלעזר בן־אהרן הכהן ויקם מתוך
 העדה ויקח רמת בידו: (ח) ויבא אתר איש־ישראל

naikodván stb. A Móábiták nem reményelhetvén, hogy
 a Jiszráéliták ellen fegyveres kézzel boldogúlhassanak,
 Bileám tanácsára I. tov. 31. f. 16. v. ellenök esellel élvén, tö-
 rekedtek őket megejteni. 'S ebben csakugyan derekasan tet-
 tek ki magukért, mert barátságot színelve csak hamar tud-
 tak a Jiszráéilita népet bálványok förtelmes szolgálatjára csá-
 bitani, 's az által azokra Jehova haragját vonni. I. Exodus
 34. f. 15. v. jegyzetét. — (3) בעל פעור Baal Peór. — Ba-
 al, melly Peór hegyén I. felj. 23. f. 2á. v. imádtatott, mint
 Jupiter Capitolinus. Innen Suidas: *Béel* — azt
 mondja — ὁ ἑρβος, φέγων δέ ὁ τοπος, ἐν ᾧ ἐτιμῶτο. „Beel az Sa-
 turnus, Phegór pedig a' hely, hol imádtatott.“ — (4) קח וכו'
 vedd magad mellé a' nép főnökeit, hogy itéletet

gyűjti Séth minden szülöttjeit. — (18) Edóm lesz birtoka, birtoka az ellenséges Széir, és Jiszáél diadal-maskodik. — (19) Hódító jön Jakóbból, a' városok maradványait törli el. — (20) És látván Amalékot, elkezdé mondalmát, és szóla: Első a' nemzetek között Amalék, végzete enyészet. — (21) És látván a' Kénit, megkezde mondalmát, és szóla: Erős lakásod, szírtén rakod fészkedet. — (22) Még is pusztulásra jut Kájin: nem sokára Assúr fogva viszi. — (23) Elkezdvén ismét mondalmát, szóla: O ki élhet, mikor ezeket véghez viszi Isten. — (24) Hajók Kittim partjairól, megtörik Assúrt, megtörik Ébert: végzete neki is enyészet. — (25) Erre elindulván, Bileám visszatére helyébe. Balák is elméne az ő utján. —

XXV. (1) Jiszáél pedig Sittimben tanyáztván, el-

Sept. ban a' vers elején még e' szavak vannak και ιδών τον ὄγρον és látván Ogot, mellyek azonban semmi' nehézséget el nem hárítanak. A' mint a' vers előttünk van, alkalmasint a' legközelebbi versben nevezett Assúrra viszonylik, és azt akarja mondani, hogy Assúr sem fogja magát hatalmában fenn tarthatni: valamint felj 20. és 22. v. is elébb a' népek hatalma, azután hanyatlások jósoltatik. — (24) חַיִּים hajók חַיִּים helyett. A' Samar. szövegben van 'וַיֵּצֵא אֱלֹהִים És kihozza a' Kittim kezei közül. A' Sept. και ἐξελεύσονται ἐκ τῶν χειρῶν κίττιαιων mintha אֱלֹהִים volna, és kimennek a' Kittim kezei közül.

XXV. (1) שִׁטִּים Sittim. A' Jiszáélták utolsó tanyája Moáb síkságán I. tov. 33. f. 49. v. חַיִּים helyett a' Sept. חַיִּים olvasott és megfertőztette magát a' nép paráz-

(יח) וְהָיָה אֲדוֹם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אֵיכּוֹ וְיִשְׂרָאֵל
 עָשָׂה חֵיל: (יט) וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהֶאֱבִיד שָׂרִיד מֵעִיר:
 (כ) וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֹק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רַאשִׁית גּוֹיִם
 עַמְלֹק וְאַחֲרָיו עַד־י אֲבָר: (כא) וַיֵּרָא אֶת־חֲקִינִי וַיִּשָּׂא
 מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אִיתֶן מִוְשְׁבָךָ וְשֵׁים בְּסַלַע קִנְיָ: (כב) כִּי
 אִם־יִהְיֶה לְבָעַר קִין עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: (כג) וַיִּשָּׂא
 מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֲוִי מִי יִתֶּיָּה מִשְׁמוֹ אֵל: (כד) וַצִּים מִיַּד
 בְּתִים וְעַנּוֹ אֲשׁוּר וְעַנּוֹ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עַד־י אֲבָר: (כה) וַיִּקָּם
 בְּלָעָם וַיִּלְךָ וַיֵּשֶׁב לְמַקְמוֹ וְגַם־בָּלַק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: פ
 כה (כ) וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשָׂמַיִם וַיַּחַל הָעָם לְזַנוֹת אֶל־

olvasott I. Jer. 48. f. 45. v. — (18) שְׁעִיר helyett a' Samar.
 szövegben és a' Sept. ban van עשן. — (19) וירד, וירד meg-
 lódítani, iga alá hajtani, uralkodni ígéből szár-
 mazik. — (20) עדי אבר a' Samarit. szövegben van עדי אבר
 míg elvész. — (21) קיני Kéni egy azon tíz népek közül,
 melyek Gen. 15. f. 19. v. Abrahám ivadékaiknak ígértettek.
 קיני és קין szójátékot képeznek. — (22) A' Septuagintá-
 ban e' vers úgy van: καὶ ἐὰν γένηται τῷ Βαίῳ νοσσία πανου-
 ργίας, Ἀσσύριοι ἀιχμαλωτεύσουσι σε mint ha úgy olvasták vol-
 na és ha Beórnak a' ravasz-
 ság volna fészke, Assur még is fogva elviszi.
 Beórt alkalmasint a' Kéniek vezérének vették. A' Samar.
 szövegben van עד למאשור תושבך. — (23) Különös nehézsé-
 gü vers, és Innen a' sokféle különböző hozzátételek. A

téged Jehová a' megtiszteltetésétől. — (12) És felele Bileám Báláknak; Nem szóltam-e követeidhez is, kiket küldtél hozzám, mondván: — (13) Ha Bálák házat ezüsttel és arannyal tele adná is nekem, Jehová beszédét át nem hághatom, hogy cselekedjem valamit, akár jót, akár gonoszt önkényemből: a' mit szóland Jehova, azt szólom.

— (14) Most pedig visszatérek népemhez, de előbb arról értesítendlek, a' mit e' nép cselekedni fog népednek jövő időkben. — (15) És elkezdé mondalmát és szóla: Beszéde Bileámnak Beór fiának, a' nyilt szemü férfinak beszéde. — (16) Beszéde az Isteni szó hallgatójának, ki a' mindenható jelenéseit szemléli, leborúlva de leplezetlen szemmel. — (17) Látom, de nincs most, nézem, de nincs közel: Csillag tünik föl Jakóbból, királyi vessző támad Jiszráélből, áttör Móáb határszélein, és zászlói alá

áb határin וכו' וקרקר és zászlói alá gyűjti séth minden szülöttjeit. — a' világ minden népeit. (1. Gen 4. f. 25. v.) קרקר mondatik arabúl, mikor a' tyúk a' csirkeket összehíva szárnyai alá fölfogadja. Gyönyörű kép az uralkodás ábrázolására! Ezen új magyarázatunk saját szerű és első pillanatra merésznek látszó falán, de ha a' következőkkel összefüggésében nézzük, nem lehet valóságáról meg nem győződni. A' Samarit. szövegben קרקר helyett van קרקר, melly szükségkép קרקר-ra viszonylik, úgy hogy a' mondat értelme így lesz: „és megsújtja Móáb fejedelmét (így fordítják több régi fordítók פאתי szót) és Séth fiainak fejtetejét.“ A' látnok Jeremiás — úgy látszik — szinte קרקר-

אֲכַבְדָּךָ וְהִנֵּה מִנְעַךְ יְהוָה מִכְבוֹד: (יב) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל־
 בָּלַק הֲלֹא גַם אֶל־מְלֹאכְיָךְ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי
 לֵאמֹר: (יג) אִם־יִתְּנֶלִי בָלַק מְלֵא בִיהוּ בַסֶּף וְזָהֶב לֹא
 אוֹכַל לָעֵבֶר אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלִּבִּי
 אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אִתּוֹ אֲדַבֵּר: שביעי (יד) וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ
 לַעֲמִי לִכְהֵן אִיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעַם הַזֶּה לַעֲמֶךָ בְּאַחֲרִית
 הַיָּמִים: (טו) וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלָעַם בְּנֵי בְעֹר
 וְנָאִם חֲנָבֵר שְׁתֵּם הָעֵינַן: (טז) נָאִם שִׁמְעֹן אֲמַר־אֵל וַיִּדַע
 בַּעַת עֲלִיּוֹן מִחַיִּים שְׂדֵי יְחִיָּה נָפַל וְגִלְגַּי עֵינַיִם: (יז) אֲרָאֲנֹ
 וְלֹא עָמָה אֲשׁוּרָנוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרֹךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם
 שִׁבְטֵ מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פְּאֵתַי מוֹאָב וְקָרַקֵר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:

gugorodni = οξαζω. — (14) szószerint tanácsot adok neked. Így a' rabbik, tekintettel Bileámnak csábító tanácsára 31 f. 16. v.; azonban akkor e' vers' semmi összefüggésben nem volna a' következőkkel. Jobb יעץ szót az arab *) a' jövődőről értesíteni (különösen jutalom vagy büntetés tekintetében). — (17) 'ומחץ וכי' látom, de nines most .- előre látom a' nagy Jisraelita királyt, mely most még nines, 's nem olly hamar fog föltünni. ומחץ וכי' szószerint és megsújtá Móáb széleit .- áttör Mó-

*) عضا

folyam melletti kertek, mint Isten ültette aloák, mint czedrusok a' vizek mellett. — (7) Víz folydogál gallyal alatt, vizáztatta magva gyarapodik: Agagnál fölségesb királya, fölmagasztaltatik országa. — (8) A' hatalom, melly Miczrajimból kivezette, egy Reémnek bir erejével, népeket emészt, üldözöjit, azoknak tetemeit összezúzza, megrongálja nyilaival. — (9) Legugorodik, lehajtja magát mint az arslán, és mint nősténye, ki költi föl? Áldott, ki téged áld, és átkozott ki téged átkoz. — (10) És fölgerjede Bálák haragja Bileám ellen, és összecsapván kezeit, monda Bileámnak: Hogy megátkozozad ellenségitmet hívtalak, 's ime most már háromszor megáldottad őket. — (11) Most tehát takarodjál vissza honodba. Eltökéltem volt, hogy megtisztellek, de ime megfosztott

só inségben, melly itt sehogy sem létezik, engedheti át. Megkövetjük a' tudós Úr igen tudománytalan elfogultságát, de azt, hogy Agag az Amalekita királyoknak volt közös neve, minden magyarázati inség nélkül is elfogadhatjuk, vagy talán nincsenek elég szinténségeink ez állítás erősítésére, és elfelejtkezett-e az egyiptiai Paraóh, a' philistaei Abimélech, a' persa Kóres, a' római Caesar stb. uralkodók közös neveiről? E' felett a' szó értelme (Simonis a' Persa *) magasságból származtatja; de egyszerűbb a' származtatás az arabból **) megrohanni az ellent) állításunkat csak erősebben megállapíthatja. — (9) H. ö. כרע = fauern =

*) כרע

**) כרע

בְּאַהֲלִים נָטַע יְהוָה בְּאַרְזִים עַל־מַיִם: (ז) יוֹל־מַיִם מִדְּלִי
 וּזְרָעוּ בְּמַיִם רַבִּים וַיֵּרֶם מֵאַגַּג מַלְכוּ וַתִּנְשֵׂא מַלְכֻתוֹ:
 (ח) אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפֶּת רָאֵם לֹו יֵאכֹל גּוֹיִם
 צִדְיו וְעֲצַמְתֵּיתֶם יִגְרֶם וְחֲצִיו יִמְחִץ: (ט) בְּרַע שָׁכַב בְּאַרְזֵי
 וּכְלָבִיא מִי יִקְיִמְנוּ מִבְּרַכְיָהּ בְּרוּךְ וְאַרְרִיף אַרְרוּר: (י) וַיַּחֲדֵר
 אֶף בָּלָק אֶל־בְּלָעִם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־
 בְּלָעִם לָקֵב אֵיבִי קְרֵאתִיךָ וְהִנֵּה בְּרַכְתָּ בְּרוּךְ זֶה שְׁלִשׁ
 פְּעָמִים: (יא) וְעַתָּה בְּרַח־לָךְ אֶל־מְקוֹמֶךָ אֲמַרְתִּי כִּבְרֹךְ

ban a' párhuzam valamit a' növény világból látszik kíván-
 ni, azért jobb e' szót második értelmében venni, és aloa-
 fával fordítani, így Onkelos, és az újabb fordítók. —
 (7) Mendelssohn jegyzetében Aben Ezrének azon vélemény-
 ét, miként דליו annyi, mint דליותיu gallyai, avval hiszi
 megzafolhatni, hogy a' ת mint többes jele soha ki nem es-
 hetik. Azonban ez a' dolgot még nem dönti el, mert lehet
 e' szónak az arszlán nevének szinténységére אריות és אריים
 kettős többese דליות és דליות. — אגאג Agag a I
 fölséges királya, „Agagra, azt mondja Hartmann
 (Historische u. kritische Forschungen, mellyekben a' Pentateuchnak
 később korbani szerzését vitatja) az Amalékíták azon ki-
 rályára, kit I. Sam. 15. f. 8. v. szerint Saul életben meg-
 tartott, de Samuel (u. o. 33. v.) darabokra vagdalt, vi-
 szonylik Num. 24. f. 7. v., valamint szinte Bleek — helyesen
 megjegyezte, mert az önkényes hozzávetés — miként Agag
 szó az amalekita királyok közös neve, csupa kétségbe esett-
 ség eredménye, mellynek a' magyarázó magát csak az utól-

kozd meg őket. — (28) Elvivé tehát Bálák Bileámot Peór hegyének tetejére, melly a' pusztá felé néz. — (29) És monda Bileám Báláknak: Építs itt nekem hét oltárt, és készíts ide hét borjút és két kost. — (30) Úgy cselekvék tehát Bálák a' mint monda Bileám, és áldozék egy egy tulkot és egy egy kost mindenik oltáron. —

XXIV. (1) Átlátván pedig Bileám, hogy Jehovának akarata hogy áldja Jiszráélt, nem is ment el mint egyszer másszor varázslatoknak utána, hanem arczával a' pusztá felé fordúla. — (2) És fölemelvén Bileám szeméit, és látván a' nemzetségenként tanyázó Jiszráélt, megszállotta őt Isten lelke. — (3) És megkezdvén mondalmát szóla Bileámnak, Beór fiának szava, a' nyílt szemü férfinak beszédje. — (4) Annak beszédje, ki Isten szavait hallja, a' mindenható jelenéseit szemléli, leborúlva, de lepletlen szemmel. — (5) Melly igen szépek sátorid o Jakób, hajlékaid o Jiszráél. — (6) Mint lapályok messzenyúlók, mint

---

m. I. Sam. 19. f. 24. v. — Mások szerint נפל annyit mint a' Iom-ba merült így a' Sept. ἐν ὕπνῳ, Saad. *) — (6) נחל jelent patakot vagy lapályt, völgyet az első értelemben vétetik Onkelós és a' Syriai fordításokban, az utólsóban a' Sept. és Saadias. כַּמְהָרִים a' Sept. ὡσαύτως αὐτῶν mint sátorok a' Vulg. ut tabernacula szintúgy a' Syr. és Saad. Azon-

---

*) דגור דאִים

(כח) וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בַּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוּר הַנְּשֻׁקָה עַל־פְּנֵי

הַיְשִׁימֹן: (כט) וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנַח־לִי בָזָה שְׂבַעַה

מִזְבְּחֹת וַחֲכֹן לִי בָזָה שְׂבַעַה פָּרִים וְשְׂבַעַה אֵילִם: (ל) וַיַּעַשׂ

בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בַּלְעָם וַיַּעַל פָּר וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:

כד (א) וַיֵּרָא בַלְעָם בִּי טוֹב בְּעֵינַי יְהוָה לְבָרַךְ אֶת־

יִשְׂרָאֵל וְלֹא־תִלְךָ בְּפַעַם־בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים

וַיֵּשֶׁת אֶל־הַמְדַבֵּר פָּנָיו: (ב) וַיֵּשֶׂא בַלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא

אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וְתַתִּי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

(ג) וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלְעָם בְּנִי בָעֵר וּנְאָם תַּנְבֵּר

שְׁתֵּם הָעֵינַי: (ד) נָאִם שָׁמַע אִמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מִחֹזֶה שְׂרִי

יְהוָה נִפְלָ וּגְלוֹי עֵינָיִם: (ה) כִּי־טָבוּ אֱהֲלֶיךָ יַעֲקֹב

מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל: (ו) בְּנַחֲלִים נָטְוִי כְּגִנַּת עֲלֵי נַחַר

Istennek, hogy stb. — ha csakugyan Isten közvetlen oltalma alatt állanak is, talán valamikép ez maga is ráállandna, hogy átkozzad őket. — (28) פֵּעוּר Pe ór. E' hegy fekvése nem bizonyos.

XXIV. (1) גְלוֹי וְהָעֵינַי שְׁתֵּם ἀπαξ λεγ' a' következő vers. גְלוֹי וְהָעֵינַי שְׁתֵּם szavainak megfelelő és így nyílt szemű, értelme pedig: kinek messze, a' jövődőbe ható pillanata. A' Chaldaeusban שְׁתֵּם = megnyitni, megfűrti. így Megillóth כל מי שמתפלל אחר הצבור מעשיו נפרטין הה"ד סתם תפלתו Échah leborúlva látnoki elragadtatásban שְׁתֵּם כתוב — (4)

lekedni? ha szólott, nem fogja-e teljesíteni. — (20) Áldásra vettem parancsolatot; ő áldott és én vissza nem vehetem. — (21) Nem szemlélhetni mostohaságot Jákóbban, nem láthatni nyomort Jiszráélben; Jehova az ő Istene velevan, örömrivalgás e' király fölött közte. — (22) A' hatalom, melly őket Miczrájimból kihozta, egy Reémnek hit erejével. — (23) Nem fog Jakób ellen varázslás, nem jóslás Jiszráél ellen: idejében tudtára adatik Jákóbnak, Jiszráélnek a' mit Isten cselekszik. — (24) Nézd e' népet! Mint arszlán nösténye támad, mint hímarszlán fölkapja magát: nem nyugszik míg nem emészti a' ragadományt, és a' megölettek vérét issza. — (25) És monda Bálák Bileámnak: Ha már meg nem átkozod, áldást se mondj rájuk. — (26) Felelvén pedig Bileám, monda Báláknak: Nemde így szóltam neked, mondván: valamit mondanand nekem Jehova; azt fogom cselekedni. — (27) És monda Bálák Bileámnak; Jere, kérék, elviszlek téged más helyre, talán tetszeni fog Istennek, hogy onnan át-

a' fölvilágosodott értelem a' képzelő tehetséget gyengítette vagy teljességgel kikoptatta, azon szellemek hatalma az emberek felett is megszűnt.“ E' gondolatot látszik Bileám e' versben kifejezni. Jiszráél fiai ellen — azt mondja Bálák, szavaira felj. 22. f. 6. v. viszonyolva — a' bűbajos művek mit sem fognak, és ezen uton ellenök nem boldogulhatnak, mert azok Istenökbe bizva és babonákra mit sem hajtva a' varázslatok hatalma alól kiszabadultak. Hasonló gondolatot a' Kelet népe 43 l. — (27) אֵלֵי יִשְׂרָאֵל talán tetszeni fog

וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְמָנָה: (כ) הִנֵּה בָרַךְ לְקַחְתָּ
 וּבָרַךְ וְלֹא אָשִׁיבָנָה: (כא) לֹא־הִבִּיט אֵינֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־
 רָאָה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְתוֹרַעַת מַלְךְ בּוֹ:
 (כב) אֵל מוֹצִיאֲם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפַת רָאִם לוֹ: (כג) כִּי
 לֹא־נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא־תָקַם בְּיִשְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמֶר לִי עַקֵּב
 וּלְיִשְׂרָאֵל מִחֲפָעַל אֵל: (כד) הִן־עַם בְּלִבִּיא יָקוּם וּכְבֹאֲרִי
 יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשָּׁבֵב עַד־יֵאמַל מִרְף וְדַם־חֲלָלִים יִשְׁתַּחֲ:
 (כה) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם גַּם־תָּקַב לֹא תִקְבְּנוּ גַם־בָּרַךְ
 לֹא תִבְרַכְנוּ: (כו) וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק חֲלֵא דְבַרְתִּי
 אֵלַיִךְ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אִתּוֹ אֶעֱשֶׂה: שְׂשִׁי
 שְׂבִיעִי (כז) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם לְכֵה־נָּא אֶקְחֶךָ אֶל־
 מָקוֹם אַחֵר אוֹלֵי יִישׂר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וּקְבַתּוּ לִי מִשָּׁם:

a' Syriai fordítás, figyelj tanúságomra. (22) E' vers
 fordításában Mendelssohnt követtem, kinek megjegyzése a'
 vers első részét illetőleg igen elmés. אֵל szót itt nem fordít-
 hatni mint közösen Istennel, mert akkor a' vers
 zármondata a' helyett, hogy emelje, még csökkentené
 a' kép erejét. רָאִם ösmeretlen, de a' mennyire az összefügg-
 ésből itt és más helyt, hol e' szó a' szent írásban előkerül,
 kivehető, csoda erejű állat. — (23) „Nem lehet-e — azt
 mondja Izelin Izsak, (Ueber die Geschichte der Menschheit S. 337)
 hogy látatlan szellemek valaha előttünk ösmeretlen uton
 módon hatottak és befolytak az emberekre, és hogy a' mint

nép ridegen fog lakni, és a' nemzetek közé nem számlálandja magát. — (10) Ki számlalhatja meg a' port? ki Jaakóbot? Ki határozhatja meg Jiszráél sokaságát? Vajha ezen igazak halálával mulnám ki, ha végem mint az övék lenne? — (11) És monda Bálák Bileámnak: Mit cselekedtél nekem?—Hogy megátkoznád ellenségeimet, hoztalak téged: és ime áldást mondasz rájok. — (12) Ez pedig felele, 's monda: Nemde azon kell-e lennem, hogy a' mit Jehova számba adand, azt mondjam? — (13) És monda neki Bálák: Jer. kérlek, én velem más helyre, a' honnan szinte megláthatod. Azonban csak egy részét látandod, de az egészet nem látandod, és mondj onnan átkot rájok. — (14) És magával vivé Piszgáh hegyének tetejére, az örök tanyájára, és építé hét oltárt, és áldozék egy egy tulkot és egy egy kost mindenik oltáron. — (15) És monda Báláknak: Maradj itt égőáldozataid mellett, én pedig amott jelenésnek menendek elébe. — (16) Szemközt jöve pedig Jehova Bileámnak, és szájába tévén a' beszédet, monda: menj vissza Bálákhoz, és így beszélj: — (17) Viszszament tehát hozzá, és ime áll vala még égő áldozatja mellett, és Móáb főemberei vele; kinek monda Bálák: Mit szólt Jehova? — (18) Elkezdvén tehát mondatát, szóla: Állj föl Bálák és halljad; figyelj rám Czippór fia. — (19) Isten nem ember, hogy áltatna; nem Ádám fia, hogy szándékot változtatna. Ha mondta, nem fogja-e cse-

תרעם לבדר ישכן ובגוים לא יתחשב: (י) מי מנה עפר
 יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים
 ותתי אחריתי כמתו: (יא) ויאמר בלק אל-בלעם מה
 עשית לי לקב איבי לקחתיו והנה ברכת ברוך: (יב) ויען
 ויאמר תלא את אשר ישים יהוה בפני אתו אשמר לדבר:
 חמישי (יג) ויאמר אליו בלק לה-נא אתי אל-מקום אחר
 אשר תראנו משם אפס קצתו תראה וכלו לא תראה
 וקבנו-לי משם: (יד) ויקתחו שרת צפים אל-ראש הפסגה
 ויבן שבועה מזבחת ויעל פד ואיל במזבח: (טו) ויאמר
 אל-בלק התיצב בה על-עלתה ואנכי אקרה בה: (טז) ויקר
 יהוה אל-בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל-בלק
 וכה תדבר: (יז) ויבא אליו והגו נצב על-עלתו ושרי
 מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר יהוה: (יח) וישא
 משלו ויאמר קום בלק ושמע האוינה עדי בנו צפר:
 (יט) לא איש אל' ויכזב ובו-אדם ויתנתם תהוא אמר

hol az annyi, mint embercsoport, család (13) A'
 helyváltozás szerencsétlen körülményekben a' babonaság
 leghathatósb eszközei közé tartozik מול משנה מול —
 viszonzyszócska. Azonban a' régi fordítók főnévnek
 vették; így a' Sept. ἐρωτισαι μαγνυς figyelj tanum vagy

XXIII. (1) Monda tehát Bileám Báláknak: Építs itt nekem hét oltárt, és készíts ide hét borjút, és hét kost. — (2) És cselekvék Bálák, a' mint mondotta Bileám; és áldozának Bálák és Bileám egy egy tulkot és egy egy kost mindenik oltáron. — (3) Monda pedig Bileám Báláknak: Maradj égőáldozatod mellett, és elmegyek, talán előmbe jő Jehova, és a' mit mutatand nekem, tudtadra adom: elment tehát a' hegy tetejére. — (4) És elébe jövéen Isten Bileámnak, monda neki Bileám: Hét oltárt rendeltem, és áldoztam mindenik oltáron egy egy tulkot és egy egy kost. — (5) Jehova pedig adá az ígét Bileám szájába, és monda neki: Térj meg Bálákhoz, és így szólj. — (6) És megtere hozzá, és ime áldozatja mellett áll vala, ő maga és Móáb minden főemberei. — (7) Elkezdvén tehát mondalmát, szóla: Aramból hozott engem Bálák, Móáb királya a' kelet hegyeiről; jöjjátkozd el Jakóbot, jöjj szidd meg Jiszráélt: — (8) De hogyátkozzam, kit Isten nemátkozott, hogy szidjam, kit Jehova nem szidott. — (9) A' szirtek csúcsáról nézem, a' halmokról szemlélem azt. E'

ל szócsonka kiesett. De Dieu Laj. ellenvetése, hogy Bileám már az előtt is hegyen állott, mit sem nyom, mert itt nem az mondatik, hogy a' hegyre, hanem hogy a' hegy tetejére ment föl. — (4) את רבע ישראל, rendesen „Jiszráél negyed részét“, de ha e' szavakat így fordítjuk, a' párhuzam elvész. Mi azért jobbnak láttuk e' szó származtatásában *Houbigantot* követni, ki azt arab eredetűnek mondja

כג (ב) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזָה שְׁבַעַה
 מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שְׁבַעַה פָּרִים וְשְׁבַעַה אֵילִים:
 (ג) וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבְלָעַם פָּר
 וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ: (ג) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְבָלָק הֲתִיצֵב עַל־עֲלֹתָיָךְ
 וְאֵלֶכָּה אִילֵי יִקְרָה יְהוָה לִקְרַאתִי וְדַבַּר מִה־יְרֵאֵנִי וְהַגִּדְתִּי
 לָךְ וַיֵּלֶךְ שְׁפִי: (ד) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל־בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו
 אַתָּה־שְׁבַעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וָאֵעַל פֶּר וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:
 (ה) וַיִּשָּׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בְּלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק
 וְכַה תְּדַבֵּר: (ו) וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עֲלֹתָיו הוּא
 וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב: (ז) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן־אָרֶם יִנְחֲנִי
 בָּלָק מִלֶּד־מוֹאָב מִהַר־רִיקָדִם לִכְהֵ אָרְה־לִּי יַעֲקֹב וְלִכְהֵ
 זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל: (ח) מִה אֶקֶב לֹא קִבַּח אֵל וּמִה אֲזַעֵם לֹא
 זַעֵם יְהוָה: (ט) כִּי־מֵרֹאשׁ צָרִים אֲרָאֵנוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵינוּ

XXIII. (1) Az ó kor igen babonás volt bizonyos szá-
 mok választásában, minthogy néhányaknak jelképes jelentő-
 séget tulajdonítottak. Így jelentette három az Istenséget,
 négy a' világot, és hét, mint ama kettő együttvéve, Isten-
 nek a' világgal való egyesítését. Bileámnak tehát a' hét
 számmal bizonyosan volt valami czélzása. — (3) וילך שפי
 el ment tehát a' hegy tetejére. Ezen értelemben
 a' szó Jerem. 3. f. 20. v. fordul elő שפים, itt pedig az

a' szanár, kitért előttem már három ízben: ha nem tért volna ki előttem, téged most meg is ültelek, őt pedig életben megtartottam volna. — (34) És felele Bileám Jehova angyalának: Vétkeztem, nem tudván, hogy te állsz ellenem ez útban. Most azért, ha ez neked visszatetszik, visszatérek. — (35) Monda pedig Jehova angyala Bileámnak: Menj el e' férfiakkal, de csak azt, a' mit mondandok neked, mondd. Elment tehát Bileám Bálák főembereivel. — (36) Meghallván pedig Bálák, hogy jön Bileám, kiméne elébe Móáb' egyik városába, melly az Arnón mellett, a' legszélsőbb határon fekszik. — (37) És monda Bálák Bileámnak: Nem küldtem-e már egyszer, hogy meghivatnálak téged? Miért nem jöttél hozzám? Hát csakugyan nem tisztelhetlek meg? — (38) Felele pedig Bileám Báláknak: Ime eljöttem most hozzád. De azért hatalmamban áll-e szólani valamit? a' mit Isten számba ad, azt kell mondanom. — (39) És elméne Bileám Bálákkal, és jutának Kirjath Chuczóthba. — (40) És Bálák ökröket és jufiókat levágván, küldé Bileámnak, és a' fő embereknek, kik vele valának, — (41) Reggel pedig magával vivé Bálák Bileámot és fölvezeté Báal halmára, a' honnét a' népnek egy részét láthatá. —

---

melly utolsó szót Gen. 25. f. 16. v. is így fordították. Báal (Úr) közönséges neve volt a' pogányoknál azon Istennek, melly alatt a' napot, és a' természetnek alkotó és nevelő erejét imádoák, oltárokat emelvén a' hegyeken neki. (Szepeßy Bibliája.)

לִפְנֵי יְהוָה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלֵי נִמְתָּה מִפְּנֵי כִי עָתָה נִס־
 אֲתַכָּה הִרְגַמְתִּי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי: (לד) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל־
 מִלְאָךְ יְהוָה חָטֵאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אֶתָּה נֹצֵב לִקְרֹאתִי
 בְּדַבָּר וְעַתָּה אִסְדַּרְע בְּעֵינַיִךְ אֲשׁוּבָה לִי: (לה) וַיֹּאמֶר
 מִלְאָךְ יְהוָה אֶל־בְּלָעַם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפֶּס אֶת־הַדָּבָר
 אֲשֶׁר־אָדַבְר אֵלֶיךָ אֲתוּ תִדְבַּר וַיֵּלֶךְ בְּלָעַם עִם־שְׁרֵי בָלָק:
 (לו) וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בְלָעַם וַיֵּצֵא לִקְרֹאתוֹ אֶל־עִיר
 מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרָזָן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל: (לז) וַיֹּאמֶר
 בָּלָק אֶל־בְּלָעַם הֲלֹא שָׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרֹא־לְךָ
 לָמָּה לֹא־הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמַנִּם לֹא אוֹכַל בְּדַבָּר: (לח) וַיֹּאמֶר
 בְּלָעַם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עָתָה הֵיכַל אוֹכַל דָּבָר
 מֵאוֹמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֲדַבֵּר: רַב־יָעִי
 שֵׁי (לט) וַיֵּלֶךְ בְּלָעַם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קָרְיַת הַחֲצוֹרֹת:
 (מ) וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַצֹּאֵן וַיִּשְׁלַח לְבַלְעָם וּלְשָׂרִים אֲשֶׁר
 אִתּוֹ: (מא) וַיְתִי בְּבָקָר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בְּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ
 בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:

bod becsiptetésétől. — (39) helyett a 'Samar. szöveg-
 ben van אשמור לדבר; ויבאהו helyett pedig ויבאו; ואלה
 alkalmasint tulajdon név. A Sept. ban πολιεις επαυλεων a' me-
 zei házak városa, így חצרות helyett חצרות olvastak,

gát, és oda szorítá Bileám lábát a' falhoz; és ismét megveré.

— (26) Elméne pedig ismét az angyal, és szűk helyen megállapodék, hol út nem vala menetelre sem jobbra sem balra. — (27) Látván tehát a' szamar Jehova angyalát,

lefeküvék Bileám alatt; ki megharagudván, bottal megsujtá a' szamarat. — (28) Akkor Jehova megnyitá a' szamar száját, és mondá a' szamar Bileámnak: Mit vétettem neked, hogy engemet már háromszor megvertél.

— (29) És monda Bileám a' szamarhoz: Mért gúnyoltál engem: bár volna csak fegyver kezemben, mindjárt megölnélek. — (30) És monda a' szamar Bileámnak: Hát nem a' te szamarad vagyok-e, mellyen szoktál járni, mióta

lettél mind e' napig? szoktam volt-e e'kép cselekedni veled, a' ki felele: Nem. — (31) És megnyitá Jehova Bileám szemeit, és meglátá Jehova angyalát kivont karddal kezében állani az útban; akkor meghajtván magát arczal leborúla. — (32) Kinek monda Jehova angyala:

Miért verted meg szamaradat már három ízben? Ime én jöttem ki, hogy akadályodra legyek, mert hamarkodás ezen útd, ellenemre. — (33) Meglátván tehát engem

iggy van fordítva „et quidem oclusa est via coram me” a' minek itt semmi értelme sincs. A' Samarit. szövegben

הדרך כי ירמ הדרך דרכך helyett כי ירמ הדרך van a' mi nyilván hozzávételből tett kilgazítás. — (33) גם szöveke הדרך-היא-ra viszonylik,

és így a' mondás értelme: nem menekedtél volna meg lá-

13*

רָגַל בַּלְעָם אֶל-חֲקִיר וַיִּסַּף לְחַפְתָּהּ: (כו) וַיִּזְסַף מִלְאֲךְ-
 יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמַקּוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין-דֶּרֶךְ לַנְּסוֹת יָמִין
 וַשְּׂמֹאוֹל: (כז) וַתֵּרֶא הָאֱתוֹן אֶת-מִלְאֲךְ יְהוָה וַתִּרְפֵּץ
 תַּחַת בַּלְעָם וַיַּחַר-אַף בַּלְעָם וַיִּגַּךְ אֶת-הָאֱתוֹן בַּמַּקַּל:
 (כח) וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת-פִּי הָאֱתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה-
 עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שָׁלַשׁ רִגְלִים: (כט) וַיֹּאמֶר בַּלְעָם
 לְאֱתוֹן כִּי הִתְעַלְלַת בִּי לוֹ יִשְׁ-חַרְבֵּךְ בְּיָדֵי כִּי עָתָה הִרְגִיתִּיךָ:
 (ל) וַתֹּאמֶר הָאֱתוֹן אֶל-בַּלְעָם הֲלֹא אָנֹכִי אֶתְנֶךָ אֲשֶׁר-
 רַכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדֶךָ עַד-חַיִּים הָיָה הַחֲסַבֵּן הַסַּבְנָתִי לַעֲשׂוֹת
 לָךְ כֹּחַ וַיֹּאמֶר לֹא: (לא) וַיִּגַּל יְהוָה אֶת-עֵינָיו בַּלְעָם וַיֵּרֶא
 אֶת-מִלְאֲךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבֵי שֶׁלֶפָרָה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד
 וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו: (לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלְאֲךְ יְהוָה עַל-מַה
 הִכִּיתָ אֶת-אֶתְנֶךָ זֶה שָׁלַשׁ רִגְלִים הִנֵּה אָנֹכִי יֹצֵאתִי
 לְשִׁטֹּן כִּי יָרַט חֲדָרְךָ לְגַגִּי: (לג) וַתֵּרֶאנִי הָאֱתוֹן וַתִּמַּ

(30) Mióta lettél mind e' napig — régtől fogva.

(32) *Fürst* szerint (I. Concordantiáját) hasonértelmű *rohanni* igével. Az arab fordítás a' héberrel egyhangú szóval*) teszi ki, mellynek jelentése szinte *veszedelembé rohanni* csak hogy a' Polyglottában az arab **) hamisan

ان تورطت الطريق حذاب **) وخط *)

parancsát, hogy valamit miveljek akár kicsínység az, akár nagy. — (19) De most maradjatok ti is, kérlek, itt az éjjel, hadd értsem meg, mit fog nekem tovább mondani Jehova. — (20) Eljövén tehát Isten Bileámhoz éjjel, mondá neki: ha téged meghíni jöttek ezen emberek, indulj, menj el velök; de csak a' mint megmondom neked úgy cselekedjél. — (21) Fölkelvén tehát reggel Bileám, megnyergelé szamarát, és elméne Móáb főemberével. — (22) És fölgerjede Isten haragja, mivel hogy elment, és megállá Jehova angyala útjában, hogy akadályára legyen; ő pedig üget vala szamarán, és két szolgálója vele. — (23) És meglátván a' szamar Jehova angyalát állani az úton kivont karddal kezében, kitéré az útból és méne a' szántóföldre; és megveré Bileám szamarát, hogy visszatérítse az útra. — (24) Jehova angyala pedig ismét megállá a' szőlők közötti szorosban, hol mind egyfelől, mind másfelől fal vala. — (25) És látván a' szamar Jehova angyalát, a' falhoz elhúzá ma-

פָּנָיו אֶפְּלוּ כִּלְפֵי שָׁמַיָא מַהֲנֵי מַעֲרִיקָא כְּתוּב לֹא תִלְךְ עִמָּהּ
 וְלִבְסוּף כְּתוּב קוּם לִן אֲתָם. szemtelenség még Isten-
 nél sem veszti el sikerét, mert elébb van „ne
 menj el velök“ utóbb pedig „indulj, menj el
 velök“ saját, felületes értelmében még tréfának is sok vol-
 na. — (24) מִשְׁעוּל Csak ez egyszer jön elő. Gyökere e' szor-
 nak, שְׁעוּל vájt, homorú valamit jelent (h. ö. Σκατε = βοτῆ
 = κοιλον = coelare = σκαλις = calyx) így שְׁעוּל marok
 és מִשְׁעוּל vájt út, szoros, a' Septuagintában αυλά.

אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה או גְדוּלָה: (יט) וְעַתָּה
 שְׂבוּ נָא בְנֵי גִם־אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאַדְעָה מִה־יִסְרָף יְהוָה
 דְּבַר עַמִּי: (כ) וַיָּבֹא אֱלֹהִים וְאֶל־בְּלָעַם לֵילָה וַיֹּאמֶר לוֹ
 אִם־לִקְרָא לְךָ בְּאֵי הָאֲנָשִׁים קוּם לְךָ אִתָּם וְאָד אֶת־
 הַדְּבַר אֲשֶׁר־אָדַבְר אֵלֶיךָ אֶתוֹ תַעֲשֶׂה: שְׁלִישִׁי (כא) וַיִּקַּם
 בְּלָעַם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׂ אֶת־אַתְנֹו וַיִּלְךָ עִם־שְׂרֵי מוֹאָב:
 (כב) וַיַּחֲרֶאֱף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצֵּב מִלְּאֹד יְהוָה
 בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אַתְנֹו וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:
 (כג) וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת־מִלְּאֹד יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וַתִּרְבֹּ
 שְׁלוֹפָה בִּידוֹ וַתִּטַּשׂ הָאֵתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתִּלָּךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּךְ
 בְּלָעַם אֶת־הָאֵתוֹן לְהַטֵּתָה הַדֶּרֶךְ: (כד) וַיַּעֲמֵד מִלְּאֹד
 יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה: (כה) וַתֵּרָא
 הָאֵתוֹן אֶת־מִלְּאֹד יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־חֲקִיר וַתִּלְחֹץ אֶת־

lepedett le, mint felj. 5. v. — (20) ha té-
 ged meghini jöttek ezen emberek — ha csak meg-
 hini jöttek, úgy hogy ráállandnak, ha hogy nekik megmon-
 dod is, hogy átkoznod a' Jiszráélita népet, nem szabad;
 akkor elmehetsz; de tudd meg, hogy kemény kíséret vár
 reád, mert csak úgy cselekedhetel, a' mint én szólандok!
 Igen természetes, hogy illy intésre, Billeám, ha őszinte,
 nem mehet: de ő ment és Isten méltán megharaguvék.
 Rabbi Nachman megjegyzése e' versre (Szünhedrin 105. l.)

feleletet a' mint szóland nekem Jehova. És Móáb fejede-
delmei meg maradtak Bileámmal. — (9) Eljőve pedig Is-
ten Bileámhoz, és monda: Kicsodák ezek a' férfiak, kik
nálad vannak. — (10) És monda Bileám az Istennek:
Bálák, Czippór fia, Móáb királya küldött hozzám. —
(11) Ime a' nép, melly kijött Miczrajimból, ellepte a'
tartomány színét; most tehát jőjj el, átkozd meg azt!
talán meg ütközhetem aztán vele, és kiűzhetem. —
(12) És monda Isten Bileámnak: ne menj el velök, és
meg ne átkozd azt a' népet, mert áldott az. — (13) Föl-
kelvén tehát Bileám reggel, monda Bálák főembereinek:
menjeteK vissza honotokba; mert nem akarja Jehova en-
gedni nekem, hogy veletek elmenjek. — (14) Elindúl-
ván tehát Móáb főemberei, eljutának vissza Bálákhoz,
és mondának: Nem akart Bálák eljöni velünk. —
(15) Küldte tehát Bálák ismét több és amazoknál nagyobb
tekintetű főembereket. — (16) Kik Bileámhoz megér-
kezvén, így szólának neki: ezt izeni Bálák, Czippór
fia: Kérlek ne vond meg magadat, hogy hozzám ne jön-
nél. — (17) Mert nagyon megtisztellek, és valamit mon-
dasz nekem, megteendem; csak jőjj és átkozd meg ezt
a' népet. — (18) Felele pedig Bileám, és monda Bálák
szolgáinak: Ha Bálák házat arannyal és ezüsttel tele
adná is nekem, nem hághatom át Jehova Istenem

οἰτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου és most ellenemben te

והשכתי אתכם דבר באשר ידבר יהוה אלי וישבו שריו
 מואב עם בלעם: (ט) ויבא אליהם אל-בלעם ויאמר
 מי האנשים האלה עמדי: (י) ויאמר בלעם אל-האלהים
 בללך בן-צפור מלך מואב שלח אלי: (יא) הנה העם
 הוצא ממצרים ויבס את-עין הארץ עתה לבת קבה-לי
 אתו אולי אוכל להלחם בו וגר-שתיו: (יב) ויאמר אליהם
 אל-בלעם לא תלך עמם לא תאר את-העם כי כרוך
 הוא: שני חמישי (יג) ויקם בלעם בבקר ויאמר אל-שריו
 בללך לכו אל-ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך עמכם:
 (יד) ויקומו שריו מואב ויבאו אל-בללך ויאמרו מאן בלעם
 הלך עמנו: (טו) ויסף עוד בללך שלח שרים רבים ונכבדים
 מאלה: (טז) ויבאו אל-בלעם ויאמרו לו פה אמר בללך
 בן-צפור אל-נא תמנע מהלך אלי: (יז) כי-כבד אכבדך
 מאד וכל אשר-תאמר אלי אעשה ולכה-נא קבה-לי
 את העם הזה: (יח) ויען בלעם ויאמר אל-עבדי בללך
 אם-יתן-לי בללך מלא ביתו בסף וזהב לא אוכל לעבר

10. v. בשרה jó hírérti jutalom. — (10) küldött
 hozzám, ki kell egészíteni, illy izenettel. — (11) A' Sep-
 tuaginta után, még azt olvasta למלי והוא ישב

hogy borzadott Jiszraél fiaitól. — (4) Monda tehát Móáb Midján véneinek: Majd lelegeli e' sokaság egész környékünket, a' mint az ökör lelegeli a' mező pázsitját: Bálák, Czippór fia pedig, akkor időben a' Móábiták királya. — (5) Ez tehát követeket küldött Bileámhoz, Beór fiához a' folyam melléki Pethórba, nemzetsége fiainak földére, hogy meghívják, mondván: Ime nép jött ki Miczrajimból és ellepte a' föld színét, és most ellenemben telepedett le. — (6) Most azért, kérlek, jöjj el, átkozd meg ezt a' népet, mert erősebb nálam, talán erőt vehetek rajta és megverhetem őt, és kiűzhetem a' tartományból: mert tudom hogy a' kit megáldasz, áldott, és a' kit megátkozsz; átkozott. — (7) Elmenének tehát Móáb és Midján vénei, és a' jóslatdíj kezökben, és megérkezvén Bileámhoz, elmondák neki Bálák szavait. — (8) Ő pedig monda nekik: Háljatok itt az éjel, 's adok nektek,

---

ber kéziratban *ממ* helyett *ממן* van, melly olvasást a' Syr. fordítás és a' Vulgata is követtek. De hogy *ממ* [helyesebb, onnan világos, hogy az Ammoniták tartománya soha az Euphratig nem terjedt, Bileám pedig Mesopotamiából jött. — (6) Valamint akkor, úgy későbbi korban is közönségesen elterjedt hit volt, hogy bizonyos személyeknek hatalmokban áll az Isten segítségével nem csak egyes személyeket, de egész hadakat is bizonyos meghatározott átok által elvesztetni. Illy elátkozásnak emlékezetes példája Plutarchnál Crassus életében olvasható. — (7) *קסמים* szösz szerint varázslatok, jóslatok itt pedig jóslatdíj, mint 2. Sam. 4. f.

וַיִּקַּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל-זִקְנֵי
 מִדְיָן עִתָּהּ יִלְחֲכוּ תִקְהַל אֶת-כָּל-סְבִיבֵי תֵינוּ כְּלַחַד תִּשְׁוֹר
 אֶת יֵרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלַק בֶּן-צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:
 (ה) וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-בָּלַעַם בֶּן-בְּעוֹר פְּתוּרָה אִשְׁרָי
 עַל-חֲנֹתֵר אֶרֶץ בְּנֵי-עַמּוֹ לִקְרֹא-לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יִצְחָק
 מִמְצֻרִים הִנֵּה כֶסֶה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלֵי:
 (ו) וְעִתָּהּ לְכַתְּנָא אֶרֶה-לִי אֶת-הָעַם הַזֶּה כִּי-עָצוּם הוּא
 מִמֶּנִּי אוֹיֵל אוֹכֵל נִפְחֵ-בּוֹ וְאַנְדָּשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי
 אֶת אִשְׁרֵי-תִבְרֹךְ מִבְּרֹךְ וְאִשְׁרֵי תֵאֵר וְיֹאֵר: (ז) וַיִּלְכּוּ זִקְנֵי
 מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקַסְמִים בְּיָדָם וַיָּבִיאוּ אֶל-בָּלַעַם וַיְדַבְּרוּ
 אֵלָיו דְּבָרֵי בָלַק: (ח) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה תְלִילָה

és hatalmassabba áldathatott volna? — (4) Az itt nevezett Midján — azt mondja Rosenmüller — nem ugyan az, melly Gen. 25. f. 1. v. Exod. 3. f. 1. v. említették; mert ez az Erythraei tenger mellékén a' szerencsés Arabia szélén feküdt; az itt nevezett Midján pedig Móáb közelében van. Hieronymus, miután amaz elsőről szólott, az itt nevezetett-ről így nyilatkozik: „Ez más, avval (mellyről előbb szólt,) hasonló nevű város az Arnón és Arcepolis közelében, mellynek most még csak romjai mutattnak. — (5) פתורה. E' hely nem ösmeretes, és innen csak annyit tudhatunk, hogy az Euphrat (a' folyam *κατ' εὐφράτην* = az Euphrat I. Gen. 31. f. 21. v.) mellett feküdt, de Deut. 23. f. 5. v. közelebb, határoztatik mint Mesopotamiában fekvő. עמו בני עמו A' Samar. szöveg és 16 hé-

Jeréchó ellenében. — (2) És látván Bálák, Czippór fia, mikép cselekedett Jiszráél Émóival. — (3) Igen megremüle Móáb a' nemzettől, melly olly nagy vala, úgy

ról, hogy annak száját nyitotta meg. A' dühében dülő fülő proféta még most sem érti a' jelenés czélját; akkor Jehova megnyitja szemeit. Bileám látja Isten követét a' félelmes mezitelen karddal, ki vele veszekedve, neki agyonütésről szól, utját visszásnak, hamisnak és vakmerőnek mondja és még egyszer rettentő módon ráköti, hogy egyebet szólni ne merjen, mint a' mit neki a' közvetlen ösztön (*ογοη. ενστανδης* impetus Jehovahae) sugaland. Illykép megintve tovább megy, és most minden bérszomja mellett sem cselekedhetik máskép. Minden oltárok, minden áldozatok a' halmokon nem használnak: itt a' halmok Istenei nem segítenek; Jehova szemközt jön neki, ő nem átkozhat, és kéntelen áldani. Kétszer teszi tele bosszúsággal, de harmadszor, tapasztalván Isten hatalmas kezét örömet teszi, és szabad akarathól még egy negyedik magasabb áldást tesz minden elébbiek fölé, és áld — a' legkésőbb korokig. — Kettős csodajelenés által kellett rettentően ijesztetnie, és a' jelenés mintegy önnön története volt. Valamint Isten a' néma állatnak megnyitja száját, épen úgy kéntelen ő is önnakarattja és kívánsága ellen szólni; az angyal a' mezitelen karddal az útszorosban mintegy folyvást áll előtte. Ezek szerint Móseh e' történetet mint Jiszráél győztessége bizonyosságának legszebb koszorúját iktatja könyvébe; koszorú, mellyet egy babonás, fondorkodó bérszóló Jehova közvetlen kényszerítő befolyása alatt az öntudatlan beszélő állathoz hasonlóan kötni kéntelen. Gondolható-e mód, hogy Jiszráél szebben

(ב) וַיֵּרָא בְּלֶק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יְשׁוּרָאֵל

לְאִמְרֵי: (ג) וַיָּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעַם מֵאֵד בֶּן־רַב־הֵוֵא

minden legkisebb erőszakot is elkövetni, elégségesen mutatja, a' jósló és mestersége mi tekintetben állott a' Móábitáknál. Bileám meg van hívva, hogy átkozzon; de Jisráél Istene átkának éji jelenésben kinyilatkozott kemény parancs által elejét veszi, és a' jósló ijjedésében utazásáról lemond; azonban fényesb követek és ajándékok érkeznek, hogy magokkal elvigyék; szíve sovárg — és Isten bérszomjas szívébe látva, megengedi, hogy utazzék, hogy Bálák és minden Móáabbiták tapasztalhassák, miként „a' legsovárgóbb bérjóslo nyelvéről átoknak egy szava sem jöhet, ha Isten megtiltotta“. Megy tehát. De most a' jósló meggondolja útja czélját, és azon kezdi törni fejét, hogy lehetne Istent rászedni és alkalomra szert tenni, mellyben egy hirtelen kiszalasztott és észre sem vehető gonosz szóval Bálák akaratját még is teljesíthetné. (A' Thalmud Szünhedrin 105. l. מאי ויודע דעת עליון שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה). Most Isten haragja fölindul, és egy angyal a gonosznak útját állja, hogy az Isteni szó megvetőjét megintse. A' néma állatnak látnia kell a' jelenést, 's nem akar helyből indulni; már ez Bileámnak vészjóslo előjel. De most avval nem gondol, megüti állatát és tovább megy. A' jelenés még egyszer állja útját, még egyszer szorítja, de ő avval sem gondol még, és tovább megy. Végre egy út szorosba jő, hol ki nem térhetni: Jehova követének megjelenése most legrettentőbb: a' szamár térdre hull: Bileám dühösködik és most a' szamár szól. Bileám fülében csak ugyan szól: mert ugyanazon értelemben, mellyben mondatik, hogy Isten Bileámnak szeméit megnyitotta, mondatik a' szamár-

nének Básán útján; és kijöve Óg Básán királyja ellenök, ő minden népével Edreibe. — (34) Akkor monda Jehova Mósehnek: Ne félj tőle, mert kezedbe adom őt egész népével és tartományával egyben: és cselekedjél vele, a mint cselekedtél Szíchóonnal, Emóri királyával, ki Chesbónban lakott. — (35) Meg is verék őt fiaival és egész népével együtt, úgy hogy nem maradt meg senki; és elfoglalák az ő földét. —

XXII. (1) És tovább szálltak ismét Jiszráél fiai, és tanyáznak Móáb síkságában a' Járdén vizén innen

---

táknál föltalálván, mint olyat könyvébe iktata. Azonban álomról itt egy szó sincs; Homér meséje sem illik ide; mert itt nincs hős költemény előttünk, mint Homérnál, és olyasmit nem vártunk. Mint csalárdságot sem adhatja Móseh, mert az előadás olly őszinte, olly hűséges mint akár melly más csoda elbeszélésénél; sőt világos, hogy Móseh azt, Jiszráél dicsőítésére, lelkesedése és Jehovába helyezett bizodalmanak megerősítésére adja. Maga az ellenségétől bérlett jósló kén-telen Isten ellenállhatlan ösztönzésére fizetés és önkarat ellenére áldani; egyszernél többször, a' király jelenlétében, élete veszélyeztetésével áldani, és Jehovah Istent dicsőíteni — nyilván ez a' történet szelleme, és a' végczél, a' mi végett ide iktattatott. Tudva való, mennyit nyomtak a' régi világ előtt az áldások vagy elátkozások, varázslatok vagy sejtelmek. Királyaink közül bizony egy sem hiná meg Bileámot; de hogy Bálák meghitta, hogy annyi tisztelettel és olly sürgetőn kérte az átokért, és hogy áldásának megdöbbenve annyi hatást tulajdonított, és még sem mert rajta

לִקְרֹאתֶם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעֵי: מַפְטִיר
 (לד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִירוֹד
 נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֲרָצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר
 עָשִׂיתָ לְסִיחֵן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן: (לס) וַיָּבוֹ
 אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בְּלַתִּי הַשְּׂאִיר־לוֹ שְׂרִיד
 וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֲרָצוֹ:

כב (ה) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מֵעַבְרָה
 לִירְדֵן יַרְחוֹ:

○ ○ ○

most Adara jeles város Arabiában, 24 mérföldre Bostrától. —
 (35) E' két szó hibázik a Sam. szövegben. —

XXII. (1) Az előbbi fejezetet töredékes idézetek homályosíták; az ezen és a' következő fejezetben elbeszélte történetek világosan advákelő, de olly különösek, hogy erőnek erejével szabadkozunk azoknak egyenes értelmétől, és úgy lön, hogy a' világon legegyszerűbben elő adott történet, a' legtarkább fölfogásokat szült. Legegyszerűbben liélt e' dologban Herder (Briefe des Studium der Theologie betreffend 1. T. S. 22.) kinek egy [kicsit terjedelmes levelét e' tárgyban némi] változásokkal, ide iktatni jónak találtuk. Bileám és szamarának története, tiszta és csupa historia között áll: az tagadhatlan; de mint historiát azt annyira szégyenlették, hogy majd álomnak mondták, majd Homérnek beszélő lova izlésében költ mesének, majd meg Bileám szemfényvesztő csalárdságának, mellyet Móseh a' Móábi.

bérczeinek lakóit. — (29) Jaj neked Móáb, elvesztél Kemós népe, fiait futásnak eresztette, leányait rabságra adta, Szichón Emóri királyának. — (30) Oda veszett minden méltóságok, Chesbóntól Dibónig: pusztítottuk Nófachig, melly Médbáig ér. — (31) Megtelepedék tehát Jiszráél Emóri földén. — (32) És elküldte Móselh megkémlelni Jázért, és elfoglalván mezővárosait, kiűzé az ott lakozó Emórit. — (33) Megfordulván pedig fölme-

Chesbóntól fogva Dibónig, és meg törtük (ושבנו) a' Thalmudban שבב ez értelemben kerül elő, mint דברים משבנו דעתו של אדם „dolgoz, mellyek az ember esztét meg-török.“ A' Polyglotta rosszul fordítja *et posuimus in praedam Nophe ignem super Medaba*) Nófachot, azonközben, hogy Médbát láng borítá. Különben az e' versben előkerülő tulajdonnevek csekély változásokkal ösmeretese-k. דיבון alkalmasint egyazonos a' tov. 33. f. 45. v. említett דל-דיבון-dal. נפה egyébhól nem jön elő, de igen is נבה melly Eusebius szerint 8. mérföldre fekszik Chesbóntól délszakra. — מרבא. E' városról Hieronymus: „Medeba mai napigian vá-ros Arabiában, nem messze Esebontól.“ — (31) E' verssel a' Jiszráéliták hódításai elbeszélésének fonala, melly a' tö-redék által a' 27 — 30. v. felbeszakasztatott, újra fölvéte-tik: inna az ismétlés; mert Jiszráél letelepedése Emóriban már felj. 25. v. elmondott. — (32) בנותיה mező városait. a' Septuagintában van *αὐτῆς καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς*: „אתי ובנותיה“ azt és mező városait. — (33) בשן Básán, fekvését nézve Deut. 3. f. — 10. v. és különösen Jos. 12. f. 4. és 5. v. elégségesen meg van határozva. עג-ot illetőleg l. hason-lókép Deut. 3. f. 11. v. — ארעי Edrei. E' városról Hiero-nymus: „Edrai, hol Óg, Básán királya megöletett, —

(ט) אִוִּי־לֶךְ מוֹאֵב אָבְרָתָ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנָיו פְּלִיטִם
 וּבְנֵתָיו בְּשִׁבִית לְמֶלֶךְ אִמְרֵי סִיחֹן : (ב) וַיָּגִרם אָבְרָהָם הַשְּׁבוּן
 עַד־דִּיבֹן וַנְּשִׁים עַד־נֶפֶח אֲשֶׁר עַד־מִידְבָּא : (ג) וַיֵּשֶׁב
 יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי : (ד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־
 יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְנֵתֶיהָ וַיִּירָשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם :
 (ה) וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ דָרֶךְ הַכְּנָעַן וַיֵּצֵא עֹגֹן מֶלֶךְ־תְּבַשְׁן

בקר על ר' וירש קרי

mert כמוש = כמס *rejteni*, *elrekkentve lenni*, *titokban lenni*
 (a' sanscritthan mus = homályban lenni); Saturnus pedig szin-
 te סתר *rejteni*, *titokban lenni* בֵּל szarmaztatható. — (30) E'
 nehéz magyarázatú versről számtalan különböző fordítások
 vannak. A' mi fordításunk Mendelssohn nyomán Onkelost,
 Raschit, és Szaadiast követve, azon alapúl, hogy ניר rendezen
 annyi, mint méltóság, és így, minthogy a' pontozásban
 minden esetre szabálytalanságnak kell kijönnie (szabályszerü-
 leg וַיָּגִירם volna) a' szónak azon jelentését választottuk, mely
 összefüggésben a' legjobb értelmet ad. A' Sept. fordítása: καὶ
 τὸ σέσμα αὐτῶν ἀπολείται, Ἐσεβῶν, ἕως Δαιβων, καὶ αἱ γυναῖκες ἐτι-
 ποσεξέκαυσαν πῦρ ἐπὶ Μοάβ. És ivadékok (t úgy ér-
 tették, mint לנור | ניר | Reg. 11 f. 36 v.) eltöröltetett, Ches-
 bontól Débónig, és az asszonyok (וַנְּשִׁים) azon fe-
 lül tüzet gerjesztettek (a' Samarit. szövegben van על
 M ó á b b a n. Meg kell jegyezni, hogy a' Meszórah
 szerint אשר ר betűjén rendkívüli pont van, a' mi annak
 helyes itt létét nagy gyanúba hozza, l. felj. 3. f. 39. v. Ki-
 elégitőbb a' Sept. fordításánál, a' Samarit. מדרה השבון
 és nyilaztuk ער דיבון ושבינן ער דנפח אוקרו על מירבא
 őket (többes szám. első személye ירה h a j i g á l n i g é b ó l)

megerkeztén, megütközék Jiszráéllal. — (24) És megveré őt Jiszráél a' fegyver élével, és elfoglala annak földét az Arnóntól fogva Jabbókig, egész az Ammónitáig; mert erős vala Ammón fiainak határa. — (25) Elfoglala tehát Jiszráél mind azon városokat, és megtelepedék Jiszráél Émóri városaiban Cheshónban és annak minden mezővárosaiban. — (26) Mért Cheshón Szichóné vala, Emóri királyáé, ki hadakozván Móáb előbbi királyával, annak egész földét annak kezéből elvette egész az Arnónig. — (27) Azért mondják a' költők: Menjetek Cheshónba! építessek, alapíttassék Szichón városa, — (28) Mert tűz jött ki Cheshónból, láng Szichón városából, megemészte Árt, a' Móábita várost Arnón

Deut. 2. f. 9. v.). Az egész vereszet, melynek ide iktatott soral, annak alkalmasint csak töredékét tevék, hihetőleg Jiszráélitától költ, és a' Jiszraelita népnek Szichón feletti győzelmét tárgyazá, de közbevetőleg — talán a' Jiszráéliták haditetteinek annál nagyobb dicsőítésére — Szichónnak Móáb feletti győzelve is említettén, azon közbevetett sorok, mint az említett czélnak legjobban megfelelők, ide iktattattak. — (28) 'אכלה ער וכו' E' mondás a' Sept. ban így van fordítva: καὶ κατέφαγεν ἕως Μωάβ, καὶ κατέπιε σιγήλας Ἀρνών. „és emésztegete Móábig (עַר helyett עַר - ott olvasták, valamint a' Sam. szövegben csakugyan עַר van) és elnyelé Arnón oszlopemlékeit.“ (בְּעַלִּי áttétel által (per Metathesis) בְּלַעֲי, valamint Jes. 16. f. 8. v. בְּעַלִּי גוֹיִם - t szinte καταπίνοντες τὰ ἕθνη elnyelvén a' népeket - vel fordították.) — כְּמוֹשׁ Kemós. A' Móábiták és Ammóniták nemzeti istensége, 's a' szó származtatásánál fogva hihetőleg egyazonos Saturnussal:

יִשְׂרָאֵל הַמְדַבֶּרֶה וַיָּבֵא יְהוָה וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל: (כד) וַיַּבְּרֵהוּ
 יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אֲרָצוֹ מֵאֲרָנָן עַד־יִבְקַע עַד־
 בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָזָב בְּנֵי עַמּוֹן: (כה) וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת
 כָּל־חֲעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֲמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן
 וּבְכָל־בְּנֵי־הָיָה: (כו) כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִתָּח מִלֶּדֶת הָאֲמֹרִי הִיא
 וְהוּא גִלְחָם בְּמִלְכָּה מוֹאָב הִרְאֲשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אֲרָצוֹ
 מִיַּד עַד־אֲרָנָן: (כז) עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמַּשְׁלִיִּים בְּאוֹ חֶשְׁבּוֹן
 תִּבְנֶה וְתִכְוֶנֶן עִיר סִתָּחֹן: (כח) בִּי־אֵשׁ יִצְאָה מִחֶשְׁבּוֹן
 לְחַבֵּה מִקָּרִית סִתָּח אֲכָלָה עַר מוֹאָב בְּעַלְי בְּמֹת אֲרָנָן:

I. Jes. 15. f. 4. v. — (24) a' Sam. szöveg befürja
 Er ő's helyett a' Sept. Jaz ért-t
 Er ő's helyett a' Sept. Jaz ért-t
 olvasott; a' hol a' mondás egészben úgy hangzik „mert Já-
 zér vala Ammón fiainak határa“. (I. tov. 32. v.) — (25) חֶשְׁבּוֹן
 görögül *Εσβεβων*. Eusebius szerint Jericho átellenében lévő he-
 gyeken 20. mérföldre a' Jordantól feküdt. A' Chalcedoni zsi-
 natban (451 ben) említés tétetik még egy Jericho melletti *πολις*
Εσβουριτων -ról. Seetzen (meg holt Arabiában 1815) is találta
 még Husban nevezet alatt, és közelében egy kőfállal megkerí-
 tett halastót (I. Énekek éneke 7. f. 5. v.). — E' Chesbón volt
 az ország anya-vagy székvárosa, annak körülette fekvő me-
 ző városok nevezetnek Ie ány városoknak. I. Ez. 16. f.
 44. v. — (27) a' következő versek a' végett látszanak föl-
 idézve lenni, hogy megmutattassék, miként Jiszráél a' szóban
 lévő földet elfoglalván, Isten parancsa ellen nem cselekedett,
 minthogy ez már Móábnak nem vala többé birtokában. (I.

háb Szúfáhban, és a' patakok között Arnón, — (15) És a' patakok ömlése, melly Ár helység felé hajol, és Móáb határáig megy. — (16) Onnan a' kúthoz, ama kúthoz, hol Jehova azt mondta Mósehnek: Gyűjtsd össze a' népet, és adok nekik vizet. — (17) Akkor éneklé Jiszáél ez éneket; Jöjj föl o kút! énekeljetez neki! — (18) Kút, mellyet fejedelmek ástak, a' nép nagyjai vájtak, a' kormánypálcza oldaloknál — És a' pusztából Mathánáhbba. — (19) És Mathánáhból Nachliélba, és Nachliélból Bámóthra. — (20) És Bámóthból azon völgybe, melly Móáb mezején van, Piszgah tetejére, melly a' pusztá szinére néz. — (21) És küldé Jiszáél követeket Szichón Emóri királyához, mondván: — (22) Engedj átköltöznom országodon; ki nem térendünk a' mezökre, sem a' szölökre, és nem ivandunk vizet kútból; az országuton menendünk, mig átjöttünk határodon. — (23) És nem engedé Szichón Jiszáélnek, hogy átmenne az ő határán; sőt összegyűjtván Szichón minden népét, kiméné Jiszáél ellen a' pusztába, és Jahácza

שלום. — (22) E' vers így hangzik a' Sam. szövegben אעברה בארץ בדרך המלך נלך לא אסור ימין ושמאל לא אטה בשורה ובכרם אכל בכסף תשבורני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי כאשר עשו לי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער. 1. Deut. 2. f. 28. és 29. v. — (23) Samar. szöveg befúrja: ויאמר יהוה אל משה ראה: Deut. 2. f. 31. v. következik. — Jahácza e' hely ösméretlen

הַנְּחָלִים אֲרִנּוֹן: (טו) וְאֶשֶׁר הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשַׁבֵּת
 עַר וְנִשְׁעַן לְגִבּוֹל מוֹאָב: (טז) וּמִשָּׁם בָּאָרְהָ הוּא הַבְּאֵר
 אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְנַה לָּחֶם
 מִיָּם: ס (יז) אִזּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת
 עָלֶי בְּאֵר עֵינֹו־לָהּ: (יח) בְּאֵר חַפְרוּת שָׁרִים כְּרוּת
 יְדֵיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָק בְּמִשְׁעֵנְתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְנַהֵוֹ:
 (יט) וּמִמְתַּנְּה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמֹוֹת: (כ) וּמִבְּמֹוֹת
 הַיָּיֵא אֲשֶׁר בְּשֶׁדָה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסִגָה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי
 הַיַּיִשִּׁמוֹן: פ שְׂבִיעֵי דְבִיעֵי (כא) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכָיִם
 אֶל־סִיתָן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לֵאמֹר: (כב) אֶעֱבְרָה בְּאַרְצְךָ לֹא
 נָטָה בְּשֶׁדָה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדָּה
 עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלָּךְ: (כג) וְלֹא־נָתַן סִיתָן אֶת־יִשְׂרָאֵל
 עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאָסֶף סִיתָן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְיָתָהּ

könyvében, a' mi történt (יהב-והב) Je-
 hova által a' hináros tenger és Arnón folyamánál. —
 (20) Piszga Josua 12. f. 3. v. szerint egy hegycsúcsnak ne-
 ve, melly Szíchón tartományának délszaki határánál vala,
 így ez igen szépen illik a' közvetlen következőkhez. — E' vers
 vörber יהוה וירבר וירבר
 végén a' Samaritanus szövegben hozzá adatik: משה קימו
 és a' mi arra Deut. 2. f. 24. és 25. v. követke-
 zik. — דבריו (21) után a' Sam. szövegben adatik hozzá:

lön, 'mikor kigyó valakit megmart, föltekinte e' rész kigyóra, és életben marada. — (10) Tovább szállván Jiszáél fiai, tanyát ütének Óbóthban. — (11) Óbóthból tovább szállván, tanyát ütének Ijé-Abárimban, a' pusztában, melly Móáb napkeleti oldalán fekszik. — (12) Onnan is tovább szállván, tanyát ütének Zered lapályában. — (13) Onnét elköltözvén tanyáznak, túl az Arnón vizén, melly a' pusztában, és Emóri határából jö ki; mert az Arnón Móáb határfolyama, Móáb és Emóri között. — (14) Azért mondatik Jehova hadainak könyvében: Vá-

ide, hogy megmutattassék, miként Arnón folyama valaha csakugyan Móáb földének határát képezte (I. 15. v. és Móáb határig megy); A' könyv, mellyből vétettek azon versek, ösmeretlen, valamint annak szerzője is, és hihetőleg hadi énekeket foglalt magában. Mendelssohn szerint a' következő versck is egész a' 20-ikig szinte amaz ösmeretlen könyvből vétetvék, annak megmutatására, hogy Jiszáél az Istentől nekik megtiltott Móáb határin túl nem léptek (I. Deut. 2. f. 9. v.), a' miért annak birtokát csak messziről nézhették meg (20. v.). Különben azon homályos versek egyes mondásai, mint az összefüggésből kiszaggatottak, minden magyarázatok és hozzátételek mellett sem lévén eléggé érthetők, mi azokat a' mennyire lehet szószerint, de minden értelmező jegyzetek nélkül, adandjuk. אֵלֵינוּ szószerint Váháb Szúfahban. Onkelos, Raschi, és a' Vulgata szerint azonban e' szavak elsője és másika nem tulajdon nevek, hanem az egész vers így volna fordítatandó: „azért említetteti fog (אֵלֵינוּ) jövőjében van) a' hadak

אִם-נִשְׁדָּךְ הִנָּחֵשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נַחֲשׁ הַנְּהַשֵּׁת וְחָי:
 שִׁי (י) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ: (יא) וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ
 וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח
 הַשָּׁמֶשׁ: (יב) מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרַד: (יג) מִשָּׁם
 נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַר הַיַּצָּא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי
 כִּי אַרְנוֹן גְּבֹול מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: (יד) עַל-
 כֵּן יֹאמֵר בְּסֵפֶר מִלְחַמַת יְהוָה אֶת-זֹאת בְּסוּפָהּ וְאֵת-

figyónak. Esetlen, fonák gondolat! föltenni a' Mosaismus-
 ban a' bálványzást annyira előmozdító utánzást. (10) Tov. 33
 f. 41. verse szerint Hór és Óbóth között még két helyt ta-
 nyáztak, mellyek itt nem említették. — (11) A' Samaritanus
 szövegben e' vers végén még a' következők vannak: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֵלֶימָשָׁה אֵל תִּצּוֹר אֶת מוֹאָב וְאֵל תִּתְגַּר בָּם כִּי לֹא אֶחָד
 לָךְ מֵאַרְצוֹ יִרְשֶׁה כִּי לִבְנֵי לֹוט נָתַתִּי אֶת עַר יִרְשֶׁה
 1. Deut. 2. f. 9. — (12) E' vers végén a' Samaritanus szövegben még ezek
 vannak וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֲתָהּ וְכו' mik Deuter. 2. f. 18
 és 19. v. tovább következnek. — (13) E' vers eleje is máskép
 van a' Szamaritanus szövegben, a' hol így hangzik וַיִּסְעוּ
 אַרְנוֹן מִן-עֵבֶר וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר עַל הַמִּדְבָּר
 Jelennem Mudseb, az arabiai bérczekből jövéen és a' holt
 tengerbe szakadván, képezé a' Jordanontuli Palaestinának
 délszaki határát Móáb ellen (1. Flav. Jos. Ant. 4. 5. 1.).
 Minden az Arnón folyamától éjszakra eső földet az Emóri-
 ták sokkal a' Jiszráéliták beütése előtt foglaltak el, és ebbe
 az Emórita tartományba nyomultak most a' Jiszráéliták. —
 (14) E' vers és a' következő alkalmasint a' végett iktattatott

עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה: פ (ד) וַיִּסְעוּ מִזֶּה
 הַהָר בְּרֶגֶל יַם־סוּף לִסְבָּב אֶת־אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשׁ־
 הָעָם בַּדֶּרֶךְ: (ה) וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֵלֵהֶם וּבַמֶּשֶׁה לְמַחַ
 הַעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם
 וּנְפָשֵׁנוּ קָצָה בַלָּחֶם הַקָּלֶקֶל: (ו) וַיִּשְׁלַח יְהוָה בְּעַם אֵת
 הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־רֹב מִיִּשְׂרָאֵל:
 (ז) וַיִּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַּיהוָה
 וּבְךָ הַתְּפַלֵּל אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר מֵעֲלֵינוּ אֶת־הַנְּחָשׁ וַיַּתְּפֵלֵל
 מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם: (ח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָּךְ
 שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֶסֶם וְהָיָה כָּל־הַנְּשׁוּךְ וּרְאָה אֹתוֹ
 וַחֲיִי: (ט) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נְחָשׁ וַיִּשְׁמְחוּ עַל־תַּנְּסֵם וְהָיָה

rosait l. Leviticus 27. f. 21. v. — Chormáh = pusztá-
 lás (4) 'szó szerint, és megrövidüle a' népnek
 lelke az út miatt. — megunta a' hosszadalmas kerülő utat.
 — (6) szára f kigyók, mi neme a' kigyóknak
 értetik, azt meg nem határozhatni, de hogy שרף nem mel-
 léknév (mint Raschi és mások hiszik) mely a' marás gyúla-
 dását, vagy a kigyó lángszinét jelentené, onnan világos,
 mert 8. v. és Jes. 14. f. 29. v. magánosan áll. — (8) csinálj
 szára fot rézből. — (9) A' bölcsesség könyve, 16. f. 5. v.
 és Thalmud (Ros Hasánah 29 l.) szerint, 'a' tény maga ter-
 mészet feletti csoda vala, a' kigyóra való föltekintés pedig
 a megmaratottat jelképeleg Istenbeni bizakodásra és alázatra
 inté. *Ο γὰρ επιστραφεὶς οὐ διὰ το θεωρουμενον ἐσωθετο, ἀλλὰ διὰ*

föl őket Hór hegyére. — (26) És vetkeztess ki Áhrónt ruháiból, és öltöztess azokba fiát Elázárt; mert Áhrón eltakaríttatik és meghal ott. — (27) És úgy cselekvék Móseh, a' mint parancsolta Jehova, és fölmenének Hór hegyére az egész község szeme láttára. — (28) És Móseh levetkeztetvén Áhrónt ruháiból, fölöltözteté azokba fiát Elázárt: es meghala Áhrón ott a' hegy tetején, Móseh pedig és Elázár leszállanak a' hegyről. — (29) Látván pedig a' község, hogy meghalt Áhrón, siratá Áhrónt harmincz napig Jiszráél egész háza. —

XXI. (1) Hallván pedig Arád királya, a' Kenaanl, kí a' déli vidéket lakta, hogy jön Jiszráél a' kémek útján; megvíva Jiszráéllal, és egynehányat fogva elvive közüle. — (2) Fogadást tön azért Jiszráél Jehovának, mondván: ha kezembe adod azt a' népet, átok alá teszem városait. — (3) És meghallgatá Jehova Jiszráél szavát, és kezébe adá a' Kenaanit, és átok alá tevék őket váro-

---

tól pedig 20 mérfölde“, Ugyan az mondatik Chormáhról is!! — האתרים annyi mint התרים a' kémek elétételes (protheticum) א betűvel, mint, תמול és אתמול vagy ירוע és אורוע. Michaelis a' szót Syrusnak veszi, melyben אתר annyí, mint hely, vidék és a' mondást 'כי בא וכו' úgy fordítja: „daß die Israeliten in die Gegend kämen“. A' Septuag. és Saardias a' szót tulajdon névnek vették, így ὁδὸν Ἀθαρῆς Athárim utján. — (2) והחרמתי וכו' átok alá teszem vá-

אֶלְעֶזֶר בְּנֵי וְהַעֲלֵ אֹתָם תָּר הַהָר: (כו) וְחָפְשֵׁם אֶת־אֶהְרֹן
 אֶת־בְּנָדָיו וְהִלְבַּשְׁתֶּם אֶת־אֶלְעֶזֶר בְּנֵי וְאֶהְרֹן יֹאסֶף וּמֵת
 שָׁם: (כז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָר־
 הַהָר לְעֵינָי כָּל־הַעֲדָה: (כח) וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהְרֹן
 אֶת־בְּנָדָיו וַיִּלְבַּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעֶזֶר בְּנֵי וַיִּמַּת אֶהְרֹן שָׁם
 בְּרֹאשׁ הַהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעֶזֶר מִן־הָהָר: (כט) וַיֵּרְאוּ
 כָּל־הַעֲדָה כִּי גֹעַ אֶהְרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהְרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
 כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: ס

כא (א) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מַלְד־עַרְדַּי יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא
 יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ
 מִמֶּנּוּ שְׁבִי: (ב) וַיֵּרֶד יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ לִיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
 תָּתֵן אֶת־הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת־עֲרִיִּהֶם: (ג) וַיִּשְׁמַע
 יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיִּתְּרֶם אֹתָהֶם וְאֵת־

XXI. (1) a' déli vidék. t. i. Kanaan vidéke
 mint tov. 33. f. 40. v. nyilván kimondatik. (h. ö. Gen. 12 f.
 9. v. Jegyzetét). Különben az ez alkalommal előkerülő Arád
 és Chormáh alkalmasint nem mások mint a' Josua 12 f. 14
 v. és Jud. 1. f. 17. v. szint úgy nevezett helységek. — Arád
 városának fekvését Eusebius Onomasticonjában úgy hatá-
 rozza meg: „Ezen Kádés pusztájának szomszédságában
 fekvő város Malathától (város Idumaeában) van 4, Chebrón-

és senki kútjának vizét nem isszuk; az országuton menend-
 ünk, és nem térünk sem jobbra sem balra, mig átme-
 gyünk határodon. — (18) Felele pedig Edóm: földemen
 át ne menj, különben fegyverrel kelek ki ellened. —
 (19) Mondának pedig neki Jiszráél fiai: A' járt-úton me-
 gyünk, és ha vizedből iszunk én és marhám, megadom
 árrát: semmi baj nem lesz, csak gyalog át mehessünk.
 — (20) De amaz felele: Nem mégy át. 'S csakugyan
 Edóm azonnal elejökbe ki is ment tömérdek néppel és erős
 haddal, — (21) Edóm tehát nem akarván megengedni
 Jiszráélnek, hogy átmenne az ő határán; Jiszráél el-
 tére tőle. — (22) Tovább szállván pedig Kádésból, el-
 jutának Jiszráél fiai, mind az egész község Hór hegyé-
 hez. — (23) És szóla Jehova Mósehhez és Áhrónhoz
 Hór hegyénél, Edóm földének határán, mondván: —
 (24) Áhrón népéhez takarittatandik: mert be nem menend
 a' földre, mellyet adtam Jiszráél fainak, mivelhogy
 parancsomnak ellene oselekedtetek a' versengés vizénél.
 — (25) Vedd Áhront és Elázárt az ő fiát, és vezesd

---

kell megkülönböztetnünk. Az egyik Palaestina éjszaki szélé-
 nél a' Libánonnak tette egy ágát, a' mellyről tov. 34 f. 7.
 v. szó van, és egy másik Palaestina, déli részén, Idu-
 maea határán על גבול ארץ אדום a' holt tengertől egész az
 Aleani tengeröbölhöz terjedt, ez utolsó az, melly versünkben
 neveztetik. — (24) Áhrón népéhez eltakarittatandik —
 megghaland. 1. Gen. 25. f. 8. v. jegyzetét. —

נשתה מי באר דרך המלך גלך לא נטה ימין ושמואל
 עד אשר-געבר גבלך: (יח) ויאמר אליו אדום לא
 תעבר בי פן-בחרב אצא לקראתך: (יט) ויאמרו אליו
 בני-ישראל במסלה נעלה ואם-מימך נשתה אני ומקני
 ונתתי מכם רק אין-דבר ברגלי אעברה: (כ) ויאמר
 לא תעבר ויצא אדום לקראתו בעם כבד וכבד חוקה:
 (כא) וימאן אדום נתן את-ישראל עבר בגבלו ויט
 ישראל מעליו: פ חמישי שלישי

(כב) ויסעו מקדש ויבאו בני-ישראל כל-העדה תר החר:
 (כג) ויאמר יהוה אל-משה ואל-אחרן בתר החר על-
 גבול ארץ-אדום לאמר: (כד) יאסף אחרן אל-עמיו כי
 לא יבא אל-הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר-
 מריתם את-פי למי מריבה: (כה) קח את-אחרן ואת-

ról ama vízben olly igen szűkölködő vidékeken, 1. Gen. 26.
 f. 18. v. jegyzetét (19) אין דבר alkalmasint közbevetett mon-
 das, mint 1. Sam. 20. f. 21. és annyi, mint „semmi baj“.
 szócska pedig ברגלי-hoz tartozik, mint Deuteron, 2. f.
 28. v. — (21) A' Jisraéliták jó szerrel meg nem nyerhetvén
 az Edomitáktól, hogy azoknak, országán át mehessenek,
 kéntelenek visszavonulni, mint hogy az Edomitákkal fegy-
 veres erővel szembe szállani meg volt nekik tiltva. 1. Deu-
 teron 2. f. v. és 23. f. 8. v. — (22) Két Hór nevezetű hegyet

hova színe elől, a' mint parancsolá neki. — (10) És összegyűjték Móseh és Áhrón a' gyülekezetet a' szikla elé, és monda nekik: Halljátok lázadók! Valljon e' sziklából hozzunk-e ki nektek vizet? — (11) És fölemelé Móseh kezét, és megüté a' sziklát pálczájával két ízben, és kiömlék a' víz nagy bősséggel, és ivék a' gyülekezet és barmok. — (12) És monda Jehova Mósehnek és Áhrónnak: Mivel nem biztatok bennem, hogy megdicsőítenétek engem Jiszráél fiainak szemei előtt; azért nem vizitek be e' gyülekezetet a' földre, mellyet adtam nekik. — (13) Ezek a' versengésnek vizei, a' mellyekért feddöztek Jiszráél fiai Jehovával; de megdicsőíttetek általom. — (14) És küldé Móseh követeket Kádésből Edóm királyához, (izenvén neki): Ezt mondja atyádfia Jiszráél: Te tudod, mi viszontagságok értek bennünket. — (15) Mikép őseink Miczrajimba lemenvén, mi sok ideig Miczrajimban laktunk; nyomorgatának pedig minket a' Miczrajimbeliek, és őseinket. — (16) És kiáltozánk Jehovához, és meghallgatta szónkat, angyalt küldvén, a' ki kihozott minket Miczrajimból; Most pedig ime Kádésben vagyunk, egy határod szélén fekvő városban. — (17) Ugyan engedd meg, hogy átnehessünk országodon. Nem menendünk át senki mezején, szőlőjén,

---

megparancsolta, (1. 8. v.) vagy abban, hogy kétszer megütötte, akkor (megjegyzí Aben Ezra) minden esetre Áhrón nem érdemlett volna semmi büntetést. — (17) A' kutak becsességé-

מִלִּפְנֵי יְהוָה בְּאִשֶּׁר צִוְּהוּ: (י) וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־
הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא חֲמֹרִים חֲמֹן
הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם: (יא) וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת־יְדוֹ
וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמַטְּהוּ פַעַמַיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּיֵּן
הָעֵדָה וּבְעֵרָם: ס (יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־
אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־תְּקֵל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי
לָהֶם: (יג) הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: ס רביעי (יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכָיו
מִקְדָּשׁ אֶל־מִלֶּךְ אֲדוֹם כִּי אָמַר אֲחִידָּהּ יִשְׂרָאֵל אֲתָהּ
יָדַעַתְּ אֵת כָּל־חַתְּלָאֵהָ אֲשֶׁר מִצְּאָתָנוּ: (טו) וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ
מִצְרִימָה וַנִּשָּׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם
וְלֹאֲבֹתֵינוּ: (טז) וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ וַיֵּצְאוּנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עֵיר קַצֵּה גְבוּלָה:
(יז) נַעֲבֹר־נָא בְּאֶרְצָךְ לֹא נַעֲבֹר בְּשַׂדֵּה וּבְכַרְם וְלֹא

járól szólt legyen annyira minden meghatározás nélkül Mó-
sehhez, ki a' felett csodatételekhez maga pálcáját használ-
ni meg szokta volt és így könnyen tévedhetett volna. — (12) l.
felj. 6. v. jegyzetét. A' szöveg nem adja elő világosan, mi-
ben állott Móseh és Áhrón vétke; ha abban — a' mit sokan
hisznek — hogy Móseh a' sziklához nem szólt, a' mint Isten

— (2) Nem lévén pedig vize a' községnek, összesereg-
lének Móseh és Áhrón ellen. — (3) És feddözék a' nép
Mósehvel, mondván: Vajha haltunk volna meg, mikor
atyánk fiai meghaltak Jehova előtt. — (4) Miért hoztá-
tok Jehova gyülekezetét e' pusztába, hogy elveszünk
itt magunk és barmaink. — (5) És miért hoztatok föl
minket Miczrajimból, hogy hoznátok minket e' rossz
helyre, hol sem vetni nem lehet, sem fige, sem szőlő,
sem granátalma nincs, sőt inni való víz sincs. — (6) Elme-
nének tehát Móseh és Áhrón a' gyülekezet színe elől
az összejövet sátorának ajtaja elé, és arczal leborulának,
és megjelenék nekik Jehova dicsősége. — (7) És szóla
Jehova Mósehhez, mondván: — (8) Vedd a' pálczát,
és összegyűjtvé a' népet te és Áhrón fivéred, szóljatok
szemeik láttára a' sziklának, hogy adjon vizet, 's így
vizet hozvánki a' sziklából, adj innia e' gyülekezetnek
és barmainak. — (9) Vevé tehát Móseh a' pálczát Je-

---

megaláztatott, és mellyel Refidimben Móseh már egyszer
nyert is vizet kősziklából. Némellyek (Chazkuni, Clericus stb)
azonban Áhrón viruló pálczáját értik, minthogy a' kö-
vetkező versben az mondatik, hogy Móseh a' pálczát Je-
hova színe elől veszi, a' hová, hogy letéttett legyen
feljebb 17. f. 25. v. Áhrón pálczájáról mondatik. Azonban,
minthogy itt a' pálczáról úgy tétetik szó, mint ösmertől
és tov. 11. v. Móseh pálczájának is mondatik, inkább föl-
tehetjük, hogy Móseh emlékezetes pálczája is le volt téve
a' szentségben, mintsem higyük, hogy Isten Áhrón pálczá-

שָׁם: (ב) וְלֹא־תִיָּה מִיָּם לְעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
 אַהֲרֹן: (ג) וַיִּרְבַּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּנְעוּ
 בְּגִנְעֵ אַחֲנוּ לִפְנֵי יְהוָה: (ד) וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת־קַהֲלֵ יְהוָה
 אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: (ה) וְלָמָּה
 הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהִבְיֵא אֲתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרְעֵ הַזֶּה
 לֹא־מָקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגִפְן וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת:
 (ו) וַיֹּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
 וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵהֶם: פ שְׁלִישִׁי שְׁנֵי
 (ז) וַיִּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ח) קַח אֶת־הַמַּטֵּה
 וְהַקָּהֵל אֶת־הָעֵדָה אִתָּה וְאַהֲרֹן אֲחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע
 לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמֹו וְהוֹצֵאתָ לָתֶם מִיָּם מִן־הַסֵּלַע וְהַשְׁקִיתָ
 אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעֵירָם: (ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֵּה

Kádesbarne körül ütének tábor. (Szepessy Bibliája.) (6) מפני
 miatt vagy elől, mint המכול Gen. 7. f. 7. v. és
 igy 'gyülekezet elől. És épen ez az, a' mi tov. 12 v.
 Móseh és Áhrónnak vétkül tulajdonítatik, hogy t. i. Isten
 dicsőítése kérdésben forogván, a' fenyegető vész elől gyá-
 ván vissza vonúltak. Az által mutathatták volna meg legin-
 kább Istenbe helyezett bizodalnokokat, hogy ha a' veszed-
 lemnek helyt állva, a' népet fölháborodott állapotjában ma-
 gára nem hagyják, — (8) קח את המטה (8) vedd a' páleczát,
 amaz ösmeretes csodaeszközt, mellyel Egyiptomban, Paraóh

vagy sirt, tisztátalan hét napig. — (17) Vegyenek tehát a' tisztátalanért a' megégetett vétekáldozat hamvából, és töltsenek arra egy edényben forrásvizet. — (18) És vévén valamely tiszta ember izsópot, mártsa be azon vízbe, és hintse meg a' sátort és minden edényeket és minden embereket, kik ott valának, vagy azt, ki valamely tetemet vagy megölettet, vagy meghaltat vagy sirt illetett. — (19) És hintse meg a' tiszta a' tisztátalant harmad és heted napon; és megtisztítván öt heted napon, mossa meg azután ruháit, fürödjék meg vízben, és estve megtisztúl. — (20) A' ki pedig tisztátalan, és nem tisztítandja meg magát, annak személye kiirtatik a' gyülekezetből: ha tudni illik Jehova szentségét fertőztette, a' tisztulás vize nem hintetvén reá és így, ő tisztátalan. — (21) E' legyen nálok örök rendelés: mind a' ki hintendi a' tisztulás vizét, mossa meg ruháit; mind a' ki illetendi a' tisztulás vizét, tisztátalan estig. — (22) És valamit illetend a' tisztátalan, tisztátalan lesz; és a' személy, melly meg illeti, tisztátalan estig. —

XX. (1) Az első hónapban elérkezék Jiszráél fiainak egész községe Czin pusztájába, és megmarada a' nép Kádésben. Ott holt meg Mirjám és eltemetették ott.

---

dőt, mellyeket Jiszráél fiai büntetésül a' pusztábant öltének, általugrik az utolsó vagy is negyvenedik esztendőre, mellynek első holdnapjában Szin pusztájában

ימים: (יז) וּלְקַחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרַפַת הַחֲטָאָה וְנָתַן עָלָיו
 מִים חַיִּים אֶל-כָּלֵי: שני (יח) וּלְקַח אֲזוּב וּמַבֵּל בַּמַּיִם
 אִישׁ מֵהוֹרֶה וְהוֹהַ עַל-הָאֱהָל וְעַל-כָּל-הַבָּלִים וְעַל-הַנְּפֹשׁוֹת
 אֲשֶׁר הִיוּ-שָׁם וְעַל-הַנְּגֻעַ בְּעֵצִים אֹרֶךְ בַּחֲלָל אֹרֶךְ בַּמֶּת אֹרֶךְ
 בַּקֶּבֶר: (יט) וְהוֹהַ הַמָּהֹר עַל-הַטָּמֵא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְכֶם בְּגִדְוֹ וּרְתַץ בַּמַּיִם
 וּמָהֹר בְּעֶרְב: (כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וַיִּגְדַּח
 הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא מִי
 גִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: (כא) וְהִיתָה לָּהֶם לְחֻקָּה
 עוֹלָם וּמוֹת מִי-הַגִּדָּה יִכָּבֶם בְּגִדְוֹ וְחַנּוּעַ בְּמֵי הַגִּדָּה יִטְמָא
 עַד-הָעֶרֶב: (כב) וְכֹל אֲשֶׁר-יִגְעֻבוּ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ
 הַנּוֹגַעַת הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב: פ

כ (כ) וַיָּבֵאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֶן בַּחֲדָשׁ
 הָרִאשׁוֹן וַיֹּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וְתָמַת שֵׁם מְרִים וְהַקֶּבֶר

(h. ö. = Sanscr. mad, mid, maldh = német mit, Meute = görög meta = finn myöden). — (20) Természetesen csak akkor bűnös, ha tisztátalanul bement a' szentségbe, így כי szócska itt, mint gyakran, 1. felj. 14. v. nem „mert“, hanem „ha“.—

XX. (1) Elbeszélvén Móses az első másfél esztendő' történeteit, elhalgatja a' következő harmincz nyolcz eszten-

hamvát, ruháit, tisztátalan marad estig. Ez legyen Jiszráél fiainak és a' köztök tartózkodó idegennek örök rendelésül. — (11) A' ki akármely emberi személy holt testét illeti, és az által hét napig tisztátalan. — (12) Az tisztítsa meg magát azzal harmad és heted nap és meg tisztúl; ha pedig harmad és heted nap nem tisztítja magát azzal, nem tisztúl meg. — (13) A' ki valamely emberi személy holt testét illette, és magát meg nem tisztítva Jehova hajlékát megfertőztette; az illy személy kiirtatassék Jiszráéلبől; mert a' tisztulás vize nem hintetvén reá, tisztátalan, tisztátalansága rajta van. — (14) Ez legyen annak törvénye, mikor valaki meghal sátorban: Valaki bemegy a' sátorba, és minden, mi a' sátorban van, tisztátalan hét napig. — (15) És minden megnyitott edény, a' min szorosan záró fődél nincs, tisztátalan. (16) És minden ki szabad mezőn illetend fegyverrel megölettet, vagy meghaltat, vagy emberi tetemet,

egyeztethetjük meg, hogy ha ezen áldozat jelentőségét helyesen fölfogva, visszaemlékezünk annak helyettségű fogalmára, melly helyettségűnél fogva az eredetileg tiszta áldozatnak, miután azoknak, kikért engesztelést teendő tisztátalanságát fölvette, szükségkép tisztátalanná kelle válnia, és így épen azon tulajdonsága, minélfogva általa mások valának tisztulandók, magára a' tisztátalanság bélyegét kellett fölnyomnia. — (12) אֵלֶּיךָ a z z a l ÷ a' tisztulás vizével. — (15) צֶמֶדֶתֶרֶד így nevezetik arabban egy darabka bőr, mellyet fődél gyanánt használnak. A' szó eredeti értelme: *egybefoglaltai*.

וטמא עד-הערב והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם
 לתקת עולם: (יא) הנגע במרת לכל-נפש אדם וטמא
 שבעת ימים: (יב) הוא יתחטא-בו ביום השלישי וביום
 השביעי יטהר ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום
 השביעי לא יטהר: (יג) כל-הנגע במת בנפש האדם
 אשר-ימות ולא יתחטא את-משכן יהוה טמא ונכרתה
 הנפש הקוא מישראל כי מי נדה לא-זרק עליו טמא
 יהיה עוד טמאתו בו: (יד) זאת התורה אדם כן-ימות
 באהל כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל יטמא שבעת
 ימים: (טו) וכל כלי פתוח אשר אין-צמיד פתיל עליו
 טמא הוא: (טז) וכל אשר-יצע על-פני השודה בחלל-
 חרב או במת אר-בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת

szinte más vétékáldozatnál nem történt; 3) nyomos jelentő-
 sége mellett is az áldozás cselekvénye nem vitetett véghez
 a' főpap, hanem annak legöregebbik fia által (סגן הכהן); sőt
 ez sem vitt egyebet rajta véghez, mint csupán azt a' minék
 szükségkép pap által kellett történnie; 4) Mind azok kik az ál-
 dozás cselekvényében részt vettek, tisztátalanok lettek;
 5) Maga a' tisztulás vize is tiszta személyt tisztátalaná te-
 ve, és a' tiszta ember, ki a' tisztulás szertartását véghez
 vitte tisztátalaná lett, sőt akárki illette is a' tisztulás vi-
 zét, tisztátalanított. Mind ezen ellenmondásokat csak úgy

gyatkozás nincsen, és mellynek nyakán iga nem volt. — (3) És adjátok ezt Elázár papnak, és ő vitesse ki azt a' táboron kívül, a' hol azt előtte leöljék. — (4) Azután Elázár pap vévén véréből az újával, hintsen abból a' sátor ajtaja felé hétszer. — (5) És égessék meg a' tehenet szemei előtt; bőröstől, húsostól, vérestől, és ganéjostól égessék meg. — (6) És vegyen a' pap czedrusfát, izsópot és karmazsint, és vesse az égő tehenre. — (7) És mossa meg a' pap ruháit, és testét is förössze meg vízben, és annakutána menjen be a' tanyába; de tisztátalan marad a' pap estig. — (8) Az is, ki elégeti azt, mossa meg ruháit, és förössze testét vízben, és tisztátalan marad estig. — (9) És szedje össze valamely tiszta ember a' tehen hamvát, és töltse ki a' tanyán kívül tiszta helyen, hogy megtartassék Jiszáél fiai számára tisztulás vizének, bűn ez. — (10) És megmosván, a' ki fölszedi a' tehen

jobb az értelmező fordítás: mert akár נדר vagy נדה elítávoztatni t. i. a' tisztátalanságot, akár ידה hinteni-ből veszi eredetét, és így מי נדה hintezés vize, mi által t. i. a' tisztátalan megtisztúl, a' fogalom minden esetre „tisztulás vize“ által ki van fejezve. — (10) Még néhány ezen áldozatnak főlebb kimutatott jelentőségéből folyó különösségeket meg kell itt érintenünk. 1) a' vér a' táboron kívül az összejövet sátorra irányában hintetett, midőn más véteke-áldozatnál ez a' községért hétszer a' kárpitfelé történt I. Lev. 4. f. 17. v.; 2) az egész állat elégetett, a' nélkül hogy csak legkisebb része is jutott volna az oltárra, a' mi

אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיךָ עַל: (ג) וּנְתַתֶּם
 אֹתָהּ אֶל-אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה
 וְשַׁחֲט אֹתָהּ לְפָנָיו: (ד) וּלְקַח אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ
 וְהוֹה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדְּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים:
 (ה) וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֵרְבָה וְאֶת-בִּשְׂרָףָה וְאֶת-
 דְּמָה עַל-פְּרִשָׁה יִשְׂרָף: (ו) וּלְקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲזוּב
 וּשְׁנַיִ תוֹלַעֶת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שִׁרְפַת הַפָּרָה: (ז) וְכִבֵּם
 בְּגִדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה
 וּמָמָה הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב: (ח) וְחִשְׂרָף אֹתָהּ יְכַבֵּם בְּגִדָיו
 בַּמַּיִם וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וּמָמָה עַד-הָעֶרֶב: (ט) וְאָסַף
 אִישׁ מַהוֹר אֶת אֶפֶר הַפָּרָה וְהֵנִיחַ מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקּוֹם
 מַהוֹר וְהֵיטָה לַעֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נִדְרָה
 חֲטָאת הָוֵא: (י) וְכִבֵּם הָאָסַף אֶת-אֶפֶר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו

képviselőjévé.— (3) Mint a' vétket közvetlen képviselő és a' bűn
 undokságát ábrázoló, e' tehát nem áldoztathatott fői a' szent-
 ségben, sőt hogy a' tanyát, mellynek tisztán és szenten tar-
 tásáról a' szent törvény szinte gondoskodott (I. Deuter, 23.
 f. 15. v.) se undokítsa, leöletésének egészen a' táboron
 kívül kellett történnie. (9) מי נדרה kétes származásu ki-
 fejezés, mellynek fordításában a' régi és az újabb magyará-
 zók egyiránt meg nem egyezhettek. Az illy alkalomnál leg-

Jehova emelékét adjátok Áhrón papnak. — (29) Mindenből, mi nektek ajándékoztatik, válasszátok el Jehova emelékét, mindennek javából a' szentelt részt. — (30) Mond meg tovább nekik: Mikor egyszer annak javát elválasztátok, a' többi úgy tekintetik a' Levítáknak, mint a' szériü és a' sajtó jövedelme. — (31) Megehetitek azt minden helyen, ti és háznéptek, mert díjatok ez az összejövet sátor körüli szolgálatotokért. — (32) És semmi bünt nem vortok magatokra, ha annak javát elválasztátok és meg nem becstelenítitek Jiszráél szentségeit, és meg nem haltok. —

XIX. (1) És szóla Jehova Mósehhez és Áhrónhoz, mondván: — (2) Ez a' törvény rendelése, mellyet parancsola Jehova, mondván: Szólj Jiszráél fiaihoz, hogy hozzanak neked egy teljesen vörös tehenet, mellyen fo-

---

jokból kiszabadítása szolgáltatót okot. E' végett olly vétkeáldozat parancsoltatott, melly a' bünt, minthogy vétkes állapotjok kútfeje, nem tudatlanságból eredt elvétel, (1. Lev. 4. f. 13. v. fva.) hanem önkényes bün vala — teljes undokságában előtüntesse, és a' végett mind színre mind nemre a' bünt képviselje. Hogy a' vörös szín a' sz. írás képleges nyelvében bünt jelentő, világosan mutatja Jes. 1. f. 18. v. „ha bűneitek vörösek, mint a' karmazsin, megfehérednek, mint a' hó; ha pirosak, mint a' bibor, megfehérednek, mind a' gyapjú“ —; és minthogy a' bün a' héberben nőnemü, az azt közvetlen képviselő állatnak is nösténynek kell lennie. E' kettős különösség jellemzi ezen áldozatot és teszi a' bün

(ט) מכל מתנתיכם תרימו את כל-תרומת יהוה מכל-
חלב את-מקדשו ממנו: מפטיר (ב) ואמרת אלהם
בתימכם את-חלב ממו ונחשב ללוים כתבואת גרן
וכתבואת יקב: (ג) ואכלתם אתו בכל-מקום אתם
וביתכם כי-שכר הוא לכם חלה עבדתכם באהל מועד:
(ד) ולא-תשאו עליו חטא בתימכם את-חלב ממו
ואת-קדשי בני-ישראל לא תחללו ולא תמותו: פ
יט (ה) וידבר יהוה אל-משרת ואל-אהרן לאמר:
(ו) זאת חקת התורה אשר-צוה יהוה לאמר
דברו אל-בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה

XIX. (1) במשול mindég annyi, mint „é p, f o-
gyatkozás nélküli“, de akkor a' következő „melyen fogyat-
kozás nincsen“ tautológia volna. I. Misnah Párah 2. 5. — Két
különösség van e' rendelésnél előleg megfejtendő: 1) az
áldozat neme, mert midőn Lev. f. 14 v. a' község vétékál-
dozataúl általában tulok rendeltetik, itt méltán kérdezhetjük,
miért rendeltetett az általános szabálytól eltérőleg ezen köz-
ség vétékáldozataúl tehen? — 2) Mit jelent az itt különösen
meghatározott szín? — Hogy kielégítőleg felelhessünk;
mindenekelőtt a' rendelés rendkívüli ide iktatását kell szem-
re vennünk, 's akkor világosan átlátandjuk, hogy e' rende-
lésre a' Kórach lázzadása alkalmával számtalan halottak ál-
tal magokat tisztátalanított Jiszráélitáknak vétkes állapot-

Jiszáél fiai között ne bírjanak örökséget. — (25) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (26) A' Levitákhoz szólj és mondd meg nekik: Ha majd szedtek Jiszáél fiaitól tizedet, mellyet nektek birtoktok helyett adtam, válasszátok el belőle Jehova emelékét: a' tizednek tizedét. — (27) Mert emeléktek úgy tekintefik, mint a' gabona a' szérüről és mind a' sajtó telje. — (28) És így el kell nektek is választanotok Jehova emelékét minden tizedjeitekből, mellyeket vesztek Jiszáél fiaitól, és ezen

---

megállapították; végre önérdékekből kellett a' törvény végére hajtását is sürgetniök, úgy hogy a' viszonyok hatalmától tisztjök teljesítésére készítetve, a' szó nemes értelmében képviselői lőnek az alkotmány conservatív részének. Egészen más szint ölt a' dolog, ha a' papság, mint az ó kor népei között Egyiptomban, ingatlan birtok által biztosítva, hivatalok fényétől körül sugározva, mint a' néptől különvált testület külön törvényeknek alávetve (a' héber alkotmányban alapszabály' volt „a' törvény fölebb áll a' főpapnál, és a' papság a' tanácsnak alája volt vetve. I. Misnah Szünhedrin 1. Szak. 4. §.) öncéljainak előmozdítására a' nép érdekeit rendesen elnyomja. Ilyen körülmények alatt helyén van hierarchiai kény ellen jajt kiáltani, de nem Móseh törvényeiben, hol mind annak ellenkezőjét látjuk. — (27) A' vers értelme: hogy mind az, mit tized fejében nyertek a' Jiszáélitáktól, úgy tekintefik, mint ha magok természetének, és így föl nem mentethető a' megtizedeltetéstől. מלאה telj. Itt hig-Exod. 22. f. 28. v. pedig száraz termékek telje: ezt az összefüggés mutatja. —

לָהֶם בְּחוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה: פ (כס) וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כו) וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר
 נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה
 מֵעֵשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֹׂר: (כז) וַנְּחַשֵׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן
 מִן־הַגֶּזֶן וּכְמִלְאָה מִן־תֵּיבֵיב: (כח) בֶּן תְּרִימוּ גַם־אֲתָם
 תְּרוּמַת יְהוָה מִכֹּל מַעֲשֵׂי־תֵיבֵיב אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

nemzet' érdekeinek tűzpontjában működve, jelentősége az
 álladalomban mindég szenvedőleges vala. Hivatása volt:
 az alaptörvények felett, hogy épségükben megtartassanak,
 örködni, a' Jiszráelitákkal a' törvényeket megösmertetni;
 az azok ellen tett megtámadásoknak magokat ellene sze-
 gezni; a' társaság kötelekeit szorosabban kötni, és végre
 a' vallás szertartásai teljesítését sürgetni, mellyek mintegy
 fedezői a' törvénynek. Már pedig hogy mind ez valóságban
 is megtörténjék, a' törvényadó' bölcsen a' papi rend saját
 érdekeit szoros közvetlen függésbe tevé a' néptől. Midőn a'
 Leviták eltartását a' többi nemzetségek nemesszívúségétől és
 a' törvény iránti engedelmességétől függesztettefől, a' Levi-
 táknak mintegy kényszerre ragaszkodniok kellett egy tör-
 vényhez, mellynek szoros megtartásától önföntartások füg-
 gött; önérdemből kellett a' törvényt tisztelniök, hogy má-
 sok is tiszteljék; önérdemből kellett a' törvényt hirdetniök,
 hogy a' rendelések el ne felejtessenek, mellyek jogaikat

Jehova Áhrónnak: földökből örökséget nem birandasz, és osztályrészed nem lesz közöttök. Én vagyok osztályrészed és birtokod Jiszráél fiai között. — (21) Lévi fiainak pedig adtam minden tizedet Jiszráélben birtokul szolgálatjokért, mellyet tesznek, az összejövet sátora körüli szolgálatért. — (22) Hogy ne járuljanak többé Jiszráél fiai az összejövet sátorához, halálos bünt vonván az által magokra. — (23) Tegyéek meg tehát a' Leviták az összejövet sátora körüli szolgálatot, és viseljék amazok vétkét, örök rendelés jövő korokra; de Jiszráél fiai között ne birjanak örökséget. — (24) Mert Jiszráél tizedét, mellyet emelék fejében elválasztanak Jehovának, adtam a' Levitáknak birtokul, és azért mondtam nekik:

---

sem csupán díj nem vala, hanem egyszerű kárpótlás földbirtokért (I. 29. v.) melly a' Levitákat kétség kívül, szint úgy illette, mint a' többi nemzetségeket — sehogysem kárhoztathatni. — (Közbe legyen mondva: hogy a' Levitákat az elosztandó földbirtok tizenketted része illetvén, a' termékek tizedével, mellyből ismét egy tizedet tovább kellett adniok, nekik épen annyi térítettettem a' mennyit elvesztettek. —) Ha a' nevek hasonlatosságából a' dolgok ugyanazonságára biztosan tehetnénk következtetést, akkor természetesen a' Jiszráélita papi rendet is egy sorba kellene tennünk minden idők és korok hasonló rendeivel. Azonban igen nagy tévedésbe buknánk, ha a' Jiszráélita papság hivatását és viszonyait egyazonosoknak hinnők az ó és új kori más nemzetek papságéival. A' Leviták tisztje egyáltalában világi volt és a' kor szükségelből származott, a' nép nevében, a'

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּאַרְצֶם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא יִהְיֶה לָּךְ
 בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנִחְלַתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ס שְׁבִיעִי
 (כא) וְלִבְנֵי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה
 חֶלֶף עֲבֹדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֲבָדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד :
 (כב) וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱהֵל מוֹעֵד לְשִׂמַּחַת
 חֹטֵא לְמוֹת : (כג) וְעֹבֵד חֲלוֹי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד
 וְהֵם יִשְׂאוּ עֹנֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֹא יִנְחָלוּ נִחְלָה : (כד) כִּי אֶת־מַעֲשֵׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוֹוִים לְנִחְלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי

részed Jiszáél fiaí között — a' mik nekem járnak
 Jiszáél fiaitól t. i. a szentségek, azokat neked adom, és
 így ingatlan birtokra, minek hivatalos foglalatosságid kö-
 zött gondját sem viselhetnéd, semmi szükséged. — (21) לְנִחְלָה
 birtokúl — birtok helyett. (24) Móseh törvényei között
 bizonyosan nincs egy intézmény is, melly felől annyi vitat-
 tatott volna, mint a' Levitáknak (tágasb értelemben, Áhrón és
 fiait is ide számítva) viszonyairól a' Jiszáéliták közgazda-
 sági állapotjához. Rendesen a' Leviták jogviszonyait hie-
 rarchiai kedvezésekből származottaknak mondják, és a' bi-
 blia - magyarázók nem tudnak jobb foglalatosságot, mint
 a' roppant jövedelmet kivetni, melly a' Levitákat évenként
 gazdagítja. Rosenmüller e' szavakkal kezdi meg számvivői
 foglalatosását: „magni certe erant reditus Levitarum“. Azon-
 ban akárhogy fejtegetjük is egyenkint a' dolgot, általában
 és szoros elvileg a' Leviták tizedét, mint a' melly sem adó

és gabonának, úgy mint azoknak zsengéit mellyeket adnak Jehovának, neked adtam. — (13) Elseje mindennek, mit a' föld terem, és Jehovának visznek, tiéd legyen; minden ki tiszta a' te házadnál, ehetik abból. — (14) Minden átok alatt lévő Jiszáélben, tiéd legyen. — (15) Valami az állatok közül anyja méhét először megnyitja, és mellyet mind emberekből mind baromból Jehovának visznek, tiéd legyen: de megváltasd az ember elsőszülöttét: valamint a' tisztátalan állat első fajzatját is váltasd meg. — (16) A' megváltandókat pedig, mikor egy hónapiak, váltsd meg a' becsülés szerint, öt ezüst sekele, a' szentség sekele szerint, hús Géra az. — (17) De a' tehén, a' juh vagy a' kecske elsőfajzatját ne váltsd meg, mert szentségesek azok: azoknak vérét hintsd az oltárra, és azoknak kövérét füstben hagyd fölszállani, tűzre való kedves illatúl Jehovának. — (18) És azoknak húsa tiéd legyen, mint a' meglógatott szögy és minden jobb lapoczka tiéd legyen. — (19) Minden szent emelékeket miket elválasztandnak Jiszáél fiai Jehovának, neked adtam és fiadnak és leányidnak örökre kiszabott élelemdíjul; örökkétartó sófrigy ez Jehova előtt neked és ivadékoknak veled egyetemben. — (20) És mondá

---

végen, mint amaz az elején, azt, mi e' két szélső [vers között a' középben egyenkint előadatott és rendeltetett; Az előadás e' sajátsága a' rabbik műnyelvén כָּלֵל וּפְרֵט וְכֹלֵל nak mondatik. — (20) אֲנִי הַלֵּקֵד וְכוּ' én vagyok osztály

חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו ליהוה להן נתתים :
 (יג) בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו ליהוה להן יהיה
 כל טהור בביתו יאכלנו : (יד) כל תרם בישראל להן
 יהיה : (טו) כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליהוה
 בארם ובבכמה יהיה להן אף ופניה תפלה את בכור
 הארם ואת בכור הבכמה הטמאה תפדה : (טז) ופריו
 מבן תרש תפלה בערבך בסף חמשת שקלים בשקל
 הקדש עשרים גרה הוא : (יז) אף בכור שור או בכור
 כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק
 על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לבית ניחח ליהוה :
 (יח) ובשרם יהיה להן כחזה התנופה וכשוק הימין להן
 יהיה : (יט) כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני ישראל
 ליהוה נתתי להן ולבניהן ולבנותיהן אתה לחק עולם ברית
 מלח עולם הוא לפני יוה לה ולרעה אתה : (כ) ויאמר

összejövet sátorának pitvarában. — (14) אטוק אחרים (14) —
 vő, 1. Lev. 27. f. 21. v. jegyzetét, — (18) כחזה התנופה mint
 a' meglógatott szögy a' hálaáldozatokból, miket a' pap
 és háznép két nap és egy éjig ehetnek (1. Thalm. Zebachim
 56. l.) és Lev. 7. f. 29. v. fva. — (19) ברית מלח sófrigy.
 1. Lev. 2. f. 13. v. jegyzetét. Az egész vers a' felj. 8. v. nek
 esupa ismétlése, egybefoglalván általános kifejezés alatt a'

(7) Te pedig és fiaid veled jártok el papi hivatalotokban, mindent megtévén, mi az oltárt és a' kárpiton belőlit illeti, mert papságtok tisztét nektek adtam ajándékkul' avatlan pedig ki közelítend, halállal büntetessék. —

(8) Monda ismét Jehova Áhrónnak: Íme neked adám emelék-áldozatim őrizetét; Jiszáél fiainak minden szentségei közül ezeket adom neked és fiaidnak mint fölkenetési járandóságot örökre kiszabott élelemdíjúl. — (9) E' legyen tiéd a' felette szentséges áldozatokból miután a' tüzzel megemésztendő belőlök elvétellett: Minden áldozatok, akár liszt-, akár vétek-, akár bünáldozat az, mellyet nekem adnak, mint felette szentséges tiéd legyen és fiaidé. — (10) A' szentségek szentségében kell azt megenned; csak férfi nemü ehetik abból; szentséges legyen neked. — (11) E' pedig legyen tiéd mint adományok emelékje; Jiszáél fiainak minden meglógatandóiból neked adtam azokat és fiaidnak és leányidnak örökre kiszabott élelemdíjúl; minden, ki tiszta a' te házadnál, eheti azt. — (12) Az olajnak javát, és javát a' bornak

---

tét. — (10) בקרש הקדשים וכו' a' szentségek szentségében kell azt megenned. Nem értetik itt a' kárpiton belőli része a' szentségnek, a' hová csak egyszer az évben az engesztelés napján és csak a' főpap mehetett be, hanem a' szentség szentségének pitvara. Lev. 6. f. 19. v. a' szöveg világosan mondja „szent helyen étessék meg, az

(ז) ואתה ובניך אתה תשמרו את כהונתכם לכל דבר
חמזבח ולמבית לפרכת ועבודתם עבדת מתנה אתן את
כהונתכם והנר הקרב יומת: פ

(ח) וידבר יהוה אל-אהרן ואני הנה נתתי לך את-משמרת
תרומתי לכל-קדשי בני-ישראל לך נתתים למשחה

ולבגד לחק-עולם: (ט) זה יהיה לך מקדש הקדשים
מן-האש כל-קרבנם לכל-מנחתם ולכל-חטאתם ולכל-

אשם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבגד:
(י) בקדש הקדשים תאכלנו כל-זכר יאכל אתו קדש

יהיה-לך: (יא) וזה-לך תרומת מתנם לכל-תנופת בני
ישראל לך נתתים ולבגד ולבגדי אתה לחק-עולם
כל-טחור בביתך יאכל אתו: (יב) כל חלב יצהר וכל-

(8) emelék, emelék-áldozat A' sok haszontalan új szó között, mellyekkel naponta látjuk a' magyar nyelvet elborítottani, legyen szabad nekem ezennel fogyatékos szinténiségére emel-niből képzett emelék, 562: kitélt bemutatni. Kik a' bibliában jártasak tudni fogják, mi elmezavarók azeddig e' fogalom kitételére használt „ajándék“ vagy „áldozat“ szavak, és nem fogják merészségemet kárhóztatni. Hogy oly későn okúltam, (a' תרומה) sz. írásban, legelőször előkerül Exod. 29. f. 2. v.) nem baj, reményelem, mert „jó a' jó tanács, ha későre is“. — למשחה l. Lev. 7. f. 35. v. jegyzet-

(28) Valaki közel járúl Jehova hajlékához, meghal; hát fogytig el kell - e vesznünk. —

XVIII. (1) És monda Jehova Áhrónnak: Te és fiaid és atya nemzetséged veled, viseljétek a' szentség véteksúlyát; ugyan is te és fiaid viselitek pap-ságtok véteksúlyát. — (2) És atyád fiait, Lévi a' te atyád nemzetségét vedd melléd, hogy hozzád csatoltatva szolgáljanak neked; te pedig és fiaid a' tanúság sátora előtt legyetek. (3) És járjanak el szolgálattal, és az egész sátor körüli szolgálattal: de a' szentség eszközeihez és az oltárhoz ne közelítsenek, ne hogy halállal büntetessenek, mind ők, mind ti. — (4) És magokat hozzád csatolva járjanak el az összejövet sátora körüli szolgálattal, megtévén minden munkát a' sátonál, hogy avatlan ne járuljon hozzátok. — (5) Ti pedig járjatok el a' szentség és az oltár körüli szolgálattal, hogy ne érje többé harag Jiszráél fiait. — (6) Íme én atyátokfiat, a' Levitákat Jiszráél flai közül elválasztván nektek adom ajándékol Jehova szolgálatjára, hogy tegyék meg az összejövet sátora körüli szolgálatot. —

---

hogy a' Jiszráélitáknak ebbeli vétkeik ti nektek fognak fölrovnani. עֲלֵיכֶם אֲנִי מְחַיֵּל טוֹבֵט סוֹרִים שִׁחְטָלוּ בַעֲסָקֵי הַדְּבָרִים פִּלְרוֹוֹאֲתִי. — (2) וַיִּלּוּ E' kitételben némi czélzás látszik a' לָוִי nevezetre. I. Genesis 29. folius 34. v. —

כָּלְנוּ אֲבָרְנוּ: (כח) כָּל תִּקְרַב וְתִקְרַב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה

יָמוֹת הַתָּמָס תִּמְנֹו לַגּוֹעַ: ם

יח (6) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ

אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֵינֵי הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָךְ

תִּשָּׂאוּ אֶת־עֵינֵי כְּהֻנַּתְכֶם: (3) וְגַם אֶת־אֲחִיךָ מִמֶּדֶה לְוִי

שָׁבַט אָבִיךָ תִּקְרַב אֲתָךְ וַיִּלְווּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאֶתְרוּ

וּבְנֵיךָ אֲתָךְ לִפְנֵי אֱהֹל הַעֲדוּת: (ג) וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ

וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֱהֹל אַךְ אֶל־כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ

לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־יָמְתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם: (7) וַיִּלְווּ עֲלֶיךָ

וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֱהֹל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֱהֹל וְזָר

לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם: (8) וְשָׁמְרֶתֶם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ

וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶזֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(1) וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

לְכֶם מִתְּנֶה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֱהֹל מוֹעֵד:

tát 1. fejl. 16. f. 35. v. (28) A' Jiszráélitáknak e' szavakban ki fejezett aggodalmaikat szétosztatja a' következő fejezetben Istennek Áhrónhoz intézett parancsa.

XVIII. (1) 'את וכו' viseljétek a' szentség véteksúlyát .- tisztetekben áll gondját viselni, hogy törvény elleni valami ne történjék a' szentség körül, úgy

rakd le azokat az összejövet sátorába a' tanúság előtt,
 a' hol összejövök veletek. — (20) És leend, hogy an-
 nak, kit közülök választandok, pálczája ki fog virág-
 zani; az által végre lecsillapítandom Jiszráél panaszait,
 melyeket miattatok én ellenem indítanak, — (21) Föl-
 szolítá tehát Móseh Jiszráél fiait és adának neki azoknak
 fejedelmei egy egy pálczát egy egy fejedelem, törzsök-
 háznépeik szerint, összesen tizenkét pálczát, és Áhrón
 pálczája is vala pálczaik között. — (22) És Ieraká
 Móseh a' pálczákat Jehova előtt a' tanúság sátorában. —
 (23) Másnap Móseh a' tanúság sátorába bemenvén,
 ime kivirágzott Áhrón pálczája, mely Lévi házáért vala,
 bimbót hajtva, virágzásnak indulván, és végre gondolákat
 is érlevén. — (24) És kihozá Móseh mind azon päl-
 czákat Jehova színe elől Jiszráél minden fiaihoz, és
 megnézék és elvevék kiki a' maga pálczáját. — (25) És
 monda Jehova Mósehnek: Tedd vissza Áhrón pálczáját
 a' tanúság elé, hogy eltéssék a' pártos fiaknak emlék-
 jelül, és szünjék meg zúgolódások ellenem, ne hogy
 halállal büntetessenek. — (26) És megcselekvé Móseh;
 a' mint parancsolta neki Jehova, úgy cselekvék. —
 (27) És szolának Jiszráél fiai Mósehhez, mondván:
 Ime kihalunk, elveszünk, valamennyin elveszünk. —

(Bibl. der bibl. Lit. 1. 1. S. 86) Rosenmüller (Morgenland. 2.
 S. 254.) stb. Tudós esetlenségek, miknek általános czáfola-

בְּאַהֲלֵךְ מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲוַעֵד לָכֶם שְׁמֹתַי:

(כ) וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּתוֹ יִפְרַח וְהִשְׁכַּחְתִּי

מֵעָלַי אֶת-תְּלִנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תָּם מְלִיגָם עָלֵיכֶם:

(כא) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נְשֵׂי־אִתָּם

מִטָּה לְנָשִׂיא אַחַד מִטָּה לְנָשִׂיא אַחַד לְבֵית אֶבְתָּם שְׁנַיִם

עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אַחֲרָן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: (כב) וַיִּנַּח מֹשֶׁה

אֶת-הַמִּטָּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאַהֲלֵךְ הָעֵדֻת: (כג) וַיְהִי מִמְחֻרַח

וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל-אַהֲלֵךְ הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטָּה-אַחֲרָן לְבֵית

לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצְצֵן צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים: (כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה

אֶת-כָּל-הַמִּטָּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ

וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: פ ששי

(כה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲשִׁב אֶת-מִטָּה אַחֲרָן לִפְנֵי

הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי-מִרְי וְתִכַּל תְּלוּנָתָם מֵעָלַי

וְלֹא יָמָתוּ: (כו) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ בְּ

עֲשֹׂה: פ

(כז) וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֲנָן גּוֹעֵנו אֶבְרָהָם

לאות (25) v. 25. — 18. f. 20. Bölcseseg' könyve 1. gyarázatát
emlékjeül hogy Áhrón és ivadékait választottam papoknak
Az ez alkalommal előadott csodát ismét fejtegették Eichhorn

Mósehez, mondván:— (10) Távozzatok el ezen gyülekezet közül, hogy emésszem meg őket egy pillanatban: és borúlának arczra. — (11) Monda pedig Móseh Áhrónnak: Vedd a' tömjénezőt, és adj abba tüzet az oltárról, és tégy rá füstszereket és menj hamar a' községhez és tégy engesztelést érettök, mert kijött már a' harag Jehova elöl, elkezdődött a' ragályvész. — (12) Vevé tehát Áhrón a' mikép megmondta neki Móseh, és futá a' gyülekezet közé, hol íme elkezdődött már a' ragályvész, és ráadván a' füstszereket, engesztelést tön a' népért. — (13) És megállá a' megholtak és az élök között, és megszünetett a' ragályvész. — (14) Valának pedig a' ragályvészben megholtak tizennégy ezeren és hatszázan, azokon kívül, kik Kórach ügyében meghaltak. — (15) És Áhrón visszatére Mósehez az összejövet sátora ajtajához miután megszüntetett a' ragályvész. — (16) És szóla Jehova Mósehez, mondván: — (17) Szólj Jiszráél fiaihoz és végy tőlök egy egy vesszöt egy egy törzsök-háznéptől; valamennyi fejedelmektől törzsök-ház népeik szerint tizenkét vesszöt: ird pedig rá mindeniknek nevét vesszőjére. — (18) Áhrón nevét pedig ird Lévi vesszőjére; mert törzsök-háznépeiknek egy feje, és így egy vesszője is legyen. (19) És

---

szereket t. i. a' tömjénezőben lévő tűzre. — (15) A' 6-ik verstől eddig elbeszélte történet saját szerű előadását és ma-

לֵאמֹר: (י) הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם בְּרֹעַ
 וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־
 הַמַּחֲתָה וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ
 מִחֵרֶה אֶל־הָעֵדָה וּכְפַר עֲלֵיהֶם כִּי־יֵצֵא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה
 חֲתַל הַגִּזְיָף: (יב) וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר וַדְּבַר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ
 אֶל־תּוֹךְ תְּקֹל וְהִנֵּה חֲתַל הַגִּזְיָף בְּעַם וַיִּתֵּן אֶת־הַקְטֹרֶת
 וַיְכַפֵּר עַל־הָעַם: (יג) וַיַּעֲמֵד בֵּין־הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים
 וַתַּעֲצֹר הַמַּגִּפָּה: (יד) וַיְהִיו הַמַּתִּים בַּמַּגִּפָּה אַרְבַּעַת עָשָׂר
 אָלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְדַּר הַמַּתִּים עַל־דְּבַר־קִרְחָה: (טו) וַיֹּשֶׁב
 אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגִּפָּה נִעְצְרָה: פ
 חִמְשֵׁי (טז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז) דַּבֵּר וְאֶל־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתֶם מִטָּה מִטָּה לְבַיִת אָב מֵאֵת כָּל־
 גִּשְׁיֵיהֶם לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ
 תִכְתֹּב עַל־מִטָּחוּ: (יח) וַיֹּאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה
 לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: (יט) וְהִנַּחְתָּם

halálát. — (11) tégy engesztelést értettek a
 füstölgéssel, a' Jiszráélitáknak megmutatva, miként a' füstöl-
 gés Áhrón kezében, ki ahoz isteni hivatással bír, élet men-
 tő eszköz, midőn a' hivatlan 250 férfi avatlan kezében halá-
 los hatású volt. — (12) ויתן את הקטורת és ráadván a' füst-

XVII. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Mond meg Elázárnak, Áhrón pap fiának, hogy szedje föl a' tömjénezőket az égésből, a' tüzet pedig vesse ki, mert megszenteltettek. — (3) Amazok tömjénezőit, kik vétkezve önnön éltöket eljátszák; — és dolgozzák föl azokat lemezekre, az oltár bevonatására — mert fölvittek azokat Jehova elé 's megszenteltettek — és legyenek emlékjelül Jiszráél fiainak. — (4) Fűlszedé tehát Elázár pap a' réz tömjénezőket mellyeket fölvittek vala a' megégettek, és kinyujtató az oltár bevonatására. — (5) Emlékezetül Jiszráél fiainak: hogy senki avatlan, valaki nem Áhrón ivadékából való, ne járúljon fűstszeret gyujtandó Jehova elé, hogy ne járjon úgy, mint Kórach és felekezete, a' mint meg mondta neki Jehova Móseh által. — (6) Másnap Jiszráél egész községe fölzúdula Móseh és Áhrón ellen, mondván: ti öltétek meg Jehova népét. — (7) És lőn, a' hogy Móseh és Áhrón ellen egybegyűlvén, az összejövet sátora felé fordulának; íme a' felhő befedezte azt, és megjelenék Jehova dicsősége. — (8) Móseh tehát és Áhrón elmenének az összejövet sátora elé. — (9) És szóla Jehova

---

írás úgy, mint csodákát, mint Isten akaratja rendkívüli nyilatkozatát? a' szent írás akkor minden esetre hazugságot koholt — ki pedig azt teszi föl, nem lenne-e jobban ha az egész Sz. Írást magára hagyán? — —

XVII. (6) Ti öltétek meg Jehova népét — ti eszközöltétek csupán igazatok fentartása végett Kórach és felekezete

יז (6) וידבר יהוה אל־משה לאמר: (ב) אַמַר אֶל־
 אֲלֵעֶזֶר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן גֵּרִים אֶת־תַּמְחַתֶּת מִבְּנֵי
 הַשְּׂרָפָה וְאֶת־הָאִשׁ זֶרֶת־הַלֵּאָה פִּי קָדְשׁוֹ: (ג) אֵת מַחְתֹּת
 הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתֶם וְעִשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פַחִים צְפוּ
 לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבֶם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיִּקַּח אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת
 אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשְּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּ לַמִּזְבֵּחַ: (ה) וַזְכָּרוֹן
 לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשׁוּי לֹא
 מִזְרַע אֶהֱרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִתִּיחַ
 לְקַרְחַת וּבַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (ו) וַיִּלְנוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחְרַת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
 אֶהֱרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת־עַם יְהוָה: (ז) וַיְהִי בְּתִקְחֹת
 הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אֶהֱרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וַדַּבְּרָה
 בְּפִתְחוֹ הָעֵנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה: (ח) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶל־
 פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: ט רביעי (ט) וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה

nem bírhat? "S csak ugyan a' szentírásban elbeszélte csodákra nézve csak a' kettő között van választás: vagy hinni vagy kereken tagadni. Mert ha sikerülne is mind e' csodákat legszebb módon a' természeti tünemények körébe hozni, még mindég fenmaradna a' kérdés: Miért adja azokat a' Sz.

ujat cselekszik. hogy megnyitván a' föld száját, őket mindennel a' mi övék elnyelendi, úgy hogy elevenen sírba szállanak: megösméritek, hogy boszantották ezen emberek Jehovát. — (31) És lön, a' hogy elvégzé beszédét, legott meghasadt a' föld alattok. — (32) És megnyitván a' föld száját, elnyelé őket, és házaikat és minden embereket, kik Kórachéi valának, és minden jószágokat. — (33) És alászálanak azok, és minden a' mi-jök vala elevenen a' sírba, és elfüdvén őket a' föld, elveszének a' gyülekezet közül. — (34) A' körülöttök lévő minden Jiszráéliták pedig elfutának azoknak kiáltására: mert azt mondák: a' föld minket is elnyelhetne. — (35) És tűz jöven ki Jehovától, megemészté azon kétszáz ötven férfit, kik a' füstölgesre való füzereket bemutatatták. —

---

nunk, hogy föltehessük, mikép valamennyin egy embertől magokat fényes nappal rászedni, elámítani hagyták legyen. Általában mi az olyan magyarázatok általellenében mindég hajlandók vagyunk Raumer Károllal tartva azt kérdezni: „Tudnák-e e' magyarázók megmondani, miért foly a' víz lefelé, miért száll a' láng fölfelé? hogy serked és nő föl a' makkból a' terebélyes tölgy? — hogy tápláltatnak ők magok a' kenyértől vagy miként történik, hogy szívök éjjel nappal dobog? egy szóval, képesek-e a' teremtés legcsekélyebb kérdésére is alapos igazságilag felelni, úgy felelni, mint azt Isten tenné? Nem látják-e át hogy ez illy feleletekkel az *in regione dissimilitudinis* élő ember nem bír és

אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים
 שְׁאֵלָה וַיִּדְעֹתָם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:
 (לז) וַיְהִי כַּכֹּלֹהוּ לְדַבֵּר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפְקַע
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לח) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ
 וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בִּתְיֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לָקְרָה
 וְאֶת כָּל־הַרְקוֹשׁ: (לג) וַיִּרְדּוּ תָם וּבָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים
 שְׁאֵלָה וַתִּכַּם עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:
 (לד) וּבָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ
 פֶּן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ: (לה) וְאִשׁ יִצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל
 אֶת־הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקָּמָרֹת: ׀

de ha látvánnyal megmutatja az Úr, az egyes szavakat tehát
 alkalmasint így fejtegették: בְּרִיאָה, látvánnyal, רִיאָה, látvány-
 ból] olly nyelvtani alakzattal, mint צִיָּה Sivatağ, בָּ, ba, b an,
 val előraggal: tovább יִבְרָא megmutatja, בָּרַר megfelejteni igé-
 ből, és így egészben ' וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ר' — (35) Igen meré-
 szek Michaelis, Eichhorn, Vater stb kísérletei, az itt nyil-
 ván rendkívülinek előadott eseményeket, úgy megfelejteni,
 mintha azok természetes úton módon történtek volna. Hogy
 Móseh az ellene föllázzadtak sátorait titkon aláásatta volna,
 szintolly képtelen koholmány mint az, hogy azokat eleve-
 nen eltemettette. (Eichhorn Allgem. Bibl. der bibl. Litter, P. I:
 Fasc. 5, p. 911) Az egész esemény, a' mint láttuk, az ös-
 szegyült nép szeme láttára történt, és így felette is bár-
 gyúnak és lágy velejűnek kell az egész nemzetet gondol-

tét az összejövet sátorának ajtajához, és megjelenék Jehova dicsősége egész felekezetének. — (20) És szóla Jehova Móseh és Áhronhoz, mondván: — (21) Válatok külön ezen csapat közül, mert tüstent elvesztém őket. — (22) Kik arczra borúlván, mondának: Mindenható, ki minden testnek és léleknek Istene vagy! egy ember vétkezvén, az egész község ellen haragodhatol-e? — (23) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (24) Szólj a' községhez, mondván: Távozzatok Kórach Dáthán és Ábírám hajlékai melől körösleg. — (25) Fölkelvén tehát Móseh, elméne Dáthánhoz és Ábírámhoz, és követék őt Jiszráél vénei. — (26) És szóla a' községhez, mondván: Ugyan távozzatok ezen gonosz emberek sátoraitól és ne illessetek semmit a' mi övék; hogy meg ne emésztessetek bűnhödésökben. — (27) Eltávoztak tehát Korach, Dáthán és Ábírám hajléka melől körösleg, Dáthán és Ábírám pedig kimenvén, megállának sátoraik ajtajában nőjeikkel gyermekeikkel. — (28) És monda Móseh: Ebből tudjátok meg, hogy Jehova küldött engemet, hogy cselekedném mind e' dolgokat, hogy nem ön kényem szerint cselekedtem. — (29) Ha ezek itt úgy mint más emberek hálnak meg, és az emberek közönséges végzete őket is éri; nem küldött engem Jehova. — (30) Ha pedig Jehova teremtvé valami

Septuag. így fordítja: ἀλλ' ἢ ἐν φάσματι δεῖξαι κύριος.

מועד וירא כבוד יהוה אל כל העדה: ם שלישי
 (כ) וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: (כא) הפדלו
 מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרנע: (כב) ויפלו על-
 פניהם ויאמרו אל אלתנו חרותת לכל בשר האיש אחד
 יחטא ועל כל העדה תקצף: ם (כג) וידבר יהוה
 אל משה לאמר: (כד) דבר אל העדה לאמר העלו מסביב
 למשכן קרח דתו ואבירם: (כה) ויקם משה וילך אל-
 דתו ואבירם וילכו אחריו וקני ישראל: (כו) וידבר אל-
 העדה לאמר סורו נא מעל אחלי האנשים הרשעים
 האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם:
 (כז) ויעלו מעל משכן קרח דתו ואבירם מסביב ודתו
 ואבירם יצאו נצבים פתח אהל יהוה ונשיהם ובניהם וספם:
 (כח) ויאמר משה בזאת תדעון כי יחנה שלחני לעשות
 את כל המעשים האלה כילא מלבי: (כט) אם כמות
 כל האדם ימתן אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא
 יחנה שלחני: (ל) ואם בריאה יברא יהוה ופצתה האדמה

leg. panasza semmi okot nem adott; — (28) hogy
 nem önkényem szerint cselekedtem midőn például
 Áhrónnak a' papi hivatalt, a' Levitáknak pedig az elsőszülöt-
 tek tisztjét átadtam. — (30) E' vers első négy szavait a'

ben csordúltig bővelkedő földről, bennünket e' pusztában elölendő, hogy a' felett még uralkodni is akarsz rajtunk? — (14) Ugyan csak nem vittél be minket tej és mézben csordultig bővelkedő földre, és nem adtál nekünk mezőt vagy szőlőt birtokul. Avagy kiakarod-e az embereknek szemeket szűrni? Nem megyünk föl. — (15) Igen fölháborodék tehát Móseh, és mondá Jehovához: Ne tekints áldozatjokra! Nem szamarát vettem el egyiküknek, és nem bántottam egyiküket sem. — (16) És monda Móseh Kórachnak: Te és egész felekezeted jelenjete meg Jehova előtt, te, és ök és Áhrón, hónap. — (17) És mindenitek vegye tömjénezőjét, és tegyetek abba füstölésre való fűszereket, és vigyetek Jehova elé, mindenki a' maga tömjénezőjét, kétszáz ötven tömjénezőt, 's te 's Áhrón szinte mindenitek a' maga tömjénezőjét. — (18) Vevén tehát kiki tömjénezőjét, adának azokba tüzet, és tevének azokba füstölésre való fűszereket, és megállanak az összejövet sátora előtt, Móseh is és Áhrón. — (19) És összecsődíté ellenök Kórach egész felekeze-

---

itt még két különös okunk is van, mert először a' nevezett Septuagintát kivéve minden régi magyarázók חמור - t olvastak; másodsor mivel I. Sam. 12. f. 3. v. hasonló alkalomnál e' mondás még egyszer előkerül, és ott szinte חמור van. Móseh pedig e' mondással azt akarta jelenteni, miként ő a' néptől soha király módjára adót nem szedett, 's tőlök soha semmi ajándékot el nem fogadott, 's így uralkodását illető-

חֶלֶב וְדָבַשׁ לְתַמִּיתָנוּ בַּמַּדְבָּר כִּי־חֲשַׁתָּרְךָ עָלֵינוּ גַם־הִשְׁתָּרְךָ:
 שְׁנֵי (יד) אָף לֹא אֶל־אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ תִּבְיֹאתָנוּ
 וּתְתֵן־לָנוּ נַחֲלֹת שָׂדֵה וְכָרִים תַּעֲיִי הָאֲנָשִׁים תְּתֵם תִּנְקֹד
 לֹא נַעֲלֶה: (טו) וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
 תִּפֹּן אֶל־מִנְחֹתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעֵתִי
 אֶת־אֶחָד מֵהֶם: (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קָרַח אַתָּה וְכָל־
 עֲדֹתֶיךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְתָם וְאַהֲרֹן מָחָר: (יז) וַקְחוּ
 אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
 אִישׁ מִחֶתְתּוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם מִחֶתֶת אַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ
 מִחֶתְתּוֹ: (יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ
 עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמִשֶׁת וְאַהֲרֹן:
 (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל

foghattok? — (14) Kiakarod-e szemeinket is szúrni? — megakarsz-e vakítani? bolondnak akarsz-e tartani? hogy ne lássuk a' mit mégis látunk: hogy megakarsz minket csalni. Kihoztál a' termékeny Egyiptomból; ígérted, hogy bevezérelsz Kanaan földjére. most pedig a' pusztában kell maradnunk, itt kell meghalnunk? (Szepessy Bibliája). — (15) המור helyett a' Septuag. המור-ot olvasott, mert a' mondást így fordítja οὐκ ἐπιθύμημα ὀυδενὸς αὐτῶν εἰληφα senkitől közölök kívánságát meg nem vontam. A' Samaritanus Codexben szinte המור van. Azonban mi mint mindég, úgy itt is a' Meszórach szerinti olvasásnak adjuk az elsőséget; 's arra

pa szentek, és közöttök Jehova van; miért emelkedtek föl Jehova gyülekezete fölött. — (4) Hallván ezt Móseh, arczára borúlt. — (5) És szóla Kórachhoz és felekezetehez, mondván: Reggel — Jehova kijelentendi, ki az övé, ki szent és kit hivatott meg, hogy közelítsen hozzá, mert azt, kit magának választott, magához meghívata. — (6) Ezt cselekedjétek: Kórach és ti, kik vele tartotok, vegyetek elő tömjénezőket. — (7) És adjatok azokba tüzet, és tegyetek rá füstölgesre való fűszereket, Jehova előtt, hónap; akkor a' férfi, kit választand Jehova, szent legyen: sokat tulajdonítottok magatoknak Lévi fiai. — (8) Mondá ismét Móseh Kórachnak: Ugyan hallgassátok meg Lévi fiai. — (9) Kicsinylitek-e azt, hogy Jiszráél Istene titeket Jiszráél községéből kiválasztva magához való közelítésre meghivata, Jehova hajléka körüli szolgálatot teendők és a' községért állva, helyettök szolgálandók? — (10) És miután téged minden atyádfiaival egybe magához meghivata, a' papságra is törekedtek? — (11) Azért te és egész felekezeted Jehova ellen csoportoztatok össze! mert kicsoda Áhrón, hogy zúgolódtok ellene? — (12) És elkülde Móseh, hogy Dáthánt és Abirámot, Eliáb fiait előhívnák, kik felelének: Nem megyünk föl. — (13) Vagy kicsiny dolog-e ez, hogy fölhoztál minket tej és méz-

---

ellene? — Áhrón a' papi hivatalt nem önkénytesen vállalta föl, hanem Isten' különös rendeléséből, ő rá tehát mit

וּבַתּוֹכֶם יִהְיֶה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קַתֵּל יִהְיֶה: (ד) וַיִּשְׁמַע
 מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: (ה) וַיִּדְבֹר אֶל־קָרַח וְאֶל־כָּל־עֵדְתוֹ
 לֵאמֹר בָּקֶר וַיֵּדַע יִהְיֶה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־תִּקְדוֹשׁ וְהַקְרִיב
 אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו: (ו) זֹאת עָשׂוּ
 קָהוֹלֵכֶם מִחֲתוּרֵי קָרַח וְכָל־עֵדְתוֹ: (ז) וַתֵּן בִּתְּחִיל אִשׁ
 וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן וְקִטְרֵת לִפְנֵי יְהוָה מִחֵר וְחֵיהָ הָאִישׁ אֲשֶׁר
 יִבְחַר יִהְיֶה תוֹא תִקְדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: (ח) וַיֹּאמֶר
 מֹשֶׁה אֶל־קָרַח שְׁמַע־נָא בְנֵי לֵוִי: (ט) הֲמַעַט מִכֶּם כִּי
 הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב
 אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עַבְדָּתָּ מִשְׁבֵּן יִהְיֶה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי
 הָעֵדָה לְשִׁרְתֶּם: (י) וַיִּקְרַב אֶתָּךְ וְאֶת־כָּל־אֲחֵיךָ בְנֵי־לֵוִי
 אֶתָּךְ וּבִקְשִׁיתֶם גַּם־כִּהְנֵחָ: (יא) לָכֵן אֶתָּה וְכָל־עֵדְתְּךָ
 הַנִּעַדִים עַל־יְהוָה וְאֶחָדָן מִהֶחֱוָא כִּי תִלֹּנוּ עָלָיו:
 (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאֶבִירָם בְּנֵי אֵלִיָּאֵב
 וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה: (יג) הֲמַעַט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַח

תלינו קרי

(5) A' Septuag. בקר helyett בקר - t olvasott, mert e' szót
 ἐπιτεταται megvizsgalandja igével teszi ki. Kit hi-
 vatott meg, hogy közelítsen hozzá — ki az elvá-
 lasztott a' papi hivatalra, és kit illet az Isten előtti eljárás
 a' szentségben? l. Exod. 28. f. 1. v. jegyzetét. — (11) ואהרן
 הוא mert kiesoda Áhrón, hogy zúgolóatok

tőlem elpártolva, azok után induljatok. — (40) Hogy megemlékezve és parancsolatimat teljesítve, szentek legyetek Isteneteknek. — (41) Én Jehova, vagyok Istenetek, ki kihoztalak titeket Miczrajim földéről, hogy Istenetek legyetek. Én Jehova, vagyok Istenetek. —

XVI. (1) Egyszer fölkapá magát Kórach Jiczhárnak Keháth, Lévi fiának fia, és Dáthán és Abírám Eliáb fia, és Ón, Peleth fia, Reúbén fia. — (2) És fölkelének Móseh és Áhrón ellen, kétszáz ötven férfikkal egybe Jiszráél fiai közül, község fejedelmei, tanácsbeli hivatalosok, híres neves emberek. — (3) S' összecsdülének Móseh és Áhrón ellen, és mondának nekik: Sokat tulajdonítottok magatoknak, holott mind az egész község csu-

---

g'át-ból származtatja. De mind a' kettő szerint a' szó szoros nyelvtanilag hibásan volna hajtogatva. — Egy második nehézség e' versben az, hogy פִּלְתֵי itt Reúbén fiának van mondva, holott sem Gen. 46. f. 9. v. sem Exod. 6. f. 14. v. sem Num. 26. f. 5. v. a' hol Reúbén fia elősoroztatnak, egy פִּלְתֵי nevezetű elő nem kerül. Azonban meglehet, hogy פִּלְתֵי Reúbénnek Checchrón vagy Karmitól volt unokája, az unokák pedig a' szentírásban rendszeren fiaknak mondatnak. — (3) Móses előtt minden házi népnek feje pap is volt, melly hivátalt Móses isteni rendelésből egyedül Áronra és ennek fiaira vit által; innét támada az elégedtelenek zúgolódása hihetőképen így szólván: mind az Isten népe vagyunk, mind néki vagyunk szentelve azért nincs külömbség köztünk, mi is foglalatoskodhatunk papi hivatallal, mellyet ti egyedül magatoknak akartok tulajdonítani. (Szepessy Bibliája.) —

אֲשֶׁר-אַתֶּם זְנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
 אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קְדָשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: (מא) אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם
 לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ

טו (א) וַיִּקַּח לָרֶחַ בְּנֵי-בְנֵי-יִצְחָר בְּנֵי-קָהֵת בְּנֵי-לֵוִי וְדָתָן וְאַבְיָהוּ
 בְנֵי אֶלְיָאָב וְאוֹן בְּנֵי-פִלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְרְבוּ
 לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֶנְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאתַיִם נָשִׂאִי
 עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנִשֵׁי-שָׁם: (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-
 אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כָּלֵם קְדָשִׁים

הני לכא ועינא תרי מרסורא דעבירה דעבירה hol elmésen megjegyzi
 Sziv., és szem két ügyes kerítő a törvény szegésre: a' mit a' szem látott, a' szív kívánja.

XVI. (1) Szó szerint és vő n. Különös nehézségű szó, mellynek kielégítő megfejtése számtalan különböző kísérletek után még nem sikerült teljesen. A' nehézség abban áll, hogy a' mondás objectuma, mi által e' szó értelme egyedül egészítettethetikki, — nem lévén kijelentve, mit vő n — hiányzik. E' nehézség elhárítására Onkelos e' szót visszaható (reflectiv) értelemben veszi ואתפליג fölkapá magát. Ez értelemben לקח igét másott sehol nem találjuk ugyan, de itt mind a' mellett biztosabban vehetjük ez értelemben, mint sem hogy olly közönségesen használt szónál idegen származtatásokhoz folyamodjunk. Ezen idegen származtatások közül, legkitünőbbek a' *Datheé* a' ki Syr. קקקא zúgolódniból, és a' *Gaabé*. ki az arab קקקא megkonokolja ma-

(35) És monda Jehova Mósehek: Halállal büntetessék ez az ember; a' község verje agyon kövekkel, a' tanyán kívül. — (36) Kivívén tehát őt az egész község a' tanyán kívül, agyon kövezék, és meghala; a' mikép parancsolta Jehova Mósehek. — (37) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (38) Szólj Jiszráél fiaihoz, és mondd meg nekik, hogy csináljanak jövendőre magoknak bojtokat ruháik szegleteire és adjanak a' szeglet bojtához kék fonált. — (39) És legyen nektek szembeszökő jelenmény, mellyet látván, megemlékeztek Jehova minden parancsolatairól, hogy teljesítsétek azokat, és ne okoskodjatok sziveteket és szemeiteket követve, hogy

leni, sebes rezgéssel hintázní; a' bojtokra pedig szerinte azért ruháztatott át, minthogy azok a' ruháról lecsüggve szinte sebes rezgéssel hintáznak, valamint szinte a' hajfürtek is. (Rosenmüller). — (39) יהיה לכם לציצית Itt ציצית szót eredeti értelmében kell vennünk, miszerint ez fényes, szembeszökő valamit jelent a' mit a' következő „mellyet látván“ és a' másképp előálló tautologia „csináljanak magoknak bojtokat“ és „és legycnek nektek bojtok“ világosan mutatják. Ezen rendelés jelentőségéről maga a' szent irás nyilatkozik, és a' szerint e' bojtok ezélja nem egyéb mint, hogy azokat látván és általok Istennek föltélen, de következesökben üdvös parancsolatira emlékeztetvén, az ember sehol és soha egyedül ingatag esze sugallat vagy szive gyarló indulatját követni ne kényteleníttessék, minthogy az elsőtől könnyen bálványozásra, a' másiktól érzelmi kicsapongásra csábíthatatnék, a' mint a' Thalmud vala-

(לג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִזֹּת יוֹמֵת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ

בְּאֲבָנִים כָּל־הַעֲדָתָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: (לו) וַיֵּצֵאוּ אֹתוֹ כָּל־

הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר

צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ מַפְטִיר

(לז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (לח) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל־בְּנֵפֵי בְּגָדֵיהֶם

לְדַרְתָּם וְנָהְנוּ עַל־צִיצֵת הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה

לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוַת יְהוָה

וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם

is és megintették, úgy hogy tette szántsándékosságán
kétkedni nem lehetvén, már felj 30 v. kijelentett rendelésnél
fogva is kellett halálos büntetés alá esnie, de bizonytalan-
ságban csak a' halál neme felelt voltak. (Igy a' Thalmud
Szünhedrin 78 l. és Szifri.) Azonban, úgy látszik, abban is
volt kétség, valljon megszegte-e olly csekély munka által
a' szombat törvényét, a' miért a' következő versben kettős
ítéletet is látunk: először, hogy halállal büntetessék, másod-
szor, micsoda halállal büntetessék. — (38) צִיצֵת tulajdon je-
lentése *hajfürt*, így Jechezkél 8 f. 3 v. Rubánál pedig je-
lent *bojt* - ot, melly egy oldalról összefonva, másik oldalról
pedig föloldva virághoz hasonlít; mert a' szó gyöke צִץ je-
lent virágozni. Azonban Schröder N. G. (in Observatt.
ad origg. Hebr. p. 158) szavunkat az arab צִץ gyökkel ös-
szehasonlítva, annak eredeti értelmét így teszi ki, fény-

kat Jehovának. — (26) És megbocsáttatik Jiszáél fiai egész községének, és a' köztök tartózkodó idegennek: mert mind az egész népnek tévedéséből történt. — (27) Hogy ha csak egy személy vétkezik tévedésből, legyen egy éves kecskét vétekáldozatul. — (28) És legyen engesztelést a' pap a' személyért, mely tévedésből vétekbe esett, Jehova előtt, hogy megtisztítsa, és megbocsáttatik neki. — (29) Akár benszüllött Jiszáél fiai közül, akár köztök tartózkodó idegen a' tévedésből cselekvő, egyféle törvénytek legyen számára. — (30) De a' mely ember, legyen az honfi vagy idegen, fennyen cselekedve vétkezik, Jehovát káromolja; kiirtassék e' személy népe közül. — (31) Mert Jehova szavát megvetve parancsolatát megszegte, kiirtassék e' személy; gonzságát hordozza. — (32) Mikor pedig Jiszáél fiai a' pusztában valának, egy embert találának, ki fát szedegetet szombat-napon. — (33) Elvivék tehát azt, azok, kik őt fát szedegetve találták, Móseh és Áhrón elébe és az egész község elébe. — (34) És veték őt őrizet alá, mert nem volt eldöntve, mit kellene vele cselekedni.

---

tiszteletlenségét leginkább avval jelentheti ki, hogy az előtt meztelen fővel jelenik meg, a' mi ott nagy gorombaság, valamint minálunk megfordítva, fődött fővel valaki előtt megállani tiszteletlenség. — (34) Hogy halállal kellessék bűnhödni, azt az Exodus 31 f. 14 v. kijelentett törvényből tudták, e' törvényre a' földadók a' vétkest bizonyosan figyelmeztették

וְחָטְאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שֹׁגְגָתָם: (כו) וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְד הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשֹׁגְגָתָם: ׀
 שְׂבִיעִי (כז) וְאִם־נִפְשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשֹׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עֹזֵר
 בַּת־שֹׁנְתָהּ לְחָטָאתָהּ: (כח) וְכִפֹּר תִּכְתֹּן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה
 בַּחֲטָאתָהּ בְּשֹׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:
 (כט) הָאֹזֶרֶת בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְד הַגֵּר בְּתוֹכָם תִּזְרֶה אַחַת
 יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשֵׂה בְּשֹׁגְגָה: (ל) וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ
 בִּיד רָמָה מִן־הָאֹזֶרֶת וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מַגִּדָּה וְנִכְרַתָּהּ
 הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקְרֵב עִמָּה: (לא) כִּי דִבַּר־יְהוָה בְּזֶה וְאֶת־
 מִצְוָתוֹ הִפִּיר הַכֹּהֵן וְתִכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה כָּהֵן: פ
 (לב) וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ
 עֲצִים בְּיּוֹם הַשַּׁבָּת: (לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ תְּמַצְאִים אֹתוֹ
 מִקְשֵׁשׁ עֲצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־הָעֵדָה:
 (לד) וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מֵהַיַּעֲשֶׂה לוֹ: ׀

(27) l. Lev. 4 f. 27 v. hol ugyan e' rendelés van. — (30) ביד
 szószerint fölemelt kézzel, — fennyen, hogy
 mindenki lássa, hogy nem fél, és meg nem hunnyászkodik
 Isten előtt. h. ö. Exodus 14 f. 8 v. Aben Ezra szavai: ביד רמה
 לסרחות הכל שחינו ירא מהם. Onkelos fordítása különösnek
 tetsző, de nem helytelen: בריש גלי — mezítlén fővel —
 csintalan gorombasággal, minthogy a' keleti valaki iránti

Mósehhez, mondván: — (18) Szólj Jiszráél fiához és mond meg nekik: Mikor bemenendetek a' földre, melyre beviszlek titeket. — (19) Legyen, hogy midőn eendek a' föld kenyeréből, válasszátok el ajándékot Jehovának. — (20) Tésztátok zsengejéből válasszátok el lepényt ajándékul, mint a' szérüből elválasztandót, válasszátok el azt. — (21) Tésztátok zsengejéből adjatok ajándékot Jehovának jövő korokban. — (22) 'S ha tévedve elmulasztanátok tenni mind e' parancsolatokat, melyeket mondott Jehova Mósehnek. — (23) Mindent a' mit Jehova nektek Móseh által parancsolt, a' naptól, mikor parancsolta azokat Jehova és azután jövő korokban. — (24) Akkor, hogy ha a' község szemein megtörtént, hogy tévedtek; mind az egész község áldozék egy tulkot égőáldozatnak kedves illatúl, és annak lisztáldozatját és italáldozatját a' szabály szerint; és egy kecskebakot vétékáldozatnak. — (25) És tegyen engesztelést a' pap Jiszráél fiainak egész községeért, és megbocsáttatik nekik: mert tévedés volt, és tévedésök vétkeért elhozták tüzre való áldozatjok-

13v. közönséges, itt pedig olly sarkalatos vétkekről volna szó, mellynek elkövetése Móseh egész törvényét földönti, t. i. a' bálványzás. 'S csak ugyan e' vélemény a' szöveg szavai által is igazoltatik, hol ollyan tévedésről van szó, mellynek következésében az ember Isten' minden parancsolatait tenni elmulasztaná.
 נעוורת חלילים הכתוב מדבר לו חיו חלה נחת מכל
 נעוורת חלילים הכתוב מדבר לו חיו חלה נחת מכל המצות וכו'

(יח) דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם בבואכם אל־
הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: (יט) והיה באכלכם
מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה: (כ) ראשית ערסותכם
חלה תרימו תרומה כתרומת גרן בן תרימו אתה:
(כא) מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה לדרתיכם: ס
(כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל־המצות האלה אשר־
דבר יהוה אל־משה: (כג) את כל־אשר צוה יהוה
אליכם ביד־משה מן־היום אשר צוה יהוה והלאה
לדרתיכם: (כד) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשונת
ועשו כל־העדה פר בן־בקר אחד לעלה לרים ניהח
ליהוה ומנחתו ונסכו במשפט ושעיר־ענים אחד לחמט:
(כה) וכפר הכהן על־כל־עדת בני ישראל ונסלח להם
כי־שגגה הוא והם הביאו את קרבנם אשר ליהוה

לחמט חסר א'

mint, oi — (20) כתרומת גרן וכו' mint a' szerüből el-
választandót válasszátok el azt, t. i. a' pap szá-
mára. — (22) A tévedésből elkövetett vétkekről már Lev, 4
f. 13 v. volt szó; de ott csak egyetlen egy tulok rendeltetik
vétékáldozatúl, midőn itt egy tulok szabatik égő- és egy bak
vétékáldozatúl, a' sz. írás e' szerint itt éllel állana egybe
maga magával; a' rabbik tehát ezen ellenmondás elhárítá-
sára tény különbséget tesznek föl, úgy hogy Leviticus 4 f.

három tízed, fél Hin olajjal elégyített lisztlángot. — (10) És italáldozatúl vigy föl fél Hin bort; így lesz a tüzre való kedves illatúl Jehovának. — (11) Ekép cselekedjenek mindenik ökörnél vagy mindenik kosnál vagy mindenik juh'-vagy kecskének bányánál. — (12) Valamennyit szereztek, mindegyikkel egybe illyesmit is csináljatok, számok szerint. — (13) Minden benszülött, ki tüzre valót akar áldozni Jehovának kedves illatúl, ezek szerint cselekedjék. — (14) És ha köztetek idegen tartózkodik, vagy ki köztetek leend jövő korokban, és akar tüzre valót szerezni Jehovának kedves illatúl, miképen ti cselekedtek cselekedjék az is. — (15) Ti, kik itt összegyűltetek! egyféle törvényetek van, nektek és az idegeneknek, ki letelepedik. Örök törvény ez jövő korokra, miként egyenlők vagytok Jehova előtt ti és az idegenek. — (16) Egyféle tan és egyféle jog legyen nektek és a' köztetek tartózkodó idegeneknek. — (17) És szóla Jehova

---

כמספרם számok szerint, jelentvén, hogy a' lisztáldozatok összes mennyiségének csak kellesék hasonlónak lennie a' véres áldozatok mennyiségéhez כמספרם של זבחים מספרם — (14) וְכִי יִגֹּר וְכִי יִשָּׁב — (14) és ha köztetek idegen stb. — ha valami külföldi most telepedik le, vagy jövőben telepedendik le köztetek. (16) קָהָל gyülekezet alatt itt különösen a' Jisráéliták értetnek, ellentétben a' külföldiekkel, h. ö. קָהָל ד' 16 f. 3 v. vagy קָהָל יִשְׂרָאֵל Deuteron. 31 f. 30 v. A' ה' e' szó elején, alkalmasint *fölkiáltó*, annyi

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי חֶהוּן: (ו) גִּיּוֹן תִּקְרִיב
 לַגֶּסֶד חֲצֵי חֶהוּן אִשָּׁה רִיחַ-נִיחַח לַיהוָה: (ז) בִּכְהָ יַעֲשֶׂה
 לְשׁוֹר הָאֶחָד אֹךְ לְאֵיל הָאֶחָד אֹךְ-לֶשֶׁה בְּכַבָּשִׁים אֹךְ
 בְּעֹיִם: (ח) בְּמִסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בְּכַה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד
 בְּמִסְפָּרם: (ט) כָּל-הָאֹזֶרַח יַעֲשֶׂה-כְּכַה אֶת-אֱלֹהֵה לְתִקְרִיב
 אִשָּׁה רִיחַ-נִיחַח לַיהוָה: (י) וְכִי-יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר אֹךְ אֲשֶׁר-
 בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיחַ-נִיחַח לַיהוָה כְּאֲשֶׁר
 תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה: (יא) חֶקֶל חֶקֶה אֶתְהָ לָּכֶם וּלְגֵר הַגֵּר
 חֶקֶת עוֹלָם לְדַרְתֵּיכֶם כְּכֶם כְּגֵר יִתְּהָ לְפָנֵי יְהוָה:
 (יב) תִּזְרָה אֶתְהָ וּמִשְׁפַּט אֶחָד יִתְּהָ לָּכֶם וּלְגֵר הַגֵּר
 אֶתְכֶם: פ ש"ש (יג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

Teljesen új, az áldozati szertartásokat illető rendelkezések kö-
 zött eddig nem említett határozat: hogy t. i. minden véres
 áldozattal lisztáldozatnak is kell összekötve lennie. —
 (12) E' nehéz vers értelme röviden ez: Akármennyi véres áldo-
 zatot mutattok be, mindegyikhez külön rendes lisztáldozatnak
 is kell hozzá járulnia. מספרם számok szerint. Ezen
 ismétlés, Raschi szerint, fölösleges, hanem az által az
 épen kifejezett rendelés héber kitételében lappangó kétér-
 telműségnek vétetik eleje. Ugyan is e' rendelés héber sza-
 valból a' dolgot úgy is lehetne érteni, miként több véres
 áldozatoknál mindegyiknek lisztáldozatja legyen minden ál-
 dozatok mennyiségéhez mérve, a' mi nem áll, hogy tehát a'
 dolog világosabban kifejtessék, hozzá kellett tenni még

dagályokban mindegyre rajta voltak, hogy fölmenének a' hegy tetejére; azonban Jehova szövetségének szekrénye és Móseh nem indulának ki a' táborból. — (45) Alá szálla tehát Amaléki és Kenaani, kik ugyan ama hegyen laktak, és megverék őket és szétszalaszták Chormáhig.

XV. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Szólj Jiszráél fiaihoz, és mond meg nekik: Mikor bemenendetek lakhelyetek földére, mellyet adok nektek. — (3) És akartok tűzáldozatot szerezni Jehovának, égőáldozatot vagy véresáldozatot, elválasztván azt fogadásnál fogva vagy szabad akarathól vagy ünnepeteken, hogy szereztek kedves illatot Jehovának ökrökből vagy juhokból. — (4) Az ki olly áldozatot akar bemutatni Jehovának, vigyen lisztáldozatúl egy tized lisztlángot, egy negyed Hin olajjal elegyítve. — (5) És italáldozatra egy negyed Hin bort adj az égő-vagy a' véráldozathoz minden bárány mellé. — (6) Vagy ha kos az áldozat, szerezz lisztáldozatúl két tized, egy harmad Hin olajjal elegyített lisztlángot. — (7) És italáldozatúl egy harmad Hin bort vigyed kedves illatúl Jehovának; — (8) Hogy ha tulkot akarsz áldozni égő-vagy véráldozatúl, elválasztván azt fogadásnál fogva vagy hálaáldozatúl Jehovának. — (9) Vigyen a' tulokkal egyetemben lisztáldozatúl

---

tök. — (4) והקריב וכו' Az ki olly áldozatot akar bemutatni Jehovának vigyen lisztáldozatúl stb.

לְעֹלֹת אֶל־רֹאשׁ הַהָר וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמִשָּׁח לֹא־מָשַׁח
מִקְרֵב מִמֶּנּוּ: (מ) וַיֵּרֶד הָעַמְלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר
הַהוּא וַיָּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה: פ

טו (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ
מֹשְׁבֵתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: (ג) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה
עֲלֵה אוֹזֵבָה לְפִלֵא־נֶגֶד אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעְדֻיכֶם לַעֲשׂוֹת
בַּיִת גִּיתִח לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן: (ד) וְהִקְרִיב
הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֶלֶת עֲשָׂרוֹן בְּלוֹל בְּרִבְעִית
הַחֵיזֶן שָׂמֹן: (ה) וַיִּזֵּן לַגֹּסֶד רִבְעִית הַחֵיזֶן תַּעֲשֶׂה עַל־
הָעֹלָה אוֹ לֹזֶבֶת לִבְבִישׁ הָאֶחָד: (ו) אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה
מִנְחָה סֶלֶת שְׁנֵי עֲשָׂרִים בְּלוֹלָה בְּשָׂמֵן שְׁלֹשִׁית הַחֵיזֶן:
(ז) וַיִּזֵּן לַגֹּסֶד שְׁלֹשִׁית הַחֵיזֶן תִּקְרִיב בַּיִת־גִּיתִח לַיהוָה:
חֲמִישִׁי (ח) וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֲלֵה אוֹזֵבָה לְפִלֵא־נֶגֶד
אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: (ט) וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֶלֶת

חרמה (45) — valamennyin ugyan azt gyanították. —
Chormálh. — a helyig, mely később (l. tov. 21 f. 3 v)
e' nevet kapta, és mellynek értelme „pusztulás“.

XV. (3) במועדיכם vagy ünnepeken — nem szabad
akarattól való, hanem az ünnepeken hozatni rendelt áldozat-

lekszem ezen egész gonosz csapattal, melly én ellenem összesereglett; ebben a' pusztában fogynak el, és ugyan ott halnak meg. — (36) És a' férfiak, a' kiket elküldött volt Móseh a' föld megkémlelésére, és kik megtérvén zúgolódásra indították ellene az egész községet, gonosz híreket terjesztvén a' földről. — (37) Mind azon férfiak, kik illy gonosz híreket terjesztettek, csak ugyan meghalának egy csapásban Jehova előtt. — (38) Jehósúa pedig, Nún fia és Káléb, Jefuneh fia életben maradának azon férfiak közül, kik elmentek a' földet kikémlelendők. — (39) Elmondván pedig Móseh mind ezeket Jiszráél minden fiainak, a' nép nagyon elszomordék. — (40) És reggel korán fölkelvén, a' hegy teteje felé indultak, mondván: ímhol készek vagyunk elmenni a' helyre, mellyről szólott Jehova: mert elősmerjük vétünköt. — (41) És monda Móseh: Miért hágjátok át az Isteni rendelést? Valóban az nem sikerülend. — (42) Ne menjetez föl, — mert nincs veletek Jehova, — hogy meg ne veretessetek ellenségitek előtt. — (43) Mert Amáléki és Kenaani van ott előttetek, kiknek fegyvere által elhullanátok, mert minthogy fölhagytátok Jehova követésével, Jehova veletek nem lesz. — (44) De ők

---

fölemelkedés innen duzzadság, dagály (cf. לָבַי = fö. wellen = wällen = bullire = Sanser. vall emelkedni.) A' régi zsidó magyarázók a' szó származását nem tudták, de a' szöveg öss-

וְזאת אַעֲשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעְדִים עָלַי
 בְּמִדְבַּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִמָּתוּ: (לו) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח
 מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשִׁבוּ וַיִּלְוֶנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה
 לְהוֹצִיא דָבָר עַל־הָאָרֶץ: (לז) וַיִּמָּתוּ הָאֲנָשִׁים מִוֹצְאֵי דַבַּת
 הָאָרֶץ דַּעַה בַּמִּנְפֶּה לִפְנֵי יְהוָה: (לח) וַיַּחֲשַׁע בֶּן־נֹון
 וְכָל־בְּנֵי־יִפְנֶה תָיו מִן־הָאֲנָשִׁים הַהֵם הַחֲלָכִים לְתוֹר אֶת־
 הָאָרֶץ: (לט) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: (מ) וַיִּשְׁכַּמוּ בַּבֶּקֶר
 וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הַהָר לֵאמֹר הִנֵּנוּ וְעַלֵּינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
 אָמַר יְהוָה בִּי חֲטָאנוּ: (מא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה אַתֶּם
 עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח: (מב) אֶל־תַּעֲלוּ בִי
 אִין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם: (מג) בִּי
 הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם לִפְנֵיכֶם וַנִּפְלַתֶם בַּחֲרֹב בִּי־עַל־בְּנוֹ
 שְׁבַתֶם מֵאַחֲרַי יְהוָה וְלֹא־יִתִּיחַ יְהוָה עִמָּכֶם: (מד) וַיַּעֲפֹלוּ

וילינו קרי

ban látható. — (40) szószerint „és fölmenének“. ezt itt
 nem jelentheti, minthogy a' valóságos fölmenés csak ké-
 sőbb, I. tov. 44 v. miután Móseh által hiába megintettek,
 történt. — (44) Ezen szó eredeti értelme az arab *) ből

*) جال

Valamint igaz, hégy élek — azt mondja Jehoa — mi-
 kép szóltatok füleim hallatára, úgy cselekszem veletek.
 — (29) E' pusztában fognak elhullani holt testeitek és
 minden számláltjaitok szám szerint, a' húsz évestől
 fogva és feljebb, kik zúgolódtak ellenem. — (30) Való-
 ban be nem menendetek a' földre, mely felől fölemeltem
 kezemet, hogy titeket ietelepítsek abba; csak Kálébot,
 Jefuneh fiát és Jehosúát, Nún fiát. — (31) És gyerme-
 keiteket, kikről mondatok, hogy martalékká lesznek,
 őket beviszem, és megösmerik azon földet, mellyet meg-
 utáltatok. — (32) Ti holt testeitek pedig ebben a' puszt-
 tában elhullandanak. — (33) És fiaitok bujdosók lesznek
 e' pusztában negyven évig, ti kicsapongástokért ők bü-
 hödve, míg elfognak holt testeitek ezen pusztában. —
 (34) A' napok száma szerint, mellyeken megkémelettétek
 a' földet, tudni illik negyven nap, minden napért egy egy
 évet számítva, bűnhődni fogtok vétkeitekért negyven
 évig, hogy tapasztaljátok elidegenülésem következtét.
 — (35) Én Jehova mondtam azt, 's valóban! úgy cse-

nem a' Jiszáéllitákra hanem Istenre vitetik, mi szerint az
 értelem ez: „hogy tapasztaljátok ellenszegülésém következté-
 sét“. A' zsidó magyarázók azonban szükségesnek nem látják,
 az arabhoz folyamodni, midőn a' szót magából a' héberből is
 megfejthetik. Szerintök תנואה egy származású a' tovább 30
 f. 6 v. előkerülő תנוא eltagadni, elmozdítani, eltávolítani igével,
 s e' származtatás szerint az értelem az, melly fordításunk

אָנִי נֹאמְדִיהוּהָ אִם־לֹא כַאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כִן אֶעֱשֶׂה
לָכֶם: (קט) בַּמִּדְבָּר הִזָּה יִפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקָדֵיכֶם לְכָל־

מִסְפָּרְכֶם מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי:
(ל) אִם־אַתֶּם תִּבְנֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־דִּבְרֵי

לְשׁוֹן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְתָּה וַיְהִישֶׁע בְּדַבְּרוֹ
(לא) וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבֹו יִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֹתָם וַיִּדְעוּ

אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאַתְּמֶם בָּהּ: (לב) וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ
בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: (לג) וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים

שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֵּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר:
(לד) בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תִּרְתֹּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם

יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה
וַיִּדְעֹתֶם אֶת־תְּנוּאַתִּי: (לה) אָנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא־

(34) e' szó mely még csak egyetlen egyszer (Jób 3 f. 10 v.) kerül elő a' sz. írásban, különbfélekép fordított. Némelyek az arab *) ból, mely a' harmadik hajtogatásban annyi, mint, *valakinek ellene szegülni*, származtatják, és azt a' Jisráéliták zúgolódásáról értik, mely szerint a' mondás' értelme „*hogy tapasztaljátok az ellenem való zúgolódás következtetésit*“. Így Onkelos וַיִּדְעוּ ית דִּאֲתַרְעַמְתוּן עָלַי és a' Syrus. Mások ugyan azon arab gyökből származtatják, de azt

látták dicsőségemet és jelenségeimet, melyeket cselekedtem Miczrajim és a' pusztában, és tizszer megkísértetvén engem még sem hallgattak szavamra. — (23) Nem látandják meg azt a' földet, mely felől megesküdtem őseiknek; mind azok, kik boszantottak engem, nem látandják, — (24) De szolgálmat Kálébot, minthogy más lélekkel volt, és engem híven követett, beviszem őt a' földre, melyet bejárt, és ivadékai birandják. — (25) Azonban Amaléki is Kenaani a' lapályban lakik, fordúljatok meg tehát hónap és menjetek vissza a' pusztába a' hínáros tenger felé vivő úton. — (26) És szóla Jehova Móseh és Áhrónhoz, mondván: — (27) Meddig nézzem el még e' gonosz csoportnak, hogy zúgolódást indítanak ellenem? mert Jiszráél fiai zúgolódását, miket azok fakszítottak ellenem, halottam. — (28) Mond meg nekik:

nak. Azonban, [ha az egészet a' 43 és 44 versekkel figyelmesen összevetjük, a' következő, sok hihetőséggel bíró értelem csak hamar kiszűl: A' hegyek mögött Kádésbarnéa körül, hol a' Jiszráéliták tanyáztak, lakának a' lapályban Amalék és Kenaan bátor hadfiai, Isten tehát a' rabigát megszokott és pulyalelkűségöket épen nyilvánított Jiszráélitákat, ne hogy egy szerencsétlen szembe szállás által végkép elrettentessenek, a' közellévő veszélyre figyelmezteti és a' pusztába való visszatérést sürgeti. — (27) Hogy עַר מְרוֹי után egy szó kiesett, az világos; csak hogy nem mondhatni bizonyossággal, micsoda szó. Leghihetőbben itt אַשָּׁא nézzem el hiányzik minthogy e' szó befúrása a' leg világosb értelmet ad. —

szám
26 v.
kisé
14 f.
na
16 f.
rét
Hata
(24)
lomm
(25)
csato
nek
sünk

אֶת־כַּבְדִּי וְאֶת־אֲתֵתִי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר
 וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂה פְעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: (כג) אִם
 יֵרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם וְכָל־מְנַאֲצֵי לֹא
 יֵרְאוּ: (כד) וְעַבְדִּי כָּל־בְּעֵקֶב הֵיְתָה רוּחַ אַחֲרַת עַמּוֹ
 וַיִּמְלֹא אַחֲרַי וַחֲבִיאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וּזְרַעְתִּי
 יִזְרְשֶׁנָּה: (כה) וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מְדִינָה פְּנֵי
 וּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר הַרְדֵּךְ יַסְסוּף: פ (כו) וַיִּדְבֹּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כז) עַד־מָתִי לָעֵדָה הַרְדֵּנָה
 הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת־תְּלִנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שָׁמַעְתִּי: (כח) אָמַר אֱלֹהִים חַי

szám, és határozatlan többséget jelentő, mint Lev. 26 f.
 26 v. Azonban a' Thalmud (Arachin 15 l.) itt valóságos 10
 kísérleteket ért; ugyan is: 1) az Idumaei tenger partján Exod.
 14 f. 11 és 12 v. 2) Máraiban, u. o. 15 f. 23 és 24 v. 3) Szí-
 naj pusztájában, u. o. 16 f. 4 v. 4) és 5) a' Mannánál, u. o.
 16 f. 20 v. és 27 v. 6) Residimben, u. o. 17 f. 2 és 3 v. 7) Chó-
 réb mellett, 32 f. 8) Thabéránál Num. 11 f. 1 v. 9) Kibróth
 Hataaváhnál, u. o. 4 v. fva és 10) a' szóban lévő kísérlet. —
 (24) Káléb különösen nevezetik, mint ki legnagyobb buzga-
 lommal magát ellene szegelte a' lázzadóknak l. 13 f, 20 v. —
 (25) E' vers első szavait a' Syrus az előbbi vers végéhez
 csatolja, úgy hogy azok Káléb jövődő birtoka egy részé-
 nek leírását teszik; 's első tekintetre e' szavak jelen ver-
 sünk elején csak ugyan igen is helyen kívülieknek látsza-

nem bizandik bennem? annyi jelenségek mellett, mellyeket cselekedtem közötté. — (12) Megverem őket mirigygyel és elvesztem őket, téged pedig ennél nagyobb és hatalmasb nemzetté teszek. — (13) Felele pedig Móseh Jehovának: Ha a' Miczrajimbéliek, kik közül olly hatalommal kihoztad e' népet, meghallják azt: (14) Azt fogják mondani ama föld lakosainak: hallván, hogy te Jehova, e' nép között vagy, hogy szemtől szembe nyilatkozol, Jehova, hogy felhőd van felettök, és hogy felhőoszlopban jársz előttök nappal, tűzoszlopban pedig éjelen. — (15) Ha mind egyig elvesztenéd e' népet, így szólnának a' népek, mellyek hallották híredet, mondván: — (16) Tehetségében nem lévén Jehovának, hogy vigye be a' népet a' földre, mellyről megesküdt volt nekik, azért vesztette el őket a' pusztában. — (17) Magasztaltassék föl tehát az Úr hatalma, mikép szóltál mondván: — (18) Jehova hosszantűrő, végtelen kegyelmű, ki megbocsátja a' bűnt és a' gonosztettet; de büntetetlen nem hágy, hanem megfenyíti az atyák bűnét a' fiakban, harmad és negyediglen. — (19) Ugyan bocsásd meg kegyelmed nagyságánál fogva e' nép bűnét, a' mikép engedté e' népnek Miczrajimtól fogva mind eddig. — (20) És monda Jehova: Megbocsátok szavaid szerint. — (21) Azonban, valamint igaz, hogy élek, és hogy Jehova dicsőségével tele van az egész föld. — (22) Mind azon emberek, kik

ועד־אָנֹכִי לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכֹל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ
 (יב) אֲכַנּוּ בְּדַבַּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאֵעֲשֶׂה אִתְּךָ לְגוֹי־גְדוֹל וְעַצֹּם
 מִמֶּנּוּ: (יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי
 הֵעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעַם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: (יד) וַאֲמָרוּ אֶל־
 יְהוָה הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אָתָּה יְהוָה בְּקִרְבֵּי הָעַם הַזֶּה
 אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אִתָּה יְהוָה וְעַנְגוּ עִמָּד עֲלֵיהֶם
 וּבַעֲמַד עֵינָן אָתָּה הִלַּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:
 (טו) וְהִמָּתָה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגִּבּוֹרִים
 אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעוֹן לֵאמֹר: (טז) מִבְּלַתִּי יִכְלַת יְהוָה
 לְהַכִּיֹּא אֶת־הָעַם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם
 וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר: (יז) וַעֲתָה וְגִדְלָנָא כַּח אֲדָנִי כֹאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: (יח) יְהוָה אַרְךְ אַפַּיִם וּרְב־חֶסֶד נִשְׂא עֵין
 וּפִשַׁע וּנְקָה לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֵין אַבּוֹת עַל־בְּנִים עַל־שְׁלֵשִׁים
 וְעַל־רִבְעִים: (יט) סֶלַח־נָא לַעֲנוּן הָעַם הַזֶּה בְּגִדְלֵי חַסְדֶּךָ
 וּכְאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעַם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנּוֹחַ: (כ) וַיֹּאמֶר
 יְהוָה סֶלַחְתִּי כְּדַבַּרְךָ: רַב־יָעִי (כא) וְאוֹלָם חִי־אֲנִי וַיִּמְלֹא
 כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: (כב) כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאוּ

רַב־יָעִי

nyin Jiszáél fiai Móseh és Áhrón ellen, és szóla hozzájuk a' község: Vajha holtunk volna meg Miczrajim földén! vagy ebben a' pusztában vajha meghalnánk! — (3) Minek viszen be minket Jehova arra a' földre, hol kard által elhullunk, és nejeink, kisdedeink pedig martalékká leendnek? Nem jobb volna-e nekünk megtérnünk Miczrajimba. — (4) Mondának tehát egymásnak: rendeljünk vezért magunknak, és térjünk vissza Miczrajimba. — (5) Akkor arczal leborulának Móseh és Áhrón Jiszáél fiai községének gyülekezete előtt. — (6) Jehósua pedig, Nún fia és Káléb, Jefuneh fia, a' kémek közül megszagatták ruhájokat. — (7) És szólának Jiszáél fiai egész községéhez, mondván; a' föld, mellyet bejártunk, hogy megkémelelnök azt, felette jó föld. — (8) Ha Jehova kedvet talál bennünk, beviszen minket arra a' földre, és nekünk adja a' tej és mézben csordultig bővölködő tartományt. — (9) Csak ne zenebonáskodjatok Jehova ellen, és ama föld népétől nem kell félnetek, mert kenyérünk gyanánt lesznek. Oltalmuk eltávozott tőlök, velünk pedig Jehova van: ne féljetek tőlök. — (10) De az egész község mondá, hogy megköveznék őket. Azonban Jehova dicsősége megjelenék az összejövet sátorában Jiszáél minden fiainak. — (11) Es mondá Jehova Mósehnek: Meddig fog még e' nép bosszantani engemet? meddig

telemben oltalom. h. ö. Gen. 19 f. 8 v. Zsolt. 91 f. 1 v.

כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־הַעֲדָה לֹא־מִתְּנוּ בָאָרֶץ
 מִצְרַיִם אִךְ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא־מִתְּנוּ: (ג) וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא
 אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּתוֹכָהּ נַשְׁנֵינוּ וְנִסְפָּנוּ יְהוָה
 לָבוֹהַּ הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרַיִם: (ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־
 אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרַיִם: (ה) וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאֶחָד
 עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל־קְהַל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) וַיְהוֹדֵשׁ
 בְּיָדוֹ וַיִּכְלַךְ בְּוַיִּפְּנֶה מִן־הַתְּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְגָדֵיהֶם:
 (ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹךְ אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: שְׁלִישִׁי
 (ח) אֶסְתַּפֵּץ בְּנוֹ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת
 וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־תּוֹא זִבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (ט) אֲךְ
 בִּיהוָה אֶל־תִּמְדְּדוּ וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי
 לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיְהִי אֹתָנוּ אֶל־תִּירָאִם:
 (י) וַיֹּאמְרוּ כָל־הַעֲדָה לְרַגְזָם אַתֶּם בְּאַבְנֵים וּכְבוֹד יְהוָה
 נִרְאָה בְּאַהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ
 (יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנָּה יִנְאָצְנִי הָעָם הַזֶּה

XIV. (9) mert kenyerek gyanánt
 lesznek — megtörjük és megemésztjük őket, mint a' kenye-
 ret, oly könnyen. צל szószerint árnyék, kölcsönzött ér-

a' városok erősek és felette nagyok; e' felett Anak szülöttjeit is láttuk ott. — (29) Amalék lakja a' déli tartományt, a' Chitti, Jebúszí és Emóri lakik a' hegyen és Kenaani pedig lakik a' tenger mellett és a' Jardén mellékén. — (30) Káléb Iecsillapítá ugyan a' Móseh ellen fölindúlt népet, és mondá: Bátran fölmehetünk és elfoglalhatjuk azt; mert meggyőzzük. — (31) De a' férfiak, kik vele fölmentek azt mondták: nem mehetünk föl azon nép ellen, mert erősb nálunk. — (32) És terjesztének gonosz híreket a' földről, mellyet megkémleltek, Jiszráél fiai között, mondván: a' föld, mellyet bejártunk, hogy megkémlelnek azt, olly föld, melly megemészti lakóit, az emberek pedig, kiket láttunk benne, szálás termetűek. — (33) A' felett láttunk ott óriásokat Anak fiait, az óriások neme közül, és tetszünk szemeink előtt sáskáknak, és szemeik előtt is olyanoknak tetszünk. —

XIV. (1) És fölemelé az egész község szavát, és sira a' nép azon éjjel. — (2) És zúgolódának valamen-

---

ből, mi Clericus magyarázatát jobbnak hisszük. E' szerint a' képek e' szavakkal azt akarták kijelenteni, mikép Kenaan termékeny, áldott ország ugyan, de lakóinak mindég fegyveresen résen kell lenniök ellenséges szomszédjaik a' Syriaiak, az Egyptombeliek, a' Philisteusok stb, ellen, melly örökös hadakozások a' népesség derekát sirba ragadják. E' magyarázat szerint a' kérdéses szavak, nem csak a' közvetlen következőkkel, hanem 14 f. 3 v. évél és 14 f. 9 v. kifejezésével „mert kenyérünk gyanánt lesznek“ is összeillenek. h. ö. még Lev. 25 f. 18 v. Jechezkél 36 f. 13 v. —

גְּדַלְתָּ מְאֹד וְגַם יְלֵדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם: (נט) עֲמַלְק יוֹשֵׁב
 בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וּתְכַנְעֵנִי
 יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן: (ל) וַיִּחַם כָּל־בְּלִבְ אֶת-הָעָם
 אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה גַעְלָה וַיִּרְשָׁנוּ אֲתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח
 לָהּ: (לא) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת
 אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הוּא מִמֶּנּוּ: (לב) וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר תָּרִי אֲתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל-הָעָם
 אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוּת: (לג) וְשָׁם רָאִינוּ אֶת
 הַנְּפִילִים בְּנֵי עֵנָק מִן-הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ פַּחְזָבִים וְכֹן
 תִּינּוּ בְּעֵינֵיהֶם:

יד (א) וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם
 בְּלֵילָה הַהוּא: (ב) וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן

סמך רבתי

azokat hiába kutatnók. (29) A' kémek az országba nyomulás
 lehetlenségét festik: délről- azt mondják — vannak a' retten-
 tő Amalekiták, (I. Exod. 17 f. 8 v.) nyugotról és keletről a'
 Kenaaniták teszik a' tengeren és a' Jardén folyamán való át-
 kelést lehetlenné. Éjszokról pedig nem szólnak, mert az igen is
 távol esett a' Jiszráéllták akkori tanyájától. — (32) ארץ אכלת
 יושביה olly föld, melly megemészti lakóit: az az,
 egészségtelen. Ezt tartják közönségesen azon szavak ér-
 telmének; azonban a' következőkkel összefüggés tekinteté-

mint Czóan Miczrajimban. — (23) Eljutván pedig Eskól völgyeig, lemetszének onnan egy szőlővesszőt gerezdestől, melyet rúdon ketten vittek, hasonlóképen a' granatalmákból és a' figékből is szakasztának. — (24) Azon hely nevezteték Eskól völgyének azon szőlőfürtről, melyet lemetszettek onnan Jiszraél fiai. — (25) Megtérének pedig a' föld megkémleléséből negyven nap után. — (26) És megérkezvén menének Móselhez és Áhrónhoz és Jiszraél fiainak egész községéhez Páran pusztájába Kádesbe. És előadák nekik és az egész községnek e' dolgot, és megmutaták nekik a' föld gyümölcsét. — (27) És megbeszélék neki, és mondának: Elmentünk a' tartományba, hová küldöttél minket, és csak ugyan csordulig bővölködik tej és mézben, és ez gyümölcse. — (28) Csak hogy erős a' nép, melly lakja ama földet, és

---

dent 1780 Etűf 150.) — (24) Eskól = szőlőfür. — (26) nekik t. i. Móseh és Áhrónnak. — (28) A' kémelek előadása nyilván oda látszik irányozottnak lenni, hogy a' népet Kenaan meghódításától elijesszék, azért iparkodnak, a' föld jelességein, miket nem tagadhatnak, két, három szóval eisikamolva, Kenaan népének hatalmát, városai erősségét nagyítva ki-tüntetni; nagyítva mondom, mert különben hogy mondhat-ták volna nagyoknak Kenaan városait, midőn 22000 Levi-táknak lakására 48 város volt szükséges, mellyek kö-zül azonfelül néhányat Kenaan legnagyobb városai közé ten-ni lehetne. A' kémelek indító okairól a' szent írás, mint rende-sen csak a' pusztta tényt advaelő, említést nem tesz, 's így mi

מִצְרַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשַׁבְל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה
 וְאֲשַׁבּוֹל עֵנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאַחוּ בְּמוֹט בַּשָּׁנִים וּמִן-הָרְמָנִים
 וּמִן-הַתְּאֵנִים: (כד) לַמָּקוֹם זֶהוּא קָרָא נַחַל אֲשַׁבּוֹל עַל
 אֲדוֹת הָאֲשַׁבּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כה) וַיָּשֻׁבוּ
 מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֶּץ אַרְבַּעִים יוֹם: (כו) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-
 מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר
 פָּאָרָן קְדֻשָּׁה וַיִּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-הַעֲדָה וַיִּרְאוּם
 אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ: (כז) וַיִּסְפְּרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנוּ אֶל-הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הִיא וְזֶה-פְּרִיהָ:
 (כח) אַפֶּס בֵּי-עֵינֵי הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצִוְרוֹת

vala Egyptomnak a' Nilus keleti ága mellett. — (23) Nem
 kell — azt mondja Michaelis — a' dolgot úgy képzelni, mint-
 ha a' szőlőfürtöt szokatlan nagysága miatt egy ember el nem
 bírta volna; hanem csak, mivel épen maradását kívánván,
 azt sem zsebbe sem zsákba nem dughatták, rúdra kötve pe-
 dig ketten voltak kénytelenek hordozni. A' missionarius Schultz
 István Palaestinában tíz tizenkét fontnyi szőlőfürtöket látott,
 és azt beszéli, hogy az olyan fürtöt, miután lemetszették,
 másfél réfnyi széles és három vagy négy réfnyi hosszú desz-
 kára szokták letenni és akkor néhányan a' deszka körül le-
 ülnek és esznek. I. Leitungen des Höchsten Th. 5 S. 285. Elöttem az
 említett súly hihetetlenek nem tetszik: 1780ban Portland her-
 czeg valakinek egy Syriai szőlőfürtöt adott ajándékban,
 melly 10 fontot és 20 latot nyomott. (Hamburgischer Correspon-

nevei azon férfiaknak, kiket küldé Móseh a' föld kikémlelésére: És nevezé Móseh Hóséa Nün fiát Jehósuának. — (17) Elküldé tehát őket Móseh Kenaan földének kikémlelésére, mondván nekik: Menjetek föl erre dél felől, és menjetek föl a' hegyre. — (18) És vegyetek szemre a' földet, milyen? 's a' rajta lévő népet is, erős-e vagy erőtlen? kevés-e vagy sok? — (19) És milyen a' föld, mellyben lakozik, jó-e vagy hitvány? milyen városokban lakozik? anyafélékben-e vagy erősítettekben? (20) Ismét minemü a' föld, kövér-e vagy sovány? vannak-e abban fák vagy nincsenek? és neki bátorodva, hozzatok a' föld gyümölcséből. Vala pedig a' szőlőzsendülésnek ideje. — (21) Fölmenvén tehát, megkémlelék a' földet Czín pusztájától egész Rechóbig Chamáth mentében. — (22) És fölmenének dél felől és eljutának Chebrónba; valának pedig ott Achimán, Sésaj és Thalmaj Anakszülöttjei. — Chebrón pedig hét évvel előbb építettett,

---

szak ezen meghatározása viszonylik alkalmasint a' tov. 23 versre. — (21) Czín pusztájától egész Rechóbig — Kenaan déli szélétől egész a' legszélsőbb éjszaki határig. — (22) אֲנָכִים Anak, tulajdonnév, de minthogy névmutatóval van összekötve, itt, úgy látszik, Anak egész óriási ivadékat jelentő; úgy szinte Achimán, Sésaj és Thalmaj sem lehetnek egyes emberek nevei, minthogy akkor megfoghatlan volna, hogy ébreszthetett legyen három egyes ember annyi félelmet a' kémeknél, mint azt tovább 32 v. látjuk אֲנָכִים. Czóan — a' görögöknél Tanis — fővárosa

מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ :
 (יז) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים עָלָיו זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִיתֶם אֶת־הָהָר : (יח) וַרְאִיתֶם אֶת־
 הָאָרֶץ מִה־הָהוּא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ תַחֲנוּק הוּא הַרְפָּת
 הַמַּעֵט הוּא אִם־רָב : (יט) וַמָּה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב
 בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם־רָעָה וַמָּה הַעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב
 בָּהֶנָּה הַבְּמֻחָנִים אִם בְּמִבְצָרִים : (כ) וַמָּה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה
 הוּא אִם־רְחֹה הַיֹּשֵׁבָה עַץ אִם־אֵין וְהַתְּמוֹקֹתֶם וְלִקְחֹתֶם
 מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיַּיִם יְמֵי בְּבוּרֵי עֵנְבִים : שְׁנֵי (כא) וַיַּעֲלוּ
 וַיָּבִיאוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צֹן עַד־רֶחֶב לְבַא חֲמַת :
 (כב) וַיַּעֲלוּ בְּנֹגֵב וַיָּבִיאוּ עַד־חֲבֹרֹן וְשֵׁם אַחִימֹן שִׁשִּׁי
 וְחַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֲבֹרֹן שִׁבְעַ שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנַי צֹן

Jehósuának mint hogy pedig már ezelőtt is, például Ex-
 od. 17 f. 9 v. alkalmunk volt Jehósuával ezen nevezete
 alatt találkozni, itt az értelem alkalmasint az lesz : hogy az
 épen (8 v.) nevezett, és a' nemzedéki táblákra szintúgy föl-
 jegyzett Hóséa ugyan az, kit Móseh, talán midőn szolgálat-
 lába lépett, Jehósuának hívott. Hóséa = Isten segített,
 Jehósua = Isten segitend. (17) בְּנֹגֵב dél felől nem a' tá-
 bor délszakáról; hanem Palaestina déli részéről, melly saját-
 kép נֹגֵב délnek nevezetett. I. Gen. 13 f. 1 v. — (20) Pala-
 estinában a' szőlők nyárhó elején kezdenek megérni. Az év-

gadtassék be. — (15) Elcsukaték tehát Mirjám a' táboron kívül hét napig; a' nép pedig tovább nem szállott, míg Mirjám be nem fogadtaték. — (16) Azután pedig a' nép elköltözék Chaczéróthból; és tanyáza Páran pusztájában. —

XIII. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (2) Küldj el embereket, hogy kémleljék ki Kenaan földét, mellyet adok Jiszráél fiainak, minden ősi nemzetségből egy egy férfit küldjete, mindenik főember legyen. — (3) Elküldé tehát őket Móseh Páran pusztájából Jehova meghagyására; azon férfiak mindnyájan főemberek Jiszráél fiai között valának. — (4) Ezek pedig neveik: Reubén nemzetségből Sammúa, Zakkúr fia. (5) Simeón nemzetségből Sáfát, Chóri fia. — (6) Jehúda nemzetségből Káléb, Jefunneh fia. — (7) Jisszáchár nemzetségből Jigál, József fia. — (8) Efrajim nemzetségből Hóseá, Nún fia. — (9) Binjámin nemzetségből Palti, Ráfú fia. — (10) Zebulun nemzetségből Gadiél, Szódi fia. — (11) József nemzetségből: Menasseh nemzetségből Gaddi, Szúszí fia. — (12) Dán nemzetségből Amiél, Gemalli fia. — (13) Asér nemzetségből Szethúr, Micháél fia. — (14) Naftáli nemzetségből Nachbí, Vofszi fiai. — (15) Gád nemzetségből Geúél, Máchi fia. — (16) Ezek

---

nem épen csak fejedelem, mert a' következőkben neveztek között egyik sem az ösmert fejedelmek közül való — (16) ויקרא וכו' és elnevezé Móseh Hóseá Nún fiát

וְאַחַר תִּתְאַסֶּף: (טו) וּתְסַגֵּר מְרִים מִחוּץ לְמִתְנֶה שְׁבַעֲרָה
 יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד־הָאֶסֶף מְרִים: (טז) וְאַחַר נִסְעוּ
 הָעַם מִחֲצָרוֹת וַיִּחַנוּ בְּמִדְבַר פָּאָרָן:

פ פ פ

יג (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) שְׁלַח־לְךָ
 אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ בְלֹ
 נָשִׂיא בָהֶם: (ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַר פָּאָרָן עַל פְּי
 יְהוָה בָּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: (ד) וְאֵלֶּה
 שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שָׁמוּעַ בֶּן־זֹכָוֹר: (ה) לְמִטָּה שִׁמְעוֹן
 שָׁפַט בֶּן־חוּרִי: (ו) לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנָה: (ז) לְמִטָּה
 יִשְׂשָׁכָר יִגָּאֵל בֶּן־יֹסֵף: (ח) לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן־נוּן:
 (ט) לְמִטָּה בְּנִמֵּן פִּלְטִי בֶן־רְפוּא: (י) לְמִטָּה זְבוּלֹן גְּדִיֵּאל
 בֶּן־סוּרִי: (יא) לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן־סוּסִי:
 (יב) לְמִטָּה דָן עַמִּיֵּאל בֶּן־גַּמְלִי: (יג) לְמִטָּה אֲשֶׁר סֹתוּר
 בֶּן־מִיכָאֵל: (יד) לְמִטָּה נַפְתָּלִי גַחְבִּי בֶן־רַפְסִי: (טו) לְמִטָּה
 גַּד גֵּאוּאֵל בֶּן־מְכִי: (טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שְׁלַח

XIII. (2) A' kémek küldetése Istentől a' népnek kíván-
 ságára rendelteték. Deuteron. 1 f. 22. v. נְשִׂיא פִּיֵּמֶה ר

látnok közöttetek, én, Jehova, tüneményben nyilatkoz-
tatom ki magamat neki, vagy álomban szólok vele. —
(7) Nem így van Móseh szolgámmal; egész házam bizal-
mas híve ő. — (8) Szentől szembe szólok vele, világó-
san, nem rejtélyekben, és Jehova alakját látja: hogy
nem általlátok Móseh szolgám ellen szólani? — (9) És
fölgerjede Jehova haragja reájok, és elméne. — (10) És
eltávozik a' felhő a' sátor felül, és íme Mirjám, poklos
vala, fehér mint a' hó. Fordulván tehát Áhrón Mirjám-
hoz, látá, hogy poklos. — (11) Szóla pedig Áhrón
Mósehhez: Kérlek Uram! ugyan ne tulajdonítsd nekünk
bűnül, hogy olly balgatagok voltunk és vétettünk. —
(12) Ugyan ne legyen olyan mint a' holt gyermek, mely-
nek teste, anyja méhéből kijöven, félig megemésztetett.
— (13) Móseh tehát Jehovához kiálta, mondván: O
Istenem, gyógyítsd meg őt. — (14) És szóla Jehova
Mósehhez: Ha csak atyja pökött volna is orczájára,
nem kellene-e neki magát hét napig szégyenlenie?
csukassék be hét napig a' táboron kívül, és azután fo-

---

(12) E' vers borzasztó képpel festi a' poklosság irtóztató
pusztításait. — (14) A' vers értelme alkalmasint a' következő:
Ha atyja valami elkövetett hibájaért megpirongatva arczá-
jára pökött volna, hosszasb ideig atyjának nem nézhetvén
pirulás nélkül szemei közé, elzárakoznék, mennyivel inkább
érdemlé meg Mirjám tetemesb hibájáért a' hét napigani be-
záratást.

mert ott temették el a' kíváncsi népet. — (35) Kibróth Hathaaváhból költözött a' nép Chaczeróthra, és maradának Chaczeróthban. —

XII. (1) Mirjám pedig és Áhrón szólának Móseh ellen a' Kusbeli nő miatt; mellyet feleségül vett, mert Kusbeli nőt vett vala el. — (2) És mondának: Hát csak Mósehvel szólott Jehova, hiszem velünk is szól? És meghallá Jehova. — (3) Móseh pedig igen szelid ember vala, minden emberek felett, kik a' föld színén valának. — (4) És monda Jehova hirtelen Mósehnek, Áhrónnak és Mirjámnak: Menjetek ki ti hárman a' gyülekezet sátorába! és kimenének ők hárman. — (5) És leszálla Jehova felhőoszlopban, és megállá a' sátor ajtajában, és előszólván Áhront, és Mirjámot, mind ketten kimentek. — (6) Kiknek mondá: Halljátok meg beszédemet: Ha ki

ván a' Jiszáélitákkal; Áhrón és Mirjám Móseht azért kárhoztatást érdemlettnek vélték, hogy idegent — a' mi az ő körben mindég egy vala a' nemtelennel —, hozott az atyafiságba; noha különben a' házasság törvény elleni nem volt, mert csak a' Kénaanbeliekkel tiltatott az egybekelés. — (2) **וְהָאֵלֹהִים גַּם וְכִי** hiszem velünk is szól és így isteni ítélet az, a' mi mondja bennünk, hogy e' házasság nem kedvesisten előtt. — (3) **וְהָאֵלֹהִים גַּם וְכִי** Móseh pedig igen szelid ember vala és azért a' rajta elkövetett méltatlanságot nyugalmas lélekkel eltűrven, Istennek kellett ügyét fölvéve, kotnyeles testvéreit érdem szerint megbüntetni. — (6) Isten szavaiban kettős intés foglaltatik: először, hogy Áhrón és

(כ) מקברות תמאונה נסעו העם חצרות ויהיו בחצרות: פ

יב (א) ותדבר מרים ואהרן במשה על-אדות האשה

הכשית אשר לקח כי-אשה כשית לקח: (ב) ויאמרו

חרק אך-במשה דבר יהוה הלא גם-כנו דבר וישמע יהוה:

(ג) והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על-פני

הארמה: ס (ד) ויאמר יהוה פתאם אל-משה ואל-

אהרן ואל-מרים צאו שלשתכם אל-אהל מועד ויצאו

שלשתם: (ה) וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד פתח האהל

ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם: (ו) ויאמר שמעו-נא

עני קרי

XII. (1) A' nő, melyről itt szó nem van, az Exod. 2 f. 21 v. nevezett Czipporáh, mint sokan hiszik, mert nem képzelhető, hogy Áhrón és Mirjám egy negyven évvel az előtt kötött házasság ellen most kikeltek volna; ahoz járúl még, hogy Czipporáh nem Kus, hanem Midján nemzetéből vette származását. *Bochartus* (Phaleg L. 4 c. 2) és utána több magyarázók állítása szerint ugyan mind a' két elnevezés, Midján és Kus egy azon nemzetet jelenti; de hogy az nem áll, már abból világos, hogy Gen. 10 f. 6 v. a' Kusiták Kánaán ivadékainak mondatnak, midőn a' Midjániták — a' mint Gen. 25 f. 2. v. ből tudjuk — Abrahámtól vették származásokat. Hihető, hogy Móseh első nője Czipporáh, megholt és hogy Móseh annak halála után más feleséget választott Kus, azaz Aethiopiából, mely tartomány Arabia délnyugotti részén van 's mellynek lakosai semmi rokonságban nem áll-

kedel-e érettem? Vajha Jehova⁷ mind egész népe jóslókból állana, Jehova lelkét reájok adván, — (39) És visszatére Móseh Jiszráél véneivel a' táborba. — (31) És szél indúlt Jehovától, és magával ragadt fűrjeket a' tengerről, és leszóra a' táborba egy napi járásnyira egy felől és egynapi járásnyira más felől a' tábor körül, és mintegy két könyöknyire a' föld színén fölül. (32) És neki állván a' nép egész az nap és egész éjjel és egész következő nap összeszedék a' fűrjeket; ki legkevesesebbet szedett, tíz Chómert gyűjte, és kiterageték a' tábor körül. — (33) De még fogaik között vala a' hús, még meg sem emészteték, Jehova haragja fölgerjedd a' nép ellen és megsujtá Jehova a' népet felette nagy csapással. — (34) És elnevezék a' helyet Kibróth Hathaaváhnak,

midőn olly nagy számmal szállnak reájok, hogy a' nagy teher alatt elsüllyednek. Azonban itt olly temérdek sokaságnak az előre történt jövendölés szerént megjelenése tsak mint valószínűség az isteni Mindenhatóságnak tulajdoníthatik. — (32) A' Chómer mértékről l. Lev. 27 f. 16. v. Jegyzet: 'וישמחו וכו' és kiterageték a' tábor körül. Minthogy a' megfogdosott fűrjeket mind egyszerre meg nem eheték, egy részét az ott olly forró napon megszáritották, a' mint ez a' keletieknél még most is szokásban van. A' Sám. szövegben וישמחו helyett וישחמו és leölék van, a' mi itt igen jó értelmet ad. (34) קברות התאווה a' kívánság sírjai.

לו מִשֶׁה הִמְקִנָּה אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יִתְּוֶה נְבִיאִים
 כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: שביעי (ב) וַיֹּאמֶר מִשֶׁה
 אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל: (לא) וְרוּחַ נְסֻעוֹ מֵאֵת יְהוָה
 וַיָּגוּ שְׁלוֹיִם מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׂ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדָרָךְ יוֹם כֹּה
 וּכְדָרָךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֲמַתַּיִם עַל־פְּנֵי הָאֲרָץ
 (לב) וַיִּקַּם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם
 הַמַּחֲרָת וַיֹּאמְרוּ אֶת־הַשָּׁלוֹם הַמִּמְעִיט אֲסַף עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים
 וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂמוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה: (לג) הַבָּשָׂר עוֹדְנָה
 בֵּן שְׁנַיִם טָרִם יִפְרֹת וְאֶף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיַּךְ יְהוָה
 בָּעָם מִכָּה רַבָּה מְאֹד: (לד) וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא
 קַבְרֹת הַתְּאֹרֶה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאֵוִים:

השלו קרי

(31) szó szerint és elmetzé t. 1 a' fürjeket közönséges
 menetekről a' tenger felett. Azonban sokkal természeteseb
 *)-t az arab *) elmenni, transire, praeterire -ből
 származtatni. l. שלויים. Exod. 16 f, 13 v. Szepessy Bibliájában
 e' helyt a' következő jegyzet van: „Hogy a' fürjek kivált a'
 tenger melletti tájakon néha olly nagy számmal szoktak
 megjelenni: hogy kézzel is lehet fogdosni, ezt több világi
 történetírók és bizonyítják. Sőt Plinius (Hist. Nat. X. Cap.
 23.) mondja: hogy sokszor a' hajóknak is vesszedelmesek

از *)

essenek - e számokra hogy megelegedjenek? (23) És monda Jehova Mósehnek: hát rövidnek tartod Jehova karját? Majd meglátod, beteljesedik - e neked beszédem vagy nem.

— (24) Kiméne tehát Móseh és megmondá a' népnek Jehova beszédét, és összegyűjte hetven férfit a' nép vénei közül és állitá őket a' sátor körül. — (25) És leszálla Jehova felhőben, és szóla hozzá, és elválasztván a' lélekből, melly rajta vala, ada a' hetven férfinak; a' mint pedig megszállotta vala őket a' lélek jóslottak akkor, 's nem többé, — (26) Elmarada pedig két férfi a' táborban, egyiknek neve Eldád, és másiknak neve Médád, és megszállván őket is a' lélek — mert ők is az összeirtotak közül valának, de el nem mentek a' sátorhoz — és jósolának a' táborban: — (27) És elfuta egy ifjú, és értesíté Móseht, mondván: Eldád és Médád jósolnak a' táborban. — (28) És fölszólala Jehósua Nún fia, Móseh inasa ifjúságától fogva, és monda: Uram Móseh: tiltsd meg őket. — (29) Felele pedig neki Móseh: irigy-

lélek ihletetésében még is részesültek. — (27) *הנער* egy ifjú. Nem teljesen lehetetlen, hogy azon ifjú alatt a' következő versben meg nevezett Jehósua értetik; azonban természetesen a' kettőt megkülönböztetni. *Michaelis* e' szót *) *botránkoztatni, bosszankodni, fölindulni* ige részesülőjének veszi, és így *הנער* annyit, mint „egy valaki, kit az eset botránkoztatott“.

*) *נער*

(כג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוָה תִּקְצֹר עֵתָה תִּרְאֶה
הַיְקָרָה דְּבָרֵי אִם־לֹא: (כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם
אֵת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד
אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל: (כה) וַיֵּרֶד יְהוָה וַיַּבְעִן וַיְדַבֵּר אֵלָיו
וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים
וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ: (כו) וַיִּשְׁאַרְוּ
שְׁנַי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד וְאֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּד
וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בִּבְתָלִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֶל
וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה: (כז) וַיֵּרֶץ הַגֹּעַר וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
אֶלְדָּד וּמִיָּד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה: (כח) וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן
מִשָּׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֵרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כֹּל־אֵם: (כח) וַיֹּאמֶר

erősbitetve, Móseht a' kormányzásban segíthetné.— (25) Azon
gondolat, miként Istennek szent lélek ihlette kiválasztottjai,
az isteni ihletet másokra átruházhatták, igen gyakori a' sz.
írásban; így közli Elíjah a' szent lelkét Elisáhval, (2 Reg. 2
f. 15 v.) így ruházzák át a' jósk Saulra és követőire a' jós
szellemet, (1 Sam. 10 f. 10 v. és 19 f. 20 v.) stb. Móseh ezen
lélek közlését Raschi szépen és jelentősen a' gyertyalánggal
hasonlítja össze, mellyen, sok gyertyát gyújthatni meg a'
nélkül, hogy fénye legkevesebbé is kisebbednék. למס מסך דומה
בחותפה שעה לכל שמונה על גבי מנורה והכל מדליקין ממנו והין חורה
והמה בכתובים — חסר כלום — a' hetven vének közül, kik jóllehet a' szent
hajlék előtt, a' mint rendeltetett, meg nem jelentek a' szent

temet. — (16) És monda Jehova Mósehnek: Gyűjtsd egybe hetven férfit Jiszáél vénei közül, kikről tudod, hogy ők a' nép vénei 's fölügyelői, és vigyed őket az összejövet sátorához és álljanak ott veled. — (17) Majd leszálok és szólok ott veled, és elválasztván némit a' lélekből, melly rajtad van, reájok adom; és viseljék te veled a' nép terhét, és ne viseljed te magad. — (18) A' népnek pedig mondd: Készen tartsátok magatokat a' hónapra és húst esztek; minthogy sirtatok Jehova hallatára, mondván: ki ad húst ennünk? ugyan csak jobban vala dolgunk Miczrajimban! hát Jehova adand nektek húst, és eendetek. — (19) Nem csak egy nap esztek, sem csupán két vagy öt vagy tíz vagy húsz nap. — (20) Hanem egy egész hónapig, míg kijő orrotokból, és csömörré lett nektek, mivel megutáltatok Jehovát, ki közöttetek van, és sirtatok előtte, mondván: miért jöttünk ki Miczrajimból. — (21) És monda Móseh: Hat száz ezer gyalog e' nép, a' ki között vagyok, és te azt mondd: húst adok nekik hogy ehessenek egész hónapon át. — (22) Ökrök és juhok vágassanak-e le számokra hogy meglegedjenek? vagy a' tenger minden halai összegyűj-

---

nős eseteknél (Exod. 24 f. 1 v.) nép-képviselői hivatalt viseltek, most egy állandó tanács vala alkotandó, melly, tekintet, születés, és tapasztalás által már is hatalmas, az összejövet sátorához való nyilvános meghívása által pedig

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְתָּ־לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ בֵּי־הֶם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵי וְלִקְחָתָם
 אִתָּם אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ: (י) וַיִּרְדְּתִי
 וַדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הַרְיוֹח אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמְתִי
 עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּךְ לְבָרְךָ:
 (יח) וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמַחֲרֹ וְאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי
 בְּכִיתֶם בְּאֶזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאכְלֵנוּ בָּשָׂר בֵּי־טוֹב לָנוּ
 בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאֲכַלְתֶּם: (יט) לֹא יוֹם
 אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה
 יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: (כ) עַד וְחָדֵשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא
 מֵאַפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מֵאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
 בְּקִרְבְּכֶם וְתִכְבְּדוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:
 (כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי
 בְּקִרְבֹּ וְאַתָּה אֲמַרְתָּ בָּשָׂר אֲתֵן לָהֶם וְאֲכָלוּ חֲדָשׁ יָמִים:
 (כב) הֲצִאן וּבִקֵּר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דָּגַי
 הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: פ

az mondatik, hogy a' harmat alatt volt. — (16) A' már hivatalban lévő bírák (Exod 81 f. 25 .v.) és azon vének közül, kik már Egyiptomban (Exod. 5 f. 14 v.) fölügyelőt, és külö-

(8) Kószál vala a' nép és szedegeté azt, és megörölvén malomban, vagy megtörvén mosárban vagy fazékban megfőzék vagy hamúpogácsákat csinálának belőle; íze pedig olyan vala, mint az olajos pogácsáé. — (9) És a' mint éjél a' harmat leszállt a' tanyára, a' manna avval leszállott. — (10) És meghallá Móseh, hogy a' nép családjaiastól siránkozik, kiki sátora ajtaja előtt, Jehovának pedig igen fölgerjedt haragja, Móseh szemei előtt amnyira visszásnak tetszett: — (11) Hogy mondá Jehovának: Miért illetéd gonosszal szolgálodat, és miért nem találtam kegyelmet szemeid előtt, hogy vetéd ezen egész nép terhét reám? — (12) A' vagy én fogantattam-e mind ez egész népet, vagy én szültem-e őt, hogy azt mondod nekem: Hordozd kebleden, mint a' dajkáló a' kisdedet hordozza, a' földre, mellyet őseinek ígértél. — (13) Hol vegyek én húst, hogy adjak ennek az egész népnek? mert sírnak körülöttem, és mondják: adj nekünk húst, hadd együnk. — (14) Nem győzőm én magam evvel az egész néppel; mert erőm felett van. — (15) Ha így cselekszel velem, ugyan ölj meg engem inkább, ha kegyelmet találtam szemeid előtt, és ne lássam vesz-

---

Conjecturákkal állottak elő, Michaelis, (*Neue oriental. Biblioth.* Th. III. S. 225) Rosenmüller, stb. — (9) *וַיִּי* gyakran val-vel-t jelent, m. Exod. 35 f. 22 v. Ha *וַיִּי* itt, mint sokan fordították, ra, re-t jelent, akkor az itt elbeszélt ellenmondásban van Exod. 16 f. 31 versével, hol a' mannáróf

הַבְּדֹלַח: (ח) שָׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ וּמָתְנוּ בְּרִחִים אֹו דָבוּ
 בַּמִּדְבָּרָה וּבִשְׁלוֹ בַּפְּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְחִיָּה מַעֲמֹו כְּמַעַם
 לְשַׁר הַשֶּׁמֶן: (ט) וּבִרְדַת הַטֶּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יִרְדּוּ
 הַזֶּן עֲלָיו: (י) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בִּכְהָ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
 אִישׁ לַפֶּתַח אֹהֲלוֹ וַיִּתְּר־אֵף יְחֹהֶה מְאֹד וּבְעֵינָי מִשֶּׁה רָע:
 (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵמָּה תִרְעַתְּ לְעַבְדְּךָ וּלְמֹה
 לֹא־מָצִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת־מִשְׁעָא כָּל־הָעַם הַזֶּה
 עָלָי: (יב) הֲאֵנֹכִי חֲרִיתִי אֶת כָּל־הָעַם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי
 יִלְדֹתִיהוּ כִי־תֹאמֶר אֵלִי שְׂאֵהוּ בְּתִיקוֹף כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֶן
 אֶת־הַיִּגָּן עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם: (יג) מֵאִין
 לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעַם הַזֶּה כִּי־יִבְכוּ עָלָי לֵאמֹר תִּנְהַר
 לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה: (יד) לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לָשֵׂאת אֶת־
 כָּל־הָעַם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי: (טו) וְאִם־כִּכְהָ אֶת־עֲשֵׂה
 לִי חֲרֹגֵי נֶאֱ חֲרֹג אִם־מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאַל־אֶרְאֶה
 בְּרַעְתִּי: פ

כְּצִוְתִי חֲסֵד א'

(8) olaj-
 bar áztatott, vagy dagasztott valami. Innen csak
 nem minden régiek fordítása: *mint az olajjal dagasztott*, így
 például Onkelos במשהא רליש כמעם רליש במשהא, melly első tekintetre kü-
 lönsnek tetsző fordítás' kimentésére, sületlennél sületlenebb

XI. (1) Azon közben a' nép elégületlen forongott, s' visszatetszék Jehova füleinek. Hallván tehát azt Jehova, haragja fölgerjedt, és meggyúladván közöttök Jehova tüze, emésztgete a' tábor szélében. — (2) És kiáltván a' nép Mósehez, Móseh könyörge Jehovának és megszűnék a' tűz. — (3) És nevezék azon helyet Thabearáhnak: mert kigyúladott ott Jehova tüze. — (4) És a' gyülevész-népben, melly közöttök vala, kivánság gerjedezett, az által Jiszáél fiai is újra sirásra fakadának és mondának: ki ad húst ennünk? — (5) Megemlékezünk a' halakról, mellyeket ingyen ehettünk Miczrajimban, az ugorkákról és dinnyékről, a' párhagymákról, a' vörshagymákról és a' foghagymákról. — (6) De most mindennek hijával, kiaszunk: mert a' mannán kívül egyebet nem láthatunk. — (7) A' manna pedig olyan vala mint a' koriandrom magva és színre a' Bedólachhoz hasonló. —

---

halak ízét, de embereknek, kik jobbhoz szokva nem voltak, azok is elég jók lehetnek. Maga a' Nilus folyama is bővölködik halakban. I. Oedemann Sammlungen aus der Naturkunde, zur Erklärung der heil. Schrift. Th. 1 S. 135. 136. Azonban midőn a' Jiszáéliták itt azt mondják, hogy ingyen 'ehették a' halakat, nem a Nilust érthették, hanem Mensale tavát, mellynek partmellei és csupán baromtartásra alkalmas szigetei Gósén tartományához tartoztak. Azon tó a' halaknak felette nagy bőségében van, és azok még időnkben is besózva világ szerte szét szállíttatnak. (7) I. Exod. 16 f. 31 v. és Gen. 2 f. 12 v. —

יא (6) וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה
 וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקִצָּה
 הַמַּחֲנֶה: (3) וַיִּצְעַק הָעַם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-
 יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: (ג) וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה
 כִּי-בָעֵרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה: (7) וְהֶאֱסַפְסַף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ
 הַתָּאוֹ וַתִּאָּוֶה וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְבוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי
 יֹאכִלֵנוּ בְּשׂוֹר: (ה) וּזְכַרְנוּ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם
 תָּנִים אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבֻטָּחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-
 הַבָּצָלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִים: (ו) וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל
 בְּלֹתֵי אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ: (ז) וְהַמֶּן כּוֹרַע-גֹּד הוּא וְעֵינֵנו כְּעֵין

XI. (1) כמתאננים e' szó hármasszámú származhatásánál fogva
 hármasszámú értelemmel bír; ugyan is származhatik először אין
 gonoszról, másodszer אנה akadémia, alkalmat
 keresni, hogy valakibe bele köthessünk-ből,
 harmadszer אנה panaszkodni gyökéből. A' magyarban nincs
 szó, melly e' három értelmet egyesitené és azért a' jobb hí-
 ján jelentős körülírással kellett élnünk. — (3) Thabe-
 éráh = gyűlés. — (4) A' gyűlésszépen azok értetődnek,
 kik midőn a' Zsidók Egiptomból kijöttek, más nemzetekből
 magokat hozzájuk csatolák. (Szepessy Bibliája.) — וישבו ויכבו
 a' Septuagintában van καθίσαντες ἐκλαγον, leülének és sírának.
 helyett tehát וישבו ויכבו-t olvastak. — (5) Némelly utazók —
 azt mondja Michaelis — nem dicsérik ugyan az egyiptomi

lünk és jót tesziünk veled; mert Jehova jót ígért Jiszráélnek. — (30) Felele pedig neki: nem megyek veled, hanem földemre és honomba megyek vissza. — (31) Mondá pedig Móseh: Ugyan ne hagyj el minket: Mert te tudod, hol lehet megszállanunk e' pusztában, és így kalauzunk lehetsz. — (32) És ha eljövendesz velünk, valami javakat Jehova nekünk adand, te veled közöljük azt. — (33) És elköltözének Jehova hegyétől három nap járásnyira, és e' három nap Jehova szövetségének szekrénye előttök ment szállomást keresvén számokra. — (34) És Johova felhője felettök vala nappal, mikor elhagyták a' tanyát. — (35) És midőn elköltözék a' szekrény, Móseh így szóla: kelj föl Jehova, hogy széledjenek el elleneid, és fussanak, el kik téged gyűlölnék, előled!. — (36) Mikor pedig megállapodék, azt mondá: Maradj Jehova Jiszráél ezreinek sokasága között. —

így a' Jiszráélitáknak, bár azok egyébkint a' felhőoszlop által vezéreltettek, tetemes szolgálatoakat tehetett. A' felhő ugyan is egyebet nem mutathatott, mint azt, hogy merre kellesék költözniök és hol megszállaniök; de avval még nem volt minden megtéve az Arabiai Pusztában, hol — hogy csak egyet említsünk — a' vízforrások, például, oly szoros titokban tartanak, hogy azokra közelebbi vidékösméret nélkül sehogynem akadhatni, (33) 'ַהּ הַר אֱלֹהִים שֵׁן — Színáj. — E' vers fordításában Aben Ezra magyarázatát követtem, ki szerint a' szekrény csak ezen első utazásban ment a' tábor előtt, midőn rendesen Reúbén táborát követte I. felj. 21 v.

אָתָּן לָכֶם לֶכֶה אֶתְנִי וְהַטְּבֵנוּ לָךְ כִּי־יִחַזַּח דְּבַר־טוֹב עַל־
 יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־אֶל־אֲרָצְךָ
 וְאֶל־מִוְלַדְתִּי אֵלֶיךָ: (ג) וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲנוּב אֶתְּנוּ כִּי
 עַל־כֵּן יִרְעַתְּ חַנְתְּנוּ בַּמִּדְבָּר וְחַיִּיתָ לָּנוּ לְעֵינַיִם: (ד) וְהָיָה
 כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיְתָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ
 וְהַטְּבֵנוּ לָךְ: (ה) וַיִּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דְּרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
 וַאֲרֹן בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דְּרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר
 לֶחֶם מְנוּחָה: (ו) וַעֲנֹן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן־
 הַמַּחֲנֶה: ז ס (ז) וַיְתִי בְּנִסְעַתְּ חֲאֲרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמְהָ
 יְהוָה וַיִּפְצֹו אֵיבֹיךָ וַיִּגְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ: (ח) וּבְנִחָה
 יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבְּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ז פ

ב' גונין חפוכים ובנתו קרי

zakat megvetve, házakban nem laktak, bort nem ittak és
 mellyekről Jirmijáhu 35 f. többet olvashatunk, szinte Chó-
 láb utódjaihoz tartoztak". Hogy Chóbáb csak ugyan Móseh
 sógora és nem mint közönségesen állittatik, ipa volt, vilá-
 gosan kitetszik abból, hogy Chóbáb itt Reúél fiának monda-
 tik, Exod. 2 f. 21 vből pedig tudjuk, hogy Czippórah, Mó-
 sehnek nője szinte Reúélnak volt leánya. מלחנו שפורה בת רעואל,
 כמו שכתוב ויתן את כפורה בתו למשה (שמות ז' כ"ח) והנה חוצב שהיה
 בן רעואל היה אחי כפורה וקראו הכתוב כאן חותן משה, כי דרך המקרא
 Chóbabnak, (31) — לקרוא לחצי הכערה ואחיה חותן (הראב"ש)
 a' puszta jó legelőiről jó forrásairól stb., mint ki
 a' puszta szomszédságában lakozván, és nyájaival kétség
 kívül azt igen is gyakran bejárta, tudnia kellett, és

czúr Sedéur fia. — (19) Simeón fiai nemzetségének tábornagyja: Selumiél Czúrísaddáj fia. — (20) Gád fiai nemzetségének tábornagyja: Eljászaf Deué fia. — (21) Azután indulának a' Keháthik, kik viselék a' szentséget; és fölállíták amazok a' hajlékot, míg ezek eljöttek. — (22) És elindula Efrajim fiai táborának zászlója, seregeik szerint, és tábornagyja: Elisáma Ammíhúd fia. — (23) Menasséh fiainak tábornagyja Gamliél Pedáhczúr fia. — (24) Binjámín fiai nemzetségének tábornagyja: Abidán Gideóni fia. — (25) Végre indula Dán fiai táborának zászlója, minden seregek utódandára, seregei szerint: tábornagyja pedig vala Achiezer Ammisaddáj fia. — (26) Ásér fiai nemzetségének tábornagyja: Paglél Ochrán fia. — (27) Naftalí fiai nemzetségének tábornagyja: Achira Énon fia. — (28) Ez indulások rendje Jiszráél fiainak, seregeik szerint, 's így szállának tovább. — (29) Monda pedig Móseh a' Midjáni Chóbabnak, Reué fiaának az ő sógorának: Mi költözünk a' helyre, melyről Jehova azt mondá: azt adom nektek: ugyan jer ve-

---

gort is, 's ez jobban illik a' szövegbe. Móseh ípa meglátogatá őt az első évben, de nem maradott nála, hanem visszatért hazájába, Midjában I. Exod. 18 f. 26 v. sógara pedig, Chóbab engedvé Móseh kérelminek, megmarad nála, és annak utódjai később mint költöző pásztorok laknak a' Jiszráéliták között I. Jud. 4 f. 11. v. A' Rechabiták, kik ősi arab szokásait oly makacsúl fentartották, hogy földbirtokot és há-

צָבָאוֹ אֱלִיָּזָר בֶּן־שְׂדִיאוֹר: (יט) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי־
שִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיאל בֶּן־צִוְיֵישָׁרִי: (כ) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי־
גַּד אֱלִיסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: (כא) וְנִסְעוּ הַקְּהָלִים נְשָׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ
וַחֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאִם: (כב) וְנִסְעוּ הַגֹּל מִחֲנֵה
בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְצָבָאֲתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוֹר:
(כג) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצָוֹר:
(כד) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גְּדֵעוֹנִי: (כה) וְנִסְעוּ
הַגֹּל מִחֲנֵה בְנֵי־רָדָן מֵאַסָּף לְכָל־הַמִּחֲנֵה לְצָבָאֲתָם וְעַל־
צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישָׁרִי: (כו) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי אֲשֶׁר
פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן: (כז) וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע
בֶּן־עֵינָן: (כח) אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצָבָאֲתָם וַיִּסְעוּ: ׀
שְׁשִׁי (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבַב בֶּן־דְּעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֵתָן
מֹשֶׁה נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֱתָן

(21) „Vissza kell vennem — azt mondja e' helyt Michaelis — a
mit elsietésből Exod. 11 f. 18. v. jegyzetében mások után indúl-
va mondtam. Közönségesen ugyan is Chóbábot Móseh ipájának
mondják, és a' szó חתן csakugyan jelent is ipát; de jelenthet s o-
(21) és föllállíták amazok a' hajlékot, míg
ezek eljöttek — míg Keháth fiai a' szentséggel (a'
szekrény, a' gyertyatartó, az udvariási kenyerek' asztala
és az oltárok) az új tanyára eljutottak, a' hajlékot már a' jó-
val elébb odaért Gérsón és Merári fiai föllállították. —

harsogjatok. — (8) Áhrón fiai pedig a' papok fújják a' tárogatókat: 's e' legyen köztetek örök rendelés jövő korokra. — (9) És mikor harcra keltek földetekben a' titketet háborító ellenség ellen, riadjatok a' tárogatókkal, és emlékezetbe jöttek az által Jehova Istenetek előtt és megszabadultok ellenségetektől. — (10) Vigalmi napjaitokon, ünnepeiteken, hónapjaitok kezdetein fújjátok a' tárogatókat az égő- és hálaáldozatok felett: hogy emlékeztetésre szolgáljanak nektek Istenetek előtt. Én, Jehova, vagyok Istenetek. — (11) A' második év' második havában a' hó huszadikán elemelkedék a' felhő a' tanúság hajlékáról. — (12) Tovább szállának tehát Jiszráél fiai szállomásaikra Színáj pusztájából, és megállapodék a' felhő Párán pusztájában. — (13) Így indulának el először, Jehovának Móseh által kijelentett parancsa szerint. — (14) 'S elindúla először Jehúda fiai táborának zászlója, seregeik szerint; és tábornagyja volt Nachsón Aminádáb fia. — (15) Jisszáchar fiai nemzetségének tábornagyja: Nethaneél Czuár fia. — (16) És Zebulun fiai nemzetségének tábornagyja: Eliáb Chélón fia. — (17) És lebontatván a' hajlék, elindulának Gérsón fiai, kik vivék a' hajlékot. — (18) És elindúla Reubén táborának zászlója, seregei szerint, és tábornagyja: Elicz

---

ván és a' deszkákat és egyéb nehéz szereket a' szekerekre rakván, közvetlen Jehúda zászlójának utána indultak. —

(ח) וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַחֲצֹצְרוֹת וַתְּהִי לָכֶם לְחֻקָּה
 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: (ט) וּכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־
 הַצֵּר הַצָּר אֶתְכֶם וַתִּרְעַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וַנִּזְכְּרָתֶם לִפְנֵי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם וְנִשְׁעַתֶּם מֵאֵיבֵיכֶם: (י) וּבָיֹם שִׁמַּחְתֶּכֶם
 וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשְׁכֶם וַתִּקְעַתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל־
 עַלְתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וַהֲיִי לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי
 אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ חמישי

(יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֲדָשׁ
 נִעְלָה הָעֵנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: (יב) וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֵנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן
 (יג) וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בֵּיד־מִשָּׁה: (יד) וַיִּסְעוּ
 דָּגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צַבָּאוֹ נְחֹשִׁין
 בֵּן־עַמִּינָדָב: (טו) וְעַל־צַבָּא מִטָּה בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר נְחֹשִׁין
 בֵּן־צֹוּעֵר: (טז) וְעַל־צַבָּא מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֵּן־חֶלֶן
 (יז) וַהֲוִירָד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ בְנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי נְשֹׂאֵי
 הַמִּשְׁכָּן: (יח) וְנִסַּע דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־

szaki és nyugoti táborok elindítására hasonlókép. — (9) 1.
 lev. 23 f. 24 v. jegyzetét. (15) Az alatt, hogy Jehúda tábo-
 ra elindult, Gerson és Merári flai a' szent hajlékot lebont-

indulának. — (20) Ha volt is, hogy a' felhő csak kevés napokig maradt a' hajlék felett: Jehova akaratjára tanyázának, és Jehova akaratjára tovább szállának. — (21) Néha úgy is volt, hogy a' felhő csak estétől fogva reggelig maradt; mikor tehát reggel a' felhő elemelkedék, tovább szállának; vagy ha egynap és egy éjig maradt, mikor elemelkedék a' felhő, tovább szállának. — (22) Vagy ha két nap, vagy egy hónapig, vagy egy évig maradt: valameddig a' felhő a' hajlék felett leereszkedve késik vala, tanyázának Jiszráél fiai, mikor pedig elemelkedék, tovább szállának. — (23) Jehova akaratjára tanyázának, és Jehova akaratjára tovább szállának; teljességgel csak Jehova meghagyására ügyelének, Jehovának Móseh által kijelentett parancsára. —

X, (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: (2) Csináltass magadnak két ezüst tárogatót, pöröllyel nyújtatva csináltasd azokat, hogy szolgáljanak neked a' község összehívására, és a' táborok megindítására. — (3) És fúván azokon, gyűljön össze hozzád az egész község az összejövet sátorának ajtaja elé. — (4) Ha csak egygyel fúvatik, gyűljenek össze hozzád a' fejedelmek, Jiszráél ezred-főnökei. — (5) Ha harsogva fúvatik, induljanak a' kelet felől tanyázó táborok. — (6) Ha másodízben fúvatik harsogva, induljanak a' dél felől tanyázó táborok; harsogással fuvassék indulásokra. — (7) Mikor pedig összegyűjtitek a' gyülekezetet, fújjatok, de ne

מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: (כ) וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן יָמִים

מִסֶּפֶר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ:

(כא) וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וַנַּעֲלֶה הָעֵנָן

בַּבֹּקֶר וַנִּסְעוּ אִו יוֹמָם וְלַיְלָה וַנַּעֲלֶה הָעֵנָן וַנִּסְעוּ: (כב) אִו־

יָמִים אִו־תְּרִשׁ אִו־יָמִים בְּהָאָרֶץ הָעֵנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן

עָלָיו יִחַנּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבַהֲעֵלְתוּ יִסְעוּ:

(כג) עַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת

יְהוָה שְׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בִּיר־מִשָּׁה: פ

י (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) עֲשֵׂה לָךְ שֵׁת

חֲצוּצֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְחָיו לָךְ לְמִקְרָא

הָעֵדוּת וּלְמִסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת: (ג) וְתִקְעוּ בָהֶן וַנִּזְעַדוּ אֵלָיֶךָ

כָּל־הָעֵדוּה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (ד) וְאִם־בָּאֲחַת יִתְקַעוּ

וַנִּזְעַדוּ אֵלָיֶךָ הַנְּשִׂאִים רָאֵשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וְתִקְעֶתֶם

תְּרוּעָה וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֲנִיִּם קִדְמָה: (ו) וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה

שֵׁנִית וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֲנִיִּם תִּיַמֵּנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ

לְמִסְעֵיהֶם: (ז) וּבִתְקֵהוּל אֶת־הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעִי:

X. (6) harsogással fuvassék indulásokra - a két hátra lévő, még nem említett éj-

azt. — (12) Ne hagyjanak abból semmit reggelre, és csontot meg ne törjenek abban: a' Peszach minden rendtartásai szerint szerezzék meg azt. — (13) A' melly ember pedig tiszta, 's útban sem leend, és elmulasztja megszerezni a' Peszacht, kiirtassék e' személy népe közül, mert Jehova áldozatját nem vitte fel annak idejében: ő maga hordozza vétke súlyát. — (14) Ha idegen tartózkodik köztetek, és akar Peszacht szerezni Jehovának, a' Peszach rendje és annak szertartási szerint szerezzé azt, egy rendtartástok legyen nektek, az idegennek és benszülöttnek: — (15) A' melly napon pedig fölállítaték a' hajlék, felhő fedezé be a' tanuság sátorának hajlékát: és estve a' hajlék felett valami tüztűnemény vala egész reggelig. — (16) Úgy vala szüntelen; a' felhő borítja vala azt be, és tüztűnemény vala éjjel. — (17) Mikor pedig elemelkedék a' felhő a' sátorról, Jiszráél fiai elindulának, és a' helyen hol a' felhő megállta, ott tanyáznak Jiszráél fiai. — (18) Jehova akaratjára tovább szállának Jiszráél fiai, és Jehova akaratjára tanyáznak; mind áddig míg a' felhő leereszkedve volt a' hajlék felett, tanyáznak. — (19) Mikor pedig a' felhő sok ideig maradott a' hajlék felett, Jiszráél fiai ügyelve Jehova meghagyására nem

---

nek jele volt, mellyel Isten, mint választott népének egygy-szersmind fővezérje is élt akaratjának kijelentésére (Szepesty Bibliája). —

ומדברים ואכלהו: (יב) לא־ישאירו ממנו עד־בקר ועצם
 לא ישברו־בו בכל־חקת הפסח יעשו אתו: (יג) והאיש
 אשר־הוא טהור ובדרך לא־היה וחדל לעשות הפסח
 ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי וקר־בן יהיה לא הקריב
 במעֻדו חטאו ישא האיש ההוא: (יד) וקר־גור אתכם
 גר ועשה פסח ליהוה כחקת הפסח ובמשפטו בן־יעשה
 חקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ: ט רביעי
 (טו) וביום הקים את־המשכן בסרה הענין את־המשכן
 לאהל העדת ובערב יהיה על־המשכן כמראה־אש עד
 בקר: (טז) בן יהיה תמיד הענין יכסנו ומראה־אש לילה:
 (יז) ולפי העלות הענין מעל האהל ואחרי כן יסעו בני
 ישראל ובמקום אשר ישכן־שם הענין שם יחנו בני ישראל:
 (יח) על־פי יהוה יסעו בני ישראל ועל־פי יהוה יחנו
 כל־ימי אשר ישכן הענין על־המשכן יחנו: (יט) ובתאריך
 הענין על־המשכן ימים רבים ושמרו בני־ישראל את־

mely ha hiányozhatnék is, mégis mindég természetesb vol-
 na ועשה - t az előtételhez vonni még. — (15) Az e' versbeni
 ismétlés (I. Exod. 13 f. 21 v. és 40 f. 34 v.) bevezetésül van
 a' 10 f. 11 v. elbeszéltetendő elinduláshoz. — (17) A' felemel-
 kedő felhő az indulásnak, a' leszálló pedig a' megtelepedés-

fiai. — (6) Valának pedig némelyek, kik tisztátalanok lévén valami halott illetésénél fogva, nem szerezhették meg a' Peszachot azon nap: megjelentek azért Móseh és Áhrón előtt még azon nap. — (7) És mondának azon emberek neki: Mi tisztátalanok vagyunk holt ember illetésénél fogva, miért tagadtassunk ki azért, hogy ne aldozhassuk Jehova áldozatát maga idejében Jiszáél fiai között. — (8) És monda nekik Móseh: Legyetek vesztetek, míg megértem, mit parancsol Jehova irántatok. — (9) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (10) Szól Jiszáél fiaihoz, mondván: Ha valaki tisztátalan leend halott illetésénél fogva, vagy messze uton leend közületek vagy a' jövő korokban, és a' Peszachot kellene megszereznie Jehova tiszteletére. — (11) A' második hú tizennegyedik napján dellest szerezzétek meg azt, kovásztalan kenyérrel és keserű füvekkel egyék meg

nésétől föl nem függesztetett, részt vehessenek. (10) רחקה szónak ה betűje feletti rendkívüli pont (1. felj 3. f. 39 v. jegyz) alkalmasint a' ה feleslegségét jelentő, minélfogva asztán רחקה ígehatározóvá lévén, fordításában a' Septuagintát kellene követnünk *ἐν ὁδοῦ μακρὰν ὑμῶν*, uton, távol tőletek. Azonban a' Septuagintán kívül, minden egyéb régi fordítók a' szót meléknevének veszik, így Onkelos באורה רחקה a Syrus באורה רחקה stb. 's azért mi is annak vettük. — ועשה E' szónál — azt jegyzi itt meg Water — rendesen a' zártételt szokás elkezdni, így: „mindazáltal az Urnak megszerezze a' Paskhát; (így Károl Gáspár) azomban világos, hogy akkor esetben, az előtételben a' parancsolat tárgya hiányzik, a'

(ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לַנֶּפֶשׁ אָדָם וְלֹא-יָכְלוּ
 לַעֲשׂוֹת-הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן
 בַּיּוֹם הַהוּא: (ז) וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הֲהִמְרָה אֵלָיו אֲנַחְנוּ
 טַמְאִים לַנֶּפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְדַע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ
 יְהוָה בְּמַעַרְוֹ בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֹשֶׁה
 עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעָה מִה-יֵצֵאת יְהוָה לָכֶם: פ

(ט) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (י) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ בֵּי-יְהוּיָה טַמְאִים לַנֶּפֶשׁ אוֹ בְדַרְדַּר רַחֲקָה
 לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה: (יא) בַחֲרֹשׁ הַשָּׁנִי
 בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל-מִצְוַת
 נָקוּד עַל ה'

l. Exod. 12 f. 1 v. f. va és Lev. 23. f. 4 v. f. va. — (6) A' Thal-
 mud e' Peszachnak ideje és helye szabatos, különben feles-
 leges meghatározásából azt következteti; hogy a' Jiszráéli-
 ták azon egy Peszach-áldozaton kívül az egész negyven
 éven át, mellyeket a' pusztában töltöttek, más Pezachot nem
 szereztek! בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָבְבוּ מִדְּבַר שֵׁשׁ חֳלָל פֶּסַח זֶה — בְּלִבְדָּר וְכוּ'
 — minthogy tisztátalanságok nem illyes nemű, hogy annál
 fogva mind a' három tanyából l. felj. 2 f. lennének kifiltva,
 mint a' poklos, vagy kettőből, mint a' szivárban szenvedő,
 hanem ők, mint halott illetésénél fogva tisztátalanok, csu-
 pán a' szentség tanyájába nem jöhettek, e' szerint joggal hitték
 követelhetni, hogy mind azon szent szertartásokban, mel-
 lyeknek véghez vitele a' szentség tanyájában való megjele-

rón és fiai szemei alatt; a' mint megparancsolta Jehova Mósehnek a' Leviták felől, így cselekvének velök. — (23) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: (24) Még ez a' Levitákról: huszonöt évestől fogva és feljebb menjen át mindenikök a' sereghez az összejövet sátora körüli szolgálatra. — (25) Ötven éves korától fogva pedig visszavonúljon a' szolgálatot tevő seregtől, és ne tegyen többé szolgálatot, — (26) Segíthet ugyan még atyafiainak az összejövet sátorában, ört állván és fölügyelvén, de magát, szolgálatot ne tegye. E' kép cselekedjél a' Levitákkal tisztökben. —

IX. (1) És szóla Jehova Mósehhez Színaj pusztájában Miczrajim földjéről kijövetelök után való második év második haván, mondván: — (2) Jiszáél fiai megszerezzék a' Peszachot maga idejében. — (3) E' hó tizennegyedik napján dellest szerezzétek azt a' maga idejében; minden rendelkezései és szabályai szerint készítsétek el azt. — (4) Szóla tehát Móseh Jiszáél fiaival, hogy szerezzék a' Peszachot. — (5) És megszerezzék a' Peszachot az első hó tizennegyedikén dellest Színaj pusztájában: Mind a' szerint, a' mint megparancsolta Jehova Mósehnek, cselekvének Jiszáél

---

szach rendje, melly a' második hó tizennegyedikén ületett meg a' maga összefüggésében előadathassék. Peszach ünnepéről

בְּאֶהָל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהְרֹן וּלְפָנֵי בְנֵי כְּאִשׁוֹ צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה עַל־תְּלוּיִם בֶּן עֲשׂוֹ לָהֶם: ס (כג) וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (כד) זֹאת אֲשֶׁר לְלוּיִם מִבְּנֵי חַמֵּשׁ
 וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה יָבוֹא לְצַבָּא וְצַבָּא בְּעֵבֶרֶת אֶהָל
 מוֹעֵד: (כה) וּמִבְּנֵי חַמֵּשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצַּבָּא הָעֵבֶדְהָ
 וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: (כו) וַיִּשְׂרַת אֶת־אָחִיו בְּאֶהָל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר
 מִשְׁמֶרֶת וְעֵבֶדְהָ לֹא יַעֲבֹד כִּכְהֵן תַּעֲשֶׂה לְלוּיִם
 בְּמִשְׁמֶרֶתָם: פ שלישי

ט (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה
 לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:
 (ז) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־חַפְּסֹת בְּמוֹעֵדוֹ: (ג) בְּאַרְבַּעַת
 עֶשְׂרִי־יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרַבִּים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲרֹ
 כְּכֹל־חֻקְתּוֹ וּכְכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ: (ד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת חַפְּסֹת: (ה) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־חַפְּסֹת
 בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרִי יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרַבִּים בְּמִדְבַר
 סִינִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

IX. (1) Az e' könyv első fejezetétől fogva eddig elbeszélte dolgok a' második év második havában történtek, itt pedig az első hóba vezetettünk megint vissza, hogy az utó-Pe-

megtisztítád őket és a' fordulatot megtétetted velök. — (16) Mert nekem adattak ők Jiszráél fiai közül, mind azokért, kik anyjok méhét először megnyitják, az az Jiszráél minden elsőszülöttei helyett vettem őket magamnak. — (77) Mert enyim minden elsőszülött Jiszráél fiai közül, mind az emberek, mind a' barmok között; a' naptól fogva, hogy megöltem minden elsőszülöttet Miczrajim földén, magamnak szentelém őket. — (18) Vettem pedig a' Levitákat minden elsőszülöttek helyett Jiszráél fiai között. — (19) És most adom a' Levitákat Áhrón és fiainak ajándékul Jiszráél fiai közül, hogy tegyék meg Jiszráél fiai helyett az összejövet sátora körüli szolgálatot, és hogy tegyenek engesztelést Jiszráél fiaikért, és ne legyen Jiszráél fiai között csapás, midőn közelitendnének Jiszráél fiai a' szentséghez. — (20) Cselekvének tehát Móseh és Áhrón és Jiszráél fiainak egész községe a' Levitákkal, mind a' szerint a' mint megparancsolta Jehova Mósehnek a' Leviták felől, így cselekvének velök Jiszráél fiai. — (21) És megtisztították magokat a' Leviták, és megmosák ruháikat, és tétette velök Áhrón fordulatot Jehova előtt, és tőn érettek engesztelést Áhrón, hogy megtisztítaná őket. — (22) Azután elmenének a' Leviták szolgálatjokat elkezdendők az összejövet sátora körül, Áhr

---

testületre bízni, mellynek az kirekesztőleg tisztje lévén, és ahoz neveltetvén, nem olly könnyen hibázhatna. —

וטַהַרְתָּ אֹתָם וְהַנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: (טו) כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים
 הָמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּמִרַת כָּל־רָחֵם בְּכוֹר
 כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי: (יו) כִּי לִי כָּל־בְּכוֹר
 בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם חֲפָתִי כָּל־בְּכוֹר בְּאָרֶץ
 מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי: (יא) וְאָקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת
 כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל: שְׁנֵי (יב) וְאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם
 נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֶבֶד אֶת־
 עֲבַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגִשְׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־
 חֲקֹדֶשׁ: (כ) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עַבְדְּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְלוּיִם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלוּיִם בְּן־עֶשׂוֹ
 לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם
 וַיָּגִף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכְפֹּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן
 לְטַהֲרֵם: (כב) וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לְעֶבֶד אֶת־עֲבַדְתֶּם

(Szepessy Bibliája.) (19) és ne legyen Jisz-
 ráél fiai között csapás stb. Ha a' Jiszráéliták magok
 látják el a' szentség körülötti szolgálatot, könnyen meges-
 hetnék, hogy, a' munka nekik szokatlan lévén, valamiben
 megbotlanak, és annak következtében magokra a' szentte-
 lenítés kemény bűnét hártják. Hogy tehát illyesmi ne tör-
 ténjen szükséges volt, a' veszedelmes foglalatosságot egy

Jiszáél fiai közül, és tisztítsd meg őket. — (7) Így cselekedjél pedig velök, megtisztítandó őket: Hintsd rájuk vétekhárító vizet, és mind az egész testöket beretválják meg, és mossák meg ruháikat, és tisztíttassanak meg. — (8) És vegyenek egy tulkot és lisztáldozatra olajjal elegyített lisztlangot, és egy más tulkot is végy vétekháldozatra. — (9) És vezesd a' Levitákat az összejövet sátora elé, és gyűjtsd egybe Jiszáél fainak egész községét, — (10) És vezesd a' Levitákat Jehova elé, és tegyék Jiszáél fiai kezeiket a' Levitákra. — (11) És hagyja Áhrón a' Levitákat fordulatot tenni Jehova előtt, Jiszáél közüli kiválasztások jeleül, és legyenek Jehova szolgálatát teendők. — (12) A' Leviták pedig tegyék kezöket a' tulkok fejére: és csináld egyiket vétek-a' másikat égőáldozatnak Jehova tiszteletére, hogy tétessék engesztelés a' Levitákért, — (13) És állítsd a' Levitákat Áhrón és fiai elébe, és hagyd őket fordulatot tenni Jehova előtt. — (14) És így válaszd külön a' Levitákat Jiszáél fiai közül, hogy nyimek legyenek a' Leviták. — (15) És azután menjenek el a' Leviták az összejövet sátorában való szolgálatra, miután

---

kik az Isteni szolgálatban eljárnak. — (10) A' népek vénei kezeiknek a' Levitákra tétéle által megismérék, megvallák; hogy a' Leviták' hivataljok és foglalatosságaik a' szent sátor körül kivétel nélkül elsőszülöttjeiket illetné, és hogy emezek helyébe isteni rendelés által a' Leviták választattak

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִהֲרַתְּ אִתָּם: (ז) וְכִתְּעֵשֶׂה לָהֶם לְמַהֲרֹם
 חוּהַ עֲלֵיהֶם מִן הַטָּאֹת וְהֶעֱבִירוּ תְּעוּר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם
 וּכְבָּסוּ בְּגֵדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: (ח) וּלְקַחוּ פֶּר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ
 סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרִי־שְׁנֵי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת
 (ט) וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֱהֹל מוֹעֵד וְהִקְחִלְתָּ אֹתָם
 כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה
 וּסְמַכּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם: (יא) וְהִנִּיחַ
 אֶהֱרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבַדְתָּ יְהוָה: (יב) וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֹתָם
 יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ תְּפָרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֱהֹל חַטָּאת וְאֶת־
 הָאֱהֹל עֲלֶיהָ לִיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם: (יג) וְתַעֲמִדְתָּ אֹתָם
 הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִיהוָה:
 (יד) וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי
 הַלְוִיִּם: (טו) וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֹבֵד אֶת־אֱהֹל מוֹעֵד

VIII. (2) 1, Exod 25 f. 31—4 v. — (7) ועבדו וכו' é s
 mind az egész testöket beretválják meg. Ha-
 sonló szokást találunk az Egyiptomi papoknál, kikről He-
 rodot 2. 37 οὗ δὲ ἕρδης ὑπεεῦνται πᾶν τό σωμα δια τρίτης ἡμέτης,
 ἵνα μήτε φθείῃ, μήτε ἄλλο μυσσάρῶν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπε-
 ῦουσι τοὺς θεοὺς. A papok minden harmad nap megberetválják
 egész testöket, hogy tetű vagy más szenny ne ragadjon azokon,

mott, a' szentség sekele szerint. — (86) Tizenkét arany csésze tele füstölgésre való fűszerekkel, tíz tíz sekelyi vala mindenik csésze a' szentség sekele szerint; vala mennyi csészék aranya tehát összesen nyomott száz húsz sekelt. — (87) Égő áldozatra való barom összesen: tizenkét tulok, tizenkét kos, tizenkét egy egy éves bárány lisztáldozatjaikkal egybe; és tizenkét kecskebak vétékáldozatra. — (88) A' hálaáldozatra való barom összesen huszon négy tulok, hatvan kos, hatvan bak, hatvan egy egy éves bárány. Ezek az oltár beigtatási ajándoki, miután fölkenettetett. — (89) Mikor pedig bement Móseh az összejövet sátorába, Istennel szólándó, hallá a' szózatot, szólót ő hozzá a' tanúság szekrényének födeléről, a' két Kerubim közül; így szólott hozzá. —

VIII. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván. — (2) Szólj Áhrónhoz, 's mondd meg neki: mikor fölrakod a' lámpákat, a' gyertyatartó előrészéről világoljon a' hét lámpa. — (3) És cselekvék e' kép Áhrón és fölraká a' lámpákat úgy, hogy a' gyertyatartó előrészére nézének, a' mint parancsolta Jehova Mósehnek. — (4) 'S ez csinálmánya a' gyertyatartónak, pöröllyel nyújtott arany vala, valamint lába, úgy virága is pöröllyel nyújtott munka vala, a' minta szerint, mellyet mutatott Jehova Mósehnek, készíték a' gyertyatartót. — (5) És szóla Jehova Mósehhez, mondván. — (6) Vedd a Levitákat

מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: (פו) כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
 מֵלֶאֱת קַמֶּרֶת עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה הַכָּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב
 הַכַּפֹּת עֶשְׂרִים וּמֵאָה: מִפִּטִּיר (פז) כָּל־הַבִּקֹּר לְעֹלָה שְׁנַיִם
 עֶשֶׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנַיִם־עֶשֶׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם
 עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עֲנִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאת:
 (פח) וְכֹל בִּקְרוֹ וְזֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַת פָּרִים
 אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאֵה
 חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ: (פט) וּבָכֹא מִשְׁחָ אֶל־
 אֶהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֱלֹו
 מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים
 וַיְדַבֵּר אֱלֹו:

ח (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן
 וְאֶמְרָה אֱלֹו בְּהַעֲלֹתָ אֶת־הַנֹּחֶת אֶל־מוֹל' פָּנָי
 הַמְּנוּרָה יָאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: (ג) וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֹן אֶל־
 מוֹל' פָּנָי הַמְּנוּרָה הַעֲלֶה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה: (ד) וַיֹּהֶ מַעֲשֵׂת הַמְּנוּרָה מִקְשֶׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־
 פְּרֻחָה מִקְשֶׁה הוּא כַּמְּרָאֵה אֲשֶׁר תִּרְאֶה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
 בֶּן עֵשָׂה אֶת־הַמְּנוּרָה: פ
 (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ו) קַח אֶת־תְּלָלִים מִתּוֹךְ

egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (74) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (75) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égő áldozatra. — (76) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (77) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Pagiél, Ochrán fiának áldozatja. — (78) Tizenkettő nap, Naftáli fiainak fejedelme, Achíra Énán fia, — (79) Áldozatja volt: egy ezüst tál, száz és harminoz sekelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (80) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (81) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (82) Egy kecskebak vétek áldozatra. — (83) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak öt egy egy éves bárány. Ez vala Achíra Énán fiának áldozatja. — (84) Volt tehát az oltár beigtatási ajándoka, a' napon, mikor fölkenettetett, Jiszráél fejedelmeitől: tizenkét ezüst tál, tizenkét ezüst medencze, tizenkét arany csésze. — (85) Száz és harmincz sekelyi vala egy ezüst tál, és hetven sekelyi egy egy csésze, 's így valamennyi edények ezüstje két ezer négy száz sekelt nyomó

משקלה מזרק אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם מִלְאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: (עד) בָּרָךְ
 אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קִמְרֹת: (עה) פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (עו) שְׁעִיר־עִזִּים
 אֶחָד לְחַטָּאת: (עז) וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֶתְרִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
 פְּגִיעֵי־אֵל בֶּן־עֶבְרֹן: פ (עח) בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא
 לְבָנֵי נִפְתָּלִי אַחִירֵע בֶּן־עֵינָן: (עט) קָרְבָּנוֹ קִעֲרֹת־כֶּסֶף
 אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
 שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלְאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה: (פ) בָּרָךְ אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קִמְרֹת: (פא) פֶּר
 אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
 (פב) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: (פג) וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים
 בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְרִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה
 חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירֵע בֶּן־עֵינָן: פ (פד) זֹאת חֲנֻכַּת
 הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשֵׂי־יִשְׂרָאֵל קִעֲרֹת
 כֶּסֶף שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה מִזְרֵק־כֶּסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כֶּפֶז וְזָהָב
 שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה: (פה) שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקִּעֲרֹת הָאֶחָת כֶּסֶף
 וְשִׁבְעִים הַמִּזְרֵק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֹּלִים אֶלְפִים וָאַרְבַּע

(60) Kilenceded nap, Binjámín fiainak fejedelme, Abidán, Gideóni fia. — (61) Áldozatja volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (62) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (63) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (64) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (65) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Abidán, Gideóni fiának áldozatja. — (66) Tized nap, Dán fiainak fejedelme Achiezer, Ammisaddáj fia. — (67) Áldozatja volt; egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (68) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (69) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (70) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (71) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Achiezer, Ammisaddáj fiának áldozatja. — (72) Tizenegyed nap, Ásér fiainak fejedelme, Pagiél Ochrán fia. (73) Áldozatja volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó

קָרְבַּן נְמִילֵי־אֵל בֶּן־פְּדֵה־צֹר: פ (ס) בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא
 לִבְנֵי בְנִימֵן אֲבִיהֶן בֶּן־גִּדְעָנִי: (סא) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף
 אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
 שֶׁקֶל בִּשְׁקֵל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם־מִלֵּאִים סֵלַת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה: (סב) גֶּחַךְ אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קִמְרַת:
 (סג) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
 לְעֹלָה: (סד) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: (סה) וּלְזֶבֶח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְרִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִיהֶן בֶּן־גִּדְעָנִי: פ (סו) בַּיּוֹם
 הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לִבְנֵי־דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: (סז) קָרְבָּנוֹ
 קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד
 כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקֵל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם־מִלֵּאִים סֵלַת
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: (סח) גֶּחַךְ אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה
 קִמְרַת: (סט) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד
 בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (ע) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: (עא) וּלְזֶבֶח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְרִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: פ שְׁבִיעִי
 (עב) בַּיּוֹם עֲשִׂמִי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אֲשֶׁר פְּגַעֵי־אֵל
 בֶּן־עֶכְרֹן: (עג) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה

(46) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (47) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Eljászáf Deuélfianak áldozata. — (48) Hetednap Efrajim fiainak fejedelme, Elisámá Ammihúd fia. — (49) Áldozata volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medence, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (50) Egy arany, tiz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (51) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (52) Egy kecskebak vétek áldozatra. — (53) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak; öt egy egy éves bárány. Ez vala Elisámá Ammihúd fiának áldozata. — (54) Nyolczad nap Menasséh fiainak fejedelme Gamliél Pedáhcúr fia. — (55) Áldozata volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medence, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (56) Egy arany, tiz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (57) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (58) Egy kecskebak vétek áldozatra. — (59) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Gamliél, Pedáhcúr fiának áldozata.

לַעֲלֹה: (מו) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: (מו) וּלְזֶבַח
 הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיסָף בֶּן־דָּעוּאֵל: פ
 (מח) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אַפְרָיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן־
 עַמִּיהוּד: (מט) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה
 מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: (נ) כֶּף אַחַת
 עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קִמְרַת: (נא) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל
 אֶחָד כִּבְשִׁ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה: (נב) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 לַחֲטָאת: (נג) וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
 עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמַע
 בֶּן־עַמִּיהוּד: פ (נד) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה
 בְּמִלְיָאֵל בֶּן־פְּדָחְצוֹר: (נה) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקֶל
 הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
 (נו) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קִמְרַת: (נז) פֶּר אֶחָד
 בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה: (נח) שְׁעִיר־
 עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: (נט) וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם
 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה

gyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (32) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (33) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (34) Egy kecskebak vétékáldozatra. — (35) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy éves bárány. Ez vala Eliczúr Sedéúr fiának áldozata. — (36) Ötöd nap, Simeón fiainak fejedelme, Selumiél Czúrisaddáj fia. — (37) Áldozatja volt: Egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medence, hetven sekelt nyomó a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (38) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (39) Egy tulok, egy kos, és egy éves bárány égőáldozatra. — (40) Egy kecskebak vétékáldozatra. — (41) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy éves bárány. Ez vala Selumiél Czúrisaddáj fiának áldozata. — (42) Hatod nap, Gád fiainak fejedelme, Eljászáf Dehél fia. — (43) Áldozata volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó egy ezüst medence, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (44) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (45) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. —

בְּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָהּ: (לג) בָּרָךְ אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֶּאֱהָ
 קְמָרָת: (לד) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־
 שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (לה) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת: (לו) וּלְזֶבַח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיָּצוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר: פ
 (לז) בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבִנְיָ שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
 צוּרִישָׁדָי: (לח) קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־בָּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה
 מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד בָּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: (לט) בָּרָךְ
 אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְמָרָת: (לט) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (מ) שְׁעִיר־עִזִּים
 אֶחָד לְחֻטָּאת: (מא) וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
 שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי: פ שְׁשִׁי (מב) בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא
 לְבִנְיָ גַד אֱלִיסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: (מג) קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־בָּסֶף
 אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד בָּסֶף שִׁבְעִים
 שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן
 לְמִנְחָה: (מד) בָּרָךְ אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְמָרָת:
 (מה) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ

sod nap áldozza Nethaneél Czúar fia, Jisszachar fejedelme. — (19) Áldozatul hozza: egy ezüst, száz és harmincz sekelt nyomó tál, egy ezüst medenczét, hetven sekelt nyomót, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (20) Egy arany, tíz sekelt nyomó csészét tele füstölgésre való fűszerekkel. — (21) Egy tulkot, egy kost, és egy éves bárányt égőáldozatra. — (22) Egy kecskebakot vétekáldozatra. — (23) És hálaáldozatra két ökröt, öt kost, öt bakot, öt egy egy éves bárányt. Ez vala Nethaneél Czúar fiának áldozatja. — (24) Harmad napon Zebulun fiainak fejedelme, Eliab Chélón fia. — (25) Áldozatja volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (26) Egy arany, tíz sekelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (27) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (28) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (29) És hálaáldozatra két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Eliab Chélón fiának áldozatja. — (30) Negyed nap Reúbén fiainak fejedelme, Eliczúr, Sedéur' fia. — (31) Áldozatja volt: egy ezüst tál, száz és harmincz sekelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sekelt nyomó, a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal ele

וְנִתְּנָאֵל בְּרֹצוּעַיִר נְשִׂיא יִשְׁשֹׁכָר: (יט) הִקְרֵב אֶת־קָרְבְּנֵי
 קַעֲרֹת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד
 כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם וּמְלֵאִים סֹלֶת
 בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: (כ) כָּף אַחַת עֶשְׂרֵת זָהָב מְלֵאָה
 קִמְצָת: (כא) פָּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־
 שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (כב) שְׁעִיר־עֵינִים אֶחָד לַחֲטָאת: (כג) וּלְזֶבַח
 הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן נִתְּנָאֵל בְּרֹצוּעַיִר: פ (כד) בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי נְשִׂיא לְבָנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן: (כה) קָרְבְּנוֹ
 קַעֲרֹת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד
 כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם וּמְלֵאִים סֹלֶת
 בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: (כו) כָּף אַחַת עֶשְׂרֵת זָהָב מְלֵאָה
 קִמְצָת: (כז) פָּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־
 שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: (כח) שְׁעִיר־עֵינִים אֶחָד לַחֲטָאת: (כט) וּלְזֶבַח
 הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן: פ (ל) בַּיּוֹם
 הַרְבִּיעִי נְשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שֹׁדֵי־אוּר: (לא) קָרְבְּנוֹ
 קַעֲרֹת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד
 כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם וּמְלֵאִים סֹלֶת

add át azokat a' Levitáknak, mindeniknek az ő szolgálatja szerint. — (6) Elfogadá tehát Móseh a' szekereket és az ökröket, és átadá azokat a' Levitáknak. — (7) Két szekeret és négy ökröt ada Gérsón fiainak aránylag szolgálatjokhoz. — (8) A' többi négy szekeret és nyolcz ökröt ada Merári fiainak szolgálatjokhoz aránylag, Ithámárnak Áhrón pap fiának fölügyelése alatt. — (9) Keháth fiainak pedig semmit nem ada, mert őket a' szentség körüli szolgálat illette, a' mit vállokon kellett viselniök. — (10) És bemutaták a' fejedelmek az oltárt beigtató áldozatot a' napon, mellyen az fölkenettetett, és elvievék a' fejedelmek áldozatokat az oltár elé. — (11) És mondá Jehova Mósehnek; Egy egy fejedelem egy egy napon, így mutassák be áldozatokat az oltár beigtatására. — (12) Első napon bemutatá áldozatát, Nachsón Amminádáb fia. — (13) Vala pedig áldozata, egy ezüst tál, száz és harmincz sékelt nyomó, egy ezüst medencze, hetven sékelt nyomó a' szentség sekele szerint, mind a' kettő tele olajjal elegyített lisztlánggal lisztáldozatra. — (14) Egy arany, tiz sékelt nyomó csésze tele füstölgésre való fűszerekkel. — (15) Egy tulok, egy kos és egy éves bárány égőáldozatra. — (16) Egy kecskebak vétekáldozatra. — (17) Két ökör, öt kos, öt bak, öt egy egy éves bárány. Ez vala Nachsón Amminádáb fiának áldozata, — (18) Má-

ונתתה אותם אל־הלויים איש כפי עבדתו: (ו) ויקח משח
 את־העגלת ואת־הבקר ויתן אותם אל־הלויים: (ז) אתו
 שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי
 עבדתם: (ח) ואתו ארבע העגלות ואת שמנת הבקר נתן
 לבני מרגי כפי עבדתם ביד איתמר בן־אתרן הכהן:
 (ט) ולבני קהת לא נתן כי־עבדת תקדש עליהם בכתף
 ישאו: (י) ויקריבו הנשיאים את חנפת המזבח ביום
 המשח אתו ויקריבו הנשיאים את־קרבנם לפני המזבח:
 (יא) ויאמר יהוה אל־משה נשיא אחד ליום נשיא אחד
 ליום ויקריבו את־קרבנם לחנפת המזבח: ס (יב) ויהי
 המקריב ביום הראשון את־קרבנו נחשון בן־עמינדב
 למטה יהודה: (יג) וקרבנו קערת־כסף אחת שלשים
 ומאת משקלה מורק אחד כסף שבעים שקל בשקל
 תקדש שניהם ומלאים סלת בלילה בשמן למנוחה:
 (יד) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: (טו) פר אחד
 בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה: (טז) שעיר־
 עזים אחד לחטאת: (יז) ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתודים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זר
 קרבן נחשון בן־עמינדב: פ (יח) ביום השני הקריב

kintetét neked, és könyörüljön rajtad. — (26) Fordítsa Jehova kegyes arczáját hozzád, és adjon békét neked. — (27) Így ejtsék nevemet Jiszráél felett, és én megáldom őket. —

VII. (1) És lön azon napon, mellyen befejezé Móseh a' hajlék föllállítását, és fölszentelé azt minden eszközeivel, és az oltárt minden eszközeivel; — a' mint mind azokat fölkeneté és fölszentelé: — (2) Bemutatók Jiszráél fejedelmei, a' törzsök-háznépek fejei, — ugyan ezek, kik a' nemzetségek fejei valának, és az összeírásal megbizattak, — (3) És vivék áldozataikat Jehova elé, hat fődött szekeret és tizenkét ökröt, minden két fejedelem egy szekeret és mindegyik egy egy ökröt. És elvivék, mind azokat a' sátor elé. — (4) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (5) Fogadd el tőlök, és szolgáljanak az összejövet sátora körüli szolgálatra, és

---

VII. (3) צב Csaknem minden régi fordítók szerint, egyértelmű a' hasonhangú צפה *födni* és a' megfelelő arab ^{*)} szinte *bóritani*, *födni* igével (a' Sept. αμαξας λαμπηνας: Onkelos עגלון מחפין). A' Jerusalemi Thargum szerint, צב annyira mint páros mivel a' szekerek két két ökrötől vonattattak! A' Rasbam véleménye szerint צב megrövidített szó צבא helyett, és így עגלות צב *hadszekerek*.

صَبَّ (3)

אֱלֹהֶיךָ וַיְחַנְדְּךָ: ׀ (כו) יִשָּׂא יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשַׁם לָךְ

שָׁלוֹם: ׀ (כז) וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי

אֲבָרְכֶם: ׀ הַמִּשִּׁי

ז (א) וַיְהִי בַיּוֹם בְּלוֹת מִשֶּׁה לְחָקִים אֶת־תְּמוֹשָׁפֶן וַיִּמְשַׁח

אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־

כָּל־כְּלָיו וַיִּמְשַׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם: (ב) וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל

רֵאשֵׁי בַיִת אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־

הַפְּקָדִים: (ג) וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֹלָה

צֶבַע וְשֵׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֹלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׂוֹר לְאֶחָד

וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן: (ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה

לֵאמֹר: (ה) קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד

nemzet egyetemes jólléte: 1) anyagi javak bőségén 2) szelle-
mi kifejlettségen, fölvilágosodáson, és 3) tiszta erkölcsisé-
gen. E' három sarkalatot foglalja magában a' papok áldása.
Ugyan is először וישמרך ה' ויברכך ה' áldjon meg téged
Jehova és őrizzen meg — adjon neked minden vilá-
gi javakat és kéjeket és távolítson el tőled mindent, a' mi
háborgathatná bátorlétedet, világi boldogságodat: tovább
ה' Ragyogtassa tekintetét neked — enged-
je Isten, hogy a' lét titkaiba világos pillanatot vethessél,
hogy való fölvilágosodásra fölvergődhessél, és végre ישם
' és adjon békét neked — adja Isten, hogy éldelhedess
a' tiszta, erkölcestele szív édes, békes nyugalmát, az ember
legszebb üdvét.

vásztalan kenyeret lisztlángból, olajjal elegyített lepényeket, és olajjal megkent pogácsákat, azoknak liszt- és italáldozatával. — (16) És vigye azokat a' pap Jehova elébe, és mutassa be vétékáldozatát és égőáldozatát. — (17) A' kost pedig csinálja hálaáldozatnak Jehovának a' kovásztalan kenyerekkel egyetemben, és csinálja meg a' pap a' liszt-és italáldozatját. — (18) Akkor az elkülönzött nyirje meg elkülönzése fejdíszét, az összejövet sátorának ajtajánál, és vegye el az elkülönzés fejháját, és tegye azt a' tüzre, melly a' hálaáldozat alatt van. — (19) És vévén a' pap a' kos megfőtt lapoczkáját, és egy kovásztalan lepényt a' kosárból, és egy kovásztalan pogácsát, tegye az elkülönzött kezére, minekutána elnyíretik elkülönzésének dísze. — (20) És lógassa meg azokat a' pap Jehova előtt: szentség ez, a' papnak való, a' meglóगतott szegyen és az elválasztott czombon kívül, és azután igyék az elkülönzött bort. — (21) Ez a' törvény az iránt, ki elkülönzés fogadását teend, és ez elkülönzése miatti áldozat, azon kívül a' mit vagyonából kitelvén fogadott; fogadása szerint, mellyet fogadott, a' képen cselekedjék elkülönzése törvényén kívül. — (22) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (23) Szólj Áhrón és fiaihoz, mondván: Igy áldjátok meg Jiszráél fiait, mondván nekik. — (24) Áldjon meg téged Jehova és őrizzen meg. — (25) Ragyogtassa Jehova te-

 ártalmára is lehetne. — (24) Hármassal alapszik egy

בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁתִּים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם:
 (טו) וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת־חֲטָאתוֹ וְאֶת־
 עֲלֹתוֹ: (יו) וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֵׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל־
 כָּל הַמִּצְוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: (יא) וּגְלַח
 הַנְּזִיר פָּתַח אֶחָל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נְזִרוֹ וּלְקַח אֶת־שְׁעֵר
 רֹאשׁ נְזִרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
 (יב) וּלְקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּרֶע בְּשֵׁלֶה מִן־הָאֵיל וְחִלַּת מִצֵּה
 אַחַת מִן־הַסֵּל וּרְקִיק מִצֵּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנְּזִיר אַחַד
 הַתְּנֻלָּתוֹ אֶת־נְזִרוֹ: (יג) וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי
 יְהוָה קָדֵשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חַוַּת הַתְּנוּפָה וְעַל שׂוֹק הַתְּרוּמָה
 וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנְּזִיר יַיִן: (יד) וְאֵת תּוֹרַת הַנְּזִיר אֲשֶׁר יָדָר
 קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נְזִרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׁיֹג יָדוֹ כַּפֵּי נְזִרוֹ
 אֲשֶׁר יָדָר בּוֹ יַעֲשֵׂה עַל תּוֹרַת נְזִרוֹ: פ
 (טו) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (טז) דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן
 וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם:
 ׀ (יז) יִבְרַכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: ׀ (יח) יֵאָר יְהוָה וּפְנֵי

כה תברכו (23) — 1. 19 f. 11 és 12 v. —
 ATALANSÁGÁBÓL kiesik. — ezen meghatározott szavakkal ese-
 így áldjátok — ezen meghatározott szavakkal ese-
 dezettek hozzám a' nép javáért; és így nem az önkarat
 szerint táján azt kívánhatnák a' népnek, a' mi annak még

semmiféle halotthoz, — (7) Sem atyján sem anyján, sem fivérén, sem nővérén ne tisztátalanítsa magát, mikor azok megholtak, mert az önmegtartóztatás isteni koronája van fején. — (8) Elkülönzésének egész ideje alatt szentelt ő Jehovának. — (9) Ha pedig meghal véletlenül valaki mellette, és megtisztátalania így elkülönzése fejdíszét: nyírje meg fejét tisztulása napján; heted napon nyírje meg azt. — (10) Nyolczad napon pedig vigyen két gerliczét vagy két galambfit a' papnak, az összejövet sátorá ajtajához. — (11) És készítse el a' pap egyiket vétékáldozatnak, a' másikat pedig égőáldozatnak, és tegyen engesztelést érte, a' halottan való vétkezése miatt: és szentelje meg annak fejét azon napon — (12) És különözze el magát újra elkülönzése teljes idejeig, és vigyen egy éves bárányt bünáldozatul, és az elábbi idő essék el, mert megfertőztette elkülönzését. — (13) Ez pedig törvénye az elkülönzöttnek, a' melly napon betelik elkülönzésének ideje, vigyék őt az összejövet sátorának ajtajához. — (14) És mutassa bé áldozatját Jehovának egy éves ép hím bárányt égőáldozatul és egy éves ép nöstény bárányt vétékáldozatul és egy ép kost hálaáldozatul. — (15) Ezek felett egy kosár ko-

ronát, a' ki ment minden kívánságoktól. " וְעַד כִּי כָל בְּנֵי חַדָּשׁ עֲשׂוּי תְּחִלָּתוֹ הַטּוֹבֹשׁ וְהַמְּחַךְ הַחֲמִשִּׁי שֶׁשׁ לוֹ כֹּזֵר וְעִטְרַת מַלְכוּת בְּרִאשׁוֹ כָּל מִי שֶׁחָפְזִי מִן הַתְּחִלָּה — (9) בְּיוֹם טַהֲרָתוֹ (9) a' napon, mellyen a' halottal való érintkezése miatti tiszt-

(ז) לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחָיו וּלְאֶחָתוֹ לְאִי־שָׂמָא לָהֶם בְּמַתָּם
 בִּי נִזְרָה אֶלְהֵיו עַל־רֹאשׁוֹ: (ח) כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֵשׁ הוּא
 לַיהוָה: (ט) וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בִּפְתָע פְּתָאֵם וְשָׂמָא
 רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם שִׁחַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי
 יִגְלַחְנוּ: (י) וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אֹז שְׁנֵי בָנָי
 יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (יא) וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן
 אֶחָד לַחֲטָאתַת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־
 חַנּוּפֵשׁ וְקָדֵשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: (יב) וְהִזְרֵה לַיהוָה
 אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהָבִיֵא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְאִשָּׁם וְתִמִּים
 הָרֹאשִׁנִּים יִפְלוּ בִּי שָׂמָא נִזְרוֹ: (יג) וְזֹאת תוֹרַת הַנִּזְוֵה
 בַּיּוֹם מְלֵאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיֵא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 (יד) וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ חָמִים אֶחָד
 לְעֹלָה וְכִבְשֶׂה אֶחָת בֶּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לַחֲטָאתַת וְאֵיל־
 אֶחָד חָמִים לְשִׁלְמִים: (טו) וְסֹל מִצּוֹת סֹלֶת חֲלֵלָה בְּלוּלָה

társaságos élet köreibé. az első tehát, a' mit tennie kellett az vala, hogy a' visszavonulás jeleit letegye. — (7) E' szónak itt kettős értelme van: az első elkülönzés, ön megtartóztatás, a' másik korona. A' fordításban azt egy szóval ki nem tehetjük, E' versre Aben Ezra azt jegyzi meg bölcsen: „És tudd meg, hogy minden ember a' világi kívánságok rabja, 's csak az a' valódi király, csak az bírja a' díszes ko-

és tegyen a' pap vele ezen rendelés szerint. — (31) És meg-
szabadul a' férfi a' büntől, a' nő pedig bűnét viselendi. —

VI. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondyán: —
(2) Szólj Jiszáél fiaihoz, és mond meg nekik: Ha férfi
vagy nő kiválik, elkülönzés fogadást tevén, hagy elkülö-
nözze magát Jehova tiszteletére. — (3) Bortól és más
részegítő italtól tartóztassa magát, borecetet és más
részegítő italból készített ecetet ne igyék, és mindent
a' miben szőlő áztatott ne egyék, sőt szőlőt se egyék se
nyersét se asszú szőlőt (4) Az elkülönzés minden napjain át,
semmit ne egyék, a' mi szőlőből készül, a' szőlő mag-
vától fogva a' szőlő hajáig. — (5) Az elkülönzés foga-
dásának egész idején át, borotva ne érje fejét, míg be-
telnek a' napok, mellyeken át elkülönözve akar lenni Je-
hova tiszteletére. Szent legyen és hagyja szabadon nőni
fejének haját. — (6) Az egész idén át, mellyen elku-
lönözve akar lenni Jehova tiszteletére, ne menjen be

---

i. Lev. 10 f. 9 v, a' jegyz. — (5) Az illedelem szokásához
tartozott alkalmasint a' Jiszáéliták között a' haját megnyírni,
(nem kopasztani! mert ez a' gyászolás jele volt. I. Lev.
21 f. 5. v. jegyz. a' hol megkopaszták helyett hibásan
megnyírják áll) a' ki tehát haját szabadon nőni (hagytá
tetteleg kijelentette, hogy visszavonul a' társaságtul. Deut 21
f. 12. v. a' hadi fogolynőről, kit egy Jiszáélita el akar vin-
ni, az mondatik „Vidd be őt házába, ő pedig nyírja le ha-
ját és messe el körmelt.“ És csak ugyan az idegen rabnő
férje házába lépve újra visszatér az akaratja ellen elhagyott

לָהּ הַפְחִין אֶת כָּל־הַתּוֹרָה תּוֹנֵאת: (ב) וְנִקְחָהּ הָאִישׁ מֵעֵין

וְהָאִשָּׁה הִיא תִשָּׂא אֶת־עֵינֶיהָ: פ

ו (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר. (3) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אֶזְוֵאִשָּׁה כִּי יִפְלֵא

לְגַדְדוֹ גֶדֶד גָּזִיר לְחִזְרוֹ לִיהוָה: (ג) מִיָּן וְשָׂכַר גִּזְרֵי חֶמֶץ

גִּזְרוֹ חֶמֶץ שָׂכַר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל־מִשְׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה

וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשִׂים לֹא יֹאכֵל: (ד) כָּל יְמֵי גִזְרוֹ מִכָּל

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּזְרוֹ מִחֲרָצִים וְעַד־זֶן לֹא יֹאכֵל:

(ה) כָּל־יְמֵי גִדְדוֹ גָזִיר תָּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־

מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִגִּיר לִיהוָה קָדֵשׁ יִהְיֶה גִדְל פָּרַע שְׁעַר

רֹאשׁוֹ: (ו) כָּל־יְמֵי הַגִּזְרוֹ לִיהוָה עַל־גַּפּוֹ שֶׁמֶת לֹא יָבֵא:

VI. (2) E' versben az elkülönzés fogadása nem rendeltetvén, hanem mint ösmert szokás említetvén, nem hihetetlen *Michaelis* és *Rosenmüller* állítása, miként az elkülönzés fogadásának eredetét Egyiptomban kell keresnünk, és hogy a' szent irás ezen különben pogány intézmenynek — annak, Jehova tiszteletére" való rendelése által — csupán új irányt jeleit ki. Azonban már több ízben említettük, hogy a' Mosaismus elveinél fogva a' világot ellentétben kell képzelnünk az Istenivel, és hogy a' világról lemondani, annyi, mint magát szorosabban Istenhez kapcsolni, már pedig az elkülönzésnek fogalmában fekszik a' világ anyagi élvezeteiéről való önmegettartóztatás, és így a' Mosaismus elvénél fogva azzal szükségkép szentesülés is jár. — (3) שָׂכַר

ra. — (26) És vegyen a' pap a' lisztáldozatból tele márkával emlékáldozatul, és hagyja füstben fölszállani az oltáron, annakutána adja meginni a' nőnek a' vizet. —

(27) És a' hogy megittatta a' vizet, leend, ha megszeplősített és hűtlenséget követett el férjén, az átokhozó viz bemenend abba keserűsége, és megdagadand hasa és tompora fogyand, és azon nő leend átokra népe között.

— (28) Ha pedig meg nem szeplősített a' nő, hanem tiszta ő; bántatlan maradand, és magzatot kapand.

— (29) Ez a' rendelés a' féltékenység ügyében; mikor egy nő kicsapong férje alatt, és megszeplősített.

(30) Vagy mikor valakit megszáll a' féltékenység szelleme és gyanúba veszi nőjét: állítsa a' nőt Jehova elé,

még említenünk kell hogy az ő kor és a' közép kor más nemzetelnél is találtattak hasonló istenitétek (ordaliák), sőt a' Hindúknál még napjainkban is divatozik hasonló szokás, és Dampier (Reise um die Welt III. Th. S. 91. 92.) a' Guineabellékről azt beszéli: Ha valaki valami bűn gyanújába, kiváltképpedig paráznaság gyanújába esik; a' Fetisseer, vagy a' pap különös kísértetet tegyen, hogy a' valóságot napfényre hozza. Vegyen a' végeit egy ön készíttette keserű vizet, és kínálja meg vele ivásra a' gyanúst. Ha vonakodik azt meginni azonnal bűnösnek nyilatkoztatik. Ha pedig kiissza és ő bűnös, hasa földagad és szétpattan; ha pedig nem bűnös az itálnak semmi rossz következése nincs. (l. Rosenmüller Bergensland). —

אֶל-הַמִּזְבֵּחַ: (כו) וְקִמֵץ הַכֶּתֶן מִן-הַמִּנְחָה אֶת-אִזְכָּרְתָּהּ
 וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחַר יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמַּיִם:
 (כז) וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְהִיְתָה אִם-נִטְמָאָה וְתִמְעַל מֵעַל
 בְּאִשָּׁהּ וּבָאָה בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמַיִם וְצָבְתָה בַטָּהַר
 וְנִפְלָה יִרְכָּה וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקֶרֶב עַמָּה: (כח) וְאִם-
 לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְסִדְרָה הוּא וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זֶרַע:
 (כט) זֹאת תִּזְכֹּר הַקְּנֵאת אִשֶּׁר תִּשְׁמָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה
 וְנִטְמָאָה: (ל) אוֹ אִישׁ אִשֶּׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה
 וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה

az orvosok *hydrops ovarii*-nak, neveznek, és mely az ab-
 ban szenvedőt keptelenné teszi, szülésre, sőt magára a' nő-
 szés cselekvényére is. — (27) Ezen irtóztató szertartásra,
 melly, minden világ előtt, szent helyen, a' gyanus sze-
 mélyt bizonyosan a' legszorogósb állapotba a' világon hely-
 heztette, csak nem lehetetlen volt a' nőnek, ha bűnös volt,
 meg nem vallani; 's 'e szempontból tekintve, okunk volna
 az egész rendelést csak ijesztőnek hinni (I. More Nebuchim
 3. 49) azonban a' határozottan jóslott anyagi csapások,
 mellyek (a' Misnah szerint, Szóta I. 7.) mintegy hasonló
 hasonlóval torolva meg a test épen azon részeit érték,
 mellyekkel a' bűn elkövetetett, ténylegesre mutatnak. —
 Általában minden esetre az egész rendelés a' nők valódi ér-
 dekében feküdt, midőn az által a' férj önbuszújának eleje vé-
 tetett, a' mi a' heves keletieknél nem csekélység. Végre

meg a' nő fejét, és tegye tenyereire az. emlékeztetés lisztáldozatát, melly féltékenység liszt áldozata; és a' pap kezében legyen a' keserü, átokhozó víz. — (19) És esküdtesse meg őt a' pap, és mondja a' nőnek: Ha senki veled nem hált, és hogy ha ki nem csapongtál fertőzetre férjed alatt, o szabadúlj meg e' keserü, átokhozó víztől! — (20) Ha pedig kicsapongtál férjed alatt, és megszeplősítettél, és más férfival közesültél férjeden kívül. — (21) Esküdtesse meg a' pap a' nőt átkos esküvel, és mondja a' pap a' nőnek: Tegyen tégedet Jehova átkos esküvé néped között, adván Jehova, hogy tomporod fogyand és hasad földagadand (22) És bemenjen az átokhozó víz béledbe a' has földagasztására, és a' tompor fogyasztására; és a' nő mondja: Amen! Amen! — (23) És írja a' pap ez átkokat levélre, és mossa le azután a' keserü vízbe. — (24) És itassa meg a' nővel a' a' keserü, átokhozó vizet, és menjen belé az átokhozó víz keserüségre. — (25) Annakutána vegyē el a' pap a' nő kezéből a' féltékenység lisztáldozatját, és lógassa meg a' lisztáldozatot Jehova előtt, és vigye föl azt az oltár-

---

fogyand és hasad földagadand. Gyanitom-azt mondja e' helyt Michaelis — hogy ez egy természetes, bár ritka nyavalya leírása, a' mellyet az isteni gondviselés nyilvános büntetésül rótt a' hitszegőkre. Van csak ugyan egy igen ritka nő-nyavalya, mellyben a' nő teste földagad, a' tomporok fogynak. E nyavalya neme a' vízkórságnak, mellyet

לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת־
 מִנְחַת תּוֹכְרוֹן מִנְחַת קִנְיָאֵת הָיָא וּבִגְד חֲפָהּ יִהְיוּ מִי הַמָּרִים
 הַמְאָרְרִים: (יט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַאֲמַר אֶל־הָאִשָּׁה
 אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת
 אִישׁךָ תִּנְקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה: (כ) וְאֵת כִּי־
 שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמַאֲת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שִׁכְבְּתוֹ
 מִבְּלַעְדֵי אִישׁךָ: (כא) וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת
 הָאֵלֶּה וַאֲמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לְאֵלֶּה וְלִשְׁבַעַה
 בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יְרֵכְךָ נִפְלֵת וְאֶת־כַּסְּנֶךָ צָבֵה:
 (כב) וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ לְצִבּוֹת בְּטָן
 וְלִנְפֹל יֵרֵךְ וַאֲמַרְהָ הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן: (כג) וְכָתַב אֶת־
 הָאֵלֶּת הָאֵלֶּת הַכֹּהֵן בְּסֹפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים: (כד) וְהִשְׁקָה
 אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם
 הַמְאָרְרִים לְמָרִים: (כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־
 מִנְחַת הַקִּנְיָאֵת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ

ἄλεγμαυὸς a' me ggy ō z ödés vize alkalmasint **הַמָּרִים** helyett
 a' tanítók, megmutatók) olvastak. Azonban az egész
 „keserű, átokhozó víz“ alkalmasint csak képleges kifejezése
 annak: „viz, mely jajt és nyomoruságot hoz a' hűtelen-
 re.“ — (21) adván Jehova, hogy temporod

papnak ad, azé. — (11) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (12) Szólj Jiszráél fiaihoz, és mond meg nekik: Ha valakinek nője megtéved, és hűtlenséget követ el ellene. — (13) És hál valaki vele, a' mi férje szemei előtt titok marad, mert elrejtett, midőn megfertőztette magát; tanu pedig nins ellene, és rajta nem kapattott. — (14) De a' férjt megszállja a' féltékenység szelleme, hogy gyanúban tartja nőjét, 's ez csak ugyan megfertőztetett; vagy megszállja a' féltékenység szelleme, hogy gyanúban tartja nőjét, jóllehet az meg nem fertőztetett. — (15) Akkor vigye a' férfi nőjét a' paphoz, és vigyen el érte való áldozatul egy tizedéfa árpalisztet; de ne öntsön arra olajt és ne tegyen arra tömjént, mert féltékenység lisztáldozatja az, emlékeztetésnek lisztáldozatja, vétket emlékezetbe hozó. — (16) A' pap tehát vezesse elő a' nőt, és állítsa Jehova elé. — (17) És vegyen a' pap szent vizet cserép edényben, a' porból is, melly a' hajlék talaján leend vegyen a' pap és vesse a' vízbe (18) És állítsa a' pap a' nőt Jehova elé, és meztelenítse

---

venni: mind a' kettő ugyan is általában az áldozatoknak legszébb ékességét teszi, és így szükségkép el kellett olly áldozatnál maradnia, melly valami megvetendővel volt viszonyban. Innen a' Thalmud *שלא יהא קרבן מהוור*. — (17) *מים קדשים* szent vizet — a' szentség medenczében lévő vizet. — (18) *מים* szó értelméről igen különbözők a' magyarázók véleményei. Legkülönösb a' Septuaginta fordítása *το ὕδωρ τῶ*

- V. (1) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: —
- (2) Parancsold meg Jiszráél fiainak, hogy küldjenek ki a' tanyából minden poklost, minden szivárban szenvedőt, és mindent ki halottan tisztátalanná lett. — (3) Akár férfi, akár nőszemély küldjétek ki a' tanyán kívül, hogy meg ne tisztátalanítsák tanyájokat, mellynek közepén én lakozom. — (4) S' cselekvének úgy Jiszráél fiai, és kiküldék azokat a' tanyán kívül, a' mint meghagyta vala Jehova Mósehnek, úgy cselekvének Jiszráél fiai. —
- (5) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (6) Ha férfi vagy nő vétkezik embertársán, s az által hűtlenséget elkövetvén Jehova ellen, e' személy bűnössé lesz. —
- (7) Vallják meg bűnöket, mellyet elkövettek, és térítsék meg a' kárt, 's a' tőket és annak ötöd részét adja hozzá; és adja annak, a' ki ellen vétkezett. — (8) Ha nem leend a' férfinak rokona, kinek megtéríthetné a' kárt, a' kár, melly megtérítetik Jehováé, a' papot illeti, az engesztelő koston kívül, mellyel tétetik engesztelés érte. —
- (9) Jiszráél fiainak minden szentségeiből elválasztott aján-dék, mellyet elhozzák a' páphoz, övé legyen. — (10) Kinek kinek szentségei sajátjai legyenek, a' mit valaki a'

---

l. felj. 2 f. — (8) לְרֵי לְכֹהֵן (Jehovát illeti, és azért adassék Jehova szolgájának a' papnak. — (9) לְוֵי יְהוָה (övé legyen és nem kell osztoznia a' többi papokkal. — (10) לְיָדָיו (sajátjai legyenek, hogy rendelkezessen rólok, melly pap-

ה (6) וידבר יהוה אל-משה לאמר: (3) צו את-בני ישראל וישלחו מן-תַּמְתַּנָּה בל-צָרוּעַ וכל-זָב וכל טָמֵא לנֶפֶשׁ: (ג) מִזְבֵּךְ עַד-נִקְבָה תִשְׁלַח אֶד-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלַחֻם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: (ד) ויעשו-כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וישלחו אותם אל-מחוץ למחנה באֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ (ה) וידבר יהוה אל-משה לאמר: (ו) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶד-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מֵעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה חַנּוּפֵשׁ תְּהוּא: (ז) וְהִתְדוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׂם לוֹ: (ח) וְאִם-אִין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם חַמוּשָׁב לִיהוָה לִכְהֵן מִלְבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו: (ט) וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה: (י) וְאִישׁ אֶת-קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה: פ רביעי

V. (2) A' Thalmud véleménye szerint (Peszachim 67 l.)

a' poklos mind a' három tanyából, a' szivarban szenvedő csak a' két belső, a' halottan tisztátalanná lett csak az egy legbelsőbb tanyából küldettett ki. A' tanyák elrendezéséről

feljebb ötven évesig, minden, ki a' sereghez mehet szolgálatra az összejövet sátora körül. — (40) És valának számláltjaik, családjaik, törzsök-háznépeik szerint: két ezer hat száz harmincz. — (41) Ezek Gérsón fiai családjainak számláltjai, kik mindnyájan szolgálnak az összejövet sátorában, kiket megszámlált Móseh és Áhrón Jehova parancsára. — (42) Merári fiai családjainak számláltjai, családjaik, törzsök-háznépeik szerint. — (43) A' harminzhé évestől fogva és feljebb ötven évesig, minden, ki a' sereghez mehet, szolgálatra az összejövet sátora körül. — (44) Valának mondom számláltjaik, családjaik szerint háromezeren két százan. — (45) Ezek Merári fiai családjainak számláltjai, kiket megszámlált Móseh és Áhrón Jehovának Móseh által kinyilatkoztatott parancsára. — (46) Mindnyájan a' megszámláltak, kiket megszámlált Móseh és Áhrón és Jszaél fejedelmei a' Leviták közül, családjaik és törzsök-háznépeik szerint. — (47) A' harmincz évestől fogva és feljebb ötven évesig minden, ki elmehet szolgálatot teendő vagy hordásban munkálódó az összejövet sátora körül. — (48) Valának, mondom, számláltjaik nyolcz ezeren öt százan és nyolczvan. — (49) Jehovának Móseh által kinyilatkoztatott parancsa szerint számláltak meg őket, mindenkit szolgálatja és terhe szerint, és így történt is a' megszámlálás, melyet parancsolt Jehova Mósehnek. —

וְעַד בְּחַמְשֵׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד׃
 (מ) וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת אֲבֹתָם אֲלֵפִים וְשֵׁשׁ
 מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ (מא) אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן
 כָּל־חֶעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי
 יְהוָה׃ (מב) וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת
 אֲבֹתָם׃ (מג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְזָמְעָלָה וְעַד בְּחַמְשֵׁים
 שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד׃ (מד) וַיְהִי
 פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם שְׁלֹשֶׁת אֲלֵפִים וּמֵאוֹתָיִם׃ (מה) אֵלֶּה
 פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי
 יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ (מו) כָּל־חַפְקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
 וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבַיִת אֲבֹתָם׃
 (מז) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְזָמְעָלָה וְעַד בְּחַמְשֵׁים שָׁנָה כָּל־
 הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד׃
 (מח) וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלֵפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃
 (מט) עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־
 עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשְׁאֹו וּפְקוּדֵיוֹ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־

מֹשֶׁה׃ פ שלישי

őket, mindent ki a' sereghez mehet, szolgálatot teendő az
 összejövet sátoránál. — (31) Ez a' fölügyelésök alá
 tartozó teher, minden szolgálatjoknál az összejövet sátorá-
 ban: a' hajlék deszkái, retesz-rúdai, oszlopai és talpai.
 — (32) A' pitvar oszlopai is körösleg, és azoknak tal-
 pai, szegei, kötelei, valamint azoknak minden szerszá-
 mai, és mind az, a' mi szolgálatjokhoz tartozik; név
 szerint pedig megszámláljátok a' fölügyelésök alá tartozó
 teher egyes edényeit. — (33) Ez Merári fiai családjá-
 nak tisztje minden szolgálatjoknál az összejövet sátorában,
 Ithámárnak, Áhrón pap fiának fölügyelése alatt. — (34) És
 megszámlálá Móseh és Áhrón és a' község fejedelmi a'
 Kehathifák fiait, családjaik, törzsök-háznépeik szerint. —
 (35) A' harmincz évestől fogva és feljebb ötven évesig
 számlálá meg őket, mindent ki a' sereghez mehetett, szol-
 gálatra az összejövet sátoránál. — (36) Valának mon-
 dom számláltjaik, családjaik szerint: két ezer két száz öt-
 ven. — (37) Ezek számáltjai a' Kehathi családok-
 nak, mind azoknak, kik szolgálatra az összejövet sátorá-
 ban, alkalmasak valának, kiket megszámlált Móseh és Áh-
 rón, Jehovának Móseh által kinyilatkoztatott parancsára
 — (38) Gérsón fainak számláltjai, családjaik, törzsök-
 háznépeik szerint. — (39) A' harmincz évestől fogva és

---

nevezése szerinti átadás értetik, úgy hogy például ennek
 deszkák, egy másiknak oszlopok adattak hordani. —

הָבֵא לְצִבָּא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֱהֹל מוֹעֵד: (לב) וְזֹאת
 מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֱהֹל מוֹעֵד קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
 וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדְנָיו: (לג) וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֹדְנֵיהֶם
 וַיְתַדְתֶּם וַיְמִיתֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׂמֹחַת
 תִּפְקְדוּ אֶת־כָּלִי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם: (לג) וְזֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת
 בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֱהֹל מוֹעֵד בֵּיד אֵיתָמָר בִּן־אֶהֱרֹן
 הַכֹּהֵן: (לד) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן וּנְשֵׂאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי
 הַקָּהָל לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם: (לה) מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
 וְזִמְעָלָה וְעַד בְּנֵי־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לְצִבָּא לַעֲבֹדָה
 בְּאֱהֹל מוֹעֵד: (לו) וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם אֲלֵפִים
 שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (לו) אֵלֶּה פְּקֻדֵי מִשְׁפַּחַת הַקָּהָל
 כָּל־הָעֹבֵד בְּאֱהֹל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן עַל־פִּי
 יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: ם שני (לח) וּפְקֻדֵי בְּנֵי גֵרֶשׁוֹן
 לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם: (לט) מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְזִמְעָלָה

19 v. mondásból lesz világos. — (32) בשמות névszerint. Né-
 mely magyarázók véleménye szerint minden egyes szerszám-
 nak meg volt maga saját elnevezése, mint az ösmeretes két
 oszlopnak Selómóh templomában, melyek közül az egyik Jachin-
 nak és a' másik Boaznak neveztetett (1. Reg 7 f. 21 v.). Azon-
 ban valószínűbb, hogy csak a' szerszámoknak közönséges el-

szentséget és meg ne haljanak. — (21) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (22) Vedd föl Gerson fiainak számát is törzsök - háznépeik, családjaik szerint. — (23) A' harmincz évestől fogva és feljebb ötven évesig számláld meg őket, mindent ki a' sereghez mehet, szolgálatot teendő az összejövet sátora körül. — (24) E' legyen tisztjök a' Gersonita családoknak a' szolgálatban és a' teher hordozásban: — (25) Hordozzák a' hajlék szőnyegeit és az összejövet sátorát, annak födelét és a' tachasbör takarót, melly rajta van felül és az összejövet sálora ajtajának födényt. — (26) És a' pitvar függőnyeit és a' pitvarkapu nyílásának födényt, melly a' hajlék és az oltár körül van körösleg és azoknak köteleit és szolgálatjokhoz kivántató minden eszközeit, és valami teendő van azok körül, ök tegyék meg. — (27) Áhrón és fiainak parancsa szerint legyen a' Gersoniták fiainak egész tisztje minden terhökben és minden szolgálatjokban, és bizatok fölügyelésök alá minden terhöket. — (28) Ez a' Gersoniták fiainak tisztje az összejövet sátorában, azoknak szolgálatja pedig Ithámárnak, Áhrón pap fiának fölügyelése alatt legyen. — (29) Merári fiait családjaik, törzsök - háznépeik szerint számláld meg. — (30) Harmincz évestől fogva és feljebb ötven évesig számláld meg

לראות את הקדש כבלע a' szóban lévő kifejezés pedig *εξαπνεα* hirtelennel fordítatik, melly jelentés רקי בלעי *רק* újób 7 f.

(כג) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) נָשָׂא אֶת־רֵאשׁ
 בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גִּסְהֶם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם: (כג) מִבֶּן
 שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקַד אֹתָם
 כָּל־הַבָּא לְצַבָּא וְצָבָא לַעֲבֹד עֲבָדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: (כד) זֹאת
 עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשְׁאָה: (כג) וְנָשְׂאוּ אֶת־
 יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכִּסֵּהוּ וּמִכִּסֵּה תַחֲשׁוּ
 אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (כו) וְאֶת־
 קַלְעֵי הַחֲצַר וְאֶת־כִּסְדֵי וּפְתָחֵי שַׁעַר הַחֲצַר אֲשֶׁר עַל־
 הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
 עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעֲבָדוּ: (כז) עַל־פִּי
 אֲהַרֹן וּבְנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל־מִשְׁאָה
 וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמַרְתָּ אֶת כָּל־מִשְׁאָה:
 (כח) זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד
 וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֲהֲרֹן חַכְתָּן: (כט) בְּנֵי
 מַרְרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקַד אֹתָם: (ל) מִבֶּן
 שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקַדְם כָּל־

veszi Onkelos ' ולא יעלון למחזי כד מכסן וכי' *)
 A' Septuag. szerint azonban a' szavak rendje ez: ולא יבאו

لا يدخلوا وينظروا عند تقطيع القوس *)

saroglyára. — (13) Annakutána a' hamvat az oltárról eltakarítván, borítsanak arra biborpiros ruhát. — (14) És tegyék arra minden edényeit, mellyekkel tétetik a' szolgálat rajta, a' serpenyőket, a' villákat, a' lapátokat és a' medenczéket, az oltár minden edényeit, és borítsanak arra tachasbőr takarót, és tegyék föl rúdjaikat. — (15) És a' hogy elvégzi Áhrón és fiai a' szentség' és a' szentség edényeinek betakarását, mikor a' tábor tovább száll, akkor jöjjenek el Keháth fiai elvinni azokat, hogy ne illessek a' szentséget és meg ne haljanak. Ez Keháth fiainak terhe az összejövet sátorában. — (16) Eleázárnak pedig, Áhrón pap fiának tisztében volt, a' világitásra való olaj, a' füstölésre való fűszerek és a' mindennapi lisztáldozat és a' kenet olaja; az egész hajlékra, mindenre, a' mi a' szentségben van, és annak edényeire való felügyelésen kívül. — (17) És szóla Jehova Móseh és Áhrónhoz, mondván. — (18) Ne hagyjatok kiirtatni Keháth családjának nemzetségét a' Leviták közül. — (19) Hanem azt miveljétek velök, hogy éljenek és meg ne haljanak, mikor járulandanak a' szentségek szentségéhez: Áhrón és fiai jöjjenek el és rendeljék el kit kit az ő tisztére és terhére. — (20) De be ne menjenek nézni, mikor betakarják a'

hogy a' szentség holmijának összerakásában való anyag eljárások által az okozatok, hogy a' Kahathiták illetnék a' szentséget, a' mi ezeknek halált hozna 1. Sam. 6 és 2 Sam. 6. — (20) תלע תלע tulajdonkép elnyelni itt eltakarni. Így

במכסה עור תחש ונתנו על-המוט: (יג) ודשנו את-
המזבח ופרשו עליו בגד ארזמן: (יד) ונתנו עליו את-
כל-כליו אשר ישרתו עליו בהם את-המחלת את-
המזלגת ואת-היעים ואת-המזרקת כל כלי המזבח
ופרשו עליו כסוי עור תחש ושמו בדיו: (טו) וכלרה
אהרן ובניו לכסת את-הקדש ואת-כל-כלי הקדש
בנסע המחנה ואחרי-כן יבאו בני-קהת לשאת ולאיגעו
אל-הקדש ומתו אלה משא בני-קהת באהל מועד:
(טז) ופקדת אלעזר וכן אהרן הכהן שמן המאור וקמרת
הסמים ומנתת התמיד ושמן המשחה פקדת כל-המשכן
וכל-אשר-בו בקדש ובכליו: פ מפטיר (יז) וידבר יהוה
אל-משה ואל-אהרן לאמר: (יח) אל-תכריתו את-שבת
משפתת הקהתי מתוך הלוגים: (יט) ונאתו עשו להם
ותיו ולא ימתו בגשתם את-קדש הקדשים אהרן ובניו
יבאו ושמו אותם איש איש על-עבדתו ואל-משאו:
(כ) ולא-יבאו לראות בבלע את-הקדש ומתו: פ

אל תכריתו וכו' (18) — lités ne tétetett legyen. (Rosenmüller). — Ne hagyjátok kiirtatni Keháth családjának nemzetségét a' Leviták közül — vigyázzatok, ne

nak rá felül teljesen kék ruhát, és tegyék föl rúdjaikat. — (7) És [az udvarlási kenyerek asztalára borítsanak kék ruhát, és tegyék rá a' tálakat, a' csészékét, a' tisztítókat és a' fedőeszközöket, a' naponkénti kenyér pedig azon legyen. — (8) És borítsanak azokra karmazsín színű ruhát és takarják be azt tachsbőr takaróval és tegyék föl rúdjaikat. — (9) És vegyenek kék ruhát és takarják be a' világításra való gyertyatartót, és ennek mécseit, hamveöif, és minden olajedényeit, a' mellyekkel tétetik a' szolgálat körülette. — (10) És tegyék azt minden edényeivel egybe tachsbőr takaróba, és tegyék saroglyára. — (11) Az arany oltárt is borítsák be kék ruhával, és takarják be tachsbőr takaróval és tegyék föl rúdjaikat. — (12) És vegyetek minden szerszámokat, mellyekkel tétetik a' szolgálat a' szentségben, és tegyék azokat kék ruhába, és takarják be tachsbőr takaróval, és tegyék

---

σιν αὐτοῦ, καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὸ εἰς κάλυμμα δερμάτινον, καὶ ἐπιθήσουσι ἐπὶ ἀναφορεῖς — és vegyenek biborpiros ruhát és takarják be a' medenczét és annak lábát, és tegyék azt tachsbőr takaróba és tegyék saroglyára. E' vers— azt mondja Capillus Lajos (Crit. S. p. 489 edit. Hal.) minden esetre hibásan hagyatott ki a' héberből. Miért is hagyatnék ki a' szentség egyes darabjai összerakásának leírásában a' medencze és annak lába, a' mellyet a' hajlék tovább szállítása alkalmával csak még is színtele el kellett vinni? Capellussal egyet értenek Grotius és Hubigantus. És valóban alig hihető hogy itt a' medenczéről em-

felszámúakért közülök. — (49) Vevé tehát Móseh a' váltságpénzt, a' Leviták által megváltottakon kívül való felszámúaktól. — (50) Jisráél fiainak elsőszülöttjeitől vevé e' pénzt: ezer háromszáz hatvan öt sekelt, a' szentség sekele szerint. (51) És adá Móseh a' váltságpénzt Áhrónnak és fiainak Jehova parancsolatja szerint, a' mint meghagyta Jehova Mósehnek. —

IV. (1) És szóla Jehova Mósehhez és Árónhoz, mondván: — (2) Vedd föl Keháth fiainak számát Lévi fiainak közül családjaik, törzsök - háznépeik szerint. — (3) Harmincz évestől fogva és feljebb az ötven évesig; mindent, ki a' sereghez mehet, munkát teendő az összejövet sátoránál. — (4) Ez Keháth fiainak tisztje az összejövet sátorában: a' szentek szentje. — (5) És jöjjenek el Áhrón és fiai, mikor tovább száll a' tábor, és vegyék le a' födező kárpitot, és fedjék be azzal a' tanuság szekrényét. — (6) És tegyenek arra tachasbőr takarót, és borítsa-

---

nézve a' harminczadik év határoztatott. Ezen ellenmondás elhárítására a' Thalmud (Cholin 27 l.) a' dolgot így akarja érteni: hogy a' Levita huszonöt éves korában vétetett ugyan föl, de csak 30-ban, öt próba - év után, kezdhette el hivatalos szolgálatját. Itt tehát a' rendes szolgálat elkezdéséről, ott pedig a' fölvételről van szó. A' Septuag. teljes önkénnyel, a' csomót, mellyet el nem oldhatott, elmetszve, mindenütt a' hola' „harmincz éves“ előkerül „huszonöt éves“ tesz, hogy a' 8 f. 24 v.ével összevágjon. — (4) A' szentek szentje a' szent szekrény, az asztal, a' gyertyatartó, az oltárok.

פְּדוּיֵי הָעֶרְפִּים בָּהֶם: (מט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם
מֵאֵת הָעֶרְפִּים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם: (כ) מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וְאַלְף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: (כא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדוּיִם
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כִּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: פ שביעי

ד (כ) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כב) נָשֵׂא
אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם
לְבֵית אֲבֹתָם: (כג) מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה וְעַד בֶּן־
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כֹּל־בָּא לְצַבָּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:
(כד) וְאֵת עֵבֶרֶת בְּנֵי־קָהָת בְּאַהֲל מוֹעֵד קֹדֶשׁ תִּקְדָּשִׁים:
(כה) וְכֹא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעֵי הַמִּחֲנֶה וְהוֹרִידוּ אֶת פְּרֻכַת
הַמִּסָּד וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת: (כו) וַנִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסֶף

הפדוים ק'

חופן שלש מאות לויס זכורות היו ודיה שיפקינו (a' Thalmud szerint)
Valamint magok a' Leviták, úgy a'
Leviták által be nem váltott elsőszülöttek pénzváltásai is
a' papokéi legyenek. F e l s z á m ú s ü b e r j á h l i g .

IV. (2) Ezen új összeírásnak célja volt azon Leviták szá-
mát megtudni, kik már azon korba értek, hogy hivatalos
foglalatosságokat elkezdhatték: e' kor' a' következő versben
határozottatik meg. — (3) Tovább 8 f. 24 v. szerint a' Leviták
már huszonöt éves korokban vétettek föl, mildön itt azokra

és Áhrón Jehova parancsolatjára családjaik szerint, minden férfineműek egy hónapostól fogva és feljebb huszonkét ezeren. — (40) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: Számláld meg Jiszráél fiainak férfinemű elsőszülöttjeit, és vedd föl neveik számát. — (41) És válaszd el a' Levitákat nekem én Jehova — Jiszráél fiainak minden elsőszülöttjei helyett, és a' Levitáknak barmait Jiszráél fiainak elsőszülött barmai helyett. — (42) És megszámlálá Móseh, a' mint megparancsolta neki Jehova, Jiszráél minden elsőszülöttjeit. — (43) És valának minden férfinemű elsőszülöttek, neveik száma szerint egy hónapostól fogva és feljebb megszámloltjaik szerint huszonkét ezeren két százan és hetven hárman. — (44) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (45) Vedd a' Levitákat Jiszráél fiainak minden elsőszülöttjei helyett, és a' Levitáknak barmait barmaik helyett, és legyenek enyimék a' Leviták: én Jehova. — (46) A' mi pedig a' két száz hetven háromnak megváltását illeti, mennyivel a' Jiszráeliták elsőszülöttjei a' Leviták számát meghaladták: (47) Végy öt öt sekelt minden főért, a' szentség sekele szerint vedd azt, húsz Géra legyen a' sekel. — (48) És add a' pénzt Áhrón és fiainak, váltságúl

---

zon a' Leviták első szülöttjei valának, és mint ilyenek a' nélkül is az Isten tiszteletére elvászta lévén, nem szolgálhattak más elsőszülöttek kicseréltetésére. (Szepessy bibliája

יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתְּךָ כָּל־זָכוֹר מִבֶּן־חֲדָשׁ וּמֵעֶלְהָ שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים
 אֶלֶף: ס שְׁשִׁי (מ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פֶּקֶד כָּל־בְּכוֹר
 זָכוֹר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֲדָשׁ וּמֵעֶלְהָ וְשָׂא אֶת מִסְפַּר
 שְׁמֹתָם: (מא) וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־
 בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר
 בְּבֵהֱמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (מב) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (מג) וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכוֹר
 בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֲדָשׁ וּמֵעֶלְהָ לִּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים
 אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּים: פ (מד) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (מה) קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאֵת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתָּם וְהִיוּ־לִי הַלְוִיִּם
 אֲנִי יְהוָה: (מו) וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמֵּאָתָּים
 הָעֵדְרָפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (מז) וְלָקַחְתָּ
 חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לַגִּלְגָּלֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח
 עֶשְׂרִים גֶּרֶה הַשֶּׁקֶל: (מח) וְנָתַתָּה תְּכֵסֶפֶת לְאַהֲרֹן וּלְבְנָיו

szó jelen versünkben, mely Kenikottnak 8 és Rossi
 4 Codexeiben hibázik, 's a' Samaritanus syr, és Copt fordítá-
 sokban sincs meg, azonfelül a felj 5 v. - seli összvehangzás
 tekintetéből is kihagyatandó volna. — שְׁנַיִם וְכו' huszon-
 két ezere. A' 22, 28 és 34 versben előszámiálttatok ösz-
 szevévén nem 22000, hanem 22300 jön ki; mivel három szá-

ség edényei, mellyekkel tétetik a' szolgálat, és a' fődény minden ahhoz tartozó szolgálattal. — (32) Lévi legfőbb fejedelme: Eleázár Áhrón pap fia, a' szentség körületti szolgálatot ellátók' tisztviselője. — (33) Meréritől valának: Machli és Músi családjai; ezek Merári családjai. (34) Számláltjaik pedig minden férfineműt az egy hónapostól fogva és feljebb számba véve: hat ezer két száz. — (35) És a' Merári családok törzsökházának fejedelme: Czúriél Abichájil fia. A' hajlék oldala mellett éjszak felől tanyázzanak. — (36) Merári fiainak pedig gondviselési tiszte: a' hajlék deszkái és annak talpai, és minden edényei minden ahhoz tartozó szolgálattal. — (37) És a' pitvar oszlopai körösleg és azoknak talpai, azoknak szegői és kötelei. — (38) A' hajlék előrésze előtt, az összejüvet sátorának keleti oldalán tanyáznak Móseh Áhrón és fiai, a' szentség szolgálatjának gondját viselendők Jiszráél fiainak óvásául, az avatlan pedig, ki közel járuland, halállal büntetessék. — (39) A' Leviták minden számláltjai, mellyeket megszámlált Móseh

---

Illyen igazítás példáját láttuk Gen. 18 ft. 22 xr. (tévedesből jegyzetemben סופרים szót ott *másolókkal*, tettem ki írók helyett. A második megvizsgálás némely felesleges kötbe-tük kitörülését vevé czélba; ez mondatik עמור סופרים az *írók törlésének*. Illyenféle igazítás az אחר העברו Gen. 18f. 5 v. a' régi kéziratokban található ואחר העברו helyett. A harmadik revisio alkalmával a' kétes szavak, fölkberakott ugy nevezett rendkívüli *pontocskák* által jeleltettek ki. Illyen kétes

וּתְמוּבַחַת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׂרְתוּ בָהֶם וְתַמְסֹךְ וְכֹל
עֲבֹדָתוֹ: (לג) וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן
פָּקְדֵת נְשִׂמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ: (לד) לְמֹרְדֵי מִשְׁפַּחַת
בַּמְחֹלֵי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוֹשֵׁי אֱלֹהִים הֵם מִשְׁפַּחַת מֹרְדֵי:
(לה) וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפָּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֲדָשׁ וְמוֹעֵלָה שְׁשֶׁת
אֲלָפִים וּמֵאתָיִם: (לו) וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֹרְדֵי
צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחֵיל עַל־יַרְדֵּךְ הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צַפְנָה: (לז) וּפְקֻדֵת
מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֹרְדֵי קָרָשִׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחִיו וְעַמְדָּיו וְאֲדָנָיו
וְכֹל־כְּלָיו וְכֹל עֲבֹדָתוֹ: (לח) וְעַמְדֵי הַחָצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם
וַיִּתְּתֵם וּמִיתְרֵיהֶם: (לח) וְהַחֲנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה
לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵדוֹ מִזֹּרְחָה מִשָּׁהוּ וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים
מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּה תִּקְרָב יוֹמֵת:
(לט) כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵי

בְּקוֹר עַל וְאַחֲרָיו

mint Jes. 60. f. 17. v. és 2. Chron. 24. f. 11. v. Az arab *) praefectus curandae rei fordításommal egyező. — (38) למשמרת בני ישראל Jiszraél fiainak ovásául — hogy megovják Jiszraél fiait, hogy ne közeledjenek a' szent hajlékhoz. — (39) A' Thalmudban a' szent írás kéziratának három nemű javításairól és igazításairól tétetik említés. Az első megvizsgálás a' másolók tévedéséből becsúszott hibákat tárgyazá és neveztetik תקון סופרים *írók igazításának.*

Lilmi és Simei családok; ezek Gérsón családjai. — (22) Megszámláltjaik, minden férfineműt az egy hónapostól fogva és azon felül számba véve, megszámláltjaik, mondom: hét ezer ötszáz. — (23) Gérsón családja a' hajlék mögött tanyázzon nyugot felől. — (24) A' Gérsónita törzsök-házának fejedelme Eljásza fia. — (25) Gérsón fiainak tisztje az összejövet sátoránál leend: a' hajlék, a' sátor, annak takarója, és az összejövet sátorának ajtajánál li fődény. — (26) Ismét a' pitvar függönyei, és a' pitvar ajtajának fődénye, melly a' hajlék mellett van, és az oltár mellett körösleg, és minden munkájához megkívántató kötelek. — (27) Keháthtól valának: az Amrami, a' Jiczári, Chebróni és Áziéli családok; ezek Keháth családjai. — (28) Szám szerint, minden férfineműek az egy hónapostól fogva és azon felül valának nyolcz ezeren és hatszázan, a' szentség körüli szolgálatot ellátók. — (29) Keháth fiainak családja tanyázzon a' hajlék oldala mellett dél felől. — (30) És a' Keháthi törzsök-házának fejedelme: Eliczafan Uziél fia. — (31) Tisztjökben vala: a' szekrény, az asztal, a' gyertyatartó és az oltárok, a' szent-

---

— a' még e' feletti takaró a' pirosló kosborök és tachasbörökből, és végre a' keleti oldalon lévő ajtónyílás előtti fődény. A' szent hajlék ezen egyes részeiről l. Exod. 26. f. — (31) והמזבחות az oltárok — az áldozatok és a' füstölgesnek oltárai. — (32) פקרת szószerint tisztviselő helyett,

הַשְׁמֵעִי אֱלֹהִים הֵם מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֻׁנִי: (כג) פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר
 כָּל־זָכָר מִבֶּן־חָדָשׁ וּמַעֲלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשָּׁה
 מֵאוֹת: (כד) מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֻׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יִחַנו יָמָּה:
 (כה) וַנְּשִׂיא בֵית־אָב לַגִּרְשֻׁנִי אֶלְיָסָף בֶּן־לֵאלִ:
 (כו) וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן בְּאַהֲל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהַאֲהֵל
 מִכִּסֵּתוֹ וּמִסֹּד פֶּתַח אֲהֵל מוֹעֵד: (כז) וּקְלָעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־
 מִסְדֵּי פֶתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת
 מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: ס (כח) וְלִקְהַת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי
 וּמִשְׁפַּחַת תִּיצְהַרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֹזִיאֵלִי
 אֱלֹהִים הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי: (כט) בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־
 חָדָשׁ וּמַעֲלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת
 הַקֹּדֶשׁ: (ל) מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קְהַת יִחַנו עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן
 תִּימְנָה: (לב) וַנְּשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי אֶלִיצָפָן
 בֶּן־עֹזִיאֵל: (לג) וּמִשְׁמֶרֶתֶם הָאָרֶן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְרָה

lyai valának el nevezve. — (25) A' Leviták szolgálati foglala-
 tosságai itt csak alkalmilag és így csak általában adatnak
 elő, tov. 4. f. részletesben elősoroztatandók. — A' Gérsóniták
 tisztjében állott a' sátor nem szilárd eszközeinek vétele, úgy-
 mint: a' 10 belső szőnyeg (משכן) — a' 11 kecske-szőr sző-
 nyeg, melyek ama felett betakaró sátort (אהל) képezének,

és fiai mellé; Jiszáél fiai közül mint ajándék melléje rendelvek azok. — (10) Áhront pedig és fait bíz meg, hogy viseljék a' papi tisztségnek gondját; az avatlan pedig, ki oda közelít, megölessék. — (11) És szóla Jehova Mósehez, mondván: — (12) Én magamnak vevém a' Levitákat Jiszáél fiai közül, minden elsőszülött helyett, melly az anya méhét megnyitja Jiszáél fiai között; azért enyimek a' Leviták. — (13) Enyim pedig minden elsőszülött, mióta megöltem minden elsőszülöttet Miczrájim földén, magamnak szenteltem minden elsőszülöttet Jiszáélben, mind emberek, mind barmok közül, enyimek legyenek. Én vagyok Jehova. — (14) És szóla Jehova Mósehez, mondván: — (15) Számláld meg Lévi fiai törzsök-háznépeik, családjaik szerint; minden férfineműt az egy hónapostól fogva, és azon felül számláld meg őket. — (16) Megszámlálá tehát azokat Móse, Jehova szava szerint, a' mint meghagyatott neki. — (17) Valának pedig Lévi fiai neveik szerint: Gérsón, Keháth és Merári. — (18) Ezek pedig Gérsón fiainak nevei családjaik szerint: Libni és Simeí. — (19) Keháth fiai családjaik szerint: Amrám és Jiczhár, Chebrón és Uzziél. — (20) Merári fiai családjaik szerint: Machli és Músi. Ezek Lévi családjai törzsök-háznépeik szerint. — (21) Gérsóntól valának:

---

tethetők valának. — (17) גֵרְשׁוֹן וְכֹהֵן Gérsón, Keháth és Merári. Lévi e' három fiairól a' Levitáknak három fő osztá-

אֶת־הַלְוִיִּם לְאַחֲרָיו וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לוֹ מֵאֵת־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וְאֶת־אַחֲרָיו וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־
 בְּחֻצֹתֵם וְהָיָה תִּקְרָב יוֹמָת: פ

(יא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (יב) וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי
 אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם
 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: (יג) כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם
 חֲכַמְתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר
 בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: פ חֲמוּשִׁי
 (יד) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי לֵאמֹר: (טו) פִּקֹּד
 אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חָדָשׁ
 וּמַעֲלָה תִּפְקְדֵם: (טז) וַיִּפְקֹד אַתֶּם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה: (יז) וַיְהִי־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גִּרְשׁוֹן וְקַתָּה וּמֵרָרִי:
 (יח) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:
 (יט) וּבְנֵי קַתָּה לְמִשְׁפַּחְתָּם עֲמֶרָם וַיִּצְהָר הַחֲבֵרוֹן וְעֹזִיאֵל:
 (כ) וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת
 חֲלֹוֵי לְבֵית אֲבֹתָם: (כא) לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת חֶלְבָּנִי וּמִשְׁפַּחַת

Levit. 10. f. 1. v. — (15) A' Leviták az előszülöttek helyette-
 sel lévén, mint ezek, már egy hónapos koroktól fogva (1. tov.
 40. v. és 16. f. 16. v.) Istennek szentelvék, és így számba vé-

pusztájában, fiaik pedig nem valának nekik. És paposkodának Eleázar és Ithámar Áhrón atyjok előtt. — (5) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: (6) Hadd előlépni Lévi nemzetségét, és állítsd azt Áhrón pap elé, hogy szolgáljanak neki. — (7) És vigyék véghez a' különben általa és a' község által véghez viendőt az összejövet sátora előtt, megtévén a' hajlék körülötti szolgálatot. — (8) És legyen gondjok a' hajlék minden eszközeire, és Jiszráél fiainak minden munkáira, megtévén a' hajlék körülötti szolgálatot. — (9) Így rendeld a' Levitákat Áhrón

---

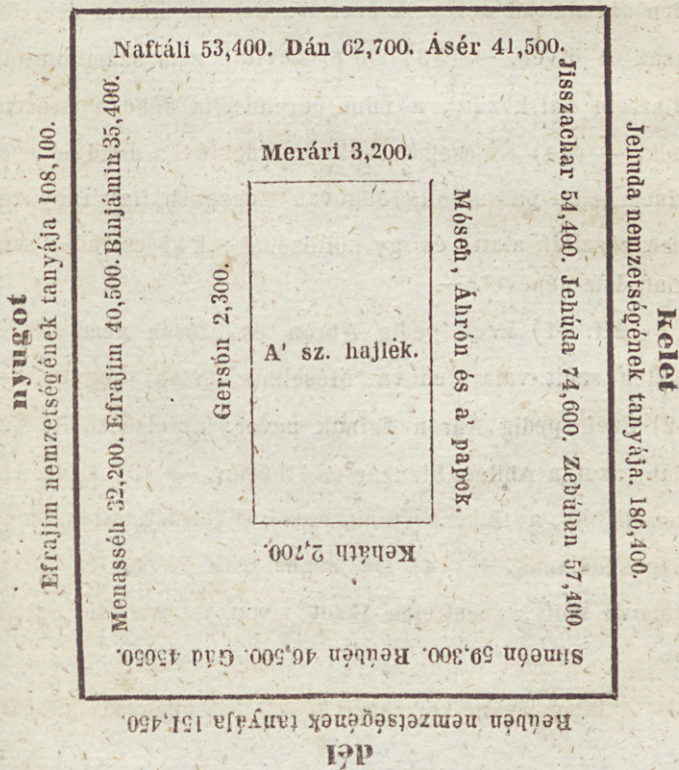
A' rabbik háromféleképpen mondják e' tábor: 1. A' szent hajlék a' pitvarral, mellyet *Isteni fülség tanyájának* מחנה שכינה neveznek. 2. A' Leviták tanyája מחנה לוי, melly a' szent hajlékot körül fogá, és végre *Jiszráél tanyája* מחנה ישראל. —

III. (1) A' Jiszráéliták után a' Levitákra kerülvén a' sor, ezek szinte megszámláltattak, 's a' táborbani helyzetök és hivatalos foglalatosságaik kijelöltettek; Áhrón és Móseh nemzedékei azonban itt nem mint Exod. 2. f. 16. v. hanem egyedül a' mennyiben a' szentség körülötti szolgálatra befolytak, lévén elősorozvák, itt legelőbb is csak Áhrón nemzedékéről tétethetett említés, mint a' kik egyedül paposkodtak, midőn Móseh saját fiai a' szolgálatra nézve a' többi Leviták sorába jutván, előleg teljesen elmeliőzvék, csak a' ább Amram nevezetének rovata alatt, melly Móseh' és Áhrón' törzsökháza, fordúlnak elő. — (3) I. Exod. 28. f. 41. v. a' Jegyz. — (4) I.

לפני יהוה במדבר סיני ובגים לא־היו להם ויכתן אלעזר
 ואיתמר על־פני אהרן אֲבִיהֶם: פ (ס) וידבר יהוה
 אל־משה לאמר: (ו) תקרב את־מטה לוי והעמדת אתו
 לפני אהרן הכהן ושרתו אתו: (ז) ושִׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתוֹ
 וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לְעֵבֶד אֶת־
 עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן: (ח) וְשִׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
 מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן: (ט) וְנִתְּתָהּ

éjszak

Dán nemzetségének tanyája 157,600.

szerint, fejedelme pedig Dán fiainak: Achiézer Ammisaddáj fia. — (26) És serege és számláltjai: hatvan két ezer és hétszáz. — (27) Mellette tanyázók: Ásér nemzetsége; Ásér fiainak fejedelme pedig: Pageiél Áchron fia. — (28) És serege és számláltjai: negyven ezer és ötszáz. — (29) Ismét Naftáli nemzetsége, és Naftáli fiainak fejedelme: Achira Énan fia. — (30) És serege és számláltjai: ötvenhárom ezer és négy száz. — (31) Dán táborának minden számláltjai: száz ötvenhét ezer és hat száz; utóljára induljanak, zászlóik szerint. — (32) Ezek Jiszráél fiainak számláltjai törzsök házaik szerint; a' táborok minden számláltjai seregeik szerint: hatszáz három ezer ötszáz és ötven. — (33) De a' Leviták nem számláltattak Jiszráél fiai között, a' mint parancsolta Jehova Mósehnek. — (34) És cselekvének Jiszráél fiai; mind e' szerint a' mint parancsolta Jehovah Mósehnek, így tanyázának zászlóik alatt, és így költözének; kiki családja szerint, ház-népével. —

III. (1) Ezek pedig Áhrón és Móseh nemzedékei, midőn szolt vala Jehova Mósehhez Szináj hegyén. — (2) Ezek pedig Áhrón fiainak nevei: az elsősülött Nádáb, azután Abihú, Eleázár és Ithámár. — (3) Ezek Áhrón fiainak, a' fölkennt papok, nevei, kiket beigtattak, hogy paposkodjanak. — (4) De meghalának Nádáb és Abihú Jehova előtt, szenttelen tüzet vivén Jehova elé Szináj

---

(34) A' tábor rendje következő képből lesz világosan látható:

לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: (כו) וַצַּבָּאוּ וּפְקַדֵיהֶם שְׁנַיִם
 וְשָׁשִׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (כז) וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה אֲשֶׁר
 וַנְּשִׂיא לִבְנֵי אֲשֶׁר פָּגַעֵאֵל בֶּן־עֶכְרָן: (כח) וַצַּבָּאוּ וּפְקַדֵיהֶם
 אֶחָד וָאַרְבָּעִים אָלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (כט) וּמִטָּה נִפְתְּלִי
 וַנְּשִׂיא לִבְנֵי נִפְתְּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן: (ל) וַצַּבָּאוּ וּפְקַדֵיהֶם
 שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (לא) כָּל־הַפְּקָדִים
 לְמַחֲנֵה דָן מֵאֵת אָלֶף וְשֶׁבַע וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשָׁשׁ מֵאוֹת
 לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: פ (לב) אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי־
 יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֵה לְצַבְּאֹתָם שֵׁשׁ־
 מֵאוֹת אָלֶף וְשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:
 (לג) וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּאֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (לד) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּנִחְנֹךְ לְדַגְלֵיהֶם וּכְן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
 עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: פ רביעי

ג (א) וְאֵלֶּה תְּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַר יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה בְּתַר סִינַי: (ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן
 הַבְּכֹר נָדָב וָאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיֲתָמָר: (ג) אֵלֶּה שְׁמוֹת
 בְּנֵי אַהֲרֹן הַחֲנִינִים הַמְּשַׁחִים אֲשֶׁר־מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן:
 (ד) וַיָּמָת נָדָב וָאֲבִיהוּא לְפָנָי יְהוָה כְּהַקְרִבָם אֵשׁ זָרָה

Reubén fiainak fejedelme: Eliczúr Sedéur fia. — (11) És serege és számláltjai: negyven hat ezer és ötszáz. — (12) Mellette tanyázók: Simeón nemzetsége, és Simeón fiainak fejedelme: Selumiél Czúrisaddáj fia. — (13) És serege és számláltjai: ötvenkilencz ezer és háromszáz. — (14) Ismét Gád nemzetsége, és Gád fiainak fejedelme: Eljászf Reuéél fia. — (15) És serege és számláltjai: negyven öt ezer és hat száz ötven. — (16) Reubén táborának számláltjai mindnyájan: száz ötven egy ezer és négy száz ötven, seregeik szerint: és másod rendben induljanak. — (17) Annakutána induljon az összejövet sátora, a' Leviták tábora, a' táborok közepette, a' milly rendben tanyáznak, a' szerint induljanak, kiki helyén, zászlója mellett. — (18) Efrajim táborának zászlója, serege szerint, nyugot felől legyen, és fejedelme Efrajim fiainak: Elisáma, Ammihúd fia. — (19) És serege és számláltjai: negyven ezer öt száz. — (20) És mellette Menasséh nemzetsége, fejedelme pedig Menasséh nemzetségének Gamliél Pdáhczúr fia. — (21) És serege és számláltjai: harmincz két ezer két száz. — (22) Ismét Binjámín nemzetsége, és Binjámín fiainak fejedelme Abídon Gideóni fia. — (23) És serege és számláltjai: harmincz öt ezer és négy száz. — (24) Efrajim táborának számláltjai mindnyájan: száz nyolcz ezer és száz, seregeik szerint: harmad rendben induljanak. (25) Dán táborának zászlója éjszak felől legyen, seregei

וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׂדִיאוּר: (יא) וְצַבָּאוּ
 וּפְקֻדָיו שֵׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (יב) וְהַחֹנָם
 עָלָיו מִטָּה שְׁמֵעוֹן וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
 צוּרִישָׁדָי: (יג) וְצַבָּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם תְּשַׁעַה וְחֲמִשִּׁים אֵלֶּף
 וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (יד) וּמִטָּה גַד וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי גַד אֱלִיסָפָה בֶּן־
 דְּעוּאֵל: (טו) וְצַבָּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּף וְשֵׁשׁ
 מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (טז) כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת
 אֵלֶּף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֵלֶּף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם
 וְשָׁנַיִם יִסְעוּ: ס (יז) וְנָסַע אֶהֱל־מוֹעֵד מַחֲנֵה תְלוּיִם
 בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ בֶן יִסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: ס
 (יח) דָּגַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יָמָה וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי אֶפְרַיִם
 אֱלִישַׁמֶּע בֶּן־עַמִּיהוּד: (יט) וְצַבָּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֵלֶּף
 וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (כ) וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי מְנַשֶּׁה
 גְּמַלְיָאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר: (כא) וְצַבָּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם שָׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
 אֵלֶּף וּמֵאָתַיִם: (כב) וּמִטָּה בְּנִימִין וְנָשִׂיאַ לְבָנֵי בְּנִימִין
 אֲבִיהוֹן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (כג) וְצַבָּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים
 אֵלֶּף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (כד) כָּל־תְּפֻקְדֵי לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם
 כֹּמֵת אֵלֶּף וּשְׁמֹנֶת־אֲלָפִים וּמֵאָרֶה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים
 יִסְעוּ: ס (כה) דָּגַל מַחֲנֵה דָן צַפְנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיאַ

zászlója alatt, seregök szerint. — (53) És tanyázzanak a' Leviták a' tanúság hajléka körül, hogy ne jöjjön harag Jiszráél fiainak seregére, 's lássák el a' Leviták a' tanúság hajléka körülötti szolgálatot. — (54) Cselekvének tehát Jiszráél fiai mind a' szerint, a' mint parancsolt vala Jehova Mósehnek, úgy cselekevének. —

II. (1) És szóla Jehova Móseh és Áhronhoz, mondván: — (2) Jiszráél fiai közül, kiki maga zászlója alatt törzsök háznépének jele szerint tanyázzon; távol az özszejövet sátora körül tanyázzanak. — (3) Napkelet felől Jehúda csoportjának zászlója tanyázzon seregei szerint, és Jehúda fiainak fejedelme: Nachsón Amminádab fia. — (4) És serege és számláltjai: hetven négy ezer és hat száz. — (5) Mellette pedig tanyázzon Jisszachar nemzetsége, és Jisszachar fejedelme: Nethaheél Czúar fia. — (6) És serege és számláltjai: ötven négy ezer és négy száz. — (7) Ismét Zebúlon nemzetsége, és Zebúlon fiainak fejedelme: Eliab Chélon fia. — (8) És serege és számláltjai: ötven négy ezer négy száz. — (9) Jehúda táborának minden számláltjai: száz nyolczvan hat ezer és négy száz, seregeik szerint; elsőben induljanak. — (10) Reúben táborának zászlója legyen dél felül seregei szerint, és

vevé körül a' szövetség sátorát. Minden csoportnak megvolt a' maga zászlója (לַגֵּב), melly alá három kisebb osztály és zászló-al tartozott, mindegyik bizonyos jelmél fogva üsmerhető. — (3) קַדְמָה מִזְרָחָה napkelet felől a' szent hajléktól. —

és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (43) A' megszámláltak Naftáli nemzetségéből: ötven három ezer és négy száz. — (44) Ezek a' megszámláltak, kiket megszámlált Móseh és Áhron, és Jiszráél fejedelmei, tizenkét férfi, mindenik törzsök háznépének feje. — (45) Voltak tehát a' megszámláltak Jiszráél fiai közül mindnyájan, törzsök háznépeik szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet Jiszráélben. — (46) Voltak, mondom, a' megszámláltak mindnyájan: hatszáz harmincz ezer ötszáz ötven. — (47) De a' Leviták ősi törzsökök szerint nem számláltattak azok közé. — (48) És szóla Jehova Mósehhez, mondván: — (49) Csupán Lévi nemzetségét ne számláld meg, és mennyiségét ne vedd föl Jiszráél fiai közé. — (50) Hanem rendeld a' Levitákat a' tanuság hajlékához, és minden eszközeihez, és minden ahoz valókhöz, ők vizsgálják a' hajlékot, és annak minden eszközeit, és ők szolgáljanak benne, 's a' hajlék körül tanyázzanak. — (51) És mikor a' hajlék tovább indul, szedjék föl azt a' Leviták, mikor pedig megálland a' hajlék, a' Leviták állítsák azt föl, és akárki avatlan oda járuland, haljon meg. — (52) És tanyázzanak Jiszráél fiai, kiki az ő csapatjánál, és kiki

---

Leviták szolgálatjának. Tovább 3. f. az is fog előadatni, mi volt minden egyes Levita családnak tisztje e' szolgálatnál. — (52) E' vers az 50 ik verset berekesztő szavakra viszonylik vissza: „a' Leviták a' hajlék körül tanyázzanak,“ ellenben a' többi Jiszráéliták távol a' szentségtől kiki a' következő fe-

שָׁמַח מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כָּל יָצָא צָבָא: (מג) פְּקֻדֵיהֶם
 לְמַטֵּה נִפְתְּלֵי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ
 (מד) אֱלֹהֵי הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנִשְׂאֵי יִשְׂרָאֵל
 שָׁנִים עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶתֶד לְבַיִת־אֲבֹתָיו הָיוּ: (מה) וַיְהִי
 כָּל־פְּקֻדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבַיִת אֲבֹתָם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה
 וּמַעֲלָה כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: (מו) וַיְהִי כָּל־הַפְּקֻדִים
 שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:
 (מז) וְהַלְוִיִּם לְמַטֵּה אֲבֹתָם לֹא חָתְּפוּקְרוּ בְּתוֹכָם: פ
 (מח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (מט) אַךְ אֶת־מַטֵּה
 לְוִי לֹא תִפְקַד וְאֶת־רֹאשֵׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (נ) וְאַתָּה תִפְקַד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־
 כְּלָי וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמָּחָ יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־
 כְּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתוּהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכַּן יַחְנוּ: (נא) וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן
 יִרְדּוּ אִתּוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֻת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אִתּוֹ הַלְוִיִּם וְתוֹר
 תִּקְרָב יוֹמֵת: (נב) וַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ

porttá ki nem egészítették. — (47) A' Leviták a' papok mellé
 a' szent hajlék körülötti szolgálatra rendelve, és ennél fogva
 a' katonáskodástól mentek lévén, a' többi Jiszráéliták közé
 nem számítottak, hanem tov. 3. és 4. f. külön íratnak ösz-
 sze. — (51) וכּו' és mikor a' hajlék tovább in-
 dúl. Ez csupán részletes kifejtése az előbbi versben említett

szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (31) A' megszámláltak Zabulun nemzetségéből: ötven hét ezer és négy száz. — (32) József fiai közül: Efrajim fiai közül: származások, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (33) A' megszámláltak Efrajim nemzetségéből: negyven ezer és öt száz. — (34) Menasseh fiai közül: származások, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (35) A' megszámláltak Menasseh nemzetségéből: harmincz két ezer és két száz. — (36) Binjámín fiai közül: származásaik, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (37) A' megszámláltak Binjámín nemzetségéből: harmincz öt ezer és négy száz. — (38) Dán fiai közül: származásaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (39) A' megszámláltak Dán nemzetségéből: hatvan két ezer és két száz. — (40) Ásér fiai közül: származásaik, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (41) A' megszámláltak Ásér nemzetségéből: negyven egy ezer és ötszáz. — (42) Naftáli fiai közül: származásaik, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva

שמת מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: (ל) פקדיהם
 למטה זבולן שבעה וחמשים אלה וארבע מאות: פ
 (לג) לבני יוסף לבני אפרים תולדתם למשפחתם לבית
 אבתם במספר שמת מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא
 צבא: (לד) פקדיהם למטה אפרים ארבעים אלה וחמש
 מאות: פ

(לה) לבני מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
 שמות מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
 (לו) פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלה ומאתים: פ
 (לז) לבני בנימין תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
 שמת מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: (לח) פקדיהם
 למטה בנימין חמשה ושלשים אלה וארבע מאות: פ
 (לט) לבני דן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
 שמת מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: (מ) פקדיהם
 למטה דן שנים ושלשים אלה ושבע מאות: פ (מ)
 לבני אשר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
 מבין עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: (מא) פקדיהם
 למטה אשר אחד וארבעים אלה וחמש מאות: פ
 (מב) בני נפתלי תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר

ötszáz. — (22) Simeón fiai közül; származások családjaik, és törzsök háznépeik szerint; számláltjai a' nevek száma, és a' fejek szerint, minden férfi húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (23) A' megszámláltak Simeón nemzetségéből: ötven kilencz ezer és három száz. — (24) Gád fiai közül: származások, családjaik, törzsök háznépeik és nevek száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (25) A' megszámláltak Gád nemzetségéből: negyven.öt ezer és hat száz ötven. — (26) Jehúda fiai közül: származások, családjaik, ház népeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (27) A' megszámláltak Jehúda nemzetségéből, hetven négy ezer és hatszáz. — (28) Jisszacher fiai közül: származások, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (29) A' megszámláltak Jisszáchar nemzetségéből ötven négy ezer és négy száz. — (30) Zebulun fiai közül: származások, családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma

---

nyázott I. tov. 2. f. 14. A' Septuagintában Gád Binjamin után jön tov. 37. v.) — (25) Itt egyedül van az ötven szám, a' többieknél csupa kerek számok vannak száz, ezer stb. Alkalmasint a' hadcsoportok ilyen kerekszámok szerint osztattak el, és így ha itt amott egynehány húsz éves azon számokon felül megmaradt, azok számba nem vétettek míg egész cso-

אֵלֶּף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: פ (כג) לִבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם
 לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵי בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם
 כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
 (כג) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תְּשַׁעַה וַחֲמִשִּׁים אֵלֶּף וּשְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת: פ

(כד) לִבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
 שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: (כד) פְּקֻדֵיהֶם
 לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: פ
 (כו) לִבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
 בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
 (כו) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֵלֶּף וּשְׁשׁ
 מֵאוֹת. פ

(כז) לִבְנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
 בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
 (כז) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשְׁשָׁכָר אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֵלֶּף
 וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ

(ב) לִבְנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר

törzsök háznépének feje. — (5) Ezek nevei a' férfiaknak, kik veletek legyenek: Reúbénből: Eliczúr, Sedéúr fia. — (6) Simeónból: Selumiél, Czúrisaddáj fia. — (7) Hehúdából: Nachsón, Amminádab fia. — (8) Jisszacharból: Nethaneél, Czúar fia. — (9) Zebúlunból: Eliab, Chélón fia: — (10) József fiai közül: Efrajimból: Elisáma, Ammihud fia; Menassehből: Gamliél, Pedahczúr fia. — (11) Binjamból: Abidan, Gideóni fia. — (12) Dánból: Achíezer, Ammisaddáj fia. — (13) Ásérből: Pagiél, Ochran fia. — (14) Gadból: Eljászaf, Deúél fia. — (15) Naftalíából: Achíra, Énon fia. — (16) Ezek valának a' hivatalosok a' községben, ősi nemzetségeiknek fejedelmei; és főnökei Jiszrael ezredeinek. — (17) Maga mellé vevé tehát Móseh és Áhron e' férfiakat, kik imhol név szerint meghatároztattak. — (18) És az egész községet összegyűjték a' második hó elsőjén, és bejelenték származásokat családjaik, és háznépeik szerint, nevök száma szerint, a' húsz évestől fogva és feljebb fejenként. — (19) A' mint parancsolta Jehova Mósehnek; így számlálá meg őket Szináj pusztájában. — (20) Valának pedig Reúbénnek Jiszraél első szülöttjének fiai: származások, családjaik és törzsök háznépeik szerint, nevöknek száma szerint fejenként minden férfi húsz évestől fogva, és feljebb, minden, ki hadba mehet. — (21) A' megszámoltak Reúbén nemzetségéből negyven hat ezer és

---

chél fiai József és Binjámín; végre Bilha és Zilpa szolgálók

(ה) ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן
 אליצור בן-שדיאור: (ו) לשמעון שלמיואל בן-צורישדי:
 (ז) ליהודה נחשון בן-עמינדב: (ח) ליששכר נתנאל בן-
 צוע: (ט) לזבולן אליאב בן-חלון: (י) לבני יוסף לאפרים
 אלישמע בן-עמיהוד למנשה גמליאל בן-פרהצור:
 (יא) לבנימין אביהן בן-גדעני: (יב) ללן אחיעזר בן-
 עמישדי: (יג) לאשר פגעיאל בן-עכרון: (יד) לגד אליספ
 בן-דעואל: (טו) לגפתלי אחרע בן-עינון: (טז) אלה
 קריאי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל
 הם: (יז) ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר
 נקבו בשמות: (יח) ואת כל-העדה תקהילו באחד לחדש
 השני ויתילדו על-משפחתם לבית אבתם במספר שמות
 מבן עשרים שנה ומעלה לגוללתם: (יט) באשר צוה
 יהוה את-משה ויפקדם במדבר סיני: שני (כ) ויהיו בני-
 ראובן בכר ישראל תולדתם למשפחתם לבית אבתם
 במספר שמות לגוללתם כל-זכר מבן עשרים שנה ומעלה
 כל יצא צבא: (כא) פקדיהם למטה ראובן ששהוארבעים

קריאי קרי

(5) A' nemzetségek fejei nem születésök, hanem anyjuk rende szerint soroztatnak itt elő. Először is Léah fiai, úgykint Reubén, Simeón, Jehúda, Jisszachar és Zebúlun; azután Rá-

NUMERI I.

Móses negyedik könyve.

I. (1) És szóla Jehova Mósehhez Szinaj pusztájában, az összejövet sátorában, a' második év második havában, Miczrajimból való kijövetelök után, mondván: — (2) Vegyétek föl Jiszráél fiai egész községének mennyiségét családjaik, törzsök háznépeik és neveik száma szerint, minden férfiakat föröl före, — (3) Húsz évestől fogva, és felejjebb, mindent, ki hadba kimehet Jiszráélben: Számláljátok meg őket seregök szerint, te és Áhrón. — (4) Veletek pedig legyen egy egy férfi mindenik nemzetségből; férfi ki

val készült számjegyzékekből, járult. Innen van, hogy mind a' két számításban az öszveg ugyan az marad (l. Exod. 38. f. 2° és tov. 46. v.) — (2) Josua 7. f. 16—18. v.-ből tudjuk, hogy a' Jiszráéliták el voltak osztva *nemzetségekre* (שבטים): ezek *családokra*, (משפחות אלפים): a' nemzetségek azon személyei szerint, kik Jákob ösatyával Egyiptomba költöztek, a' családok ismét *háznépekre* (בתי אבות כהנים). A' nemzetség fején állott a' *fejedelem* (l. tov. 2. f. 3. v.) נשיא: a' családban parancsolt az *ezred főnöke* ראש אלפי ישראל (l. tov. 16. v.) és a' háznépben a' *háznépfe* ראש בית אבות (l. Exod. 6. f. 14. v. 's tov. 4. v.). —

במדבר א

א (6) וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני באהל מועד
 באָחַר לְחָדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: (3) שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר
 לְגִלְגֻלְתָּם: (ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיַמְעֵלָה כָּל־יֵצֵא צָבָא
 בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְרוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתֵיכֶם אֹתָהּ וְאַחֲרָי: (7) וְאַתְּכֶם
 יְהִיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבוֹתָיו הוּא:

I. (1) Minekutána a' szent hajlék elkészült, a' Jisraéll-
 ták Szináj mellett tovább nem maradhattak: A' második év
 első havának elsőjén állítatott föl a' hajlék, (I. Exod. 40. f. 1.
 v.) a' mire közvetlen a' készülétek a' tovább költözésre elke-
 zdődtek, melly a' második hó huszadikán meg is történt (I.
 tov. 10. f. 11. v.) — E' készülétekhez nagy előmunka vala,
 a' már az első évben, a' hajlék építésére való adakozások al-
 kalmával eszközlött általános népszámitás (I. Exod. 38. f. 26.
 v.), mellyhez most csak a' nemzetségek, és családok, és ház
 népekként való kivetés alkalmasint az első számitás alkalmá-

Dupla 7109

MÓSES ÖT KÖNYVE.

MAGYARRA FÖRDÍTŐTTA

ÉS

JEGYZETEKKEL FÖLVILÁGÍTÓTTA

BLOCH MÓRICZ.

A' MAGY. TUD. TÁRSASÁG LEV. TAGJA.

4

NUMERI.

6156/326

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1841.

9

חמשה חמשי תורה

מתורגמים ומבוארים

הונגריה

על ידי

מרדכי בלאך

חבר לעקד חכמי הונגריה

במדרבי

א פ ע ן

גער-רוקט אין דער קעניגל' אונגארישען אוניפערזיט' בוכדוקערייא

תר"א לפ"ק.

תמשה תמשי תורה

MÓSES ÖT KÖNYVE.

